

GEMEENTE AA EN HUNZE

PLANMER BUITENGEBIED

Rho

—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

PLANMER BUITENGEBIED AA EN HUNZE

CODE 120104 / 27-11-15

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz</u>
0. SAMENVATTING	1
0. 1. Planmer-plicht	1
0. 2. Doel en procedure planMER	1
0. 3. Notitie reikwijdte en detailniveau	2
0. 4. Opzet van het planMER	2
0. 5. Milieueffecten	4
0. 6. Maatregelen en voorkeursalternatief	5
1. INLEIDING 7	
1. 1. Aanleiding voor deze milieueffectrapportage	7
1. 2. Inhoudelijke vereisten en procedure	8
1. 3. Reikwijdte en detailniveau	9
1. 4. Leeswijzer	13
2. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING	15
2. 1. Kerngegevens gemeente Aa en Hunze	15
2. 2. Landschap en cultuurhistorie	16
2. 3. Natuur en water	17
2. 4. Landbouwsector	19
2. 5. Recreatie en toerisme	21
2. 6. Wonen, niet-agrarische bedrijven en voorzieningen	22
2. 7. Infrastructuur en energie	22
2. 8. Autonome ontwikkelingen buiten het plangebied	23
2. 9. Cumulatietoets	23
3. BELEIDSKADER EN BESCHRIJVING VAN HET VOORNEMEN	25
3. 1. Kaderstellend beleid Rijk en Provincie	25
3. 2. Structuurvisie buitengebied Aa en Hunze	27
3. 3. Notitie “Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes Buitengebied Aa en Hunze”	30
3. 4. Het voornemen: een nieuw bestemmingsplan buitengebied	31
4. ALTERNATIEVEN EN SCENARIO'S	40
4. 1. Inleiding	40
4. 2. Referentiesituatie	40
4. 3. Het voornemen	41
4. 4. Alternatieven	41
4. 5. Afweging overige opties voor alternatieven	45
4. 6. Samenvattend overzicht alternatieven	46
5. EFFECTBESCHRIJVING	47
5. 1. Toetsingskader	47

5. 2.	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	47
5. 3.	Waterkwantiteit en waterkwaliteit	71
5. 4.	Ecologie	82
5. 5.	Woon- en leefklimaat	89
5. 6.	Duurzame energie	113
6.	EFFECTBEOORDELING EN MITIGERENDE MAATREGELEN	119
6. 1.	Effectbeoordeling	119
6. 2.	Mitigerende maatregelen	120
6. 3.	Motivering van het voorkeursalternatief	130
7.	LEEMTEN IN KENNIS EN EVALUATIE	134
7. 1.	Leemten in kennis	134
7. 2.	Aanzet tot een evaluatieprogramma	135
8.	BRONNENLIJST EN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	136
8. 1.	Gebruikte bronnen	136
8. 2.	Gehanteerde afkortingen	137

BIJLAGEN

<u>Bijlage 1</u>	Beleidskader
<u>Bijlage 2</u>	Notitie reikwijdte en detailniveau
<u>Bijlage 3</u>	Verantwoording rekeninvoer en uitkomsten stikstofberekeningen
<u>Bijlage 4</u>	Passende beoordeling
<u>Bijlage 5</u>	Verantwoording en uitkomsten geurhinderberekeningen
<u>Bijlage 6</u>	Mitigerende maatregelen Flora- en faunawet
<u>Bijlage 7</u>	Kaartenbijlage
	- Topografische kaart
	- Resultaten geurberekeningen

0. SAMENVATTING

0. 1. Planmer-plicht

De gemeente Aa en Hunze werkt aan het opstellen van een structuurvisie en een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied.

De nieuwvestiging, uitbreiding of wijziging is een vergunningaanvraag voor veehouderij (een omgevingsvergunning) vanaf een bepaalde omvang mer- of merbeoordelingsplichtig. Deze mer-(beoordelings)plicht is afhankelijk van het aantal dieren waarop het initiatief betrekking heeft. De drempelwaarden waarbij dit van toepassing is, zijn opgenomen in de C- en D-lijst bij het Besluit mer. Kaderstellen de plannen, die het toetsingskader voor deze vergunningaanvragen, zijn planmerplichtig.

Door de ontwikkelingsmogelijkheden die de Structuurvisie Buitengebied en het Bestemmingsplan Buitengebied bieden, is het mogelijk dat (toekomstige) uitbreidingen van veehouderijen de drempelwaarden uit het *Besluit mer* overschrijden. Daardoor vormen beide plannen het kader voor besluiten over mer(-beoordelings)plichtige activiteiten. Om deze reden wordt voor de Structuurvisie en het Bestemmingsplan Buitengebied een gezamenlijke planMER worden gemaakt.

Er is tevens sprake van een planmer-plicht omdat in het kader van de Natuurbeschermingswet een passende beoordeling moet worden opgesteld. Dit vanwege de mogelijke vermestende- en verzurende effecten als gevolg van stikstofdepositie die worden veroorzaakt door het uitbreiden van de veestapel (ook wel ammoniakdepositie genoemd).

0. 2. Doel en procedure planMER

Doel van een planMER is het integreren van milieuoverwegingen tijdens de besluitvorming over een bestemmingsplan. Daarbij dient te worden getoetst of de ontwikkelingsruimte en flexibiliteit die het bestemmingsplan biedt, leidt tot belangrijke negatieve milieueffecten. Waar relevant, dient te worden bekeken op welke wijze negatieve effecten kunnen worden beperkt of voorkomen (of positieve effecten kunnen worden versterkt).

De planmer-procedure bestaat uit de volgende stappen:

1. openbare kennisgeving opstellen planMER en bestemmingsplan;
2. raadpleging bestuursorganen en inspraak over reikwijdte en detailniveau van het planMER;
3. opstellen planMER en ontwerpbestemmingsplan;
4. terinzagelegging planMER met het ontwerpbestemmingsplan Buitengebied (zienswijzen);
5. toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.;
6. vaststelling bestemmingsplan: het planMER vormt een bijlage bij het bestemmingsplan.

0. 3. Notitie reikwijdte en detailniveau

In een Notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) is beschreven op welke wijze in het planMER de milieueffecten inzichtelijk worden gemaakt. Hiermee hebben overlegpartners de mogelijkheid gekregen om te reageren op de reikwijdte en het detailniveau van het planMER. De NRD heeft ook voor een ieder ter inzage gelegen. Er is tijdens de inspraak- en overlegperiode door drie overlegpartners gereageerd op de inhoud van de NRD. Deze reacties hebben op een aantal punten geleid tot een verbreding van de onderzoeksopzet. Na ter inzage legging van het voorontwerpbestemmingsplan zijn de uitgangspunten van het voornemen op een aantal punten gewijzigd. Dit heeft ook geleid tot een aanpassing van de reikwijdte van dit MER.

0. 4. Opzet van het planMER

Referentiesituatie

In het planMER zijn per milieuthema de huidige milieusituatie en eventuele autonome ontwikkelingen beschreven: samen vormen dit de zogenaamde referentiesituatie. De referentiesituatie bevat een beschrijving van de binnen het plangebied aanwezige waarden (landschap, cultuurhistorie, archeologie, natuur) en dient als vertrekpunt voor de effectbeschrijvingen.

Voornemen

Per milieuthema is een beschrijving opgenomen van de (potentiële) milieugevolgen als gevolg van de ontwikkelingsruimte en flexibiliteit die het bestemmingsplan biedt. Dit wordt het voornemen genoemd. De ontwikkelingsruimte voor de veehouderij vormt de directe aanleiding voor het opstellen van het planMER en neemt daarom een belangrijke plaats in de effectbeschrijvingen in.

Het planMER gaat niet alleen in op de effecten van de veehouderijen, maar ook op de effecten als gevolg van andere ontwikkelingsmogelijkheden zoals nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven en recreatieve activiteiten. Het gaat daarbij om relatief kleinschalige ontwikkelingen, waaraan in de regels strikte voorwaarden worden gesteld zoals de mogelijkheid een kleinschalig kampeerterrein te realiseren of mestvergistingsinstallaties mogelijk te maken. Gezien de aard en omvang van deze ontwikkelingsruimte wordt voor deze mogelijkheden volstaan met een kwalitatieve effectbeschrijving op hoofdlijnen.

Op basis van jurisprudentie moet bij de beschrijving van effecten van het voornemen rekening worden gehouden met de maximale benutting van de bouw mogelijkheden in het bestemmingsplan.

Alternatieven en scenario's

In het MER zijn een aantal alternatieve invullingen van het bestemmingsplan meegenomen. Deze alternatieven worden vergeleken met de referentiesituatie:

- Met het alternatief minder schaalvergroting grondgebonden wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn, wanneer grondgebonden agrari-

- sche bedrijven in het bestemmingsplan minder ontwikkelingsmogelijkheden krijgen dan voorgenomen;
- Met het alternatief minder schaalvergroting intensief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn, wanneer de intensieve veehouderij in het bestemmingsplan minder ontwikkelingsmogelijkheden krijgt dan bij het voornemen;
 - Door middel van het alternatief bedrijfsverplaatsingen (nabij de dorpen) kan (verkenkend) worden onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer 5 bedrijven worden verplaatst van een knelpuntsituatie naar het veenkoloniale gebied;
 - In het alternatief mestvergistingsinstallaties wordt onderzoek gedaan naar de milieueffecten van co-mestvergistingsinstallaties. Aan de hand van de toekomstige veestapel en de mestproductie in de gemeente wordt bepaald hoeveel mestvergistingsinstallaties in het gebied kunnen worden opgericht. Aan de hand daarvan worden de maximale milieueffecten bepaald;
 - In het alternatief zonering recreatieve activiteiten wordt er vanuit gegaan dat - anders dan bij het voornemen - geen nieuwe kleinschalige kampeerterreinen of uitbreidingen van bestaande kampeerterreinen aan de orde is in kwetsbare gebieden als het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa, de beekdalen, op de esdekken en in het open gebied langs de Hondrug;
 - Dit alternatief grote bouwpercelen is alleen van toepassing op de Structuurvisie Buitengebied. De structuurvisie heeft een grotere reikwijdte dan het bestemmingsplan Buitengebied, omdat het ook mogelijkheden beschrijft voor bouwpercelen groter dan 2 hectare. In dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer in het gebied in de omgeving van Gasselterboerveenschemond bouwpercelen tot een omvang van 4 hectare worden toegestaan. Het gaat hierbij om maximaal 5 bedrijven.

Aanvullend op deze alternatieven is voor het aspect stikstofdepositie echter ook een trendscenario doorgerekend. Bij dit scenario wordt er vanuit gegaan dat de veestapel zich in de komende 10 jaar net zo ontwikkelt als in de afgelopen 10 jaar. Daarmee geeft het trendscenario een meer realistisch beeld van de ontwikkeling van de stikstofdepositie dan het voornemen.

Beoordeling

Waar mogelijk worden effecten kwantitatief in beeld gebracht. Om de verschillende effecten en alternatieven met elkaar te kunnen vergelijken, wordt daarnaast een kwalitatieve beoordelingsschaal gebruikt:

- een zeer negatief effect: - -
- een negatief effect: -
- een licht negatief effect: -/0
- een neutraal effect: 0
- een licht positief effect: 0/+
- een positief effect: +
- een zeer positief effect: ++

0. 5. Milieueffecten

In de onderstaande tabellen worden de effecten van de verschillende omgevingsaspecten samengevat.

Toetsingscriteria	Waardering van het effect						
	Voornemen	Minder schaalvergroting grondgebonden	Minder schaalvergroting intensief	Bedrijfsverplaatsingen	Mestvergistingsinstallaties	Zonering recreatieve ontwikkelingen	Grote bouwpercelen
Reliëf en aardkundige waarden	-/0	-/0	-/0	0	-/0	0	0
Landschappelijke eenheden en patronen	-	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0
Visueel-ruimtelijke kenmerken	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	0	-
Stilte en duisternis	-/0	-/0	-/0	0	-/0	-/0	0
Cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren	-/0	-	-	0/+	-/0	0	-/0
Archeologische waarden	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0
Waterafvoer-/berging	-/0	-/0	-/0	-	-/0	0	-
Waterkwaliteit	-/0	-/0	-/0	0	0	0	-/0
Natura 2000 (passende beoordeling)	--	--	--	0/+	nvt	nvt	--
Ecologische Hoofdstructuur	-/0	-/0	-/0	0	-/0	0	0
Beschermde soorten	-	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0
Verkeershinder	-/0	0	0	0/+	-/0	-/0	-
Geluidhinder	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Luchtkwaliteit	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Geurhinder	-/0	-/0	-/0	0/+	-	-/0	-/0
Gezondheid	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Externe veiligheid	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Energieopbrengst	0/+	0/+	0/+	0/+	+	0	+

Tabel 1 Samenvattende effectbeoordeling

Uit de effectbeschrijving van de voorgaande hoofdstukken kan het volgende worden geconcludeerd:

- Vrijwel alle alternatieven scoren zeer negatief voor het aspect Natura-2000, omdat significant negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie niet zijn uitgesloten;
- Vrijwel alle alternatieven scoren positief voor het aspect energieopbrengst (duurzame energie);
- Het voornemen scoort voor de meeste aspecten beperkt negatief. Ten aanzien van de criteria stilte/duisternis en beschermde soorten kunnen ook negatieve effecten aan de orde zijn;

- De alternatieven minder schaalvergroting grondgebonden en minder schaalvergroting intensieve veehouderij scoren voor de meeste toetsingscriteria gelijk aan het voornemen;
- Bedrijfsverplaatsingen kunnen bijdragen aan het oplossen van bestaande knelpunten op het gebied van ecologie of de leefkwaliteit. Daarom scoort dit alternatief overwegend positiever dan het voornemen;
- De zonering van recreatieve activiteiten zorgt ervoor dat negatieve effecten van recreatieve activiteiten worden voorkomen;
- Het alternatief grote bouwpercelen scoort op veel aspecten minder positief dan het voornemen.

0. 6. Maatregelen en voorkeursalternatief

In het planMER zijn verschillende mitigerende maatregelen in beeld gebracht. Een aantal van deze maatregelen wordt overgenomen in het bestemmingsplan. Het gekozen alternatief, inclusief de gekozen mitigerende maatregelen wordt het voorkeursalternatief beschreven. Onderstaand wordt het voorkeursalternatief beschreven.

In het bestemmingsplan worden de volgende mitigerende maatregelen opgenomen:

- In het bestemmingsplan wordt een algemene gebruiksregel opgenomen, waardoor een wijziging van dieraantallen, diersoorten en/of andere stalsystemen alleen is toegestaan zolang de totale ammoniakemissie niet toeneemt. Uit de recente uitspraak van de Raad van State inzake het buitengebied Delfzijl (uitspraak nr. 201501544/2/A4, d.d. 14 april 2015) blijkt dat de daar opgenomen gebruiksregel inzake de toename van ammoniakemissie is geaccepteerd. Binnen dit 'emissieplafond' is het overigens wel mogelijk om intern te salderen; door aanpassing van bestaande stallen of het inkrimpen van een deel van de veestapel, is uitbreiding van een ander deel van het bedrijf mogelijk zonder dat de ammoniakemissie per saldo toeneemt.
- In het bestemmingsplan zijn mogelijkheden opgenomen om ter plaatse van agrarische bouwpercelen om te schakelen naar andere functies, zoals een woonfunctie, of een niet agrarisch bedrijf. Ondanks het niet-dwingende karakter van deze regeling, is het wenselijk deze mogelijkheden op te nemen in het bestemmingsplan, omdat het kan bijdragen aan een vermindering van de stikstofdepositie.
- Om negatieve effecten van vergroting van de bouwvlakken op het landschappelijke waarden te mitigeren wordt in het bestemmingsplan een landschappelijk inpassingsplan conform het document "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes buitengebied Aa en Hunze" als verplichte voorwaarde gesteld bij toepassen van afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden.
- Ter bescherming van karakteristieke bebouwing is de aanduiding 'karakteristiek' opgenomen voor karakteristieke gebouwen opgenomen.
- Om negatieve effecten voor kenmerkende esdekken te voorkomen, wordt in het bestemmingsplan een dubbelbestemming opgenomen ter bescherming

van. Een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van (graaf)werkzaamheden wordt pas verleend, wanneer het esdek niet onevenredig wordt aangetast.

- De beschermenswaardige houtopstanden worden in het bestemmingsplan beschermd met een dubbelbestemming.
- Er is voor gekozen om in het bestemmingsplan, met inbegrip van afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden, agrarische bouwpercelen van maximaal 2 ha toe te staan. Grote bouwpercelen zijn alleen mogelijk via een aparte planologische procedure (buitenplans).
- Onevenredige verkeershinder als gevolg van grote agrarische bouwpercelen en mestvergistingsinstallaties wordt in het bestemmingsplan voorkomen, door het aspect verkeer(veiligheid) als toetsingscriterium op te nemen bij de wijzigings- dan wel afwijkingsbevoegdheid.
- Mestvergisters worden in het bestemmingsplan alleen via afwijkingsbevoegdheid toegestaan. Door het inbouwen van dit toetsmoment kan een aspect als geurhinder adequaat worden afgewogen.

1. INLEIDING

1. 1. Aanleiding voor deze milieueffectrapportage

Mer-plicht algemeen

De gemeente Aa en Hunze werkt aan het actualiseren van haar bestemmingsplan voor het buitengebied. Tevens wil zij daarbij een structuurvisie laten vaststellen, waarin het beleid op hoofdlijnen voor het buitengebied is vastgelegd.

Bij structuurvisies en bestemmingsplannen moet een planmer-procedure¹⁾ worden doorlopen wanneer:

- een plan het kader vormt voor een toekomstig besluit over een mer-(beoordelings)plichtige activiteit;
- voor een plan een passende beoordeling op grond van de Habitatrichtlijn/Natuurbeschermingswet gemaakt moet worden.

De structuurvisie en het bestemmingsplan zijn beide planmer-plichtig

In de Structuurvisie Buitengebied en het Bestemmingsplan Buitengebied zijn ontwikkelingsmogelijkheden opgenomen om veehouderijbedrijven uit te breiden. Het enerzijds betreft uitbreidingsmogelijkheden bij recht omdat er bouwpercelen zijn opgenomen zijn die ruimer dan de huidige feitelijke situatie. Daarnaast kan verdere uitbreiding plaatsvinden door gebruik te maken van de wijzigingsbevoegdheden in het bestemmingsplan.

Op basis van het *Besluit milieueffectrapportage* wordt het uitbreiden van verschillende typen veehouderij aangemerkt als een mer-(beoordeling)plichtige activiteit. Wanneer bijvoorbeeld een melkveehouderijbedrijf wordt uitgebreid met meer dan 200 koeien, is in het kader van de omgevingsvergunning sprake van een mer-beoordelingsplicht. Omdat het bestemmingsplan het kader vormt voor bedrijven met een dergelijke omvang en bovendien een stapeling van milieueffecten aan de orde is wanneer verschillende bedrijven uitbreiden, is er sprake van een planmer-plicht.

Een passende beoordeling

Bij activiteiten waarvan op voorhand niet kan worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden, moet een passende beoordeling worden gemaakt. De uitbreiding van veehouderijbedrijven kan als gevolg van stikstofdepositie leiden tot significant negatieve effecten in verzurings- en vermetingsgevoelige habitats binnen Natura 2000-gebieden.

De passende beoordeling brengt ook de verplichting met zich mee om een planMER op te stellen. Daarmee ontstaat de tweede aanleiding voor het opstellen van een planMER. De passende beoordeling wordt integraal opgenomen in het milieueffectrapport.

¹⁾ Met de afkorting mer wordt de procedure van milieueffectrapportage bedoeld. De afkorting MER staat voor het milieueffectrapport

1. 2. Inhoudelijke vereisten en procedure

1.2.1. Inhoud van een planMER

Kern van het planMER is het vergelijken van de milieusituatie bij autonome ontwikkeling (zonder nieuw bestemmingsplan) en de milieueffecten die kunnen optreden door het vaststellen van het nieuwe bestemmingsplan (het voornemen). De inhoud van een planMER is afhankelijk van het abstractieniveau en de inhoud van het plan. De reikwijdte en detailniveau van het MER worden beschreven in paragraaf 1.3. De wettelijke inhoudsvereisten van het planMER worden verder beschreven in bijlage 1.

1.2.2. Procedurele aspecten

Een planmer-procedure (verder: planmer) is bedoeld om milieubelangen tijdens besluitvorming op een volwaardige manier mee te wegen. Voor het doorlopen van een planmer geldt een wettelijk vastgestelde procedure, die voor een deel parallel loopt met de bestemmingsplan procedure. De relatie tussen de bestemmingsplanprocedure en de planmer-procedure is weergegeven in het onderstaande schema. Voor een volledige beschrijving van de procedurestappen wordt verwezen naar bijlage 1.

Bestemmingsplan	planmer
Opstellen nota van uitgangspunten	
	Opstellen notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) en raadplegen overleg en adviesinstanties
Opstellen voorontwerpbestemmingsplan	Opstellen planMER
Inspraak en overleg	
Opstellen ontwerpbestemmingsplan	
Zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan	Zienswijzen op het planMER en toetsingsadvies van de Commissie MER
Vaststelling	

Tabel 1 Afstemming van bestemmingsplan en planmer-procedure

Als eerste stap van de planmer is een notitie reikwijdte en detailniveau (verder: NRD) opgesteld. Met de NRD (18 april 2013) zijn de betrokken bestuursorganen en de geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het planMER (zie onderstaand).

Het afgeronde planMER wordt gelijktijdig met het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd en getoetst door de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer). In een toetsingsadvies geeft de Commissie mer aan of het planMER voldoende informatie bevat om de besluitvorming over het bestemmingsplan te kunnen afronden.

Het planMER, de ingediende zienswijzen en het toetsingsadvies van de Commissie mer worden door de gemeenteraad betrokken bij de vaststelling van het bestemmingsplan.

1. 3. Reikwijdte en detailniveau

1.3.1. Raadplegen van overleg- en adviesorganen

Door van een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) zijn advies- en overleginstanties die ook betrokken worden bij het opstellen van het bestemmingsplan geraadpleegd over de reikwijdte en detailniveau van het planMER. Onderstaand worden de belangrijkste keuzes ten aanzien van de reikwijdte en detailniveau beschreven. De NRD is opgenomen als bijlage 2 van het planMER.

Na het toesturen van de NRD is inhoudelijk gereageerd door de volgende drie overleginstanties:

- Provincie Drenthe;
- LTO;
- Natuur- en Milieufederatie Drenthe.

In bijlage 2 zijn de toegestuurde reacties samengevat en voorzien van een antwoord. Naar aanleiding van de overlegreacties, wordt de onderzoeksopzet van het MER als volgt aangepast:

- Bij de afweging van maatregelen op het gebied van stikstofdepositie zal nadrukkelijk worden gekeken naar de relatieve bijdrage van ruimtelijke sturing. De gemeente is met LTO van mening dat de problematiek van de stikstofdepositie niet alleen via het bestemmingsplan kan worden opgelost;
- De effecten van bollenteelt en de schaalvergroting van agrarische bedrijven voor het oppervlaktewater worden in kwalitatieve zin meegenomen;
- Voor het MER wordt gebruik gemaakt van de EHS-kaarten die zijn vastgelegd in de geactualiseerde Omgevingsvisie 2014 en de meest actuele (concept-)beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden;
- De gezondheidseffecten van bollenteelt worden alleen in kwalitatieve zin meegenomen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande onderzoeksgegevens;
- Indien mogelijk wordt voor de beschrijving van de effecten op het gebied van duurzame energie gebruik gemaakt van het toekomstvisie Veenenergie.

1.3.2. Aanpassing reikwijdte planMER

Na het ter inzage leggen van het voorontwerpbestemmingsplan zijn verschillende aanpassingen in de regeling van het bestemmingsplan doorgevoerd. Deze gewijzigde uitgangspunten leiden op een aantal punten tot een aanpassing van de reikwijdte van het planMER. De voor het planMER meest relevante aanpassingen betreffen:

- In het esdorpenlandschap wordt een perceelsgrootte van 2,0 hectare (via een wijzigingsbevoegdheid) toegestaan. Hiermee vervalt het onderscheid in maximale perceelsomvang tussen het esdorpenlandschap en het veenontginningslandschap;
- In het bestemmingsplan wordt een nieuwe regeling opgenomen ten aanzien van bedrijven met een intensieve neventak. Deze worden (conform de nieuwe Provinciale Omgevingsverordening) bestemd als gemengd agrarisch bedrijf.

Dit betekent dat intensieve bedrijven in het gehele buitengebied bij recht een maximale oppervlakte mogen hebben van 1,5 hectare. Deze bedrijven kunnen (via wijzigingsbevoegdheid) in het gehele buitengebied doorgroeien naar 2 hectare bouwperceel. In dat geval blijft het intensieve deel gemaximaliseerd op 1,5 hectare.

- Een aantal percelen krijgen in het ontwerpbestemmingsplan een andere bestemming of een gewijzigde begrenzing (bijvoorbeeld een woonbestemming in plaats van een agrarische bestemming). Hiermee is rekening gehouden bij de stikstofdepositie- en geurberekeningen.

1.3.3. Ontwikkelingen en effecten

Hoofddoel van het nieuwe bestemmingsplan is om te komen tot een actueel en eenduidig juridisch-planologisch toetsingskader voor ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied. De structuurvisie is bedoeld om het bijbehorende beleid op hoofdlijnen te verwoorden.

In het bestemmingsplan wordt ingezet op het beschermen en versterken van de huidige natuurlijke, cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Binnen de randvoorwaarden die gelden vanuit onder meer milieu, landschap, water en cultuurhistorie, wordt ontwikkelingsruimte geboden om in te kunnen spelen op markt- en beleidsontwikkelingen. Het gaat daarbij enerzijds om de bestaande functies, zoals agrarische bedrijven, en anderzijds om nieuwe functies, zoals passende mogelijkheden voor vrijkomende agrarische bedrijven en mogelijkheden om kleinschalige recreatiefaciliteiten te realiseren.

Niet bij alle ontwikkelingen zijn alle typen milieuaspecten van belang. De selectie van toetsingscriteria en relevante ontwikkelingen heeft plaatsgevonden in de NRD (zie bijlage 3).

1.3.4. Alternatieven en scenario's

Wettelijk gezien is het verplicht om een vergelijking te maken tussen een referentiesituatie en het voornemen. Overeenkomstig jurisprudentie wordt voor het voornemen in principe uitgegaan van de maximale benutting van de bouw mogelijkheden in het bestemmingsplan. In hoofdstuk 4 worden de alternatieven en scenario's beschreven die aanvullend op de referentiesituatie en het voornemen in beeld zijn gebracht.

1.3.5. Detailniveau en methodiek van het onderzoek

De kern van het planMER is dat de belangrijkste gevolgen van de voorgenomen activiteit op het milieu overzichtelijk in beeld worden gebracht. Het detailniveau van het planMER moet aansluiten op het detailniveau van het bestemmingsplan.

Doel van het planMER is om uitspraken te kunnen doen over de wenselijkheid van ontwikkelingsmogelijkheden op gebiedsniveau. Binnen de planperiode van het bestemmingsplan is het onzeker welke mogelijkheden daadwerkelijk zullen wor-

den benut, op welke plek en wanneer en in welke mate. De effecten kunnen dan ook niet gedetailleerd per perceel worden beschreven. Omdat het bestemmingsplan het ontwikkelingskader vormt voor het gehele plangebied en geen betrekking heeft op de concrete invulling van percelen, worden de effecten perceels-overstijgend in beeld gebracht. Conclusies zijn waar mogelijk gebonden aan bepaalde (deel)gebieden.

Niet alle aspecten kunnen even gedetailleerd onderzocht worden. Het aspect ecologie (Natura 2000 in het bijzonder) wordt in meer detail onderzocht dan de overige milieuaspecten, omdat negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden in de omgeving niet op voorhand zijn uit te sluiten. De effecten op Natura 2000 worden onderzocht aan de hand van een passende beoordeling. Aspecten waar weinig of geen effecten voor worden verwacht, worden niet of op basis van een kwalitatieve methode onderzocht.

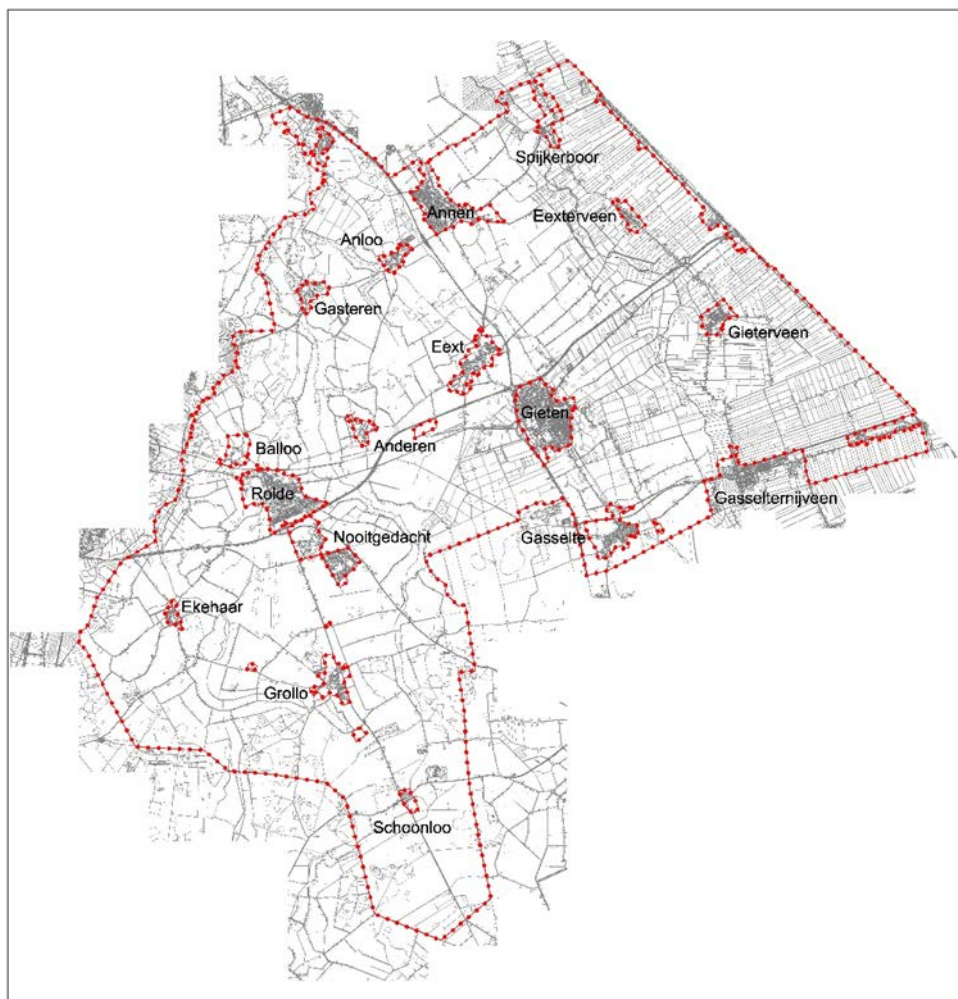
Wanneer een uitbreiding zich in de toekomst concreet voordoet, worden de milieueffecten van een uitbreiding op projectniveau afgewogen met een (vormvrije) mer-beoordeling of projectMER.

1.3.6. Geografische reikwijdte: plangebied en studiegebied

Het plangebied heeft betrekking op het gehele buitengebied van de gemeente Aa en Hunze. De volgende kernen zijn niet meegenomen in het plangebied: Anderen, Anloo, Annen, Annerveenschekanaal, Balloo, Bareveld, Eext, Eexterveen, Eexterveenschekanaal, Ekehaar, Gasselte, Gasselternijveen, Gasselternijveenschemond, Gasteren, Gieten, Gieterveen, Grolloo, Nieuw-Annerveen, Nieuwediep, Oud-Annerveen, Rolde, Schipborg, Schoonloo en Spijkerboor. Het plangebied van het bestemmingsplan Gasselteveld is eveneens buiten het plangebied gelaten.

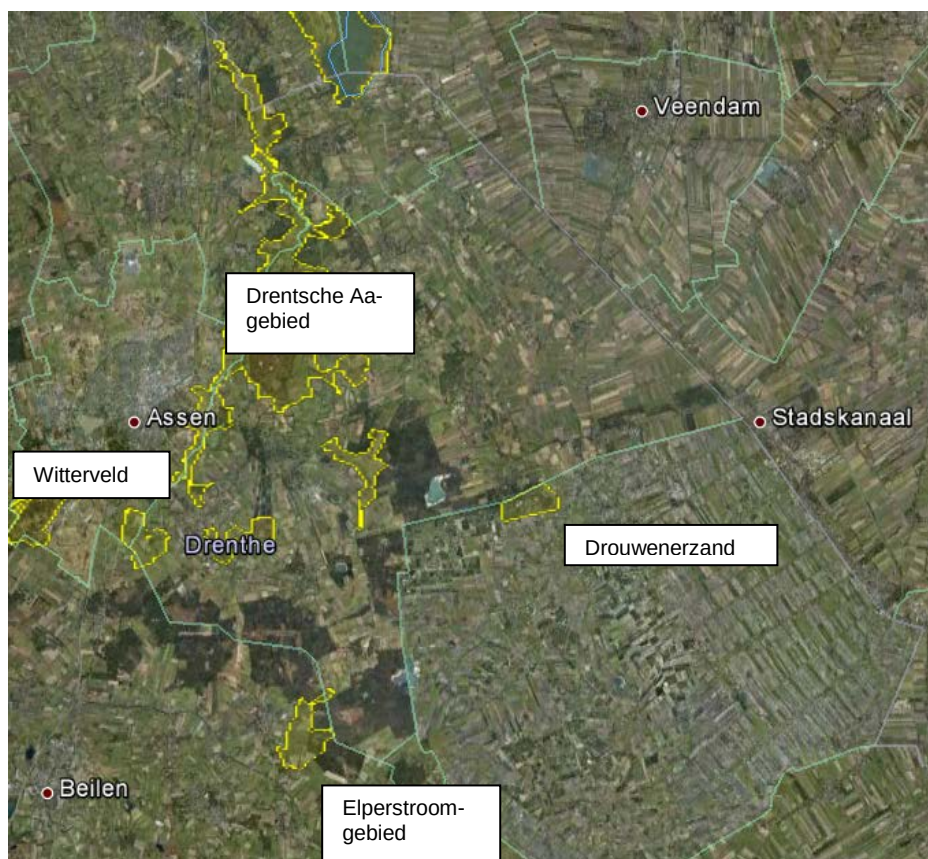
Ook is een aantal specifieke locaties buiten het plangebied gelaten. Het gaat daarbij om locaties waar een procedure recent is afgerond, -nog loopt of – in voorbereiding is. Onderstaande figuur geeft de begrenzing van het plangebied weer.

In bijlage 7 is een topografische kaart van het plangebied opgenomen.

Figuur 1. Begrenzing van het plangebied

Het studiegebied is het gebied waarbinnen nog effecten als gevolg van het plan kunnen optreden. Voor de meeste milieuaspecten blijven de effectafstanden beperkt tot het plangebied zelf. Met het oog op het aspect stikstofdepositie worden verschillende Natura 2000-gebieden meegenomen in de passende beoordeling. Deze gebieden zijn in de onderstaande figuur weergegeven. De afbakening van gebieden wordt nader onderbouwd in de passende beoordeling (bijlage 4).

Figuur 2. Ligging van de gemeente ten opzichte van Natura 2000-gebieden (Bron: Natura2000.nl)

1.3.7. Tijdshorizon

In het planMER wordt er vanuit gegaan dat het bestemmingsplan wordt vastgesteld in 2016. Dit jaar wordt beschouwd als huidige situatie. Voor de inschatting van autonome ontwikkelingen en milieueffecten wordt het jaartal 2026 gehanteerd. Wettelijk gezien moet een bestemmingsplan na 10 jaar worden geactualiseerd of verlengd, waardoor 2026 de planhorizon vormt.

Het kan zijn dat in verband met de beschikbaarheid van gegevens, andere jaartallen voor de huidige of toekomstige situatie worden gehanteerd. Dit wordt aangegeven.

1. 4. Leeswijzer

Het planMER is als volgt opgezet:

1. In hoofdstuk 2 worden de huidige situatie en de relevante autonome ontwikkelingen binnen en buiten het plangebied beschreven;
2. In hoofdstuk 3 volgt een korte beschrijving van het relevante beleidskader, de gemeentelijke doelstellingen voor het plangebied en wordt het voornemen beschreven;

3. In hoofdstuk 4 wordt afgewogen welke alternatieven en scenario's relevant zijn om binnen de hiervoor beschreven ontwikkelingsmogelijkheden en doelstellingen te onderzoeken;
4. Hoofdstuk 5 bevat per milieuaspect een beschrijving van de huidige milieusituatie en gaat in op de effecten van de maximale ontwikkelingsmogelijkheden uit het bestemmingsplan (het voornemen) en de alternatieven;
5. In hoofdstuk 6 worden de effecten op hoofdlijnen beoordeeld en waar nodig mitigerende maatregelen voorgesteld;
6. Hoofdstuk 7 gaat in op de leemten in kennis en de manier waarop milieueffecten worden geëvalueerd tijdens en na vaststelling van het bestemmingsplan;
7. Hoofdstuk 8 tot slot, bevat een overzicht van de gebruikte bronnen en afkortingen in de tekst.

2. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING

In het planMER wordt een vergelijking gemaakt tussen een referentiesituatie en de toekomstige situatie. De referentiesituatie wordt in dit hoofdstuk beschreven en bestaat uit de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die, los van het wel of niet vaststellen het nieuwe bestemmingsplan, doorgang vinden. Het kan daarbij gaan om concrete projecten, marktontwikkelingen of de doorwerking van bepaald beleid. In deze paragraaf zijn de autonome ontwikkelingen die mogelijk consequenties voor het milieu hebben, weergegeven. Daarbij is aangegeven hoe hier bij de effectbeschrijving mee om wordt gegaan.

De huidige situatie en autonome ontwikkelingen ten aanzien van de milieuthema's worden nader beschreven in hoofdstuk 5.

2. 1. Kerngegevens gemeente Aa en Hunze

Aa en Hunze is een gemeente in het noordoosten van de Provincie Drenthe. De gemeente grenst aan de Drentse gemeenten Borger-Odoorn, Midden-Drenthe, Assen en Tynaarlo. Daarnaast grenst het aan de Groningse gemeenten Hoge- zand, Veendam en Stadskanaal. De gemeente heeft een oppervlakte van 27.888 ha en bestaat bijna volledig uit land. Aa en Hunze heeft ongeveer 25.500 inwoners die wonen in 35 verschillende dorpen en een tiental buurtschappen. Hoofdplaats is Gieten (5.180 inwoners). Daarnaast vormen Annen (3.720) en Rolde (3.955) gro- tere dorpen met een verzorgingsfunctie voor het omliggende gebied. De gemeen- te wordt weergegeven in de onderstaande figuur.

Figuur 3. De gemeente Aa en Hunze in de regionale context

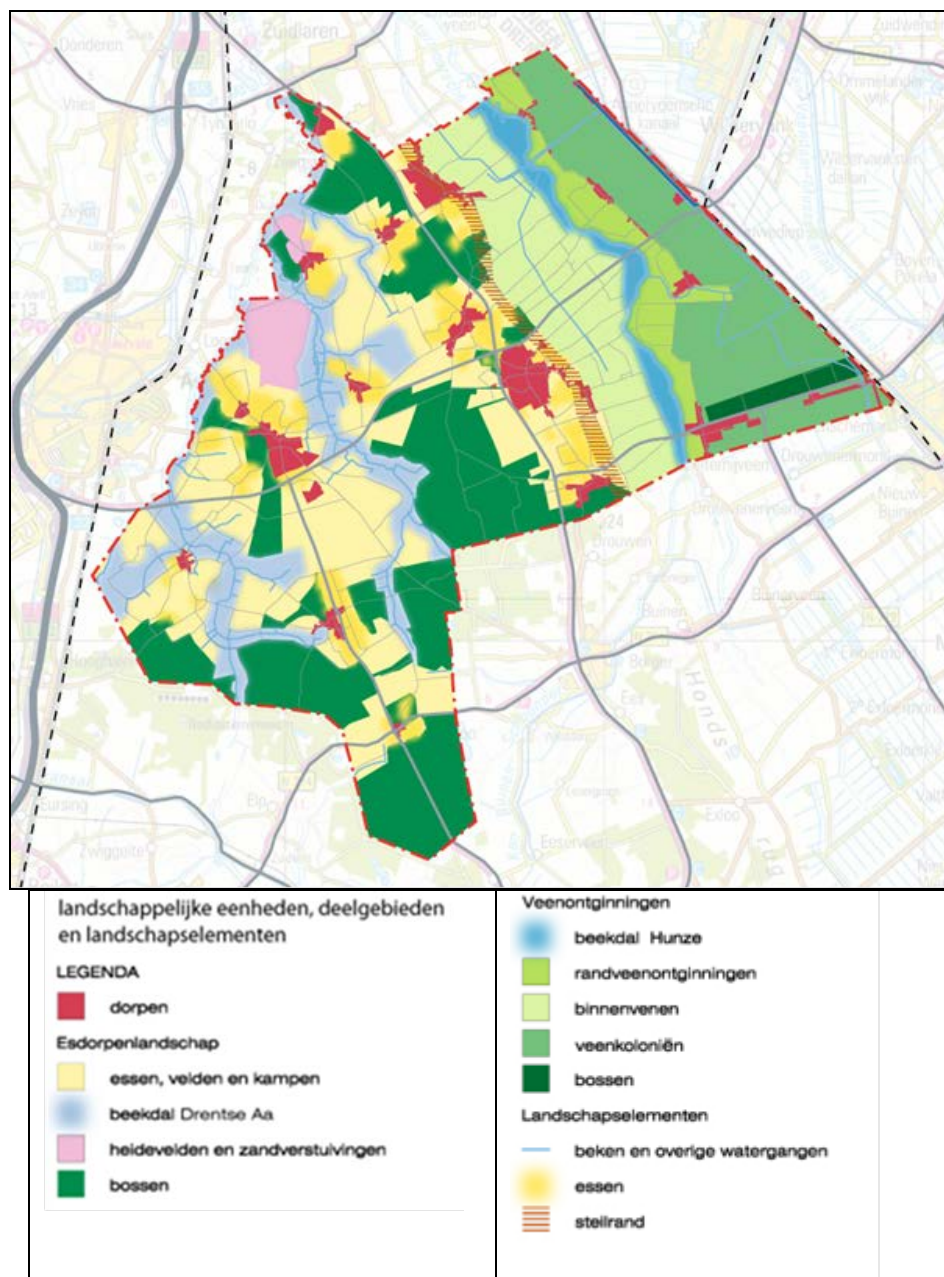
2. 2. Landschap en cultuurhistorie

Landschappelijke eenheden

In Aa en Hunze kunnen de volgende deelgebieden worden onderscheiden:

- het esdorpenlandschap van de Drentsche Aa;
- de veenontginningen in het Hunzedal aan de oostzijde van de gemeente.

Beide landschappen worden ruimtelijk gescheiden door de Hondsrug, die kan worden gezien als een deelgebied op zich.

Figuur 4. Landschappelijke deelgebieden en eenheden

2. 3. Natuur en water

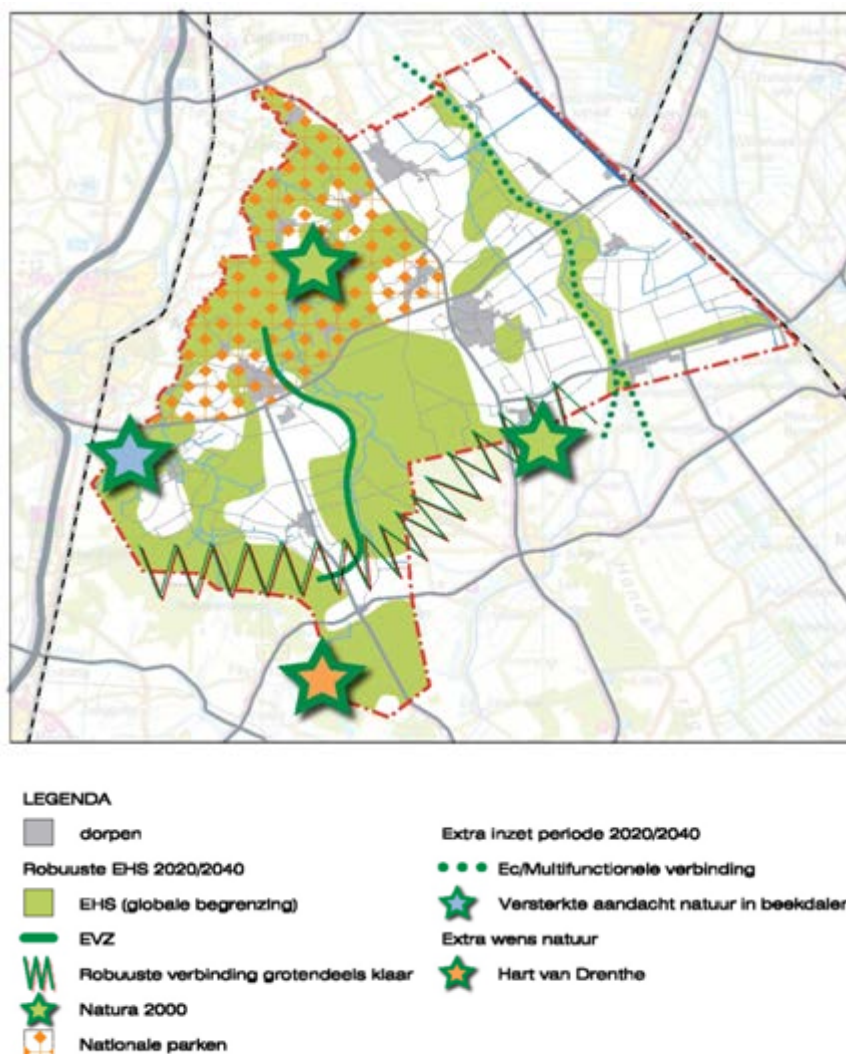
Een belangrijk deel van de gemeente Aa en Hunze is beschermd bos- of natuurgebied. In het stroomgebied van de Drentsche Aa is het grondgebruik voor een groot deel natuur. De natuur is voornamelijk geconcentreerd rondom de beekdalen van de diverse beeklopen en in de zgn. staatsbossen. Daarnaast is er in dit gebied van oudsher ook nog veel grond in gebruik door de landbouw die het meest bepalend is voor de instandhouding van het cultuurlandschap. Op de Hondsrug is de natuur voornamelijk geconcentreerd in en rond de staatsbossen.

Autonome ontwikkelingen: natuurontwikkeling

De belangrijkste natuurgebieden en de daar tussenliggende verbindingen samen vormen de basis van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), oftewel de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het buitengebied van Aa en Hunze. De lange termijn strategie voor het realiseren van de EHS richt zich op het meer robuust maken hiervan. De provincie is primair verantwoordelijk voor het realiseren van de EHS.

In het gebied van de veenontginningen is **in het stroomdal van de Hunze** een transformatie gaande naar een meer natuurlijk landschap voor recreatieve, natuur- en woondoeleinden. De natuurontwikkeling voor de realisatie van de EHS langs het stroomdal van de Hunze is daar op dit moment het meest zichtbare voorbeeld van. **Primair gaat het bij deze transformatie in het stroomdal van de Hunze om waterberging en het vertragen van de afstroom van oppervlaktewater. Dit wordt vervolgens op een natuurlijke wijze beheerd. De natuurontwikkeling in dit stroomdal geeft goede mogelijkheden voor combinaties met andere functies zoals waterberging en recreatie.**

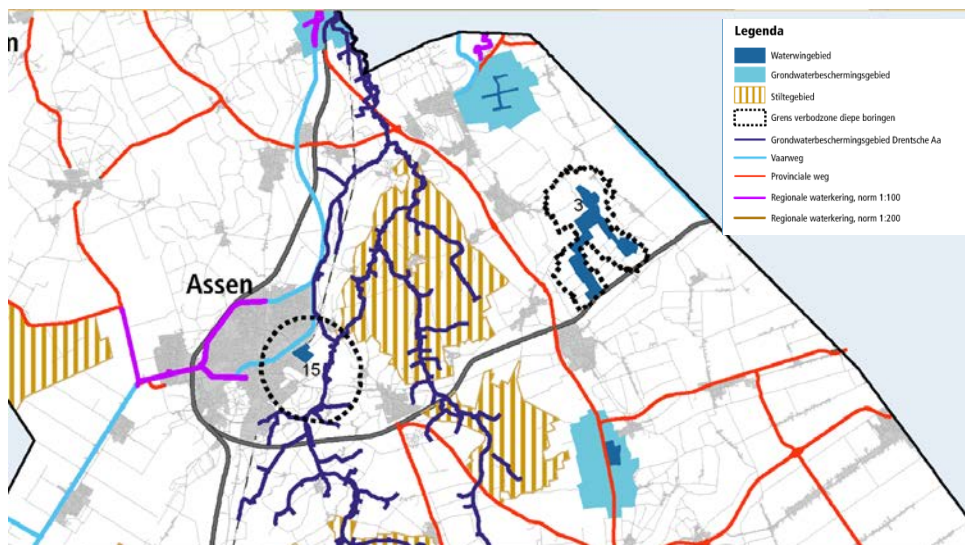
Overige EHS-ontwikkelingen en Ecologische Verbindingszones (EVZ) zijn op dit moment niet concreet. In de Omgevingsvisie zijn zoekgebieden voor natuurontwikkeling indicatief begrensd (zie onderstaande figuur). In het bestemmingsplan Buitengebied worden alleen bestaande natuurontwikkelingsprojecten en projecten waarvan de besluitvorming is afgerond meegenomen. Natuurfuncties krijgen de bestemming 'Natuur'. In het geval van agrarisch natuurbeheer behouden de gronden hun agrarische bestemming.

Figuur 5. Themakaart ontwikkelingsruimte natuur (bron: Structuurvisie Buitengebied Aa en Hunze)

Beekherstel en waterberging

In het buitengebied zijn ruimtelijke claims te verwachten op het gebied van *waterberging* (*vergroting bergingscapaciteit en het langer vasthouden van water*). Waterschap Hunze en Aa's heeft in het project Waterdrager uitgewerkt hoe de gevolgen van de klimaatveranderingen kunnen worden opgevangen in de bovenstroomse delen. Het waterschap ziet mogelijkheden om de wateropgave tot 2050 te realiseren binnen de EHS voor zover bestaand uit de beekdalen van de Drentsche Aa en de Hunze. In de Hunze worden drie waterbergingsgebieden ingericht. In de Veenkoloniën en in het gebied van de randveenontginningen wordt water vastgehouden in de bestaande kanalen- en wijkenstructuur.

Figuur 6. Themakaart Stiltegebieden, infra en grondwater(bron: POV Drenthe)

Waterwinning

Ten noordoosten van Gieten is een waterwingebied gelegen, met een daarbij behorende grondwaterbeschermingsgebied (waterwingebied Breevenen). Met boeren rondom het waterwingebied is afgesproken dat in de bedrijfsvoering rekening wordt gehouden met deze functie. In ruil daarvoor krijgen de boeren een financiële compensatie. Tevens is een gebied aangewezen voor *strategische grondwaterwinning*. Het aangewezen reservegebied ligt ten noordoosten van Annen (Kastelenakkers).

2. 4. Landbouwsector

Kenschets landbouw in Aa en Hunze

Landbouw is voor de gemeente Aa en Hunze een belangrijke economische pijler en drager van het cultuurlandschap. In het buitengebied van de gemeente Aa en Hunze worden in zowel gemengde bedrijven, melkveehouderijen als akkerbouwbedrijven aangetroffen. In totaal waren er in 2014 nog 230 landbouwbedrijven actief. In het veenkoloniale gebied oosten van de Hunze wordt in hoofdzaak akkerbouw bedreven met bedrijfsvestigingen in de wegdorpen. De intensieve veehouderij speelt met 13 bedrijven een beperkte rol. In de gemeente is slechts 1 glastuinbouwbedrijf aanwezig. In de onderstaande tabel worden de aantallen bedrijven en dieren weergegeven.

Diercater- gorie	Aantal bedrijfstakken ²⁾				Aantal dieren			
	2004	2014	Jaarlijkse trend 2000- 2013 (%)	202 6	2004	2014	Jaarlijkse trend 2000- 2013 (%)	2026
Akker- bouw	213	133	-3,8	84	-	-	-	-
Tuinbouw (open grond)	15	12	-2	9	-	-	-	-
Glastuin- bouw	5	1	-8	0	-	-	-	-
Melkvee	142	115	-1,9	91	6.237	7264	1.6	8789
Jongvee	-	-	-	-	6.737	7414	1.0	8354
Schapen	-	-	-	-	3.605	3149	-1.3	2691
Geiten	-	-	-	-	881	321	-6.4	145
Paarden en pony's	-	-	-	-	860	1009	1.7	1235
Varkens	6	3	-5	2	5.460	3.011	-4.5	1732
Kippen	11	10	-0,9	9	529.750	472.658	-1.1	413906

Tabel 2 Aantal bedrijfstakken en aantal dieren (Bron: CBS, 2014)

Mestplaatsingsruimte

Ten aanzien van de stoffen stikstof (N) en fosfaat (F) zijn gebruiksnormen vastgesteld, waardoor de hoeveelheid landbouwgrond bepaald hoeveel mest in een gemeente kan worden afgezet. In 2013 werd 89 tot 92% van de mestplaatsingsruimte benut.

De rundveestapel is verantwoordelijk voor een groot deel van de mestproductie in gemeente Aa en Hunze. 222 miljoen kg mest van de 252 miljoen kg wordt geproduceerd door de rundveestapel. Omdat er in Aa en Hunze voldoende landbouwgrond aanwezig is om deze mest af te zetten, wordt er ook mest van buiten de gemeente aangevoerd. Het betreft hier vooral varkensmest (147 miljoen kg in totaal).

Meststof	Mestpro- ductie (x 1.000 kg)	Transportsaldo van/naar de gemeente (x 1.000 kg)	Gebruik van mest en mine- ralen (x 1.000 kg)	Gebruiksnormen/ plaatsingsruimte (x 1.000 kg)	Benut- tings- graad (%)
Stikstof (N)	1.250	1.070	2.320	2.590	89%
Fosfaat (P)	460	440	900	980	92%
Kali (K)	1.760	1.000	2.760	-	-

Tabel 3 Productie, transport en gebruik van meststoffen in het jaar 2012 in de gemeente Aa en Hunze (CBS, 2014)

²⁾ Bij de CBS gegevens vallen bedrijven die een neventak hebben onder meerdere bedrijfstakken. Dit verklaart waarom er in de tabel het totaal aantal bedrijven hoger is dan het aantal (volwaardig) agrarisch bedrijven dat in de gemeente aanwezig is.

Autonome ontwikkelingen

Ook binnen de gemeente Aa en Hunze is sprake van een voortgaande afname van het aantal landbouwbedrijven. Om de landbouwsector economisch te versterken wordt aan de ene kant ingezet op vergroting van efficiency. De vrijkomende landbouwgronden worden opgekocht door bestaande agrarische bedrijven die kunnen inzetten op schaalvergroting. Daarnaast is ook de introductie van nieuwe agrarische producten en activiteiten van belang. In de landbouw zijn twee ontwikkelingsrichtingen zichtbaar:

- schaalvergroting naar gespecialiseerde landbouw met grote tot zeer grote bedrijven, onlosmakelijk verbonden met een verdergaande afname van het aantal agrarische bedrijven;
- verbreding en verdieping, waarbij een nieuwe tak of niet-agrarisch product aan de landbouwkundige bedrijfsvoering wordt toegevoegd of waarbij aan de agrarische producten op bedrijfsniveau een meerwaarde wordt toegevoegd (voorbeelden: zelf kaas maken, koelen van akkerbouwproducten, verpakken van verse groenten).

Per bedrijfstak zijn verschillende trends waar te nemen. Uit tabel 2 kunnen de volgende trends worden afgeleid:

- Het aantal melkveebedrijven neemt af (2% per jaar), maar dat de melkveestapel neemt toe (ongeveer 1,6%). Dit illustreert de schaalvergroting;
- Het aantal schapen neemt af. Het aantal geiten en paarden, diercategorieën die veelal hobbymatig worden gehouden, nemen toe;
- In de intensieve veehouderij is krimp aan de orde. Hier neemt het aantal bedrijven en dieren matig af. Met name de varkenshouderij krimpt. Het aantal bedrijven is sinds 2004 afgenomen en de veestapel jaarlijks met 4,5% gekrompen.

2. 5. Recreatie en toerisme

Aa en Hunze is een aantrekkelijke gemeente voor toeristen en recreanten. Vanwege de rijkdom aan landschappelijke en culturele kwaliteiten is de gemeente een toeristische trekpleister van formaat, ook in de toekomst.

Autonome ontwikkelingen in de verblijfsrecreatieve sector

In de verblijfsrecreatieve sector zijn verschillende trends gaande:

- Een afname van de vraag in de kampeersector. Meer vraag naar luxe en kwalitatief goede accommodatie;
- Meer gericht op beleving en diversiteit. Verblijf op bijzondere locaties, zoals logies in combinatie met erfgoed.

De gemeente Aa en Hunze speelt hier op in met haar beleid (zie H3).

Gebiedsontwikkeling Gasselternveld

Als relevante autonome ontwikkeling kan nog de gebiedsontwikkeling Gasselternveld worden genoemd. In dit gebied is in verband met de afwerking van een

zandwinplas, de een uitbreiding en opwaardering van recreatievoorzieningen aan de orde. Het gaat daarbij om

- de realisatie van een wildpark;
- een terrein ten behoeve van de scouting;
- herontwikkeling van motel Gasselternveld;
- afronding van recreatiepark de Kremmer;
- aanvulling van de parkeervoorzieningen.

Voor het gebied Gasselternveld wordt een aparte bestemmingsplanprocedure doorlopen en is een gecombineerd plan- en projectMER opgesteld. Dit MER is samen met een aanvulling getoetst door de Commissie voor milieueffectrapportage en ligt nu samen met ontwerpbestemmingsplan ter inzage.

Omdat voor het plan een zelfstandige procedure wordt doorlopen en deze procedure voorligt op de procedure voor het bestemmingsplan, wordt de ontwikkeling in dit MER gezien als een autonome ontwikkeling.

2. 6. Wonen, niet-agrarische bedrijven en voorzieningen

Aa en Hunze is een relatief grote plattelandsgemeente. Er wonen circa 25.540 inwoners. De gemeente functioneert deels als forensgemeente voor de stad Assen, waardoor het aantal huishoudens tot aan 2030 licht blijft stijgen. Daarna kan er een lichte daling aan de orde zijn. Wel is er een sterke vergrijzing waar te nemen; op dit moment is meer dan 20% van de bevolking 65 jaar of ouder (CBS, Demografische Kerncijfers per gemeente, 2013).

Om de huishoudengroei te kunnen opvangen zijn in de gemeente een aantal grotere en kleinere uitleglocaties aangewezen. Deze bieden voorlopig voldoende bouwruimte. Eén van de grotere locaties is Rolde Zuid.

Naast de herbestemming van stoppende agrarische bedrijven en kwaliteitsverbetering van erven door middel van ruimte-voor-ruimte, is in het buitengebied geen toename van het aantal woningen aan de orde. Wel spelen er een aantal initiatieven voor de ontwikkeling van landgoederen op de locatie Schoonlooerstraat 63 en het landgoed Voskampen nabij Schipborg. Voor beide locaties is een vrijstellingsbesluit genomen en onherroepelijk. De eventuele aanleg van een landgoed bij Gasselternijveen heeft alleen nog de status van initiatief. In het bestemmingsplan Buitengebied worden deze initiatieven overigens niet meegenomen, omdat deze vragen om eigen zorgvuldige afweging en inpassing.

2. 7. Infrastructuur en energie

De hoofdinfrastructuur in de gemeente wordt gevormd door het kruis van de rijksautowegen N33 en de N34. Daarnaast zijn er de provinciale routes N376, N857, N378, N379 en de N385.

Verdubbeling N33

Voor de N33, de rijksweg tussen Assen en Zuidbroek, is in 2010 het besluit tot verdubbeling genomen. Vanaf 2013 tot en met 2015 werkt Rijkswaterstaat samen met de provincies Groningen en Drenthe aan de verdubbeling van deze weg. De N33 ligt deels in de gemeente Aa en Hunze. Voor de verdubbeling is een Tracébesluit vastgesteld. Daarnaast is er een mer-procedure doorlopen. De verdubbeling van de N33 is inmiddels gerealiseerd.

Zoekgebied Windpark De Drentse Monden en Oostermoer.

De Drentse Veenkolonien zijn in de Provinciale Omgevingsvisie aangewezen als zoekgebied voor grootschalige toepassing van windenergie. Het Rijk heeft de Drentse Veenkolonien in de Structuurvisie Wind op Land aangewezen als een gebied dat geschikt is voor windparken die groter zijn dan 100 MW. Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft met het Rijk afspraken gemaakt over de verdeling 6000 MW op land (rijksdoelstelling) over de provincies. Op grond van deze afspraak moet de provincie Drenthe ruimte bieden voor de realisatie van 285,5 MW binnen het aangewezen zoekgebied. Eind 2013 heeft de Minister van Economische Zaken bepaald dat hiervan 150 MW moet worden gerealiseerd in de gemeenten Aa en Hunze en Borger-Odoorn (Windpark De Drentse Monden en Oostermoer). Dit betekent dat het Rijk voor de realisatie van een aantal bij elkaar opgetelde windparken één rijksinpassingsplan maakt en daarvoor ook een gecombineerde plan- en project-MER opstelt. Het voorontwerp rijksinpassingsplan voorziet in de realisatie van 16 windturbines in de gemeente Aa en Hunze. Voor zover het windpark leidt tot een stapeling van milieueffecten, wordt de ontwikkeling in het planMER voor het bestemmingsplan Buitengebied meegenomen als een autonome ontwikkeling.

2. 8. Autonome ontwikkelingen buiten het plangebied

Een aantal buurgemeentes werkt aan het opstellen van een nieuwe bestemmingsplan buitengebied. Deze bestemmingsplannen kunnen leiden tot een stapeling van milieueffecten op het gebied van stikstofdepositie. Voor zover gegevens beschikbaar zijn wordt in de passende beoordeling aandacht besteed aan de stapeling van milieueffecten.

2. 9. Cumulatietoets

Waar relevant, wordt in het kader van cumulatie wordt in ieder geval aandacht besteed aan de volgende ontwikkelingen:

- De gebiedsontwikkeling Gasselterveld;
- De ontwikkeling van een windpark in de veenkoloniën. Dit speelt met name bij de aspecten landschap en geluid. Bij de cumulatietoets wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van onderzoeken die reeds zijn uitgevoerd voor het windpark;

- Ontwikkeling van agrarische bouwpercelen in omliggende gemeenten. Veel gemeenten werken op dit moment aan het vaststellen van nieuwe bestemmingsplannen voor het buitengebied. Daarbij wordt in veel gevallen nieuwbouwruijnte geboden voor agrarische bedrijven. Cumulatie doet zich voor bij het aspect stikstofdepositie.

3. BELEIDSKADER EN BESCHRIJVING VAN HET VOORNEMEN

De ontwikkelingsmogelijkheden die in het plangebied kunnen worden geboden, zijn ingekaderd door het beleid van overheden als het rijk en de provincie. Daarnaast heeft de gemeente zelf beleid en doelstellingen geformuleerd die op het plangebied van toepassing zijn. De beleidsruimte die in dit hoofdstuk wordt beschreven werkt door in de keuze van de alternatieven (zie hoofdstuk 4) en de beoordeling van de effecten (hoofdstuk 6).

In paragraaf 3.1 worden de consequenties van de belangrijkste beleidskaders voor het bestemmingsplan en het planMER benoemd. In paragraaf 3.2 wordt beschreven welke visie op het buitengebied de gemeente Aa en Hunze binnen deze kaders heeft uitgewerkt. Aan het eind van het hoofdstuk worden de belangrijkste (concrete) toetsingscriteria uit de beleid en visiedocumenten benoemd. Deze worden in hoofdstuk 5 gebruikt bij de beoordeling van milieueffecten.

3. 1. Kaderstellend beleid Rijk en Provincie

In de bijlage 2 zijn de belangrijkste beleidsuitgangspunten op Rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau weergegeven. Op basis van de beleidsuitgangspunten wordt de ontwikkelingsruimte bepaald waarbinnen alternatieven kunnen worden afgewogen.

3.1.1. Programmatische Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak (PAS) in werking getreden. De PAS is in beginsel bedoeld om de stikstofproblematiek en de vastgelopen vergunningverlening vlot te trekken. De PAS is gebaseerd op het principe van salderen: door generieke en gebiedsgerichte maatregelen te treffen, wordt milieuruimte gecreëerd. Daarmee ontstaat enerzijds ruimte voor nieuwe economische ontwikkeling. Anderzijds is de verbetering van de natuurkwaliteit van Natura 2000-gebieden gewaarborgd.

Ontwikkelruimte

De ontwikkelruimte die onder het PAS tot stand komt, is opgedeeld in vier compartimenten:

1. Een deel voor ontwikkeling van bestaande economische activiteiten (autonome ontwikkeling).
2. Een deel voor prioritaire projecten zoals de MIRT projecten.
3. Een deel voor projecten die onder een grenswaarde vallen (1 mol N/ha/jr)
4. Een deel voor overige projecten.

De provincie is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet en besluit over de toekenning van ontwikkelruimte. Projecten onder de grenswaarde zijn daarbij vrijgesteld (tot 0,05 mol/ha/jr) of meldingsplichtig (tot 1 mol/ha/jr). Voor projecten boven de grenswaarde moet een Natuurbeschermingswetvergunning worden verkregen. Wanneer 95% van de ontwikkelruimte is uitgegeven, wordt de

grenswaarde overigens voor de vergunningenplicht overigens bijgesteld naar 0,05 mol/ha/jr.

Extern salderen, bijvoorbeeld door saldo van stoppende bedrijven over te nemen, is onder de PAS niet meer toegestaan voor inrichtingen zoals bedoeld in de Wet milieubeheer, omdat het PAS zelf is gebaseerd op het salderingsprincipe. Saldering binnen inrichtingen zelf, is wel toegestaan. Dit wordt gezien als een mitigerende maatregel en wordt intern salderen genoemd.

In de planregels van het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied kan aansluiting worden gezocht bij de ontwikkelingsruimte die in het kader van de PAS beschikbaar wordt gesteld, waarbij moet worden vermeden dat de gemeente in de bevoegdheden van de provincie gaat treden. Daarbij moet ook worden onderbouwd dat de ruimte die in het plan mogelijk wordt gemaakt, niet leidt tot significant negatieve effecten. In de Passende Beoordeling (bijlage 4) wordt ingegaan op de ontwikkelruimte onder de PAS.

3.1.2. Ontwikkelingsruimte

Dit zijn de Provinciale beleidsuitgangspunten die bepalend zijn voor de ontwikkelingsruimte in het bestemmingsplan:

- Op basis van het provinciaal beleid zijn bij recht agrarische bouwpercelen toegestaan van maximaal 1,5 hectare. Onder voorwaarde van ruimtelijke inpassing verdere vergroting mogelijk tot een omvang van maximaal 2 hectare (*Omgevingsvisie en verordening Drenthe*);
- Nieuwe intensieve veehouderijbedrijven zijn niet toegestaan. Bestaande niet-grondgebonden veehouderijbedrijven mogen doorgroeien tot een omvang van maximaal 1,5 hectare (voor wat betreft het niet-grondgebonden deel van het bedrijf). Onder voorwaarde van een zorgvuldige landschappelijke inpassing en winst voor het milieu/dierenwelzijn kan in uitzonderingsgevallen worden meegewerkt aan bedrijven tot 2 hectare (*Omgevingsvisie en verordening Drenthe*);
- Binnen randvoorwaarden mogen gemeenten zelf bepalen welke activiteiten zij in vrijkomende agrarische bebouwing willen toestaan. Daarbij moet de ruimtelijke kwaliteit en de woonfunctie van de VAB worden gehandhaafd (*Omgevingsvisie en verordening Drenthe*);
- De Provincie biedt ruimte aan kleinschalige mogelijkheden op het gebied van recreatie zoals bed & breakfast, kamperen bij de boer en kleinschalige verblijfsaccommodatie in het buitengebied.

3.1.3. Toetsingscriteria

Op basis van het beleid kunnen toetsingscriteria voor het MER worden geselecteerd. In het MER wordt in ieder geval de effecten beoordeeld aan de hand van de volgende toetsingscriteria:

- Instandhoudingsdoelstellingen van natuurgebieden die worden beschermd in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000-gebieden);

- De natuurwaarden binnen de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur (EHS);
- De aardkundige, landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische kernkwaliteiten zoals vastgesteld in de *(Omgevingsvisie en verordening Drenthe)*;
- De geurnormen en vaste afstanden uit de Wet geurhinder en veehouderij.

3. 2. Structuurvisie buitengebied Aa en Hunze

De gemeente heeft een Structuurvisie voor het Buitengebied opgesteld , waarbij zij binnen de kaders van het Rijks- en provinciaal beleid uitgangspunten formuleert voor het buitengebied. Op basis van de concept-structuurvisie worden de onderstaande uitgangspunten beschreven.

Het landschap als drager

De structuurvisie buitengebied is een ontwikkelingsgerichte visie voor het buitengebied, waarbij het landschap de basis vormt. Dit betekent dat de structuurvisie uit gaat van de gedachte dat ontwikkelingen in het buitengebied mogelijk zijn, mits rekening wordt gehouden met de karakteristieken van het landschap en de kenmerken die bepalend zijn voor de identiteit van de verschillende landschapstypen. Ook kunnen ruimtelijke ontwikkelingen worden aangegrepen om de bestaande kwaliteiten te versterken, te verbeteren dan wel om nieuwe kwaliteiten aan het landschap toe te voegen.

Agrarische gebiedsbestemmingen

In het bestemmingsplan wordt uitgegaan van twee verschillende agrarische gebiedsbestemmingen:

- Agrarisch - Esdorpenlandschap
- Agrarisch - Veenontginningenlandschap

Op deze wijze kan voor beide gebiedstypen een onderscheid in regels worden gemaakt.

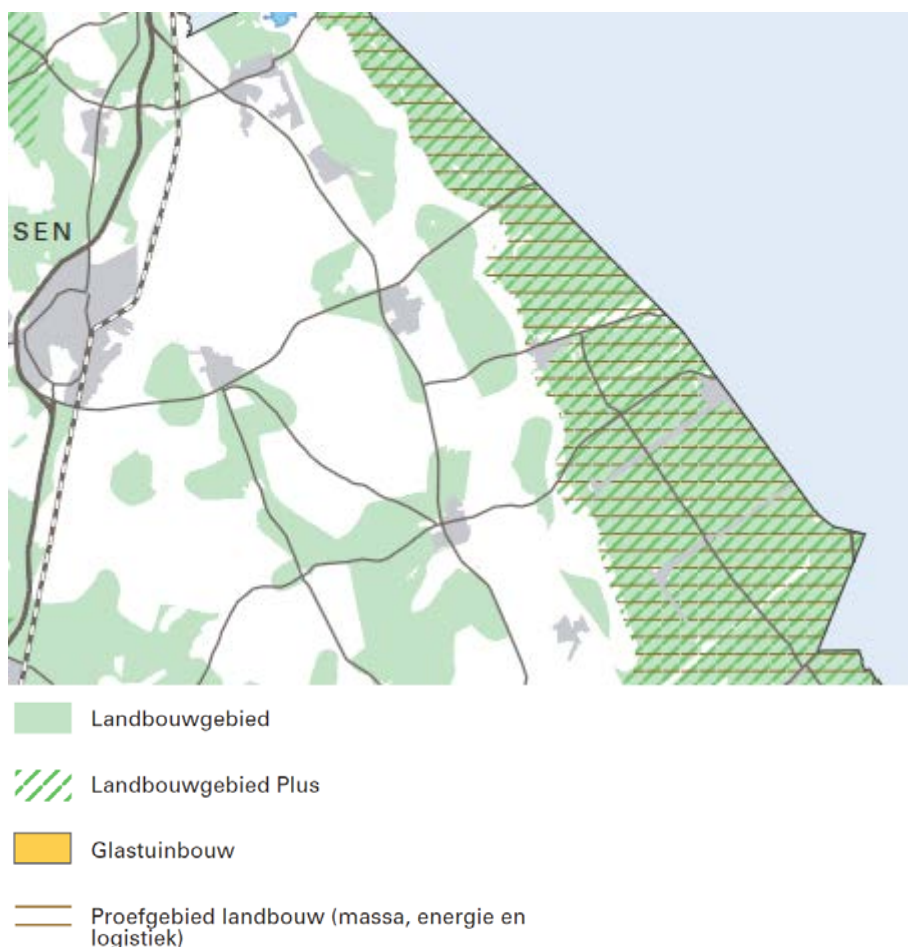
Grote landbouwbedrijven

De verwachting is dat het aantal zeer grote landbouwbedrijven de komende jaren zal toenemen. Het bieden van ontwikkelingsruimte voor de landbouw staat in het buitengebied van Aa en Hunze voorop. Het is daarbij wel van belang dat het karakter van het buitengebied gehandhaafd blijft. De gemeente Aa en Hunze is daarom van mening dat zeer grote landbouwbedrijven moeilijk inpasbaar zijn in het landschap van Aa en Hunze. Naast overwegingen ten aanzien van het landschap spelen hierin ook overwegingen uit oogpunt van milieuhygiëne en risico's voor de volksgezondheid mee.

Om tegemoet te komen aan deze ontwikkeling, wordt in het buitengebied van Aa en Hunze voor enkele zeer grote grondgebonden landbouwbedrijven ruimte ge-

zocht. Het gaat hier om bedrijven met een bouwperceel van zo'n 3 à 4 hectare. Voor deze grote bedrijven geldt dat zij op zichzelf grondgebonden moeten zijn ³⁾.

Binnen het plangebied leent met name het gebied van de veenkoloniën zich voor dergelijke grootschalige bedrijven. Dit gebied is in de provinciale omgevingsvisie immers ook aangeduid als gebied voor 'robuuste landbouw' waar schaalvergroting en meer geïndustrialiseerde vormen van landbouw mogelijk zijn. Met name in het zuid-oostelijk gedeelte van het veenkoloniale gebied - in de omgeving Gasselterboerveenschemond - bevinden zich nu al enkele zeer grote bedrijven (zie onderstaande figuur voor het zoekgebied).

Figuur 7. Themakaart landbouwontwikkelingsruimte (Bron: Structuurvisie Buitengebied Aa en Hunze)

³⁾ Er is een tendens zichtbaar waarbij een specialisatie van de bedrijfsvoering op lokaal niveau zichtbaar wordt. Daarbij ontstaan er samenwerkingsverbanden waarbij melkveehouders melkvee houden en het verbouwen van gewassen aan anderen wordt overgelaten. In dat geval is er sprake van een lokale grondgebondenheid. Immers er is een directe link tussen voer telen en mest aanwenden(grond) en de dieren. Voor deze grote bedrijven geldt dat zij op zichzelf grondgebonden moeten zijn

Kwaliteitsslag verblijfsrecreatie

In Drenthe en ook in Aa en Hunze is er sprake van dat het aanbod de vraag overschrijdt. Er is teveel van hetzelfde waardoor de ondernemers onvoldoende investeringskracht kunnen ontwikkelen om te investeren in kwaliteit, duurzaamheid en innovatie. De gemeente Aa en Hunze wil daarom stimuleren dat er meer diversiteit in de verblijfsrecreatie-sector komt. Niet méér van hetzelfde maar juist ook het ruimtelijk beleid gebruiken om de sector te stimuleren om te innoveren. De gemeente staat positief tegen kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie zoals kamperen bij de boer of bed & breakfast / erfgoedlogies.

Gebiedsgerichte en routegebonden recreatieontwikkelingen

In de structuurvisie zijn ook een aantal aanknopingspunten benoemd voor gebiedsgerichte en routegebonden recreatieontwikkelingen. Deze ontwikkelingen worden onderstaand beschreven (zie ook de onderstaande figuur).

Figuur 8. Kansen recreatieve ontwikkeling (Bron: Structuurvisie Buitengebied Aa en Hunze)

Ontwikkeling van het GEO-park Hondsrug. Gedacht wordt aan de realisatie van een aantal expeditiepoorten, van waaruit de Hondrug kan worden verkend. Een expeditiepoort is bijvoorbeeld een museum of een bezoekerscentrum. Daarnaast bestaat de expeditie uit Hotspots in het Hondsruggebied. Hotspots zijn plaatsen waar een deel van het verhaal zichtbaar is. Het kunnen plekken in het landschap zijn maar ook bijvoorbeeld kleine musea of informatiecentra. Bij deze infrastructuur kunnen lokale horeca- en recreatieondernemers zich aansluiten.

Kleinschalige recreatie op de oost-westverbinding van het voormalige treintracé. Van west naar oost loop het voormalig treintracé van Assen via Rolde, Gieten en Gasselte naar Stadskanaal. De spoorlijn is de voormalige spoorverbinding tussen Gasselternijveen en Assen. Het voormalige tracé is voor een deel al als lange afstandswandelpad in gebruik. Dit treintracé kan als aanknopingspunt voor de verdere uitbouw van routegebonden vormen van recreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie worden aangegrepen om zo een meer fijnmazige 'dooradering' van het buitengebied te verkrijgen.

Op basis van de 'Agenda voor de Veenkoloniën' zijn langs de Semslinie ⁴⁾ plannen uitgevoerd om de watergebonden recreatie verder te ontwikkelen. De eerste etappe, de vaarverbinding tussen en Zuidlaardermeer en Oost Groningen, is in 2009 afgerond ("van Turfvaart naar Toervaart") ⁵⁾. Initiatieven die ontplooid worden ten behoeve van het verder ontwikkelen van watergebonden recreatie worden door de gemeente zo mogelijk gefaciliteerd.

3. 3. Notitie "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes Buitengebied Aa en Hunze"

De notitie "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes Buitengebied Aa en Hunze" is een uitwerking van het landschappelijk toetsingskader voor ontwikkelingen in het buitengebied van Aa en Hunze. Kernkwaliteiten van het landschap zijn vertaald naar inrichtingsprincipes. Aanleiding om deze uitwerking op te stellen vormt het vertrekpunt 'ontwikkelen met behoud van identiteit' zoals geformuleerd in de Structuurvisie buitengebied en het bestemmingsplan buitengebied.

De notitie krijgt als inhoudelijk toetsingskader c.q. sturingsinstrument een centrale plaats tussen structuurvisie en bestemmingsplan buitengebied enerzijds en het bestaand ruimtelijk (sectoraal) beleid anderzijds. Afstemming is gezocht bij het actuele kernkwaliteitenbeleid van de provincie. De uitwerking van het landschappelijk toetsingskader vormt daarmee de verbindende schakel tussen verschillende beleidsstukken waarin landschap, cultuurhistorie, archeologie of aardkundige waarden een rol speelt (te weten de Welstandnota, gemeentelijke archeologische

⁴⁾ De markering van de grens tussen de Drentse en Groningse veenontginningen heeft in 1615 plaatsgevonden door de Johan Sems. Deze lijn is structuurbepalend voor de veenkoloniale ontginningen aan de oostzijde van de gemeente.

⁵⁾ Agenda voor de Veenkoloniën. Van Tufvaart naar Toervaart. Ontwikkeling vaarverbinding Zuidlaardermeer - Oost-Groningen. Samenvatting, februari 2003.

beleids- en advieskaart en de Cultuurhistorische waardenkaart (CHWK). In de komende periode zal de (ja-mits) maat-werkbenadering nader vorm worden geven.

De uitwerking geeft algemene inrichtingsprincipes toepasbaar bij een concrete ruimtelijke ontwikkeling. Met de inrichtingsprincipes wordt inzichtelijk gemaakt hoe de kernkwaliteiten kunnen worden ingezet om het landschap te versterken.

3. 4. Het voornemen: een nieuw bestemmingsplan buitengebied

3.4.1. Uitgangspunten bestemmingsplan buitengebied in relatie tot planMER

Voorafgaand aan het bestemmingsplan Buitengebied is een Nota van Uitgangspunten opgesteld. De nota bevat de uitgangspunten voor de bestemmingen in het nieuw op te stellen bestemmingsplan. De Nota van Uitgangspunten is op 23 januari 2013 vastgesteld door de gemeenteraad. Na het ter inzage leggen van het voorontwerpbestemmingsplan, zijn de uitgangspunten van het plan op aantal onderdelen gewijzigd. Voor zover de uitgangspunten voor het ontwerpbestemmingsplan relevant zijn voor het planMER wordt in onderstaande paragrafen hier nader op ingegaan.

3.4.2. Algemeen

Het bestemmingsplan zal niet alleen een goede planologische regeling moeten bieden voor bestaande functies en activiteiten, het is ook het gemeentelijk instrument waarmee nieuwe ontwikkelingen kunnen worden gestuurd en begeleid. Dat betekent dat het bestemmingsplan Buitengebied ook moet fungeren als richtingwijzer voor nieuwe initiatieven.

Aan de ene kant zal het nieuwe bestemmingsplan dus een (beschermende) regeling bevatten voor de huidige situatie. Aan de andere kant zal rekening worden gehouden met en ingespeeld worden op toekomstige ontwikkelingen. Het landschap wordt daarbij beschouwd als een overkoepelende functie en drager van ruimtelijke ontwikkelingen.

3.4.3. Beschermen van waarden in het nieuwe bestemmingsplan

Ten behoeve van de bescherming van de landschappelijke waarden is de Notitie "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes Buitengebied Aa en Hunze" opgesteld. De notitie is een uitwerking van het landschappelijk toetsingskader voor ontwikkelingen in het buitengebied van Aa en Hunze. Kernkwaliteiten van het landschap zijn vertaald naar inrichtingsprincipes. (Zie ook paragraaf 3.3).

Om de notitie als inhoudelijk toetsingskader juridisch te borgen zijn in het ontwerpbestemmingsplan de begrippen 'inpassingsplan' en 'landschappelijke waarden' aangevuld met een passage, waarin wordt verwezen naar de bijlage "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes buitengebied Aa en Hunze". Op deze wijze is vastgelegd dat bij het opstellen en beoordelen van inpassingsplannen de notitie uitgangspunt is. Tevens is op deze wijze geregeld dat bij de af-

weging van het begrip landschappelijke waarden de notitie steeds onderdeel van het toetsingskader is.

Voorts is door de gemeente een Cultuurhistorische waardenkaart opgesteld. De Cultuurhistorische waardenkaart (CHWK) geeft inzicht in de cultuurhistorische waarden die binnen het grondgebied van de gemeente voorkomen. De cultuurhistorische waardenkaart moet de basis gaan vormen voor toekomstig cultuurhistorisch beleid. De CHWK, waarvan de vaststelling wordt voorzien in de loop van 2016, heeft via de 'regeling karakteristieke panden' en 'de regeling beschermwaardige houtopstanden' zijn beslag gekregen in het bestemmingsplan buitengebied.

In onderstaande tabel zijn de uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan buitengebied ten aanzien van bescherming van landschap, cultuurhistorie, archeologie en natuur weergegeven. Daarnaast zijn vanwege de grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de hunebedden en de daarbij behorende gronden onder een afzonderlijke bestemming gebracht.

Thema	Voorstel hoe te regelen in nieuw bestemmingsplan buitengebied
<i>Aardkundige waarden</i>	- Voor aardkundige waarden wordt geen specifieke regeling opgenomen. Voor nieuwe ontwikkeling vindt borging van deze waarden plaats via het spoor van de maatwerkbenadering, waarbij de Notitie "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes Buitengebied Aa en Hunze" en de CHWK van belang zijn.
<i>Landschapselementen</i>	- de bescherming van landschappelijke en cultuurhistorische waardevolle landschapselementen wordt geregeld in de gebiedsbestemmingen middels een aanlegvergunningstelsel; - unieke- en onvervangbare waardevolle landschapselementen worden beschermd door middel van een dubbelbestemming en een omgevingsvergunning.
<i>Cultuurhistorie</i>	- Het bestemmingsplan is gericht op het behoud en de versterking van de cultuurhistorische waarden van het buitengebied. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt de CHWK geraadpleegd. De CHWK heeft via de 'regeling karakteristieke panden' en 'de regeling beschermwaardige houtopstanden' zijn beslag gekregen in het bestemmingsplan buitengebied.
<i>Archeologie</i>	- Door de gemeente is een archeologische beleids- en advieskaart opgesteld. Op de beleidskaart is te zien waar zich de belangrijke archeologische terreinen bevinden en waar archeologische vindplaatsen verwacht kunnen worden. De archeologische beleids- en advieskaart vormt de basis voor de bescherming van gebieden met archeologische waarden in het bestemmingsplan Buitengebied.
<i>Natuur</i>	- Natuurterreinen met een oppervlakte groter dan 2 ha, uitgezonderd lijnvormige elementen, buiten de beschermde aangewezen natuurterreinen zullen worden bestemd als natuur. De terreinen kleiner dan 2 ha zullen worden opgenomen in de gebiedsbeschrijving. - Gronden die in het kader van het provinciaal Natuurbeheersplan daadwerkelijk zijn omgezet van landbouw naar natuur worden bestemd als natuur. De nog te realiseren Ecologische Verbindingszones en robuuste verbindingen zullen door middel van een wijzigingsbevoegdheid worden opgenomen; - Op de essen, in beekdalen en in de overige gebieden waar de openheid gehandhaafd dient te worden, wordt bosaanplant uitgesloten.
<i>Water</i>	- Bestaande hoofdwatgangen worden bestemd als water. - Voor het dempen, graven, verdiepen en verbreden van sloten moet, ter afweging van de landschappelijke en natuurlijke waarden, een omgevingsvergunning aangevraagd worden.

Thema	Voorstel hoe te regelen in nieuw bestemmingsplan buitengebied
	- Landschappelijk waardevolle beekdalen worden beschermd door een dubbelbestemming. De dubbelbestemming ziet toe op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijk en waterhuishoudkundig waardevolle beekdalen.

Tabel 4 Bescherming van landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en natuurlijke waarden in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied

3.4.4. Flexibiliteit en ontwikkelingsruimte

Binnen de randvoorwaarden die gelden vanuit onder meer milieu, landschap, water en cultuurhistorie, wordt ontwikkelingsruimte geboden om in te kunnen spelen op markt- en beleidsontwikkelingen. Het gaat daarbij enerzijds om de bestaande functies, zoals agrarische bedrijven, en anderzijds om nieuwe functies, te realiseren.

Naast bouw- en gebruiksmogelijkheden die bij recht zijn toegestaan, zijn in het bestemmingsplan flexibiliteitsbepalingen opgenomen. Deze bepalingen hebben betrekking op mogelijkheden die de gemeente wel wil toestaan, maar waarbij met een extra toetsingsmoment kan worden gestuurd op de situering of omvang van een bepaalde ontwikkeling. Voor ontwikkelingen waarbij de onderliggende bestemming wordt gewijzigd, zijn wijzigingsbevoegdheden opgenomen. Voor ontwikkelingen die kleinschaliger van aard zijn, gelden afwijkingsbevoegdheden.

Onderstand wordt per type ontwikkeling aangegeven welke ontwikkelingsruimte in het bestemmingsplan is opgenomen.

3.4.5. Ontwikkelingsmogelijkheden landbouw

Grondgebonden veehouderij

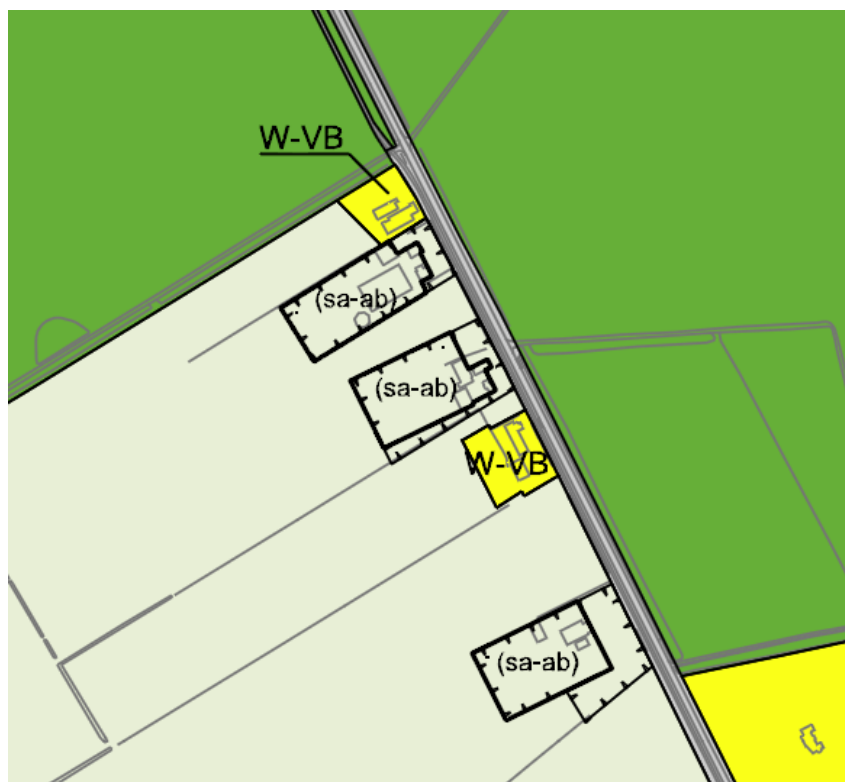
Mede vanwege het belang van de grondgebonden veehouderij en akkerbouw voor het beheer van het landschap, zijn deze vormen van landbouw het uitgangspunt voor de inrichting van het buitengebied. Bestaande agrarische bedrijven krijgen daarbij de mogelijkheid om op een verantwoorde manier verder te ontwikkelen.

Qua ontwikkelingsmogelijkheden is gekozen voor maatwerk, waarbij de bestaande planologische mogelijkheden uitgangspunt zijn. Ten behoeve van het op te stellen ontwerpbestemmingsplan zijn alle agrarische bedrijven in de gemeente benaderd. Uitgangspunt daarbij is dat alle bedrijven daarbij een halve hectare ontwikkelingsruimte krijgen tot een maximale omvang van 1,5 hectare. De minimale omvang van het toe te kennen bouwperceel bedraagt 1 ha. Verdere uitbreiding, zoals aangegeven in het kader van de nieuwe POV zal in principe mogelijk zijn. Hiertoe is voor het gehele buitengebied een wijzigingsbevoegdheid opgenomen, zodat doorgroei naar 2 ha mogelijk. Voor een verdere groei van het bouwperceel (dus groter dan 2 ha) moet een buitenplanse procedure gevolgd worden.

De regeling agrarische bouwpercelen is daarnaast tevens afgestemd op de herziening van het POV: in het ontwerpbestemmingsplan wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen de maximale mogelijkheden in het esdorpenlandschap en het veenontginningslandschap. In beide landschapstypen kunnen bedrijven (via een wijzigingsbevoegdheid) doorgroeien tot maximaal 2 hectare. De regeling waarbij rekening werd gehouden met “gebieden met hoofdfunctie landbouw” en met “multifunctionele gebieden”, par. 4.2. van de Nota van Uitgangspunten is daarmee komen te vervallen.

Het bouwperceel omvat de daadwerkelijke (netto) bouwruimte, inclusief verkeersruimte en opslag. Agrarische bedrijfsgebouwen, agrarische bedrijfswoningen, mest-, voeder- en sleufsilos moeten binnen het bouwvlak worden gebouwd (zie figuur). Via een afwijkingsbevoegdheid kan (mest)opslag buiten, maar direct aansluitend aan het perceel worden opgericht, wanneer dit vanuit bedrijfstechnisch oogpunt noodzakelijk is.

Voor agrarische bedrijfsgebouwen wordt in principe een nokhoogte gehanteerd van 12 meter. Er zal een afwijking worden opgenomen voor een nokhoogte tot 14 meter. De goothoogte bedraagt 5,5 meter. Afwijkende stalvormen als serrestallen en boogstallen worden toegestaan, door middel van een afwijkingsbevoegdheid, zodat nog een toets kan plaatsvinden aan de landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Figuur 9. Illustratie van de bestemmingsystematiek met bouwvlak (dikke zwarte lijnen) en bouwperceel (tandjes)

Intensieve veehouderij

Naast de grondgebonden landbouw zijn in het plangebied intensieve (niet-grondgebonden) veehouderijbedrijven, deels als hoofdtak en deels als tweede bedrijfstak. In het buitengebied van Aa en Hunze staat de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw voorop. De nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven en het realiseren van een nieuwe intensieve neventak is op basis van het nieuwe bestemmingsplan niet mogelijk.

In het bestemmingsplan wordt geen onderscheid gemaakt tussen intensieve bedrijven en grondgebonden bedrijven met een intensieve neventak. Intensieve bedrijven en bedrijven met een intensieve tak worden aangeduid als 'gemengde bedrijven'. Voor deze gemengde bedrijven gelden dezelfde uitbreidingsmogelijkheden als voor grondgebonden bedrijven (in gehele plangebied 1,5 ha bij recht, doorgroeien naar 2 ha via wijzigingsbevoegdheid), met dien verstande dat het intensieve deel van het gemengde bedrijf altijd maximaal 1,5 ha blijft.

Overige vormen van landbouw

Productiegerichte paardenhouderijen krijgen een agrarische bestemming, met vergelijkbare bouw mogelijkheden als de agrarische bedrijven. Omdat gebruiksgesrichte paardenhouderijen qua bedrijfsvoering en hindercategorie vergelijkbaar zijn met grondgebonden veehouderijen, zijn er wijzigingsbevoegdheden opgenomen om agrarische bedrijven om te zetten tot paardenhouderij. Gebruiksgesrichte paardenhouderijen krijgen een recreatieve bestemming of een sportbestemming.

Bij agrarische bedrijven en woonpercelen mag via een afwijkingsprocedure een paardrijbak worden aangelegd, waarbij landschappelijke inpassing een belangrijke vereiste is.

In het bestemmingsplan zal ruimte worden geboden voor opengrondstuinbouw als vorm van agrarische bedrijfsvoering. In een aantal gevallen kan dat namelijk de positie van met name akkerbouwbedrijven versterken.

Uit oogpunt van landschapsbeleving wordt belang gehecht aan het accentueren van deze steilrand aan de Oostzijde van de Hondsrug, door het behouden van de openheid in het gebied. In het deelgebied "binnenvenen" is daarom boomteelt, houtteelt en andere opgaande meerjarige beplanting in principe niet toegestaan. Dwars op de Hondsrug worden wel mogelijkheden gezien om bijvoorbeeld (voormalige) route-structuren te accentueren door beplanting.

In het bestemmingsplan zal een regeling worden opgenomen om spoelplaatsen voor de bollenteelt te concentreren op het bouwperceel. Onder voorwaarden is het mogelijk om via een afwijking hiervan af te wijken.

Glastuinbouw komt in het plangebied niet voor en is (overeenkomstig het provinciaal beleid) ook niet toegestaan. Wel mogen agrarisch bedrijven maximaal 1.000 m² teeltondersteunende kassen realiseren binnen het bouwperceel.

Verplaatsing agrarische bouwpercelen

Er wordt terughoudend omgegaan met een aanvraag voor nieuwvestiging van een bedrijf. Mocht er een verzoek binnenkomen, dan zal in eerste instantie gezocht moeten worden naar mogelijkheden op eerder vrijgekomen agrarische bouwpercelen. Verplaatsing van een bedrijf is incidenteel mogelijk voor het oplossen van milieutechnische knelpunten en, of het realiseren van doelstellingen voor de EHS. In primaire landbouwgebieden wordt nieuwvestiging van grondgebonden agrarische bedrijven (met uitzondering van de binnenvenen) toegestaan via een wijzigingsbevoegdheid. Essen en beekdalen worden in principe uitgesloten voor de inplaatsing van agrarische bedrijven.

Mestopslag en -bewerking

Om verrommeling en verstening van het landschap tegen te gaan, geldt voor de agrarische bouwpercelen dat alle bebouwing en bouwwerken horende bij het agrarisch bedrijf, dus ook mestbassins en kuilopslag, binnen de maximale toegestane oppervlakte van het bouwvlak moeten worden gerekend. Bij gebleken bedrijfstechnische noodzaak mag een mestbassin buiten het bouwvlak worden geplaatst.

Overeenkomstig de gemeentelijke 'beleidsregels realisatie mestbassins' moeten bassins bij voorkeur op minimaal 300 meter van een woning, behorende tot dorp of dorpsrand gerealiseerd te worden en op minimaal 200 meter van een verspreid liggende woning in het buitengebied. Daarbij is bij wijze van uitzondering ook mestopslag op veldkavels toegestaan.

In navolging op het standpunt van de staatssecretaris worden de vergisters waar voor een groot deel eigen mest of eigen co-producten worden toegepast - categorieën A, B en C - beschouwd als een agrarische activiteit, passend bij en gebonden aan een agrarische bestemming. Deze vorm van co-vergisting wordt mogelijk gemaakt door middel van een afwijkingsbevoegdheid, waardoor de gemeente kan sturen op de inpassing van mestvergisters.

Daarnaast zijn in het bestemmingsplan mogelijkheden opgenomen voor mestraf-finage. Het gaat hier om het scheiden van meststromen in hoogwaardige meststoffen. De activiteiten kunnen plaatsvinden in bebouwing ter grote van een zee-container, waardoor de ruimtelijke uitstraling veel beperkter is dan bij co-vergisting.

Verbreding van de landbouw (ondergeschikte takken)

Het bestemmingsplan biedt, aansluitend op het streven naar plattelandsvernieuwing, ruimte voor verbreding van de agrarische bedrijven met nevenactiviteiten. Het gaat daarbij onder andere om:

- een combinatie met recreatie (kleinschalig kamperen) in het gehele buitengebied of logiesverstrekking bij agrarische bedrijven;

- productiegebonden detailhandel ⁶⁾;
- welzijnszorg (zorgboerderij);
- aan-huis-verbonden-beroepen;
- overige niet-agrarische bedrijvigheid in VNG-categorie 1 en 2.

Activiteiten met een kleinschalige impact op de ruimte en die binnen de bestaande bedrijfswoning kunnen worden uitgeoefend, zijn bij recht toegestaan. Het gaat daarbij om beroepsuitoefening aan huis of mantelzorg. Nevenactiviteiten die een iets grotere ruimtelijke impact kunnen hebben worden bij afwijking toegestaan. Daarnaast wordt er een beperking gesteld met betrekking tot de omvang. Tot slot moeten de activiteiten, met inbegrip van opslag, plaatsvinden in de bestaande bebouwing.

Daarnaast gelden als algemene voorwaarden dat deze activiteiten omliggende (agrarische) bedrijven niet mogen hinderen en dat er geen onevenredige aantasting mag plaatsvinden van de natuurlijke en landschappelijke waarden, de milieusituatie en de verkeersveiligheid.

Functiewijziging agrarische bedrijven

Er worden mogelijkheden opgenomen voor hergebruik van (karakteristieke) agrarische bebouwing na bedrijfsbeëindiging. Door middel van een wijzigingsbevoegdheid wordt het mogelijk een agrarische functie om te zetten naar een zorgfunctie, een recreatieve functie, kleinschalige bedrijfsfunctie of een woonfunctie.

Handhaving van de beeldbepalende gebouwen moet bij herinvulling van vrijkomende boerderijen dan voorop staan. Daarnaast kan het behoud van karakteristieke waarden en architectonische kwaliteiten (monumenten en cultuurhistorische waardevolle boerderijen) bij de gewenste herinvulling een rol spelen. In geval van niet-karakteristieke gebouwen zal er in planologische zin meer 'ruimte' voor nieuwe activiteiten worden geboden.

Een toename van het bouwvolume is bij hergebruik van vrijkomende boerderijen niet aan de orde. Bij vrijkomende agrarische bebouwing is een oppervlakte van 150 m² aan bijgebouwen toegestaan.

De nieuwe functie dient ondergebracht te worden in de bestaande bebouwing, waarbij in ondergeschikte mate aanvullende nieuwbouw gepleegd mag worden. De woonfunctie moet gehandhaafd blijven, in de voormalige bedrijfswoning, dan wel in het voormalige boerderijpand.

3.4.6. Ontwikkelingsmogelijkheden recreatieve functies

Bij agrarische bedrijven is het toegestaan om de onderstaande recreatieve functies uit te oefenen als neventak. Kleinschalige kampeerterreinen en bed and

⁶⁾ Detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, geteeld, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

breakfast zijn ook toegestaan bij woonhuizen. Ontwikkelingen kunnen door het college worden toegestaan via een afwijkingsbevoegdheid. Via een nadere toetsing kan de ruimtelijke inpasbaarheid daardoor goed worden geregeld.

Kampeerterreinen

Voor bestaande kampeerterreinen worden in het bestemmingsplan regels opgenomen om de uitbreiding van bestaande terreinen mogelijk te maken, als inzet voor kwaliteitsverbetering, innovatie en experimenteerruimte. Uitbreiding op basis van een wijzigingsbevoegdheid is gekoppeld aan kwaliteitseisen. Nieuwe kampeerterreinen worden in planologische zin niet mogelijk gemaakt.

Bungalow- en huisjesterreinen

Nieuwvestiging van bungalow-/huisjesterreinen is uitgesloten. Voor bestaande huisjesterreinen wordt een specifieke bestemming opgenomen. Wanneer uitbreiding van een bungalow-/huisjesterreinen om bedrijfseconomische redenen noodzakelijk is, dan zal het 'ja, mits...' principe gehanteerd worden. De landschappelijke kwaliteit van de omgeving is bepalend of ruimte kan worden geboden ("landschapstoets"). Uitbreiding op basis van een wijzigingsbevoegdheid is gekoppeld aan kwaliteitseisen.

Kleinschalig kamperen

De gemeente Aa en Hunze kiest ervoor om via een afwijkingsbevoegdheid kleinschalig kamperen als nevenactiviteit toe te staan bij agrarische bedrijven dan wel groepsaccommodaties. Voor het aantal standplaatsen wordt geen maximum gehanteerd. Het terrein moet op of direct aansluitend aan het bouwblok gerealiseerd worden. Bebouwing ten behoeve van voorzieningen (bijvoorbeeld sanitair) moet gesitueerd zijn op het bouwperceel.

Daarnaast gelden de algemene voorwaarden dat deze activiteiten omliggende (agrarische) bedrijven niet mogen hinderen en dat er geen onevenredige aantasting mag plaatsvinden van de natuurlijke en landschappelijke waarden, de milieusituatie en de verkeersveiligheid.

Logies met ontbijt

Bed & breakfast is bij recht mogelijk (tot 2 kamers) bij de agrarische bestemmingen en de woonbestemmingen. Een bed & breakfastvoorziening is gevestigd in het hoofdgebouw, waar tevens gewoond wordt. De hoofdfunctie zal daarbij behouden blijven. Bijgebouwen kunnen echter in bijzondere gevallen eveneens in aanmerking komen, mits aan een aantal uitgangspunten wordt voldaan.

Middels de beleidsnotitie Bed & breakfast van de gemeente Aa en Hunze wordt een heldere, duidelijke regeling geboden voor nieuwe B&B-accommodaties. Onderstaand schema geeft de regeling weer die, conform de beleidsnotitie in dit plan wordt opgenomen:

	<i>max. aantal personen</i>	<i>max. aantal kamers</i>	<i>max. aantal m²</i>	<i>waar</i>
<i>Bij recht mogelijk</i>	tot max. 4 personen	max 2 kamers	max. 50 m ²	in hoofdgebouw (inclusief aan- en uitbouwen)
<i>Via afwijking mogelijk</i>	tot max. 4 personen	max 2 kamers	max 50 m ²	in vrijstaand bijgebouw

Tabel 5 Mogelijkheden bed & breakfast + vernummeren tabellen

Dagrecreatie

Via een afwijkingsbevoegdheid kunnen nieuwe recreatieve routestructuren worden aangelegd in het landelijk gebied, zoals fiets-, wandel- en ruiterspaden. Daarbij is altijd een toets aan de natuurwaarden aan de orde.

3.4.7. Overige ontwikkelingen Buitengebied

Woningbouw

Bestaande woningen in het buitengebied worden positief bestemd. De gezamenlijke oppervlakte van hoofd- en bijgebouwen bedraagt maximaal 250 m². Er mogen geen nieuwe woningen in het buitengebied bijgebouwd worden, met uitzondering van nieuwe compensatiewoningen voortkomend uit de toepassing van de ruimte-voor-ruimte-regeling.

Bij bedrijfsverplaatsing kan de ruimte-voor-ruimte-regeling van de provincie worden toegepast. Daarbij is het bouwen van een compensatiewoning toegestaan, in ruil voor het slopen van landschapsontsierende bebouwing. Uiteraard moet de woning ook milieutechnisch inpasbaar zijn. De oppervlakte van te slopen bedrijfsgebouwen, waarvoor ter compensatie één woning gebouwd mag worden bedraagt van 750 m². De sloopnorm voor twee compensatiewoningen bedraagt 2.000 m².

4. ALTERNATIEVEN EN SCENARIO'S

4. 1. Inleiding

De kern van een milieueffectrapportage bestaat uit het vergelijken van de autonome ontwikkeling - de situatie zonder vaststellen van het bestemmingsplan - met de toekomstige situatie. Van belang is dat in ieder geval de referentiesituatie en de maximaal mogelijke milieueffecten van het voornemen in beeld worden gebracht.

4. 2. Referentiesituatie

De referentiesituatie is de situatie waarbij geen nieuw bestemmingsplan buitengebied wordt vastgesteld. De referentiesituatie fungeert als ijkpunt, waarmee de milieueffecten van het voornemen worden vergeleken. De referentiesituatie bestaat in dit geval uit huidige feitelijke situatie, en generieke, planoverstijgende ontwikkelingen, zoals normen die voortvloeien uit het Besluit emissiearme huisvesting ammoniakemissie veehouderij of het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (autonome ontwikkelingen).

Vergunde ruimte niet meegenomen in de referentiesituatie

Bij een MER kan er ook voor worden gekozen om de invulling van niet gebruikte vergunningen binnen het plangebied mee te nemen als autonome ontwikkeling, bijvoorbeeld uitbreidingen van veestapel die op korte termijn worden verwacht.

Er is voor gekozen om in de stikstof- en geurberekeningen alleen de huidige (feitelijke) situatie als referentiesituatie mee te nemen. Hiervoor zijn de volgende redenen aan te voeren:

- In de gemeente Aa en Hunze komen meer dan 200 agrarische bedrijven voor, waarvan een aanzienlijk deel beschikt over uitbreidingsruimte op basis van een actuele vergunning of melding. De beschikbare uitbreidingsruimte is weliswaar bekend, maar de gemeente beschikt niet over informatie op grond waarvan met zekerheid kan worden vastgesteld of, en zo ja, op welke termijn de beschikbare uitbreidingsruimte zal worden benut.
- Vanuit de Natuurbeschermingswet is een vergelijking met de huidige feitelijke situatie verplicht. Het apart doorrekenen van de autonome ontwikkeling heeft voor toetsing aan de Natuurbeschermingswet dan ook weinig toegevoegde waarde.

Referentiesituatie passende beoordeling

Sinds het in werking treden van de Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (1 juli 2015) is de referentiesituatie van de vergunningentoets (artikel 19d Nbwet) vrijwel gelijk aan die van de plantoets (artikel 19j). Het gaat in beide gevallen om de huidige feitelijke (legale) situatie. Aandachtspunt bij de huidige situatie is dat er vaak een verschil bestaat tussen het feitelijke aantal dieren en het vergunde aantal dieren. Met behulp van de CBS-tellingen van 2014 kan feitelijke situatie goed worden benaderd. In bijlage 3 is nader toegelicht hoe dit tot stand is gekomen.

Beschrijving referentiesituatie

De referentiesituatie op hoofdlijnen is beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 5 zal voor de verschillende omgevingsaspecten worden aangegeven wat de huidige milieusituatie is en hoe deze zich bij autonome ontwikkeling verder ontwikkeld.

4. 3. Het voornemen

Bij het voornemen worden de milieueffecten beschreven die zijn te verwachten wanneer de structuurvisie en het bestemmingsplan tot uitvoering worden gebracht. Op basis van jurisprudentie moet daarbij rekening worden gehouden met de benutting van de maximale bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Dit geldt dus ook voor de wijzigingsbevoegdheden die zijn opgenomen. In het voornemen wordt daarom uitgegaan van:

- bouwpercelen van maximaal 2 hectare;
- bij agrarische bedrijven met een intensieve tak, blijft het deel met een intensieve bedrijfsvoering beperkt tot 1,5 hectare;
- bij elk agrarisch bouwperceel een kleinschalig kampeerterrein met een omvang van 0,5 hectare;
- beperkte uitbreiding van de bestaande recreatiebedrijven.

In het voornemen wordt geen rekening gehouden met:

- de realisatie van co-mestvergistingsinstallaties;
- de verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

Deze extra mogelijkheden worden onderzocht door middel van de onderstaande alternatieven.

4. 4. Alternatieven

Op basis van de *Wet milieubeheer* moeten reële alternatieven worden onderzocht die kunnen leiden tot een belangrijk verschil in milieueffecten. Reëel betekent dat de alternatieven realistisch en uitvoerbaar moeten zijn. Daarnaast moeten onderzochte alternatieven leiden tot een daadwerkelijk onderscheid in milieueffecten. Alternatieven kunnen per milieuaspect verschillen.

Voor milieuaspecten waarbij de feitelijke milieueffecten moeilijk op voorhand zijn in te schatten, kan worden gewerkt met scenario's. Het verschil tussen scenario's en alternatieven is dat scenario's vorm krijgen vanwege omstandigheden waarop het bevoegd gezag (de gemeente) niet kan sturen (bijvoorbeeld marktontwikkelingen of beleid van hogere overheden). Bij een alternatief kan het bevoegd gezag wel sturen.

Wanneer na het onderzoeken van verschillende alternatieven geen uitvoerbaar bestemmingsplan kan worden vastgesteld, kunnen mitigerende maatregelen worden uitgewerkt, waarmee het plan toch voldoet aan de wet- en regelgeving en de beleidsdoelstellingen van de gemeente.

Onderstaand worden de alternatieven beschreven die zijn meegenomen in dit MER.

4.4.1. Minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij

Met dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn, wanneer grondgebonden agrarische bedrijven in het bestemmingsplan minder ontwikkelingsmogelijkheden krijgen dan voorgenomen. Daarbij wordt uitgegaan van:

- Bouwpercelen van maximaal 1,5 hectare.

De bouwmogelijkheden voor de intensieve veehouderij zijn bij dit alternatief gelijk aan het voornemen. In het alternatief wordt geen rekening gehouden met:

- De realisatie van co-mestvergistingsinstallaties;
- De verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

4.4.2. Minder schaalvergroting intensief

Met dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn, wanneer de intensieve hoofdtakken in het bestemmingsplan minder ontwikkelingsmogelijkheden krijgt dan bij het voornemen. Daarbij wordt er van uitgegaan dat:

- Bestaande intensieve veehouderijbedrijven en gemengde bedrijven uitbreiden tot een omvang van maximaal 1 hectare.

De bouwmogelijkheden voor de grondgebonden veehouderij zijn bij dit alternatief gelijk aan het voornemen. In het alternatief wordt geen rekening gehouden met:

- De realisatie van co-mestvergistingsinstallaties;
- Verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

4.4.3. Veestapel volgens een trendscenario

Bij het aspect stikstofdepositie worden naast de referentiesituatie, het voornemen en het hierboven genoemde alternatieven, nog een scenario doorgerekend. Met een trendscenario wordt een indruk gegeven van de ontwikkeling van de stikstofdepositie in de komende jaren. Naast de maximale milieueffecten, wordt dit gezien als belangrijke informatie voor de besluitvorming over het bestemmingsplan. De trendmatige ontwikkeling geeft immers een beter beeld van de omstandigheden waarbij vergunningen worden verleend.

Op basis van de CBS-cijfers is een inschatting gemaakt van de trendmatige ontwikkeling van de veestapel in de komende 10 jaar. Deze groei of krimp wordt vervolgens per diercategorie toegedeeld aan de bestaande agrarische bedrijven. Er worden dus geen aparte stoppers of groeiers geselecteerd.

Bij trendmatige ontwikkeling blijft de landbouw grondgebonden

Het doorrekenen van de trendmatige ontwikkeling sluit ook aan bij de uitgangspunt dat de bedrijfsvoering van melkveebedrijven in Aa en Hunze voor een belangrijk deel gebonden blijft aan de beschikbare gronden in de gemeente. Grondgebonden betekent in dit geval dat een bedrijf voldoende grond heeft om het veevoer in hoofdzaak kan worden betrokken van eigen of gepacht land en dat de geproduceerde mest op deze gronden kan worden toegepast.

Op dit moment is in Aa en Hunze 14.600 hectare cultuurgrond beschikbaar, waarvan de helft wordt benut als grasland en voor groenvoedergewassen (CBS, 2014). Uit kengetallen blijkt dat voor een grondgebonden bedrijfsvoering per hectare grond ongeveer 2,5 stuks volwassen melkvee kunnen worden gehouden (Hin, van de Schans en Padt, 2004). Wanneer wordt uitgegaan ongeveer 8.800 stuks volwassen melkvee en 8.350 stuks jongvee bij trendmatige ontwikkeling, dan zou in Aa en Hunze in 2026 ongeveer 4164 ha grasland en grond voor groenvoedergewassen beschikbaar moeten zijn. Hieruit vloeit voort dat bij trendmatige ontwikkeling ruim voldoende landbouwareaal beschikbaar is om op een grondgebonden wijze melkvee te houden.

4.4.4. Bedrijfsverplaatsingen

Door middel van het alternatief bedrijfsverplaatsingen kan (verkenkend) worden onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer 5 bedrijven worden verplaatst. Daarbij wordt uitgegaan van een verplaatsing van het esdorpenlandschap naar het veenkoloniale landschap, omdat dit in lijn is met het landbouwbeleid van de provincie. Over het algemeen kunnen in het esdorpenlandschap ook eerder knelpunten worden verwacht vanuit de natuurwetgeving, het landschap of de gevolgen voor het woon- en leefklimaat. Gelet op de ontwikkelingen in de afgelopen decennia, worden 5 verplaatsingen gezien als een plausibel aantal.

Omdat er geen concrete initiatieven aan de orde zijn, worden 5 fictieve bouwpercelen geprojecteerd in het open landbouwgebied in de Veenkoloniën, op voldoende afstand van woningen en langs de bestaande infrastructuur. Dit wordt gezien als een realistische invulling van het alternatief. Nieuwe bouwpercelen mogen immers niet leiden tot nieuwe knelpuntsituaties.

4.4.5. Mestvergistinginstallaties

In dit alternatief wordt onderzoek gedaan naar de milieueffecten van comestvergistinginstallaties. Aan de hand van de toekomstige veestapel en de mestproductie in de gemeente wordt bepaald hoeveel mestvergistinginstallaties in het gebied kunnen worden opgericht. Aan de hand daarvan worden de maximale milieueffecten bepaald. Om de milieueffecten los van de andere ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen beoordelen, wordt bij dit alternatief geen rekening gehouden met de uitvoering van het voornemen.

Bij het alternatief mestvergistinginstallaties is vooral gekeken naar landschappelijke effecten, effecten voor de woon- en leefomgeving en duurzame energie. Er zijn geen berekeningen van de stikstofdepositie gemaakt omdat de totale hoeveelheid meststoffen bij mestvergisting vergelijkbaar is met het voornemen.

Meststoffen worden bovendien eerder in een afgesloten ruimte gebracht, waardoor de emissie naar de lucht afneemt. Dit weegt op tegen te toegenomen vermisting die ontstaat door verbranding van biogas in WKK-installaties (NO_x) ⁷⁾

4.4.6. Zonering recreatieve activiteiten

In dit alternatief wordt er vanuit gegaan dat -anders dan bij het voornemen- geen nieuwe kleinschalige kampeerterreinen of uitbreidingen van bestaande kampeerterreinen aan de orde is in kwetsbare gebieden als het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa, de beekdalen, op de esdekken en in het open gebied langs de oostelijke steilrand van de Hondrug.

Bij dit alternatief is vooral gekeken naar het verschil in landschappelijke en ecologische effecten. Omdat het (kleinschalige) recreatieve activiteiten betreft zijn geen stikstof- of geurberekeningen uitgevoerd.

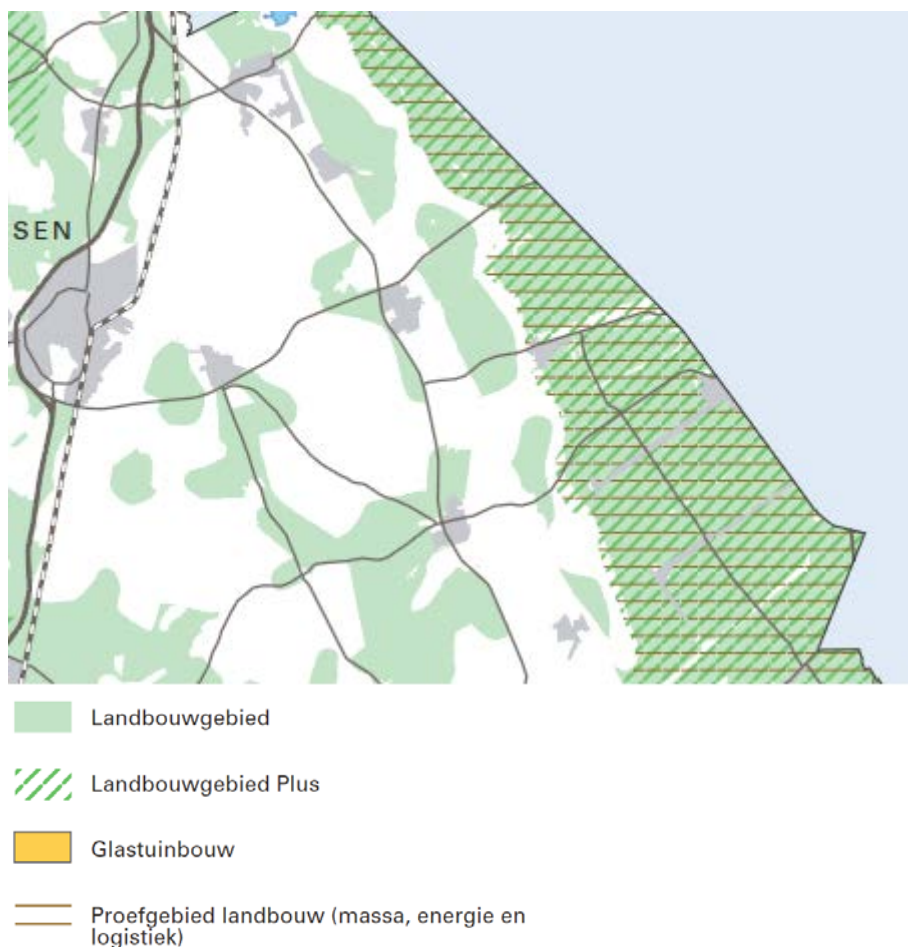
4.4.7. Grote bouwpercelen

Dit laatste alternatief is alleen van toepassing op de Structuurvisie Buitengebied. De structuurvisie heeft een grotere reikwijdte dan het bestemmingsplan Buitengebied, omdat het ook mogelijkheden beschrijft voor bouwpercelen groter dan 2 hectare. In dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer in het landbouwgebied plus uit de Omgevingsvisie Drenthe bouwpercelen tot een omvang van 4 hectare worden toegestaan (zie onderstaande figuur). Het gaat hierbij om maximaal 5 bedrijven.

Dit alternatief vormt een verbijzondering van het voornemen. In het alternatief wordt geen rekening gehouden met:

- De realisatie van co-mestvergistingsinstallaties;
- De verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

⁷⁾ Dit blijkt bijvoorbeeld uit Voortoets Natuurbeschermingswet Biogasinstallatie Fritz Lammers Duitslandweg 1 te Hardenberg (d.d. 13 januari 2012)

Figuur 10. Uitsnede van de Provinciale Omgevingsverordening 2014

4. 5. Afweging overige opties voor alternatieven

Gebiedsdifferentiatie

Bij het toekennen van bouwmogelijkheden is reeds gekozen voor maatwerk, waarbij de omvang van bouwpercelen is afgestemd op de bebouwingscontext / het landschapstype. Omdat in het voornemen al een gebiedsdifferentiatie is opgenomen (onderscheid in landbouwgebieden en multifunctionele gebieden), wordt het op dit moment niet noodzakelijk geacht om een aanvullend alternatief te onderzoeken.

Variatie met niet-agrarische activiteiten

Bij de alternatieven is vooral variatie aangebracht in de maximale ontwikkelingsmogelijkheden voor de veehouderij, omdat deze ontwikkelingen naar alle verwachting maatgevend zijn voor de milieueffecten. Het zijn dan ook de mogelijkheden voor de veehouderij, waardoor de structuurvisie en het bestemmingsplan planmer-plichtig zijn. Omdat de overige ontwikkelingsmogelijkheden in de plannen, over het algemeen beperkte milieueffecten met zich meebrengen, is hier in het planMER geen verdere variatie in aangebracht. Overigens wordt wel onder-

zocht welke milieuwinst kan worden verwacht, wanneer landschappelijk kwetsbare gebieden worden vrijgehouden van recreatieve ontwikkelingen.

4. 6. Samenvattend overzicht alternatieven

In het planMER worden de volgende alternatieven en scenario's met elkaar vergeleken:

Naam alternatief/scenario	Toelichting	Van belang voor welk aspect
Referentiesituatie	De situatie waarbij er geen nieuw bestemmingsplan buitengebied wordt vastgesteld en concrete projecten binnen en buiten het plangebied onverminderd doorgang vinden. Ten aanzien van het aspecten stikstofdepositie en geur wordt geen autonome situatie doorgerekend (zie paragraaf 5.8).	Alle aspecten.
Het voornemen.	Het bestemmingsplan wordt uitgevoerd overeenkomstig de mogelijkheden uit de nota van uitgangspunten.	Alle aspecten.
Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden	Een alternatief waarbij minder bouw mogelijkheden zijn opgenomen voor de grondgebonden veehouderij	Alle aspecten.
Alternatief minder schaalvergroting intensief	Een alternatief waarbij minder bouw mogelijkheden zijn opgenomen voor de intensieve veehouderij	Alle aspecten.
Trendmatige ontwikkeling van de veehouderij.	De trendmatige ontwikkeling van de vee-stapel in de komende 10 jaar (op basis van de trend in de afgelopen 10 jaar).	Alleen stikstofdepositie.
Bedrijfsverplaatsingen	Een alternatief waarmee een verkenning wordt gedaan naar de mogelijke effecten van 5 bedrijfsverplaatsingen	Alle aspecten.
Mestvergistingsinstallaties	Een alternatief waarmee de milieueffecten van co-mestvergisting in beeld worden gebracht	Landschap, woon- en leefklimaat en duurzame
Zonering recreatieve ontwikkelingen	Een alternatief waarmee de effecten worden beschreven, wanneer recreatieve activiteiten worden beperkt tot minder kwetsbare gebieden	Landschap en ecologie
Grote bouwpercelen	Een alternatief waarmee de effecten van grote bouwpercelen (tot 4 ha) in de omgeving van Gasselterboerveenschemond worden beschreven	Alle aspecten.

Tabel 6 Alternatieven en scenario's

5. EFFECTBESCHRIJVING

5. 1. Toetsingskader

In dit hoofdstuk worden de milieueffecten van de beoogde activiteit beschreven en beoordeeld. De effecten zijn beschreven volgens de richtlijnen uit de notitie reikwijdte en detailniveau. Omdat het bestemmingsplan kaderstellend is voor concrete ontwikkelingen, maar geen betrekking heeft op concrete aanvragen, worden de effecten op gebiedsniveau beschreven.

Bij de beoordeling worden de maximale milieueffecten van het voornemen en de alternatieven vergeleken met de milieusituatie bij autonome ontwikkeling (zonder vaststellen van het bestemmingsplan). Ten aanzien van de aspecten stikstofdepositie en geur is tevens een trendscenario doorgerekend.

Voor zover dat mogelijk is worden de effecten kwantitatief beschreven. Vanwege het schaalniveau van het bestemmingsplan Buitengebied, worden de meeste effecten kwalitatief beschreven. Bij de effectbeoordeling is gebruik gemaakt van een onderstaande schaal, zodat de verschillende milieueffecten met elkaar kunnen worden vergeleken. Bij deze schaal worden de volgende klassen gebruikt:

- een zeer negatief effect: --
- een negatief effect: -
- een licht negatief effect: -/0
- een neutraal effect: 0
- een licht positief effect: 0/+
- een positief effect: +
- een zeer positief effect: ++

In de samenvattende effectbeoordeling aan het eind van elke paragraaf, worden de effecten niet gemiddeld, maar wordt uitgegaan van de meest negatieve score. Op die manier wordt het beste duidelijk ten aanzien van welke effecten maatregelen gewenst zijn. Mogelijke maatregelen worden beschreven in hoofdstuk 6.

5. 2. Landschap, cultuurhistorie en archeologie

5.2.1. Gekozen toetsingscriteria

Het bestemmingsplan bevat mogelijkheden die kunnen leiden tot een (geleidelijke) verandering van het landschappelijke beeld en tot aantasting van cultuurhistorische of archeologische waarden.

Het landschap van Aa en Hunze kent een grote diversiteit en een breed palet van landschappelijke waarden. Voorgesteld wordt de aspecten landschap, cultuurhistorie en archeologie zoveel mogelijk te onderzoeken aan de hand van de kernkwaliteiten die door de Provincie zijn gedefinieerd in de Omgevingsvisie Drenthe. Daarbij zijn de volgende kernkwaliteiten van belang:

- Het reliëf en aardkundige waarden als:

- o de esdekken in het Drentsche Aa-gebied;
 - o de Hondrug;
 - o de zandverstuivingen en heidegebieden.
- Landschappelijke eenheden en patronen als:
 - o de lintbebouwing in de veenkoloniën;
 - o de kenmerkende verkaveling van wijken en kanalen in de veenkoloniën.
- Visueel-ruimtelijke kenmerken als:
 - o de zichtbaarheid beeklopen;
 - o de openheid van de veenkoloniën;
 - o doorzichten vanuit de lintdorpen op het achterliggende landschap;
 - o vrij zicht op de Hondrug.
- Stilte en duisternis:
 - o de stiltegebieden;
 - o duisternis van de dunbebouwde gebieden;
- Cultuurhistorische waardevolle objecten als:
 - o monumentale of architectonisch waardevolle bebouwing;
 - o kenmerkende bouwstructuren zoals esdorpen.
- Archeologische waarden zoals:
 - o hunebedden;
 - o grafheuvels;
 - o offerveentjes.

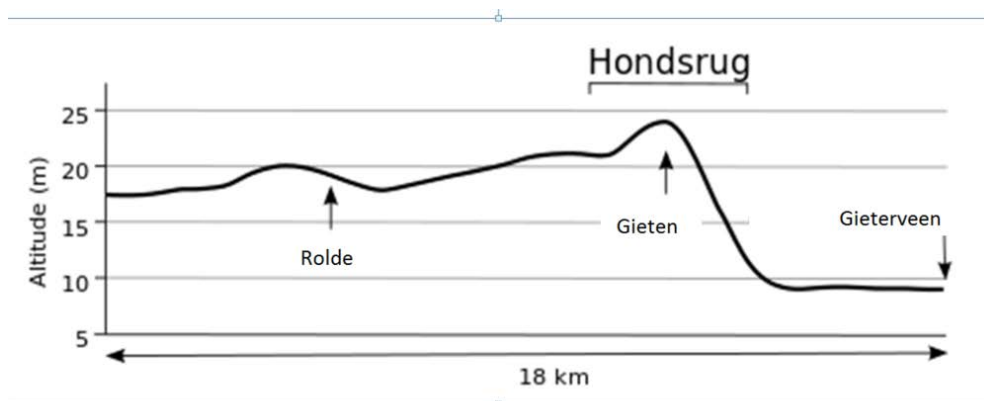
5.2.2. Huidige milieusituatie en autonome ontwikkeling

Reliëf en aardkundige waarden

Geologische bodemopbouw

Net als in een overgrote deel van Nederland, zijn de laatste ijstijden bepalende geweest voor de geologie van het plangebied. Een markant overblijfsel uit de laatste ijstijden (het Pleistoceen 100.000 v. Chr.) is de Hondrug. Dit is een stuwwal die is ontstaan door het opstuwen van bodemmateriaal door een grote ijskap. De Hondrug is de meest prominente rug in een complex van meerdere parallel lopende, langgerekte ruggen waaronder de Rolder rug. Deze subglaciale ruggen zijn onder een ijsstroom van een ijskap gevormd, in de voorlaatste ijstijd, het Saalien. Ze bestaan uit door het landijs meegevoerde keileem, maar ook uit oudere afzettingen uit het Elsterien"

In figuur 12 is een dwarsdoorsnede van de Hondrug ter hoogte van Rolde – Gierten - Gieterveen weergegeven. Deze dwarsdoorsnede is illustratief voor het plangebied. De rug loopt dwars door de gemeente Aa en Hunze en verdeelt het plangebied in een hoger gelegen esdorpenlandschap aan de westzijde van de Hondrug en een lager gelegen veenontginningslandschap aan de oostzijde van de Hondrug.

Figuur 11. Dwarsdoorsnede van de Hondsrug

Aan het eind van de ijstijden heerste een toendraklimaat en werden dekzandpakketten gevormd door het stuiven van zand. In het warmere tijdperk dat ongeveer 12.000 jaar geleden begon, het Holoceen, heeft zich in de dalen ten oosten van de Hondsrug een uitgestrekt hoogveenmoeras gevormd: het Bourtanger Moor.

Figuur 12. Omvang van het Bourtanger Moer

Ontginning van het gebied

De stuwwal en de dekzandruggen waren lange tijd van groot belang voor de be-
gaanbaarheid van het gebied. De oudste archeologische waarden in de gemeente
worden dan ook gevonden langs de Hondsrug, die een belangrijke verbindingsrout-
te vormde in de steentijd. De eerste bewoners van het gebied waren jager-
verzamelaars die geen vaste woonplaatsen kenden. Langs de natuurlijke hoogtes
zijn later ook permanente nederzettingen ontstaan.

Het esdorpenlandschap is in belangrijke mate gevormd tijdens de Middeleeuwen. In het toenmalig toegepaste landbouwsysteem, werden akkers op de hogere gronden opgehoogd met heideplaggen. Hiervoor werd mest in de potstal vermengd met plag. Met dat mengsel werd de es vervolgens opgehoogd. Op die manier ontstonden esdekken die worden gekenmerkt door een steile rand en een bol verloop. De esdekken liggen in de huidige situatie duidelijk hoger dan het omliggende landschap. In het huidige esdekkenlandschap ontbreekt echter vaak een steilrand. De heidevelden en lager gelegen beekdalen werden gebruikt voor het weiden van het vee. Door overbegrazing en het afplaggen van de heide werden plekken gevormd waar de begroeiing zich niet kon herstellen. Op deze plekken ontstonden zandverstuivingen, die resulteerden in nieuw reliëf (zie bijvoorbeeld het Balloërveld in figuur 22).

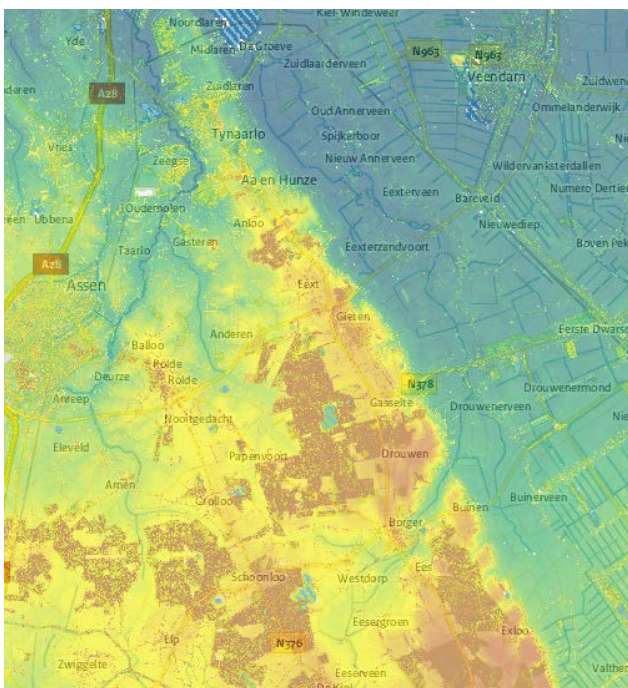
Vanaf de Hondsrug worden de omliggende veengebieden ontgonnen (binnenveen). Na de middeleeuwen wordt de vervening van het gebied grootschaliger. Vanuit een nieuwe ontginningsbasis wordt het veen ontgonnen (randveenontginningen). Vanuit deze ontginningsbasis ontstaan uiteindelijk de dorpen Oud Annerveen (in het noorden) tot en met Gasselternijveen. Ten behoeve van de veenontginning ontstaat een rationele waterstructuur, zodat het veen effectief kan worden afgevoerd.

Toen de waarde van de veengrond in belang toenam, werd in het eerste deel van de 17^e eeuw een provinciegrens vastgesteld tussen Groningen en Drenthe: de zogenaamde Semslinie. In het begin van de 18^e werd in het Drentse deel de exploitatie van het Annerveen en het Eexterveen gestart vanuit een nieuw gegraven kanaal. De kanaaldorpen Eexterneenschekanaal, Annerveenschekanaal, Bareveld en Nieuwediep danken hieraan hun ontstaansgeschiedenis.

De meeste boeren die zich vestigden (in eerste instantie als veenbazen) waren uit Groningen afkomstig en de boerderijen waren vooral van het Groninger type, met name uit het Oldambt. Later vond verdere verdichting van de lintstructuren plaats.

Maaiveldhoogte

Uit het raadplegen van het Algemeen Hoogtebestand Nederland kan worden afgeleid dat de hoogte van het maaiveld in het plangebied behoorlijk varieert. De Hondsrug ligt op plekken meer dan 20 meter boven NAP. Het esdorpenlandschap ligt gemiddeld 10 tot 15 meter boven NAP. Het veenontginningslandschap ligt 0 tot 3 meter boven NAP. Daarbij geldt dat het maaiveld richting het noorden afloopt.

Figuur 13. Maaiveldhoogte in het plangebied (bron: www.ahn.nl)

Aardkundige waarden met een beschermde status

In het plangebied komt een grote diversiteit aan aardkundige waarden voor, die op basis van het Provinciaal beleid worden beschermd. Onder aardkundige waarden verstaan we de meest bijzondere aardkundige elementen. Criteria hierbij zijn: zeldzaamheid, kenmerkendheid, gaafheid, diversiteit, samenhang, zichtbaarheid en landschapsvormende processen.

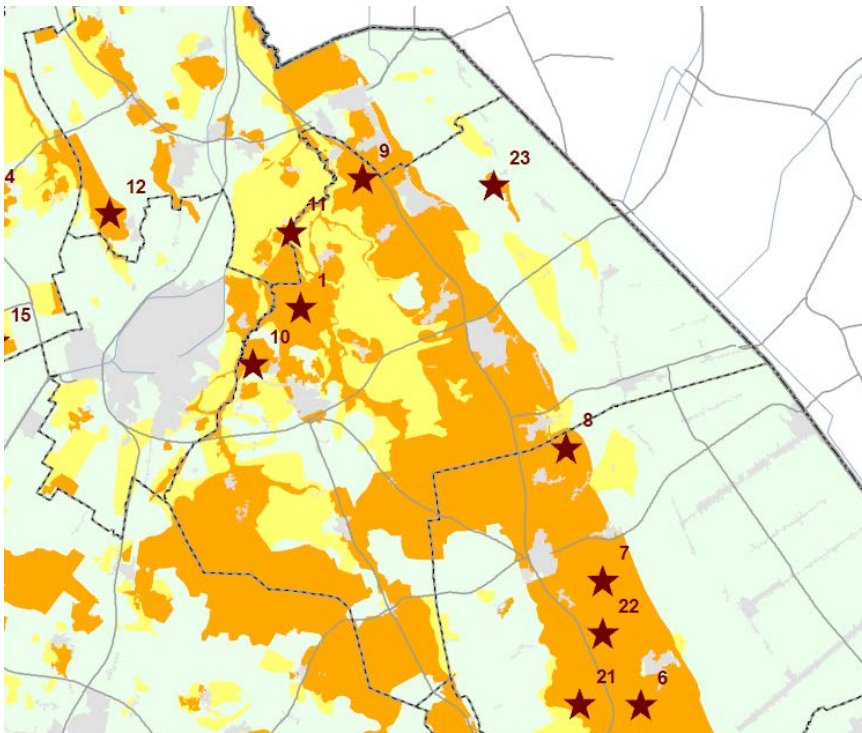
In Drenthe worden vier niveaus van bescherming van de aardkundige waarden onderscheiden die richting geven aan de ontwikkelingen in een gebied. Ten eerste worden de stergebieden onderscheiden. Dit zijn de meest bijzondere en gave gebieden met een hoge aardkundige kwaliteit, die behoudenswaardig zijn en daarom een hoog beschermingsniveau hebben.

Daarnaast zijn er overige gebieden met een hoge aardkundige kwaliteit waaraan ook een hoog beschermingsniveau is toegekend. Ten derde wordt een middel-hoog beschermingsniveau voor gebieden die minder zeldzaam of gaaf zijn, maar wel bijdragen aan de kenmerken van het aardkundig hoofdlandschap. De drie hiervoor genoemde gebieden zijn van provinciaal belang.

Vervolgens zijn er gebieden die niet kenmerkend zijn voor een aardkundig hoofdlandschap en evenmin zeldzaam zijn op provinciaal niveau. Hieraan is het generieke beschermingsniveau toegekend. Deze gebieden worden gewaardeerd omdat zij bijdragen aan de lokale identiteit. Bovenstaande systematiek leidt tot een kaartbeeld, met de aardkundige hoofdstructuur en het beschermingsniveau of provinciaal belang

De volgende gebieden zijn daarbij aangewezen als 'stergebied', waarbij het behoud van de waarden voorop staat:

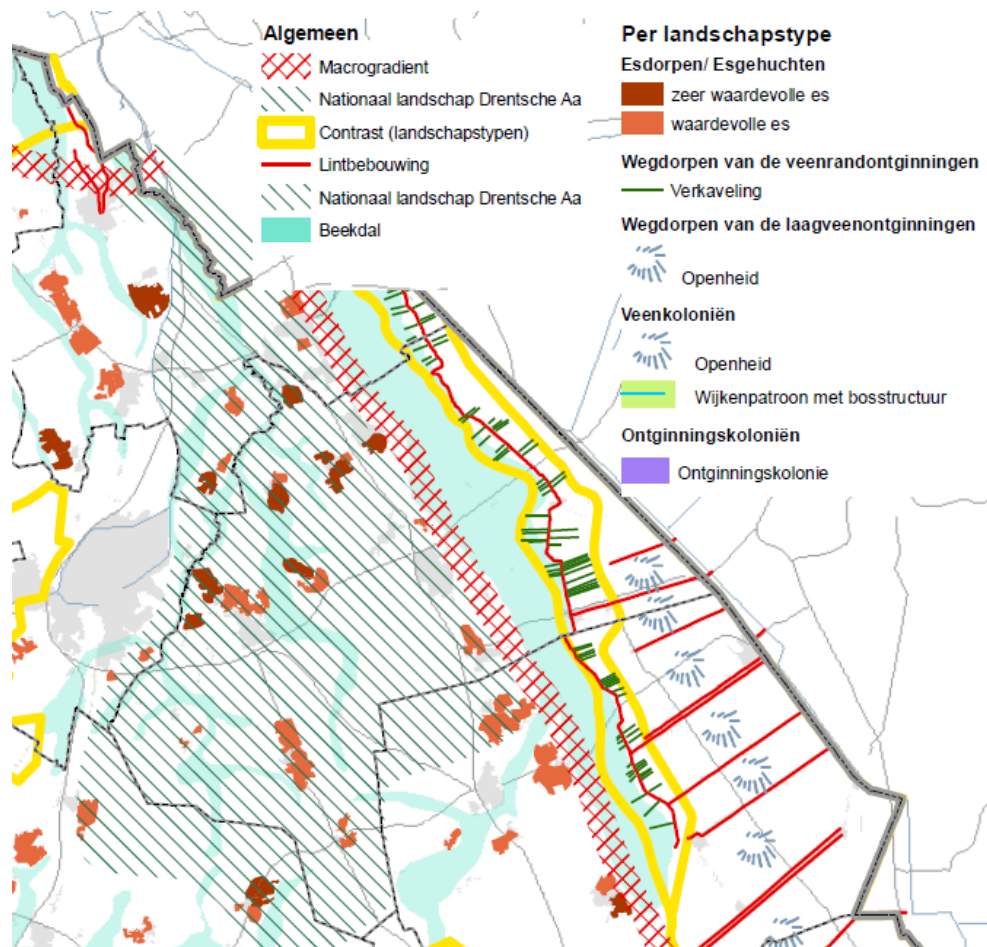
- Balloërveld (1);
- De Strubben/Kniphorstbosch (9);
- Kampsheide (10);
- Beekdal Drentsche Aa (11);
- Duunsche Landen (23).

Figuur 14. Aardkundige waarden die door de provincie worden beschermd

Landschappelijke eenheden en structuren

In de onderstaande figuur zijn de landschappelijke elementen en structuren in het plangebied weergegeven.

Figuur 15. Landschappelijke eenheden en structuren op basis van het Provinciaal beleid

De Hondsrug vormt een belangrijke ruimtelijke structuurdrager in de gemeente. De Hondsrug is een 40 km lange keileemrug met een hoogte van ongeveer 20 meter. De Hondsrug kan worden gezien als een op zichzelf staande landschappelijke eenheid.

Op de Hondsrug liggen een aantal van de grotere kernen en de infrastructuur (N34) van de gemeente Aa en Hunze. Daartussen is relatief veel bos en opgaande beplanting aanwezig. Naar het westen toe gaat de Hondsrug min of meer geleidelijk over in het kleinschalige esdorpenlandschap. Naar het oosten toe is er sprake van een meer abrupte overgang naar het veenontginningslandschap. Aan deze kant is de stuwal dan ook beter te herkennen aan een steilrand.

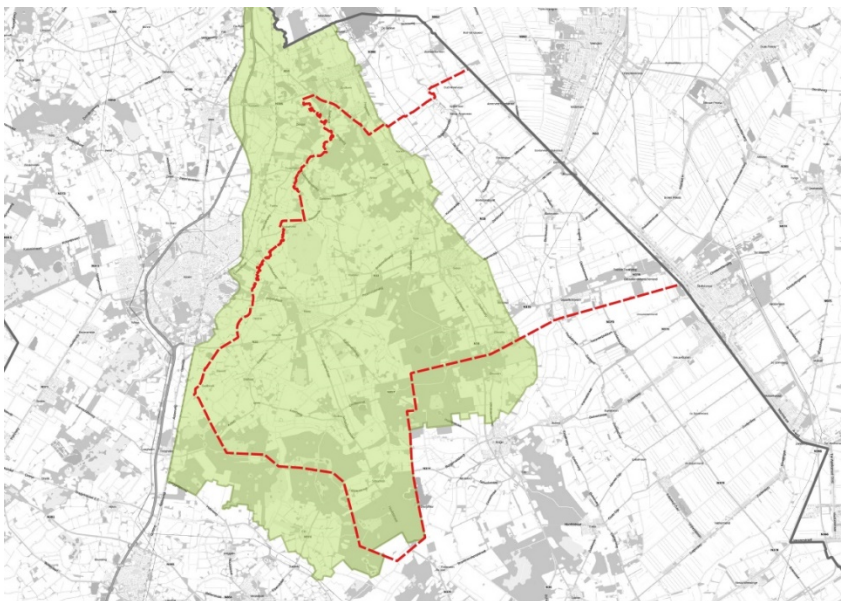
Het landschap op de Hondsrug heeft een zeer groen karakter. De ruimtes zijn door de aanwezigheid van opgaande beplanting relatief kleinschalig.

Figuur 16. Steilrand van de Hondsrug gezien vanuit het Hunzedal (bron: Geoparkdehondsrug.eu)

Het esdorpenlandschap is een afwisselend landschapstype, beekdalen met vrij meanderende beken, kleinschalige (beplanting)structuren, onregelmatig verkavelde essen, kleinschalige esdorpen, heidevelden en zandverstuivingen.

Het stroomgebied van de Drentsche Aa vormt een cultuurhistorisch en landschappelijk zeer waardevol en nog redelijk gaaf gebied. Nergens in Nederland is een beekstelsel van deze omvang zo ongeschonden door de decennia van ruilverkaveling en normalisatie gekomen. Het gehele esdorpenlandschap van Aa en Hunze behoort daarom tot het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Het noordwestelijk deel van de gemeente is daarnaast onderdeel van Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa (Nationaal Park). Alhoewel Nationale Landschappen door het rijk niet meer planologisch worden beschermd, geeft dit wel aan dat het landschap in een hoge mate wordt gewaardeerd vanwege de aanwezige landschappelijke kwaliteit. In de onderstaande figuur is de begrenzing van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa en het Nationaal Landschap weergegeven. Binnen dit Nationaal Landschap is het Natura-2000 gebied Drentsche Aa prominent aanwezig. Het Natura 2000-gebied omvat de ecologisch meest waardevolle delen binnen het Nationale Landschap. In paragraaf 5.3 wordt nader ingegaan op de ecologische waarden en effecten.

Figuur 17. Begrenzing Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa (bron: Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan (BIO-plan) Drentsche Aa 2.0)

In de onderstaande figuren wordt een indruk gegeven van de landschappelijke eenheden en structuren in het esdorpenlandschap.

Figuur 18. Heidevennetje op de Gasterense Duinen (bron: Google Earth)

Figuur 19. Bloeiende heide bij de Gasterense Duinen (bron: Google Earth)

Figuur 20. Zandverstuiving op het Balloërveld (bron: Google Earth)

Figuur 21. Kleinschalige landschapsstructuur rondom het Anloerdiepje (bron: Google Earth)

*Figuur 22. Beekdal van het Amerdiep
(bron: Google Earth)*

*Figuur 23. Brink in het esdorp Anloo
(bron: Google Earth)*

Het veenontginningslandschap is van jongere leeftijd. Het veenontginningslandschap bestaat uit drie subgebieden. Van west naar oost zijn dit de binnenvenen (vanaf de Hondsrug), de randvenen (vanuit de wegdorpen) en de veenkolonien (vanuit de kanaaldorpen)

De drie stadia van veenontginning zijn goed in het landschap te herkennen. Het veen werd in eerste instantie ontgonnen vanuit de dorpen op de hoger gelegen Hondsrug (de binnenvenen). Later vond de veenontginning plaats vanuit de wegdorpen die nu samen een bebouwingslint vormen: van Spijkerboor in het noorden tot aan Gasselternijveen in het zuiden (randvenen). De laatste ontginningsbasis vormt het Grevelingskanaal nabij de Semslinie. Het Hunzedal vormt de grens tussen de veenkoloniale gebieden en de veenontginning vanuit de wegdorpen.

Het landschap van het veengebied is overwegend open. De binnenvenen zijn iets kleinschaliger van opzet en kennen geen dominante verkavelingsstructuur. Het gebied ten oosten van de Hunze is over het algemeen opgebouwd uit lange rechte structuren. In de randveenontginningen en veenkoloniën is sprake van een opstreckende verkaveling, haaks op de lintdorpen. De waterstructuur in de veenkoloniën is rationeel van opzet en wordt gevormd door het kanaal en de wijken die daar haaks op staan.

Het open landschap wordt onderbroken door de bebouwing en beplanting van de dorpen in de randveenontginningen en de dorpen langs het Grevelingenkanaal. De linten kennen een wisselende dichtheid en zijn af en toe slechts aan één zijde bebouwd. De ontginning vanuit het Grevelingenkanaal is van het Groninger type. Dat betekent boerderijen op afstand aan één zijde van het kanaal, de arbeiderswoningen aan de andere zijde. Dit is nog zichtbaar in Annervenschekanaal en Exterveenschekanaal, deels ook in Nieuwediep.

Een belangrijk landschapselement vormt de Hunze, die in belangrijke mate is gekanaliseerd. In het beekdal is sprake van natuurontwikkeling waarbij hermeandering van de beek plaatsvindt en er sprake is van verdichting in het landschap; Door natuurontwikkeling zal er immers ook opgaande beplanting (komen te) staan.

Figuur 24. Een van de wijken haaks op het Grevelingskanaal -restant van de Annerveenschemond (Bron: Google Earth)

Figuur 25. Het dorpslint Bonnerveen (Gieterveen): agrarische bebouwing haaks op de weg (Bron: Google Earth)

Figuur 26. Eenzijdig bebouwd dorpslint; Kruisweg te Eexterveen (Bron: Google Earth)

Figuur 27. Grootschalige open ruimtes in het veenkoloniale landschap (Bron: Google Earth)

Figuur 28. Natuurlandschap in het ter plaatse van de Hunze (Bron: Google Earth)

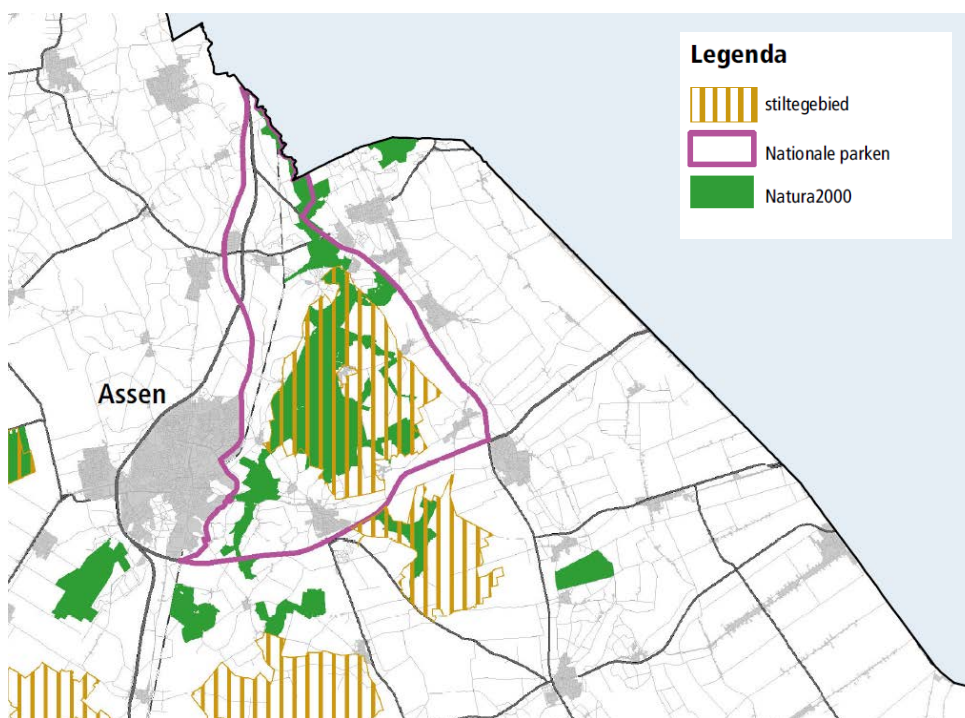
Visueel-ruimtelijke kenmerken

In de hierboven beschreven landschapstypen zijn de volgende visueel ruimtelijke kenmerken van belang:

- De zichtbaarheid van vrij meanderende beeklopen de Drentsche Aa en de Hunze en de herkenbaarheid van beekdalen als een aparte ruimtelijke eenheid;
- de herkenbaarheid van essen, zandverstuivingen en heideterreinen als component van esdorpenlandschap en het beekdal Drentsche Aa, inclusief houtwallen en stroeten;
- De grootschalige openheid van het veenkoloniale landschap;
- De doorzichten vanuit de lintdorpen op het achterliggende open landschap. In het plangebied is de bebouwingsdichtheid van de linten over het algemeen laag. De dichter bebouwde dorpen in de randveenontginningen maken geen deel uit van het plangebied;
- Vrij zicht op de steilrand van de Hondsrug vanaf de veenontginningen.

Stilte en duisternis

De Provincie benoemt in de POV het aspect rust als een kernkwaliteit die bijdraagt aan de identiteit en aantrekkelijkheid van Drenthe en daarmee ook van het buitengebied van Aa en Hunze. Stilte is een indicator van deze kernkwaliteit. In de navolgende figuur zijn de stiltegebieden in de gemeente weergegeven (met een arcering). De stiltegebieden vallen in hoge mate samen met de natuurgebieden in de gemeente.

Figuur 29. Kernkwaliteit Rust (bron: Provincie Drenthe)

Een tweede indicator voor de kernkwaliteit rust, is de relatieve donkerte van het buitengebied. Een ongewenste verspreiding van licht in het donkere landschap wordt over het algemeen als ongewenst milieueffect gezien. Om die reden wordt veelal gesproken over lichthinder. De verlichting op bedrijventerreinen, bij ver-

keersinfrastructuur en bij sportterreinen zijn belangrijke bronnen van lichtverspreiding in het buitengebied en aan de rand van het buitengebied. Daarnaast wordt verlichting van ligboxstallen in toenemende mate gezien als een bron van lichthinder. Het beschermen van de duisternis en het donkere landschap valt daarmee onder de zorgplicht binnen de Wet Milieubeheer.

Cultuurhistorische waardevolle objecten

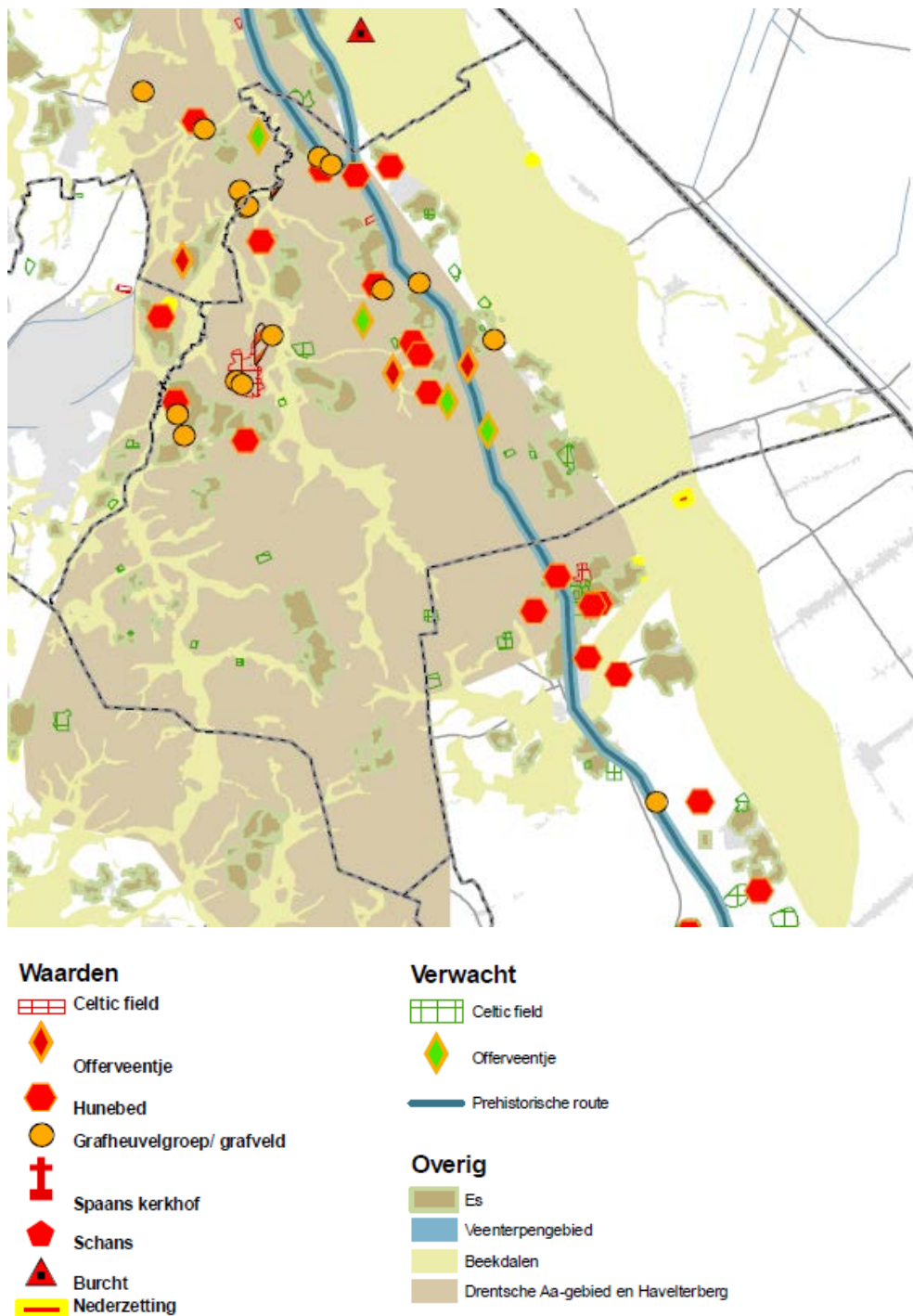
De gemeente Aa en Hunze kent 111 inschrijvingen in het rijksmonumentenregister, een groot aantal karakteristieke panden en andere cultuurhistorische objecten. Een groot deel van de monumenten en cultuurhistorische objecten ligt in de dorpen en valt daardoor niet binnen het plangebied.

In het buitengebied zijn de meeste cultuurhistorische objecten monumentale boerderijen, woonhuizen of archeologische monumenten. Die laatste worden onderstand nader beschreven.

Naast cultuurhistorische objecten kunnen ook een aantal overkoepelende structuren worden benoemd die kenmerkend zijn voor de cultuurhistorie van het gebied. Enerzijds gaat het om de kleinschalige en onregelmatige opzet van de esdorpen met informele en karakteristieke bebouwing rondom brinken. Daarnaast zijn de wegdorpen en de kanaaldorpen in het veenontginningslandschap nog duidelijk herkenbaar als ontginningsbasis.

Archeologische waarden

De Hondsrug en andere delen in het plangebied kennen een lange ontginningsgeschiedenis. In het plangebied komen veel terreinen met een hoge archeologische waarde voor. Op de Hondsrug worden hunebedden, grafheuvels en offerveentjes gevonden die stammen uit de steentijd (het neolithicum). In het esdorpenlandschap en op de Hondsrug liggen waardevolle escomplexen en restanten van akkerbouwcomplexen uit de late bronstijd: de zogenaamde Celtic Fields. Tot slot zijn er delen van het natuurlijk reliëf die een verhoogde archeologische waarde kennen, zoals dekzandkopjes, pingoruïnes en beekdalen.

Figuur 30. Archeologische waarden van Provinciaal belang (bron: Omgevingsverordening Drenthe)

5.2.3. Milieueffecten

Reliëf en aardkundige waarden

Het voornemen

Gebieden met een beschermwaardig reliëf krijgen in het bestemmingsplan vrijwel volledig een natuurbestemming. Daarmee is ter plaatse van deze aardkundige waarden geen nieuwe bebouwing aan de orde.

Door de uitbreiding van agrarische bouwpercelen en de uitbreiding van recreatie-terreinen kan plaatselijk verstoring van de bodemopbouw aan de orde zijn. Er zijn echter geen ontwikkelingen aan de orde die het zicht op de Hondsrug ontnemen of kenmerkend reliëf aantasten zoals de stuifduinen op het Balloërveld of de beekdalen van de Drentsche Aa en de Hunze.

Gelet op het feit dat er geen grootschalige ontwikkelingen aan de orde kunnen zijn ter plaatse van aardkundige waarden en de waarborgen die in het bestemmingsplan zijn opgenomen, scoort het voornemen beperkt negatief (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan net als bij het voornemen niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan net als bij het voornemen niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Verplaatsing van agrarisch bedrijven is alleen aan de orde in het veenkoloniale landschap. In dit deelgebied komt geen kenmerkend reliëf voor en zijn er geen beschermde aardkundige waarden. Het alternatief scoort daarom neutraal op dit aspect (0).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. In veel gevallen past het binnen het bestaande bouwperceel. In andere gevallen is een vergroting van het bestaande bouwperceel aan de orde. Het alternatief scoort daarom vergelijkbaar met het voornemen (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. Naar verwachting zijn de effecten voor de bodemopbouw daardoor verwaarloosbaar. Het alternatief scoort daardoor neutraal (0).

Alternatief grote bouwpercelen

Bij het alternatief grote bouwpercelen, zijn alleen ruimere bouwmogelijkheden aan de orde in het veenkoloniale landschap. Omdat in dit deelgebied geen beschermde aardkundige waarden voorkomen, scoort het alternatief neutraal (0).

Landschappelijke eenheden en patronen

Het voornemen

Waar in het NRD nog een tweedeling is gemaakt Naar aanleiding van de POV wordt voorgesteld om in het bestemmingsplan geen onderscheid meer te maken tussen de maximale mogelijkheden in het esdorpenlandschap en het veenontginningslandschap. Binnen zowel de landschapstypen veenontginningslandschap als binnen het esdorpenlandschap kunnen bedrijven via een wijzigingsbevoegdheid uitbreiden tot maximaal 2,0 hectare.

Het voornemen heeft geen gevolgen voor de Hondsrug als landschappelijke structuurdrager en als landschappelijke eenheid op zich. Op de steilrand zijn vrijwel geen agrarische bouwpercelen gelegen. Bestaande bedrijven kunnen groter worden, maar aan de afwisseling van open ruimtes, boscomplexen en dorpen op zich veranderd niets (0).

Het kleinschalige esdorpenlandschap is meer gevoelig voor ontwikkelingen. Schaalvergroting in de landbouw kan hier ten koste gaan van het microreliëf van esdekken en opgaande beplanting. Schaalvergroting tot 2,0 hectare leidt in dit kleinschalige landschap tot grotere bouwpercelen. Deze schaalvergroting kan leiden tot aantasting van landschappelijke elementen en structuren. De (mogelijke) aantasting van esdekken en het verdwijnen van beplantingsstructuren wordt gewaardeerd als een negatief effect (-).

In de beekdalen komen geen agrarische bouwpercelen en recreatieterreinen voor, die door schaalvergroting het vrije zich op meanderende beken ontnemen. Landschappelijke eenheden als heideterreinen, heidevennen en zandverstuivingen worden door schaalvergroting niet rechtstreeks aangetast, omdat deze terreinen geen agrarische bestemming hebben. Wel kunnen hier indirecte effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie (zie paragraaf 5.4).

De rechtlijnige structuur van de ontginningsbasis en de dominante verkavelingsrichting in het veenontginningslandschap worden niet gewijzigd door de schaalvergroting van agrarisch bedrijven en de ontwikkeling van recreatiebedrijven. Wel kan incidenteel het dempen van sloten aan de orde zijn, waardoor de kenmerkende waterstructuur in het veenontginnings landschap mogelijk verdwijnt. Omdat de waterstructuur van belang blijven voor de afwatering van het gebied, zal dit in de praktijk nauwelijks voorkomen. Dit wordt gezien als een beperkt negatief effect (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn

daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Verplaatsing van agrarisch bedrijven is alleen aan de orde in het veenkoloniale landschap. Dit deelgebied wordt gekenmerkt door grootschalige openheid. Verplaatsing van agrarische bouwpercelen naar deze grootschalige ruimtes, leidt tot een verminderde beleving van de openheid. Omdat dit landschap meer draagkracht heeft voor dergelijke ontwikkelingen dan het kleinschalige esdorpenlandschap, wordt dit gewaardeerd als een beperkt negatief effect (-/0).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. In veel gevallen past het binnen het bestaande bouwperceel. In andere gevallen is een vergroting van het bestaande bouwperceel aan de orde. In het kleinschalige esdorpenlandschap kan dit ten koste gaan van het verdwijnen van beplantingen of esdekken (-). In het veenontginningslandschap gaan mestvergisers minder snel ten koste van de landschappelijke kenmerken de grootschaligheid en de rechte verkavelingsrichting (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit nieuwe kampeerterreinen en uitbreiding van bestaande recreatieterrein uit in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug. Verlies van opgaande beplanting in het esdorpenlandschap en verdichting in de linten is daarmee niet uitgesloten. Daarom scoort het alternatief beperkt negatief (-/0).

Alternatief grote bouwpercelen

Het alternatief grote bouwpercelen heeft alleen betrekking op bestaande percelen in het veenkoloniale landschap. Schaalvergroting kan over het algemeen goed worden ingepast in dit grootschalige landschap gaat niet per se ten koste van de landschappelijke structuren in het veenkoloniale landschap. Plaatselijk kan het dempen van wijken (waterhuishouding) aan de orde zijn (-/0).

Visueel-ruimtelijke kenmerken

Voornemen

Schaalvergroting leidt niet tot een wezenlijk ander zicht op de steilrand aan de oostzijde van de Hondsrug (0).

In de beekdalen van het esdorpenlandschap komen geen agrarische bouwpercelen en recreatieterreinen voor, die door schaalvergroting het vrije zich op mean-

derende beken ontnemen. De beekdalen zijn bovendien van een natuurbestemming. Effecten van schaalvergroting zijn niet aan de orde (0).

Het veenontginningslandschap is grootschaliger van opzet en over het algemeen minder gevoelig voor schaalvergroting. Omdat ontwikkelingsmogelijkheden zijn gebonden aan bestaande bouwpercelen, blijven grote open ruimtes gehandhaafd. In het veenontginningslandschap kunnen doorzichten verloren gaan, doordat schaalvergroting leidt tot de verdichting van bebouwingslinten. Over het algemeen zijn de linten nog vrij ruim van opzet en vaak aan één kant bebouwd, waardoor het effect van verdichting als beperkt negatief wordt gewaardeerd (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Verplaatsing van agrarisch bedrijven is alleen aan de orde in het veenkoloniale landschap. Dit deelgebied wordt gekenmerkt door grootschalige openheid. Verplaatsing van agrarische bouwpercelen naar deze grootschalige ruimtes, leidt tot een verminderde beleving van de openheid. Omdat dit landschap meer draagkracht heeft voor dergelijke ontwikkelingen, dan het kleinschalige esdorpenlandschap, wordt dit gewaardeerd als een beperkt negatief effect (-/0).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. In veel gevallen past het binnen het bestaande bouwperceel. In andere gevallen is een vergroting van het bestaande bouwperceel aan de orde, met een vermindering van de openheid tot gevolg. In de ontginningslinten kan de realisatie van mestvergisters ten koste gaan van waardevolle doorzichten. Dit effect wordt beperkt door het feit dat mestvergisters in verband met hindercirkels altijd op voldoende afstand van naastgelegen percelen moeten worden opgericht (minimaal 100 meter). Het alternatief scoort daarom beperkt negatief (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. Vermindering van de openheid en verdichting van de lintstructuren in het veenontginningslandschap is daarmee niet geheel uitgesloten. Vergeleken met de positieve effecten die deze

variant heeft voor de meest kwetsbare delen van het landschap, wordt dit alternatief neutraal gewaardeerd (0).

Alternatief grote bouwpercelen

Het alternatief grote bouwpercelen heeft alleen betrekking op bestaande percelen in het veenkoloniale landschap. Schaalvergroting kan over het algemeen goed worden ingepast in dit grootschalige landschap. Agrarische bedrijven liggen verspreid in het gebied. Vergroting van bestaande bedrijven tot 4 hectare, zal op korte afstand van de bedrijven leiden tot een ander aanzicht. Op grote afstand valt een perceel weg in de schaal van het landschap, maar is deze nog steeds zichtbaar wanneer het erf niet zorgvuldig wordt ingepast. Vergelijk ook figuur 33 en 34.

Zonder het treffen van aanvullende maatregelen soort het alternatief daarom negatief (-).

Figuur 31. Agrarisch bouwperceel van circa 2,5 hectare in het veenontginningslandschap (met mestvergister)

Figuur 32. Hetzelfde perceel van de achterzijde, op een afstand van circa 700 meter

Stilte en duisternis

Voornemen

Als gevolg van uitbreiding van agrarische bouwpercelen en de uitbreiding van recreatieterreinen kan de lichtuitstraling toenemen. Met name in het open landschap van het veenontginningsgebied, is lichtuitstraling op grotere afstand waar te nemen. Aan dit gebied is op basis van het provinciaal beleid echter niet de kernkwaliteit rust toegekend (met duisternis als indicator). In het bestemmingsplan Buitengebied zijn geen mogelijkheden opgenomen voor lichtbronnen met grote reikwijdte zoals glastuinbouwbedrijven of sportcomplexen. Het effect van lichtuitstraling door ligboxenstallen en recreatieterreinen wordt beperkt negatief beoordeeld (-/0).

Proces convenant lichthinder gestart

Ten tijde van het opstellen van het bestemmingsplan en dit planMER is door LTO Noord en Natuur- en Milieufederatie Drenthe een proces gestart om te komen tot een convenant Lichthinder. In Groningen en Fryslân is een dergelijk convenant al getekend door LTO Noord en de Milieufederaties. Bij dit convenant is een technisch document opgenomen waarin is voorgeschreven op welke manier veehouders lichtuitstraling vanuit ligboxenstallen tot een minimum kunnen beperken.

Daarnaast leiden nieuwe bedrijfsactiviteiten, evenals voertuigbewegingen van en naar de bedrijven, tot een aantasting van de stilte in gebieden. Omdat het bestemmingsplan vooral ruimte bevat om bestaande bedrijfsactiviteiten uit te breiden en geen nieuwe grootschalige (lawaaierige) bedrijfsactiviteiten toestaat, worden effecten voor de stilte beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden

Bij dit alternatief kunnen agrarische bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn

daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Verplaatsing van agrarisch bedrijven is alleen aan de orde in het veenkoloniale landschap. In dit gebied komen geen stiltegebieden en natuurgebieden met duisternis als kernkwaliteit voor. Daarom wordt dit alternatief als neutraal beoordeeld (0).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. Mestvergistingsinstallaties hebben geen lichtuitstraling. Wel produceren mestvergistingsinstallaties geluid. Dit laagfrequente geluid kan leiden tot een beperkte verstoring van de omgeving (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. In deze gebieden is er daarom geen toename van lichthinder en geluidsproductie. Het alternatief heeft hierdoor minder effect dan het voornemen (-/0).

Alternatief grote bouwpercelen

Het alternatief grote bouwpercelen heeft alleen betrekking op bestaande percelen in het veenkoloniale landschap. In dit gebied komen geen stiltegebieden en natuurgebieden met duisternis als kernkwaliteit voor. Daarom wordt dit alternatief als neutraal beoordeeld (0).

Cultuurhistorische objecten en structuren

Voornemen

De meeste gebouwde monumenten en karakteristieke panden in de gemeente liggen in de kernen en vallen daarom buiten het plangebied van het buitengebied. In het buitengebied komen wel verschillende monumentale boerderijen voor. In het bestemmingsplan worden karakteristieke panden die nog niet via de Monumentenwet worden beschermd, beschermd met een aanduiding.

Schaalvergroting van agrarische bedrijven, kan ertoe leiden dat de karakteristieke bebouwing wordt afgebroken en vervangen door nieuwe bebouwing. Echter, door grotere bouwpercelen toe te kennen, is er genoeg ruimte om bedrijfsbebouwing (veelal) achter de karakteristieke boerenpanden op te richten. Het slopen van karakteristieke bebouwing zal dus slechts incidenteel voorkomen. Er kan daarom

worden gesteld dat ruimere bouwpercelen kunnen bijdragen aan het behoud van karakteristieke bebouwing.

Aan de andere kant leidt het bouwen van nieuwe bedrijfsgebouwen in veel gevallen tot de aantasting van de samenhang van de bebouwing (ensemblewaarde). Nieuwe bedrijfsgebouwen kunnen het zicht op de karakteristieke bebouwing ontnemen. Ook kan waardevolle erfbeplanting verdwijnen. Veel is afhankelijk van de exacte invulling van de percelen. Omdat karakteristieke bebouwing door ruime bouwpercelen wel in stand kan worden gehouden, wordt dit effect beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. Door de beperktere ruimte op het bouwperceel is er een groter risico dat karakteristieke bebouwing wordt gesloopt en vervangen door nieuwe bebouwing (-).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. Door de beperktere ruimte op het bouwperceel is er een groter risico dat karakteristieke bebouwing wordt gesloopt en vervangen door nieuwe bebouwing (-).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Bij het opzetten van een nieuw erf is de aantasting van karakteristieke bebouwing niet aan de orde. Bij het toepassen van de ruimte-voor-ruimte-regeling is het sannen van verouderde agrarische opstallen aan de orde, waardoor karakteristieke boerderijen beter tot hun recht kunnen komen. Bovendien kunnen nieuwe bouwpercelen zorgvuldig worden ingepast in de bestaande overkoepelende structuren van het veenontginningslandschap. Zodoende wordt dit alternatief beperkt positief gewaardeerd (0/+).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. Vaak leidt dit tot vergroting van het bouwperceel. Door ruime bouwpercelen kan karakteristieke bebouwing in stand worden gehouden, hoewel de samenhang van de bebouwing wel aangetast kan worden. Ook kunnen grote bouwpercelen goed in de bestaande overkoepelende structuur van weg- en kanaaldorpen in het veenontginningslandschap worden ingepast. Daarom wordt dit effect, net als bij het voornemen, beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. In andere gebieden in de gemeente is recreatie wel toegestaan. Realisatie van nieuwe recreatieve functies hebben geen effect op monumentale en karakteristieke bebouwing. Bovendien kunnen recreatieve activiteiten zorgvuldig worden ingepast binnen de be-

staande overkoepelende structuur. Daarom wordt dit alternatief als neutraal beoordeeld (0).

Alternatief grote bouwpercelen

Het alternatief grote bouwpercelen heeft alleen betrekking op bestaande percelen in het veenkoloniale landschap. Door ruime bouwpercelen kan karakteristieke bebouwing in stand worden gehouden, hoewel de ensemblewaarde van de bestaande bebouwing wel aangetast kan worden. Ook kunnen grote bouwpercelen goed in de bestaande overkoepelende structuur van weg- en kanaaldorpen in het veenontginningslandschap worden ingepast. Daarom wordt dit effect, net als bij het voornemen, beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Archeologische waarden

Het voornemen

Door de uitbreiding van agrarische bouwpercelen recreatieterreinen kan de bodem plaatselijk worden verstoort. Hierdoor kunnen eventueel in de bodem aanwezige archeologische resten worden aangetast. In het bestemmingsplan is een beschermende regeling opgenomen ten aanzien van terreinen met een archeologische waarde. Op basis van de (mogelijk) aanwezige waarden in de grond geldt een onderzoeksplicht bij het uitvoeren van bepaalde bodemingrepen. Door te garanderen dat eerst archeologisch onderzoek plaatsvindt voordat bodemingrepen worden uitgevoerd, wordt voorkomen dat archeologische sporen verloren gaan.

Bodemingrepen kunnen aantasting vormen van archeologische waarden. Door archeologische sporen uit de bodem te halen gaat immers de context verloren. Daarnaast zijn archeologische sporen boven de grond minder houdbaar. Dit is de reden waarom het behoud in situ de voorkeur geniet.

Anderzijds heeft het opgraven en documenteren van archeologische sporen als gevolg dat de geschiedenis van het plangebied beter inzichtelijk wordt. Dit aspect meewegend, worden de gevolgen van schaalvergroting beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Verplaatsing van agrarisch bedrijven is alleen aan de orde in het veenkoloniale landschap. In dit deelgebied komen beperkte archeologische waarde voor. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. In veel gevallen brengt dit een vergroting van het bouwperceel met zich mee. Het alternatief scoort daarom vergelijkbaar met het voorname (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. Dit zijn gebieden waar veel archeologische waarden worden verwacht. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

Alternatief grote bouwpercelen

Bij het alternatief grote bouwpercelen, zijn alleen ruimere bouw mogelijkheden aan de orde in het veenkoloniale landschap. In dit deelgebied komen beperkte archeologische waarde voor. Beperkte en lokale aantasting kan echter niet worden uitgesloten (-/0).

5.2.4. Samenvatting en effectbeoordeling

Toetsingscriteria	Beschrijving van het milieueffect (ten opzichte van de autonome ontwikkeling)	Waardering van het effect						
		Voornemen	Minder schaalvergroting grondgebonden	Minder schaalvergroting IV	Bedrijfsverplaatsingen	Mestvergistingsinstallaties	Zonering recreatieve ontwikkelingen	Grote bouwpercelen
Reliëf en aardkundige waarden	- Lokale en beperkte aantasting aardkundige waarden mogelijk (-/0). In het veenontginningslandschap zijn geen effecten aan de orde (0)	-/0	-/0	-/0	0	-/0	0	0
Land-schappelijke eenheden en patronen	- De (mogelijke) aantasting van esdekken en het verdwijnen van beplantingsstructuren in het esdorpenlandschap (-) - Incidenteel kunnen sloten worden gedempt, waardoor de kenmerkende wijkenstructuur in het veenkoloniale landschap verdwijnt (-/0) - Verplaatsing van agrarische bouwpercelen naar grootschalige ruimtes, leidt tot een verminderde beleving van de openheid (-/0) - Door schaalvergroting en realisatie van	-	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0

	mestvergistingsinstallaties kan in het veenontginningslandschap kan verdichting van de linten aan de orde zijn (-/0)							
Visueel-ruimtelijke kenmerken	- In het veenontginningslandschap kunnen doorzichten verloren gaan (-/0). - Verplaatsing van agrarische bouwpercelen naar grootschalige ruimtes, leidt tot een verminderde beleving van de openheid (-/0). - Zichtbaarheid van niet goed ingepaste grote agrarische bouwpercelen (-).	-/0	-/0	-/0-	-/0	-/0	0	-
Stilte en duisternis	- Toename lichtuitstraling (-) - Aantasting van de stilte in gebieden (-/0).	-/0	-/0	-/0	0	-/0	-/0	0
Cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren	- Door ruime bouwpercelen kan karakteristieke bebouwing in stand worden gehouden, hoewel de ensemblewaarde van de bestaande bebouwing wel aangetast kan worden (-/0) - Bij kleinere bouwpercelen wordt het risico op sloop van karakteristieke bebouwing vergroot (-) - Bij bedrijfsverplaatsing kunnen op vrijkomende locaties de ruimte-voor-ruimte-regeling worden toegepast. Bij het toepassen van de ruimte-voor-ruimte-regeling is het saneren van verouderde agrarische opstallen aan de orde, waardoor karakteristieke boerderijen beter tot hun recht kunnen komen (0/+)	-/0	-	-	0/+	-/0	0	-/0
Archeologische waarden	- Vergroting van agrarische bedrijven en recreatieve terreinen kan leiden tot aantasting van archeologische waarden (-/0)	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0

Tabel 7 Effectbeoordeling landschap, cultuurhistorie en archeologie

5. 3. Waterkwantiteit en waterkwaliteit

5.3.1. Gekozen toetsingscriteria

Ten aanzien van de aspecten waterkwantiteit en waterkwaliteit zullen de effecten worden getoetst aan de volgende criteria:

- De mate waarin het plan bijdraagt aan een versnelde afvoer of bijdraagt aan de berging (vasthouden) van oppervlaktewater in het plangebied (waterkwantiteit);
- De mate waarin het plan leidt tot een verslechtering of verbetering van de waterkwaliteit (zowel oppervlaktewater als grondwater). Daarbij wordt rekening gehouden met de doelstellingen en maatregelen die zijn beschreven in het Stroomgebiedprogramma Eems van de Kaderrichtlijn Water.
- De mate waarin verdrogingseffecten optreden.

In bijlage 2 wordt het beleid en de regelgeving op het gebied water beschreven.

5.3.2. Huidige milieusituatie en autonome ontwikkeling

Waterafvoer- en waterberging

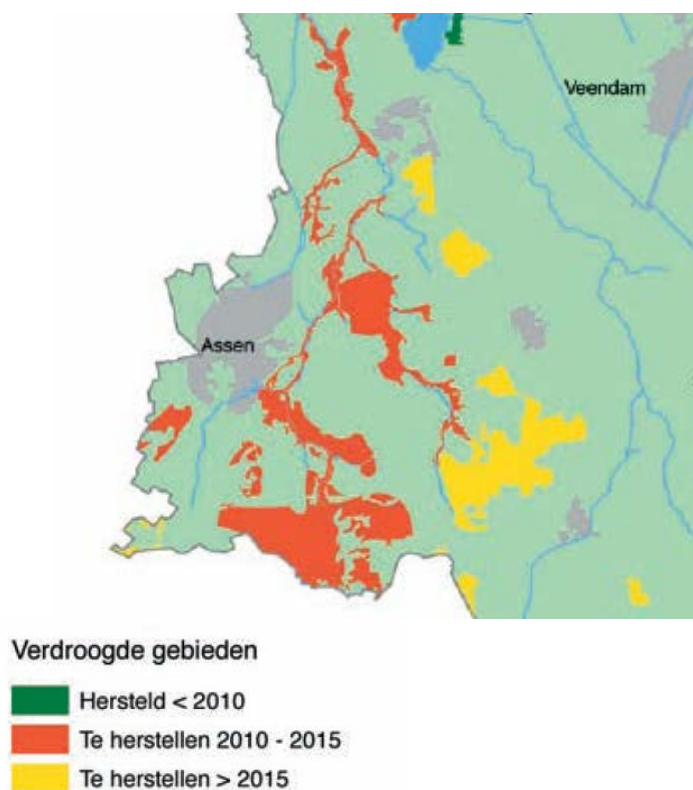
Op Europees niveau maakt het watersysteem van de gemeente Aa en Hunze deel uit van het stroomgebied van de Eems. De gemeente valt grotendeels binnen het beheersgebied van waterschap Hunze en Aa's en voor een klein deel binnen het beheersgebied van waterschap Reest en Wieden. Door het waterschap worden zes watersysteemgebieden onderscheiden. De beeksystemen van de Drentsche Aa en de Hunze liggen voor een belangrijk deel in de gemeente en zijn zelfs aanleiding voor de naamgeving. Beide beeksystemen wateren uiteindelijk via het Winschoterdiep en het Eemskanaal af op de Dollard (Waddenzee). Onderstaand worden beide systemen nader beschreven.

Figuur 33. Ligging watersysteemgebieden (stroomgebieden) Drentse Aa en de Hunze

Het watersysteemgebied Drentsche Aa bestaat uit een beekstelsel dat nog grotendeels intact is en relatief grote oppervlakten natte natuur bevat (ongeveer een derde van het gebied). Het gebied kent grote hoogteverschillen, variërend van +26 m meter NAP aan de zuidzijde tot +1 m NAP in het noorden (zie ook figuur 15). Tussen de keileemruggen in het gebied stroomt - hoofdzakelijk zuid-oost/noord-west georiënteerd - een groot aantal beeklopen. Deze beeklopen staan gezamenlijk bekend als de Drentsche Aa. Een aantal van de bovenlopen zijn genormaliseerd en kennen een landbouwkundig gebruik.

In het Drentsche Aa-gebied heeft een deel van de natuurgronden te maken met de problematiek van verdroging (zie onderstaande figuur). Voor een belangrijk deel hangt dit samen met de diepe grondwaterstand die noodzakelijk is voor de landbouwfunctie. Het Drentsche Aa-gebied is aangemeld als provinciaal prioriteitsgebied op de zogenaamde TOP-lijst. Door herinrichting en hermeandering wordt deze verdroging momenteel op meerdere plekken aangepakt (zie autonome ontwikkeling).

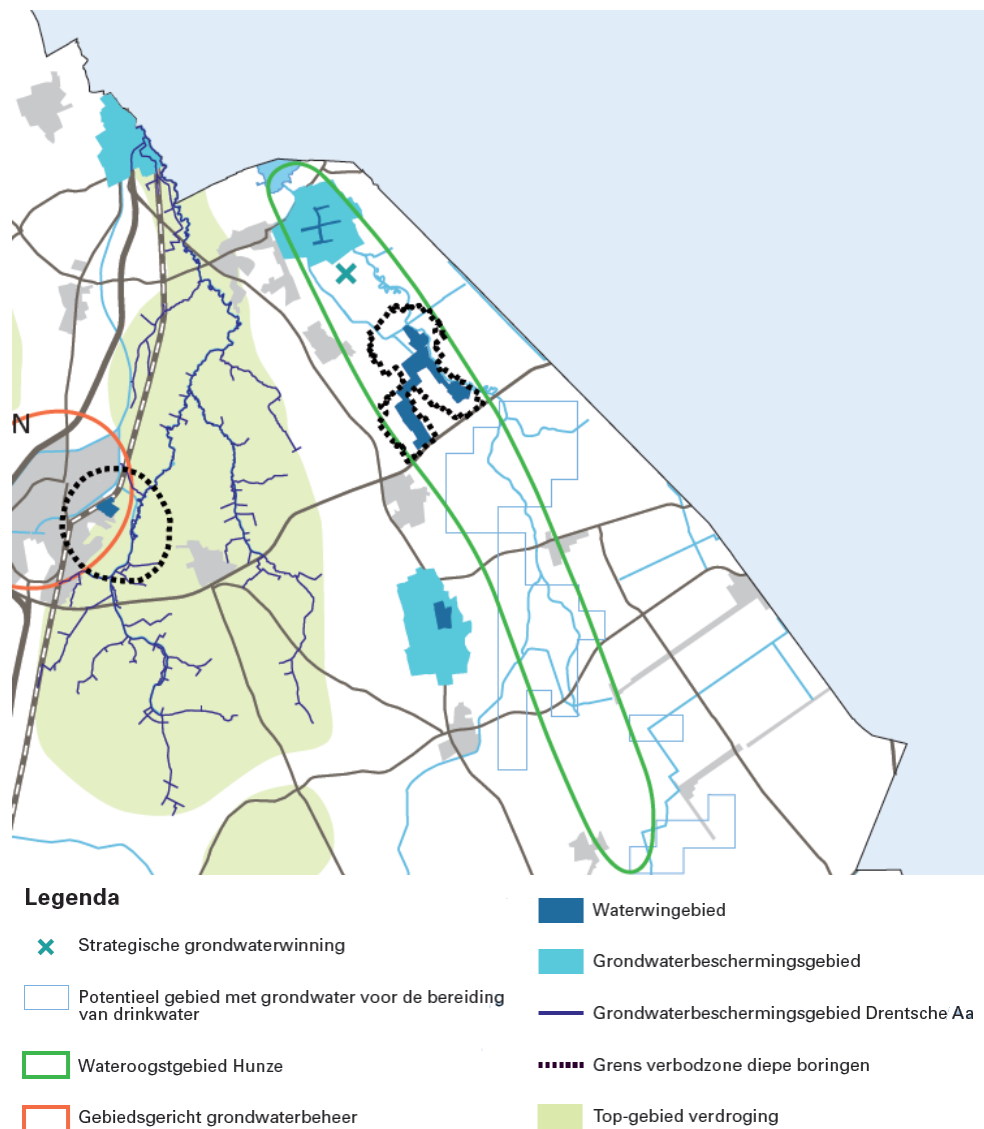

Figuur 34. Ligging verdroogde gebieden

Watersysteemgebied Hunze - het gebied ten oosten van de Hondsrug - watert af op het oerstroombetal van de Hunze. Twee bovenlopen - het Voorste en Achterste Diep - komen bij Gasselternijveen bijeen. Het Hunzedal heeft een asymmetrisch karakter: alleen aan de westelijke Hondsrugzijde bestaat een beekdalvlak. Aan de oostelijke zijde bestaat geen groot hoogteverschil. Zodoende is het beekdal erg breed en vlak. Op de Hondsrug infiltreert regenwater dat in het stroomgebied van de Hunze lokaal opkwelt.

Het watersysteemgebied kent een sterk landbouwkundig gebruik, met een aantal overgebleven meanders. Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw zijn rondom de Hunze op grote schaal nieuwe natuurgebieden ingericht. Vanwege de slecht doorlatende keileem en kleilagen is het gebied geschikt als waterwingebied (zie figuur 38).

Een gebied ten westen van Gieterveen en een gebied nabij Spijkerboor/Annen gelden als knelpunten op het gebied van wateroverlast. De problematiek van verdroging is in dit gebied vrijwel niet aanwezig.

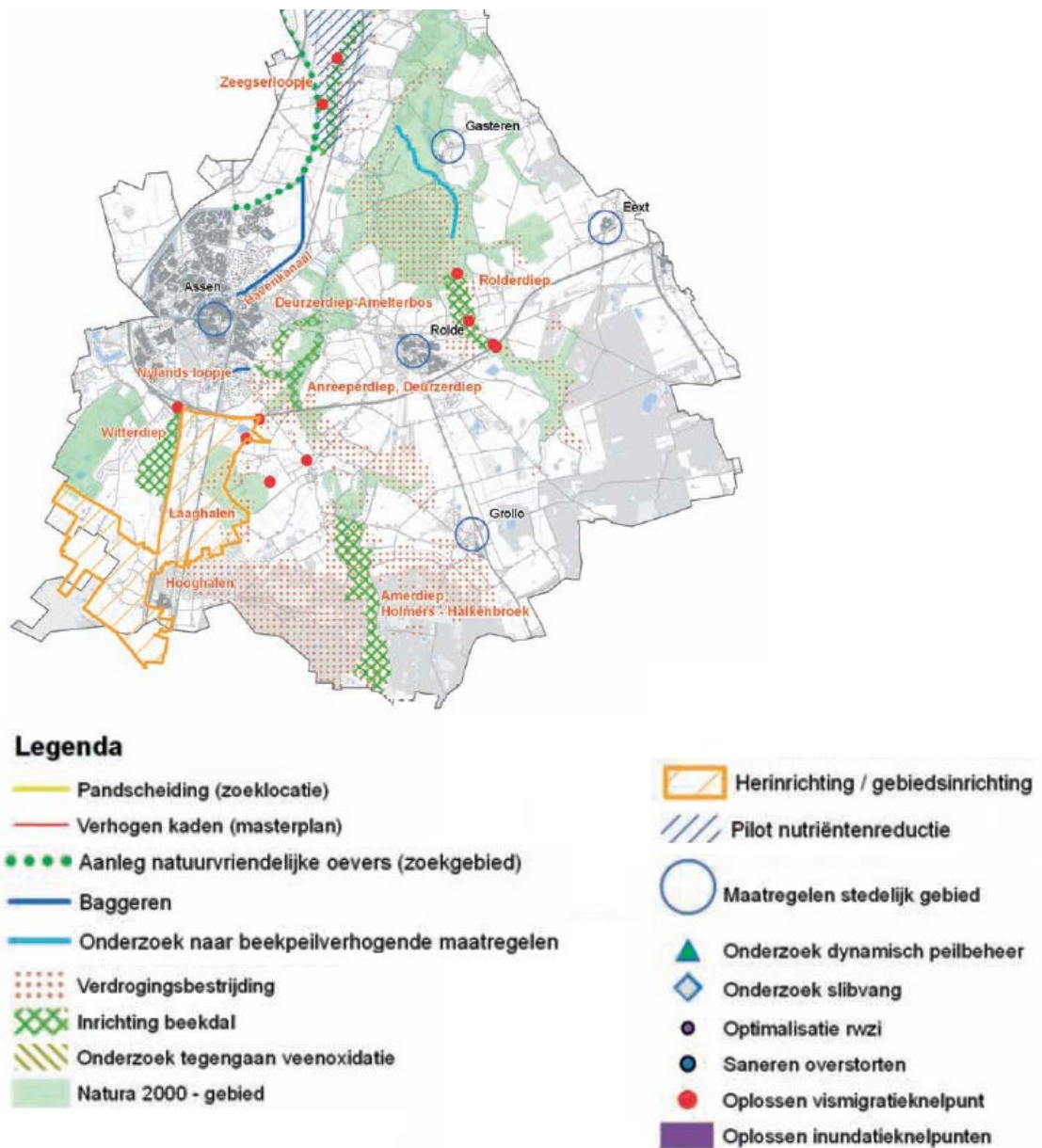
Figuur 35. Waterwin- en verdrogingsgebieden in de gemeente Aa en Hunze (Bron: Provincie Drenthe)

Autonome ontwikkelingen

In de beide watersysteemgebieden wordt gewerkt aan de volgende opgaven op het gebied van waterafvoer- en berging:

- Door inrichting- en hermeandering wordt in het Drentsche Aa-gebied 2.200 ha van de in totaal 2.309 ha verdroogde grond hersteld (voor 2015);
- Om de afvoer van het watersysteem te vertragen, moet in het Drentsche Aa-gebied 1,9 miljoen m³ water bovenstrooms worden vastgehouden (vanaf 2015);

- Om de boezem van de Hunze te ontlasten moet 1,7 miljoen m³ water bovenstrooms worden vastgehouden (vanaf 2015);
- Inundatieknelpunten in het Hunzegebied kunnen deels worden opgelost door optimalisatie van het stuwbeheer.

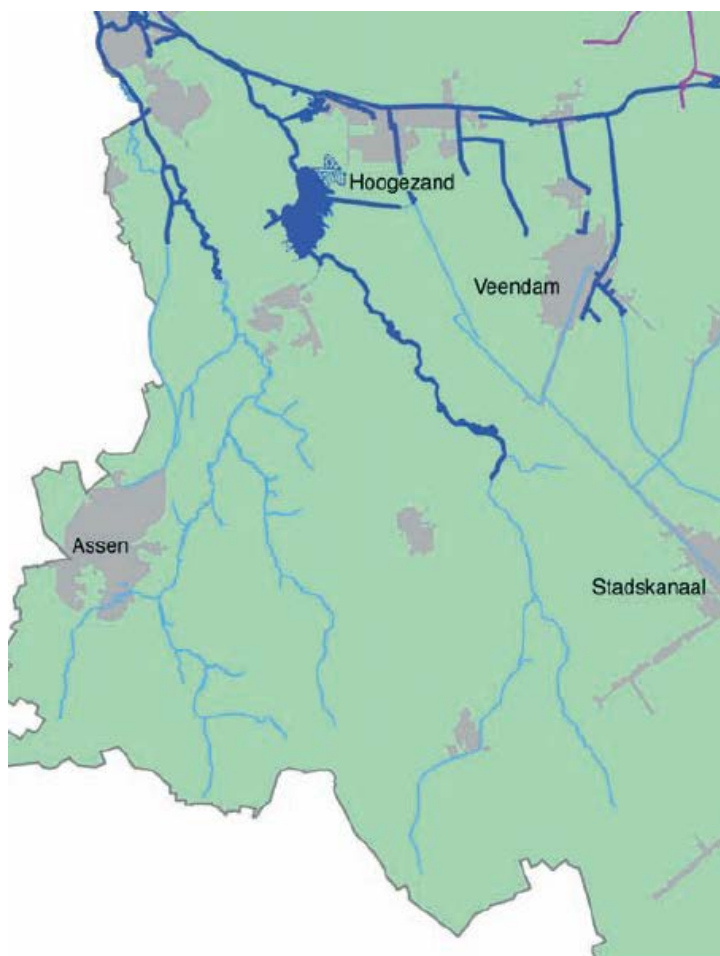
Figuur 36. Autonome ontwikkelingen in het Waterbeheersgebied Drentsche Aa (bron: waterbeheersplan 2010-2015)

Figuur 37. Autonome ontwikkelingen in het Waterbeheersgebied Hunze (bron: waterbeheersplan 2010-2015)

Waterkwaliteit

Het benedenstroomse deel van de Drentsche Aa en groot deel van de Hunze zijn aangewezen als oppervlaktewaterlichaam op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Het waterlichaam Drentsche Aa voldoet nog niet op alle punten aan de KRW-normen, vanwege een onnatuurlijke inrichting van de boven- en middenloop van de beek, onvoldoende vismigratiemogelijkheden en de hoge nutriëntengehalten. Voor de Hunze geldt een vergelijkbaar beeld, waarbij de Hunze een veel sterker kunstmatig karakter heeft.

Figuur 38. KRW-waterlichamen in de omgeving van het plangebied

Autonome ontwikkeling: maatregelen Waterbeheerplanen 2016-2021 Hunze en Aa's

In het kader van de Kaderrichtlijn Water werkt de gemeente Aa en Hunze samen met de waterbeheerders aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het ecologisch potentieel van de wateren in het plangebied. De maatregelen die in dit kader worden getroffen worden beschreven in het *Waterbeheerplan 2016-2021* van het waterschap Hunze en Aa's en waterschap Reest en Wieden.

Binnen de bovengenoemde kaders worden verder de volgende maatregelen uitgevoerd of onderzocht:

- Reductie van de nutriëntenbelasting door verdere sanering van rioolwateroverstorten;
- Herinrichting Deurzerdiep - Amelterbos;
- Herinrichting en aanbrengen van vispassages in het Rolderdiep;
- Reduceren van de nutriëntenbelasting door in het Zeegserloopje door andere bemestingsplannen (pilot nutriëntenbelasting);
- Natuurontwikkelingen en aanleggen natuurvriendelijke oevers in het Hunzedal;

- Verlagen van de fosfaatbelasting voor het Zuidlaardermeer door actief randenbeheer en voorlichting over alternatieve onkruidbestrijding (minder intensief gebruikte akkerranden langs de Hunze).

Daarnaast is er ook generiek milieubeleid dat bijdraagt aan een betere waterkwaliteit. Door betere bemestingsmethoden moet de fosfaat- en nitraatbelasting op het oppervlaktewater afnemen.

Met het huidige klimaatscenario ligt er in het gehele stroomgebied van de Drentse Kanalen en Meppelerdiep een waterbergingsopgave van 298 hectare, waarvan 94 hectare gerelateerd is aan het hoofdwatersysteem. Het gedeelte van dit stroomgebied dat binnen de gemeente Aa en Hunze is gelegen, maakt hier maar een klein onderdeel van uit en bestaat hoofdzakelijk uit bos en natuur.

5.3.3. Milieueffecten

Waterafvoer- en berging

Vooraf wordt geconstateerd dat het bestemmingsplan niet voorziet in de wijziging van grondwaterpeilen. Hiervoor is een peilbesluit van het waterschap nodig. De meeste effecten blijven daardoor ook beperkt tot de percelen en de directe omgeving.

Het voornemen

Het vergroten van agrarische bouwpercelen leidt tot toename van het verhard oppervlak en een versnelde afstroming van het hemelwater. Ook kan het dempen van sloten aan de orde zijn.

In het Hunzegebied is op sommige plekken sprake van wateroverlast. Het toevoegen van verhard oppervlak in dit gebied moet worden gemitigeerd om knelpunten te voorkomen. Dit is dan ook het standaardbeleid van het waterschap Hunze en Aa's. In het Drents Aa-gebied is overigens eerder infiltratie van (schoon) regenwater wenselijk in plaats van een versnelde afvoer. In dit gebied speelt immers een verdrogingsproblematiek. Het is dus zaak om de grondwatervoorraden duurzaam aan te vullen in plaats van het relatief schone hemelwater af te voeren.

De mogelijke uitbreiding van verharde oppervlakken vindt op watersysteem-schaal zeer verspreid binnen plaats. In dit licht hebben de bouw mogelijkheden en ingrepen die het bestemmingsplan zijn opgenomen hooguit een beperkt negatief effecten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale effecten zijn echter niet uitgesloten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale effecten zijn echter niet uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Verplaatsing van agrarisch bedrijven is alleen aan de orde in het veenkoloniale landschap. In het veenkoloniale gebied zijn twee plaatsen waar wateroverlast voorkomt. Bij voorkeur worden deze gebieden ontzien bij de verplaatsing van bedrijven. In verband met de mogelijke vestiging in gebieden met wateroverlast treedt een negatief effect op (-).

Wanneer er wel nieuwvestiging in deze gebieden plaatsvindt zijn er meer technische voorzieningen nodig om wateroverlast te voorkomen. Hierbij valt te denken aan het ophogen van gronden of het graven van nieuwe oppervlaktewater.

Overigens is bij de verplaatsing van een agrarisch bedrijf vaak ook de afname van verhard oppervlak op een andere locatie aan de orde. Daar waar er een afname van verharding plaatsvindt, is er juist een positief effect op de waterkwantiteit.

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. In veel gevallen brengt dit een vergroting van het verhard oppervlak met zich mee. De gevolgen van de verhardingstoename kunnen eenvoudig worden opgevangen door het oppervlaktewatersysteem door nieuw oppervlaktewater te graven of regenwater te infiltreren in de bodem. Er treedt dan ook alleen een beperkt negatief effect op (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. Het vrijhouden van de beekdalen is uit het oogpunt van waterhuishouding zeer wenselijk, zodat deze deelgebieden worden vrijgehouden voor hermeandering en buffering van het oppervlaktewater.

Op andere locaties zijn wel uitbreidingsmogelijkheden mogelijk, met een beperkte toename van het verhard oppervlak als gevolg. In het geval van kampeerterrein blijft die verhardingstoename overigens zeer beperkt (hoogstens een paar parkeerplaatsen). De effecten zijn daarom nihil (0).

Alternatief grote bouwpercelen

Het alternatief grote bouwpercelen heeft alleen betrekking op bestaande percelen in het veenkoloniale landschap. Vergroting van bestaande percelen tot 4 hectare leidt tot een aanzienlijke verhardingstoename. De gevolgen van de verhardingstoename kunnen juist in het veenkoloniale landschap, met een goede en

ruim opgezet systeem van watergangen, eenvoudig worden opgevangen door door nieuw oppervlaktewater te graven.

Ook in de gebieden waar wateroverlast bekend is kunnen grote percelen ontstaan. Hier zijn meer technische maatregelen nodig om wateroverlast te voorkomen. Hierbij valt te denken aan het ophogen van gronden. Vanwege de mogelijke uitbreiding in gebieden met wateroverlast treedt er een negatief effect op (-).

Waterkwaliteit

Het voornemen

De bouwmogelijkheden in het nieuwe bestemmingsplan hebben geen belangrijke directe gevolgen voor de waterkwaliteit in het plangebied. Vervuilende bedrijfsactiviteiten worden niet mogelijk gemaakt en de emissies die afkomstig zijn vanuit de landbouw, worden niet zozeer bepaald door de bouwmogelijkheden in het bestemmingsplan, als wel de intensiteit waarmee de weidegrond wordt bemest.

De gebruiksnormen uit de *Meststoffenwet* zijn echter leidend voor de hoeveelheid mest die op het land mag worden gebracht. De bouwmogelijkheden in het bestemmingsplan kunnen indirect wel leiden tot de vergroting van de veestapel en de hoeveelheid mest. Daarmee worden een aantal plekken wellicht intensiever bemest.

Het bestemmingsplan bevat daarnaast geen bouw- of gebruiksmogelijkheden die het ecologisch potentieel van oppervlaktewaterlichamen aantasten of het aanleggen van natuurvriendelijke oevers belemmeren. De effecten van het bestemmingsplan voor het aspect waterkwaliteit worden daarom beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van grondgebonden bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De indirecte effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale effecten zijn echter niet uitgesloten (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen van intensieve bedrijven minder groot worden dan bij het voornemen. De indirecte effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale effecten zijn echter niet uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Verplaatsing van agrarisch bedrijven gebeurt naar het veenkoloniale landschap. Gelet op de provinciale regels voor grondwaterbeschermingsgebieden, is verplaatsing naar grondwaterbeschermingsgebieden niet aan de orde. Omdat het gaat om een verplaatsing van bedrijfsactiviteiten kan worden aangenomen dat de hoeveelheid in gebruik zijnde landbouwgrond hetzelfde blijft. Ook ontstaan er

geen mogelijkheden meer mest op de gronden uit te rijden. Daarom wordt dit alternatief neutraal beoordeeld (0).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Een mestvergistingsinstallatie is een gesloten systeem. Het afvalwater wordt vaak opnieuw gebruikt in een volgende vergistingscyclus en uiteindelijk geloosd op de riolering. Er zijn dan ook geen verontreinigingen die kunnen uitspoelen naar het watersysteem. Het digestaat (het restproduct van de installatie) wordt uiteindelijk gewoon op het land uitgereden. Er is dan ook niet sprake van een vermindering van de hoeveelheid mest die op het land komt. Daarom wordt dit alternatief neutraal beoordeeld (0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. Vooral de beekdalen zijn gevoelig voor activiteiten die de waterkwaliteit bedreigen. Echter op recreatieterreinen vinden geen activiteiten plaats waardoor de waterkwaliteit beïnvloed wordt. Dit alternatief wordt daarom als neutraal beoordeeld (0).

Alternatief grote bouwpercelen

Grote bouwpercelen hebben doorgaans een grote veestapel, waardoor er veel mest wordt geproduceerd. De mest wordt uitgereden over het land. Bepaalde delen kunnen daardoor intensiever worden bemest, wat een effect heeft op de waterkwaliteit. Het gaat echter om kleine gebieden, waardoor het effect als beperkt negatief wordt gewaardeerd (-/0).

5.3.4. Samenvatting en waardering effecten

In de onderstaande tabel worden de effecten op het gebied van de waterhuishouding samengevat.

Toetsingscriteria	Beschrijving van het milieueffect (ten opzichte van de autonome ontwikkeling)	Waardering van het effect						
		Voornemen	Minder schaalvergroting grondgebonden	Minder schaalvergroting IV	Bedrijfsverplaatsingen	Mestvergistingsinstallaties	Zonering recreatieve ontwikkelingen	Grote bouwpercelen
Waterafvoer-/berging	- Verhardingstoename kan lokale leiden tot versnelde afvoer van regenwater en wateroverlast of verdroging. - Nieuwvestiging of uitbreiding in gebieden waar wateroverlast bekend is, gaat gepaard met extra technische maatregelen om wateroverlast te voorkomen.	-/0	-/0	-/0	-	-/0	0	-

Waterkwaliteit	- Vergroting van de veestapel als gevolg van schaalvergroting leidt er toe dat er meer mest wordt uitgereden over het land. Dit heeft een beperkt negatief effect op de waterkwaliteit.	-/0	-/0	-/0	0	0	0	-/0
----------------	---	-----	-----	-----	---	---	---	-----

Tabel 8 Effectbeoordeling Bodem- en water

5. 4. Ecologie

In dit hoofdstuk worden de effecten op beschermde gebieden bijzondere en beschermde soorten in beeld gebracht. De effecten op Natura 2000-gebieden zijn in een passende beoordeling (bijlage 4) onderzocht. Daarnaast wordt ingegaan op de effecten voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), beschermd natuurmonument Overcingel en voor beschermde soorten die in het plangebied voorkomen. In dit hoofdstuk worden ook de conclusies van deze passende beoordeling beschreven.

Onderzoeksmethode

De mogelijke milieueffecten op het gebied van ecologie worden als volgt in beeld gebracht:

- In de passende beoordeling (zie bijlage 4) zijn de effecten op Natura 2000-gebieden in en rondom het plangebied in beeld gebracht. Daarbij wordt ingegaan op de toetsingscriteria vermesting/verzuring, verstoring, areaalverlies, versnippering, verandering van de waterhuishouding;
- Ten aanzien van de natuurwaarden binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (voor zover niet overlappend met Natura 2000) worden de effecten op eenzelfde wijze beoordeeld, doch zonder depositieberekeningen;
- Bepaald wordt hoe groot de kans is dat het leefgebied van bijzondere en beschermde dier- en plantsoorten wordt aangetast. De aanwezigheid van soorten wordt daarbij bepaald aan de hand van algemene ecologische kennis en verspreidingsatlassen/gegevens.

5.4.1. Uitkomsten passende beoordeling (Natura 2000)

In de passende beoordeling (bijlage 4) wordt uitgebreid ingegaan op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden binnen het plangebied en in de directe omgeving daarvan. Daarbij wordt ingegaan op het Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos en beschermd natuurmonument Overcingel.

De passende beoordeling leidt tot de volgende conclusies:

- Areaalverlies en versnippering in Natura 2000-gebieden zijn als gevolg van dit bestemmingsplan niet aan de orde;
- Verdrogingseffecten in het Drentsche Aa-gebied en Elperstroomgebied zijn niet volledig uit te sluiten, maar zijn niet significant;

- De mogelijke toename van recreanten als gevolg van het nieuwe bestemmingsplan leidt niet tot significant negatieve effecten in Natura 2000-gebieden;
- de uitbreidingsmogelijkheden van veehouderijen leiden door de toename van stikstofdepositie tot significant negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos en beschermd natuurmonument Overcingel.

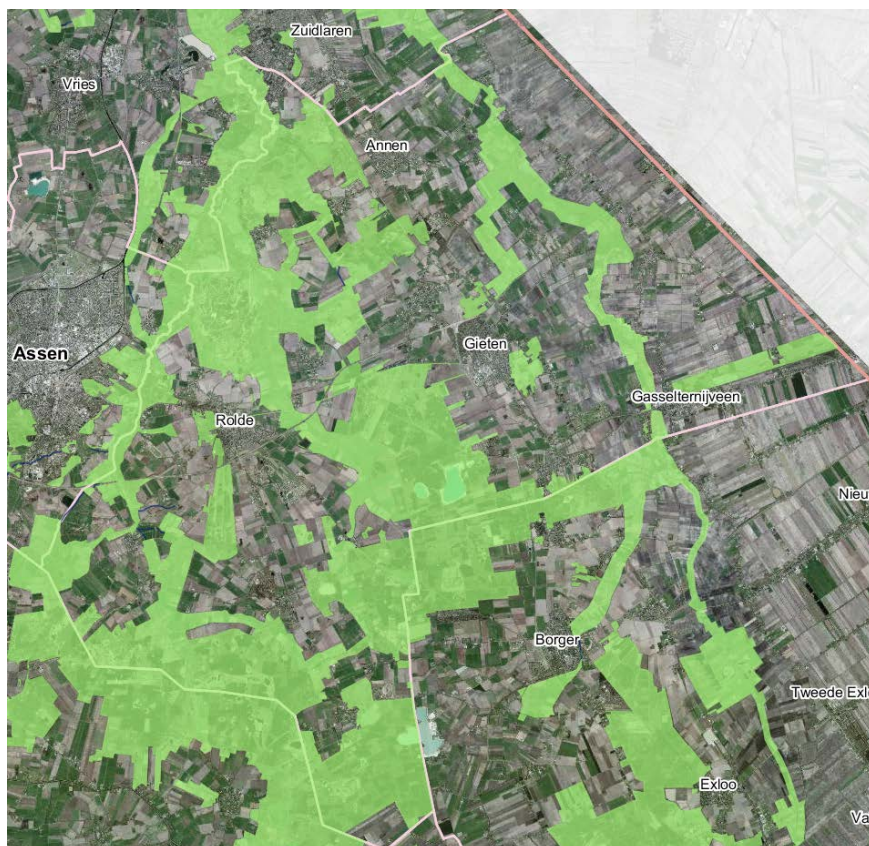
Om significant negatieve effecten als gevolg van verzuring en vermessing te voorkomen, is het opnemen van mitigerende maatregelen noodzakelijk (zie hoofdstuk 6).

5.4.2. Ecologische Hoofdstructuur (Natuurnetwerk Drenthe)

Huidige milieusituatie en autonome ontwikkeling

Een relatief groot deel van de gemeente Aa en Hunze maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het aanzienlijk deel daarvan bestaat uit het Natura 2000-gebied Drentsche Aa. Maar ook een deel van de bos- en heidegebieden en beekdalen daarbuiten zijn als EHS aangewezen. Het betreft onder andere Grolloer- en Gasselterveld, Hingsteveld, Amer- en Anderschediep en het Boerenbos. Ook het Hunzedal maakt deel uit van de EHS.

Het beekdallandschap van de Drentsche Aa is daarnaast Nationaal Park en Nationaal Landschap en is één van de best bewaarde beekdalen van Nederland. In het gebied liggen zeer bijzondere natuurgebieden, zoals de dotterbloemhooilanden langs de beken, de oude bossen en bronnen, de schrale graslanden op de flanken en de heidevelden van het Balloërveld en het Eexterveld. Het nationaal park kent het hoogste aantal plantensoorten per hectare van Drenthe. Opvallend zijn de hooilanden, die in het voorjaar paars gekleurd zijn door de duizenden bloeiende orchideeën. Maar ook voor vissen, vogels, vlinders, libellen en reptielen is het gebied van groot belang.

Figuur 39. Ecologische Hoofdstructuur (bron: Provincie Drenthe)

De EHS bestaat uit bestaande en nog te realiseren kerngebieden en verbindingzones. De provincie richt zich op het realiseren van een robuust netwerk. Dit is een doorlopend proces. Een belangrijke autonome ontwikkeling betreft de maatregelen die zijn en worden getroffen om de waterkwaliteit- en kwantiteit te verbeteren. Het gaat hierbij met name om de vernatting van gebieden door het reguleren van waterpeilen, versterken van de kwelstroom door het terugdringen van de verdamping (door de kap van naaldbos) en versterking van de inzijging.

Milieueffecten Ecologische Hoofdstructuur

Voornemen

Bestaande en ingerichte natuurgebieden in het plangebied zijn overwegend bestemd als 'Natuur'. De hoofdwaterlopen binnen de EHS zijn als 'Water' bestemd. In deze gebieden zijn geen ontwikkelingen mogelijk. In de beekdalen liggen over het algemeen ook geen agrarische bouwkavels. Bij de agrarische gronden die binnen de EHS-begrenzing liggen zijn wel bouwkavels en bouw mogelijkheden aanwezig. De agrarische gronden vervullen hier ook een ecologische rol. De uitbreidingsmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, leiden tot aantasting van de EHS in de zin dat het areaal agrarisch weide- of akkerland afneemt.

Omdat de kern van de ecologische hoofdstructuur binnen het bestemmingsplan grotendeels een natuurbestemming heeft gekregen en binnen de EHS in principe geen agrarische bouwkavels zijn gelegen, zijn directe effecten als areaalverlies

niet aan de orde. Wel kan uitbreiding van agrarische bouwpercelen aan de rand van de EHS leiden tot een verandering van de natuurkwaliteit bijvoorbeeld door de toename van verstoring als gevolg van veranderd grondgebruik. Overigens kan veranderd grondgebruik (uitgezonderd bouwontwikkelingen) ook positief uitpakken. De ecologische waarde van het Drentsche Aa-gebied is voor een deel te danken aan een grote afwisseling van grondgebruik, waardoor veel overgangen tussen bos en open weilanden. Omdat het effecten aan de rand van EHS betreft, worden deze beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Alternatieven

De alternatieven waarbij minder bouw mogelijkheden worden geboden, leiden in principe tot minder ruimtebeslag nabij EHS. Omdat effecten niet geheel zijn uitgesloten, scoren deze alternatieven echter nog steeds beperkt negatief (-/0).

Bij het alternatief zonering recreatieve ontwikkelingen worden negatieve ontwikkelingen voor de EHS vrijwel uitgesloten. De EHS betreft immers voor een belangrijk deel de beekdalen, of boswachterijen die binnen het kerngebied liggen. Deze worden met dit alternatief worden gehouden (0).

Nieuwe of grotere bouw kavels in de alternatieven bedrijfsverplaatsing en grote bouwpercelen worden niet mogelijk gemaakt in de EHS. Deze alternatieven scoren zodoende neutraal (0).

5.4.3. Beschermde soorten

Huidige milieusituatie en autonome ontwikkeling

De huidige ecologische waarden zijn vastgesteld aan de hand van foto's van het plangebied, algemene ecologische kennis en verspreidingsatlassen/gegevens (onder andere www.verspreidingsatlas.nl, www.ravon.nl en www.waarneming.nl, de Atlas van de Drentse Flora (flora), informatie van de VZZ (zoogdieren), de vlinderstichting (libellen en vlinders) en EIS (kevers)). Aangezien ecologische gegevens snel verouderen (circa 3 jaar) en er geen concrete (bouw)initiatieven zijn, is er geen gebiedsdekkend veldonderzoek uitgevoerd.

De voedselarme en schrale omstandigheden, zoals de heiden en hoogvenen, zorgen ervoor dat er nationale en internationale natuurwaarden voorkomen. Ook stuifzand, schrale graslanden, beken en oude bossen zijn vaak nog goed ontwikkeld en rijk aan soorten.

Op grond van de Flora- en faunawet zijn drie beschermingsregimes aan de orde:

- Algemene soorten als opgenomen in Tabel 1 vormen geen juridisch beletsel voor ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12 -van de Ffw;
- Soorten als opgenomen in Tabel 2 *kunnen* een beletsel vormen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Voor deze ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Voor andere activiteiten dan hierbo-

ven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op vogelsoorten.

- Voor activiteiten die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in Tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is altijd een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zgn. uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets voor ontheffingverlening geldt ook voor alle vogelsoorten opgenomen in bijlage IV HR/bijlage 1 AmvB

In de onderstaande tabellen is per beschermingsregime weergegeven welke soorten in het plangebied worden verwacht.

Vrijstellings- rege-ling Ffw	tabel 1	Aardmuis, bosmuis, dwergmuis, bunzing, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, mol, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos wezel, woelrat Bruine kikker, gewone pad, middelste groene kikker, kleine watersalamander, meerkikker, behaarde rode bosmier, kale rode bosmier, zwartrugbosmier Brede wespenorchis, dotterbloem, gewone vogelmelk, grasklokje, grote kaardenbol, kleine maagdenpalm, koningsvaren, zwanebloem <i>*Mogelijk aanwezig: tweekleurige bosspitsmuis, stronkmier,</i>
Ontheffings- rege-ling Ffw	tabel 2	Eekhoorn, grote bosmuis, steenmarter Alpenwatersalamander, levendbarende hagedis Bermpje, kleine modderkruiper, rivierdonderpad Beenbreek, brede orchis, daslook, gevlekte orchis, grote keverorchis, kleine zonnedaauw, klokjesgentiaan, moeraswespenorchis, rietorchis, ronde zonnedaauw, spaanse ruiter, steenanjer, stengelloze sleutelbloem, valkruid, waterdrieblad, welriekende nachtorchis, wilde gagel. <i>*Mogelijk aanwezig: valsheideblauwtje, prachtklokje, rapunzelklokje</i>

	tabel 3	bijlage 1 AMvB	Das, boommarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis, Adder, hazelworm, ringslang, Beekprik, bittervoorn, grote modderkruiper, rivierprik Heideblauwtje, keizersmantel, rouwmantel, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje
		bijlage IV HR	Baardvleermuis, bever, bosvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, dwergvleermuis, otter, rosse vleermuis, watervleermuis, Gladde slang, heikikker, kamsalamander, poelkikker, zandhagedis Gevlekte witsnuitlibel, groende glazenmaker, noordse winterjuffer, drijvende waterweegbree,
	vogels	cat. 1 t/m 4	kerkuil, wespndief, sperwer, buizerd, gierzwaluw en huismus

Tabel 9 Voorkomende beschermde soorten binnen het plangebied en het beschermingsregime

Autonome ontwikkelingen

De aantallen weide- en akkervogels in Drenthe laten een negatieve trend zien. Door de vele natuurmaatregelen in Drenthe, zoals het verbeteren van de waterkwaliteit en –kwantiteit, zijn er voor veel andere soorten positieve ontwikkelingen te zien, die zich ook de komende jaren nog zullen voortzetten.

Milieueffecten beschermde soorten

Voornemen

Het plangebied biedt leefgebied aan verschillende beschermde soorten (zie tabel 7). Beschermde soorten komen zowel binnen als buiten de EHS voor. De meeste soortgroepen komen verspreid in het buitengebied voor, zoals vleermuizen, vogels en vissen. Enkele van de zwaar beschermde soorten komen alleen of voornamelijk in de natuurgebieden en of EHS voor.

Nader onderzoek bij concrete ontwikkelingen nodig

Vanwege het karakter van het bestemmingsplan is het onmogelijk om op perceelsniveau specifieke uitspraken te doen over de rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten. Het bestemmingsplan Buitengebied vormt het ontwikkelingskader voor perceelsgebonden ontwikkelingen in de komende 10 jaar. Het bestemmingsplan heeft geen betrekking op concrete voornemens. Daarnaast is niet duidelijk welke ingrepen concreet aan de orde zijn. Tot slot kunnen op plekken waar nu geen soorten voorkomen, deze over één of enkele jaren wel aanwezig zijn en vice versa. Een definitieve toets aan de Flora- en faunawet, moet daarom altijd bij de aanvraag van een omgevingsvergunning plaatsvinden. Hetzelfde geldt voor het aanvragen van een ontheffing en het treffen van mitigerende of compenserende maatregelen.

Het is kortom niet mogelijk om uitspraken te doen over specifieke percelen, individuele verblijfplaatsen, individuele broedgevallen of individuele bouwplannen. Wel kan iets worden gezegd over veelvoorkomende ingrepen/bouwplannen, soortgroepen en de kans dat de Flora- en faunawet een drempel vormt voor de geplande ruimtelijke ontwikkelingen. Voor tabel 1-soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet een vrijstelling.

De ontwikkelingen vinden hoofdzakelijk plaats binnen de bouwvlakken of (via wijzigingsbevoegdheden) grenzend aan bestaande bouwvlakken. Plaatselijk kan dit leiden tot negatieve effecten op (beschermde) soorten, zoals aantasting van (vaste) nestplaatsen van broedvogels of aantasting van leefgebied beschermde vissen.

De meeste bouwvlakken binnen het plangebied liggen op ruime afstand van watergangen en beken, waardoor het goed mogelijk is om het bouwvlak uit te breiden zonder dat dit leidt tot aantasting van sloten en daarmee tot aantasting van leefgebied van licht en matig beschermde vissen, licht beschermde zoogdieren, amfibieën en (oever)planten. Het effect is beperkt negatief (-/0). Voor deze soorten zijn ook gemakkelijk maatregelen te treffen, waarmee overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen (zie bijlage 6).

Bij veel agrarische bouw kavels is erfbeplanting aanwezig. De kans op de aanwezigheid van beschermde soorten, in het bijzonder vleermuizen en vogels, is aanzienlijk. Bij gebruik van de uitbreidingsmogelijkheden zal op de meeste bouw kavels bijna altijd een deel van de erfbeplanting gekapt moeten worden. Dit kan leiden tot een negatief effect (-) op beschermde soorten. Om verstoring van broedende vogels te voorkomen, dienen de werkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden (zie bijlage 6).

Omdat het gaat om lokale ingrepen, zijn ook alleen plaatselijke (aantasting individuen) effecten te verwachten. Grootschalige en blijvende negatieve effecten op de beschermde soorten in het plangebied als gevolg van het voornemen kunnen worden uitgesloten. Naar verwachting leidt het vaststellen van het bestemmingsplan niet tot een significante verslechtering van de staat van instandhouding (-/0).

Alternatieven

De alternatieven waarbij minder bouw mogelijkheden worden geboden en de recreatieontwikkelingen buiten de kwetsbare natuur, leiden in principe ook tot minder negatieve effecten op beschermde soorten (-/0).

De alternatieven bedrijfsverplaatsingen en grote bouwpercelen hebben betrekking op het veenontinningslandschap, waar over het algemeen minder beplanting aanwezig is en de kans op aantasting van beschermde soorten lager ligt dan bij het voornemen (-/0).

Samenvatting en waardering effecten ecologie

De voorgaande effectbeschrijving leidt tot de volgende beoordeling.

Toetsingscriteriën	Beschrijving van het milieueffect (ten opzichte van de autonome ontwikkeling)	Waardering van het effect						
		Voornemen	Minder schaalvergroting grondgebonden	Minder schaalvergroting IV	Bedrijfsverplaatsingen	Mestvergistingsinstallaties	Zonering recreatieve ontwikkelingen	Grote bouwpercelen
Natura 2000 (passende beoordeling)	- Significant negatieve effecten als gevolg van vermesting/verzuring door stikstofdepositie kunnen niet uitgesloten worden.	--	--	--	0/+	nvt	nvt	--
Ecologische Hoofdstructuur	- Op agrarische gronden binnen de EHS zijn maar zeer beperkt ontwikkelingsmogelijkheden aanwezig, deze ontwikkelingen kunnen leiden tot een zeer beperkte aantasting.	-/0	-/0	-/0	0	-/0	0	0
Beschermde soorten	- Bij ontwikkelingen kunnen leefgebied, rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten worden aangetast. Van structurele verslechtering van de stand van instandhouding is geen sprake.	-	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0

Tabel 10 Samenvattende effectbeoordeling ecologie

5. 5. Woon- en leefklimaat

5.5.1. Toetsingskader en gebruikte bronnen

Bij het beschrijven van de effecten op het gebied van de woon- en leefomgeving worden de volgende aspecten beoordeeld:

- Verkeers hinder als gevolg van landbouwverkeer;
- De mate waarin landbouwactiviteiten en boerencampings kunnen leiden tot geluid hinder;
- De mate waarin de concentraties fijn stof en stikstofdioxide verslechteren (luchtkwaliteit);
- De mate waarin nieuwe ontwikkelingen kunnen leiden tot geur hinder knelpunten;
- Externe veiligheidsrisico's als gevolg van de opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen;
- De mate waarin veehouderij in het gebied gevolgen kan hebben voor de volksgezondheid (o.a. blootstelling aan infectieziekten vanuit de veehouderij).

In bijlage 5 wordt nader ingegaan op de uitgevoerde geurberekeningen en het gehanteerde toetsingskader voor geurhinder.

5.5.2. Huidige situatie

Verkeershinder

De gemeente Aa en Hunze wordt op bovenregionaal niveau ontsloten via de rijkswegen N33 (Assen - Eemshaven) en de N34 (Groningen - Emmen). In het gebied liggen verder een aantal provinciale wegen: de N376, de N857 en N378. Daarnaast zijn er ondergeschikte lokale (routes). Op de belangrijkste routes zijn daarbij gescheiden fietspaden aangelegd. Daarnaast bevinden zich in het plangebied een aantal erftoegangswegen die onderscheiden worden in erftoegangswegen met een ontsluitingsfunctie voor de kernen en plattelandswegen met een functie ter ontsluiting van woningen en bedrijven.

Het veenontginningslandschap is primair ingericht als landbouwgebied. Het gebied kent een grootschalige open structuur met lange rechte wegen (zie figuur 41). De wegen in het esdorpenlandschap volgen meer onregelmatige patronen en zijn vanwege de opgaande beplanting vaak minder overzichtelijk (zie figuur 42). In beide landschapstypen komen wegen voor die niet geschikt zijn voor de gezamenlijke afwikkeling van het landbouwverkeer en andere verkeersstromen.

Modernisering / schaalvergroting in de landbouw komt ook tot uiting in de maatvoering van machines en werktuigen. Schade aan bermen en verharding en onveilige situatie vormen in toenemende mate een probleem.

Figuur 40. Weg in het veenontginningslandschap (Gasselterboerveen)

Figuur 41. Weg in het esdorpenlandschap (Julianalaan)

Geluidhinder

Inrichtingslawaaai agrarische bedrijven

Over het algemeen leiden agrarische bedrijven in de huidige situatie niet tot relevante geluidhinder. De meeste agrarische bedrijven liggen op voldoende afstand van woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen, om relevante geluidhinder te veroorzaken. Wel kan er sprake zijn van geluidhinder vanwege landbouwvoertuigen en vrachtbewegingen van en naar agrarische bedrijven.

Autonome ontwikkeling: vergroting van agrarisch materieel

In relatie tot de schaalvergroting van de agrarische sector worden landbouwvoertuigen groter en krachtiger. Daardoor brengen zij meer geluidhinder met zich mee. Het zelfde geldt voor installaties die worden gebruikt voor verwarmen of koelen van agrarische bedrijfsgebouwen.

De ventilatoren van stallen, vervoersbewegingen en overige activiteiten zijn gebonden aan de algemene geluidsvoorschriften uit het *Activiteitenbesluit* of specifieke voorschriften die zijn opgenomen in een omgevingsvergunning. Toename van geluidhinder kan daardoor niet worden voorkomen, maar onaanvaardbare hinder wordt in het milieuspoor ingeperkt.

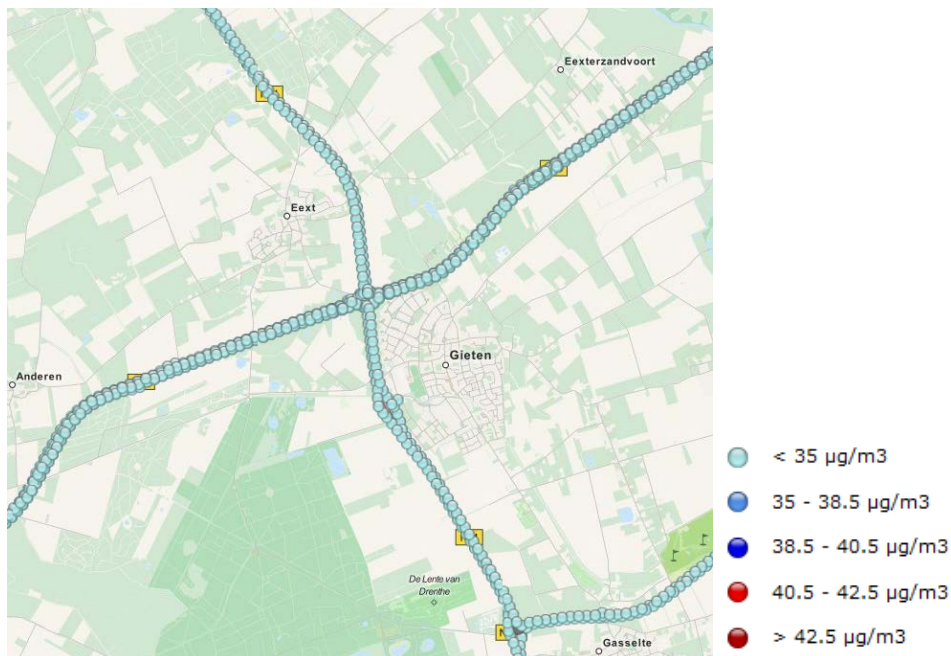
Wegverkeerslawaaai

De woon- en leefkwaliteit in Aa en Hunze wordt mede bepaald door de geluidsbelasting vanaf de hoofdverkeersroutes: de N33 en de N34. In de onderstaande figuur is de huidige geluidsbelasting langs deze wegen weergegeven (Rijkswaterstaat, 2012). De groene zone betreft de 55 dB-contour. Uit het kaartbeeld valt af te leiden dat er binnen deze zone geen aanzienlijke bebouwingsclusters liggen. Verdubbeling van de N33 heeft op gebiedsniveau dan ook geen grote consequenties voor het woon- en leefklimaat in de gemeente Aa en Hunze.

stof in alle gevallen onder de $35 \mu\text{g}/\text{m}^3$ zijn gelegen. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de geldende grenswaarde voor stikstof en fijn stof (beide $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

Figuur 43. Concentraties stikstofdioxide (2015), NSL monitoringstool 2013

Figuur 44. Concentraties fijn stof (2011), NSL monitoringstool 2013

Uit de achterliggende gegevens in het kader van het NSL blijkt dat de concentraties stikstofdioxide langs de N33 in 2015 $12,2 - 14,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bedragen en de concentraties fijn stof $19,0 - 19,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$. In 2020 liggen de concentraties nog aanzienlijk lager dan in 2015. Op grotere afstand van het hoofdwegennet zijn de concen-

traties vrijwel gelijk aan de achtergrondconcentraties. Tabel 7 geeft een overzicht van de achtergrondconcentratie in het buitengebied van Aa en Hunze. Deze concentraties zijn dermate laag dat er relatief veel milieugebruiksruimte is voor de ontwikkelingen die met de bestemmingsplan buitengebied worden mogelijk gemaakt.

	fijn stof	stikstofdioxide
2015	17-18 $\mu\text{g} / \text{m}^3$	13 $\mu\text{g} / \text{m}^3$
2020	16-17 $\mu\text{g} / \text{m}^3$	10-11 $\mu\text{g} / \text{m}^3$

* Inclusief aftrek zeezout (voor de gemeente Aa en Hunze Rijn 2 $\mu\text{g} / \text{m}^3$)

Tabel 11 Achtergrondconcentraties luchtkwaliteit Aa en Hunze (Monitoringstool)

Autonome ontwikkeling

Uit de bovenstaande tabel is (op gebiedsniveau) de autonome ontwikkeling van luchtverontreinigende stoffen af te leiden. Voor stikstofdioxide (NO_2) en fijn stof (PM_{10}) is een dalende achtergrondconcentratie waar te nemen, die wordt veroorzaakt door schonere autotechnologie en schonere industrie.

Geurhinder

In de huidige situatie voldoen vrijwel alle agrarische bedrijven aan de geurnormen en de afstandseisen uit de *Wet geurhinder en veehouderij* en het *Activiteitenbesluit*. Voor rundveehouderijen en akkerbouwbedrijven gelden vooral vaste afstanden. Daarnaast bestaan er ook variabele factoren voor o.a. schapen en geiten. Voor intensieve veehouderijen gelden geurcontouren op basis van geuremissiefactoren en stalsysteemttypen. In de onderstaande figuur zijn de huidige geuremissiecontouren van intensieve veehouderijen weergegeven.

Uit de berekeningen blijkt dat hoge geurbelastingen bij woningen ($> 8 \text{ OU}_E/\text{m}^3$) niet voorkomen. Ook is er geen sprake van de cumulatie van geurbelasting door verschillende bedrijven op korte afstand van elkaar.

In de lintbebouwing komen af en toe knelpuntsituaties voor met (grondgebonden) veehouderijen doordat agrarische bedrijven op vrij korte afstand van woningen zijn gelegen. In een groot deel van het buitengebied is een hoge geurbelasting niet aan de orde, doordat agrarische bedrijven op grotere afstand van derden zijn gelegen (zie figuur 46).

Externe veiligheid*Risicovolle inrichtingen*

In het plangebied zijn de volgende risicovolle inrichtingen aanwezig:

<i>Risicovolle inrichting</i>		<i>Plaatsgebonden risico (m)</i>	<i>Invloedsgebied groepsrisico (m)</i>
Texaco Rijksweg N33 bij Nijlande	LPG station	40	150
BP-station H. Stadman a/d Anloerweg 6 te Annen	LPG station	in plangebied	150
Camping Anloo a/d Bosweg te Anloo	Propaantank 8 m ³	-	-
Recreatiepark centrum Hunzepark a/d Hunzepark 4 te Gasselternijveen (buiten plangebied)	2 propaantanks van 3 m ³ en 5 m ³	-	-
Camping Het Horstmannsbos a/d Hoogte der Heide 8 te Gasselte	2 propaantanks van elk 5 m ³	-	-
Camping Het Horstmannsbos a/d Hoogte der Heide 8 te Gasselte	2 Propaantanks 5 m ³	-	-
Chaletpark Keizerskroon a/d Papenvoort 6 te Papenvoort	1 propaantank 8 m ³	-	-
Camping Dianaheide a/d Amen 53 te Amen	Propaantank 5 m ³	-	-
Vakantieoord De Kremmer a/d Houtvester Jansenweg 2 te Gasselte	Propaantank 8 m ³	-	-
Camping De Tien Heugten	Propaantank 18 m ³	45	
Agrifirm Welkoop a/d Marwijksoord 4 te Marwijksoord. Het bedrijf heeft een. Er is 10-6 risicocontour van 40 meter.	bestrijdingsmiddelenopslag van ca. 2100 kg	40	-
Avebe B.A. Gasselternijveen a/d Baptistenkade 40 te Gasselternijveen	2 opslagtanks met SO ₂ van elk 25 m ³	Ca 160	Ca 1100
Zwembad de Borghoorns a/d Ronkelskamp 40 te Annen	opslag 3 m ³ chloorbleekloog	20	-
Recreatiepark centrum Hunzepark a/d Hunzepark 4 te Gasselternijveen	chloor-bleekloogopslag van 1,5 m ³	-	-
Zwembad Zwanemeer a/d Oude Groningerweg 18 te Gieten	Opslag chloorbleekloog 3,5 m ³	20	-
Westerveld a/d Weg v/d Binnenvelden te Amen	Gasbehandelingsinstallatie	100	-
Elefeld 1 te Elefeld	Gasproductielocatie	een 10 ⁻⁶ risicocontour, maar die be-	-

		vindt zich hoofdzakelijk binnen de in- richting	
Zuidlaarderveen a/d Broekdijk te Oud Annerveen	Gasdrooginstallatie	180	-
Annerveen a/d Tolweg 31 te Oud Annerveen	Gasdrooginstallatie	180	-
Annerveen OV a/d Tolweg 31 te Oud Annerveen	Overslagstation	80	-
Gasselternijveen aan de Gasselternijveenschedreef	Gasproductie- en behandelingsinstallatie	330 tot 385	-

Tabel 12 risicovolle inrichtingen in het plangebied

Met het plan worden geen nieuwe risicovolle inrichtingen mogelijk gemaakt. Bestaande risicovolle inrichtingen worden bestemd conform de bestaande situatie. Het plan maakt bij recht slechts uitbreiding van bestaande agrarische bedrijven mogelijk. Dergelijke uitbreidingen kunnen worden aangemerkt als beperkt kwetsbare objecten in de zin van het Bevi. De uitbreidingsmogelijkheden liggen in alle gevallen tijde buiten de PR 10-6-contour van risicovolle inrichtingen. De veiligheid rondom deze inrichtingen wordt in het milieuspoor gewaarborgd.

Hoogspanningsleidingen

In van het plangebied lopen twee hoogspanningsleidingen van elk 110 kV. en westen van Gasselternijveen komen twee hoogspanningsleidingen samen. Een loopt daar vandaan richting Annen en de andere richting Veendam. Beide hoogspanningsleidingen hebben een indicatieve zone van 50 meter. Binnen de indicatieve zone liggen geen gevoelige objecten en worden evenmin mogelijk gemaakt met dit plan.

Vervoer gevaarlijke stoffen

N33, N374 en N34

Door het plangebied (bron: professionele risicokaart) lopen een drietal wegen waarover transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt, namelijk de N33 (rijksweg), de N374 (provinciale weg) en de N34 waarover deze laatst genoemde weg relatief weinig vervoer van gevaarlijke stoffen plaatsvindt.

De N374 wordt niet vermeld in de bijlage van het Basisnet en geconcludeerd kan worden dat de vervoersaantallen aan gevaarlijke stoffen over deze weg gering is en geen knelpunt vormt voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Verder blijkt uit de bijlage van het Basisnet dat er geen 10^{-6} risicocontour en geen Plasbrandaandachtsgebied (PAG) aanwezig is met betrekking tot de N34.

Uit de bijlage van het Basisnet blijkt dat er met betrekking tot de N33 een 10^{-6} risicocontour (veiligheidszone) aanwezig is die vanaf Veendam tot Gieten 20 meter en van Gieten tot Assen 15 meter bedraagt. De veiligheidszone wordt gemeten vanaf het midden van de weg. Binnen deze veiligheidszone mogen geen nieuwe

kwetsbare objecten worden geprojecteerd/gebouwd. De zone is op de verbeelding aangeduid.

Daarnaast is een Plasbrandaandachtsgebied (PAG) aanwezig met een breedte van 30 meter gemeten vanaf de rechterrاند van de rijstrook van de (rijks)weg waarin, bij realisatie van kwetsbare objecten, rekening dient te worden gehouden met de effecten van een plasbrand. Uit de bijlage van het Basisnet valt af te lezen dat het groepsrisico kleiner is dan 0,1 x de oriëntatiewaarde. Een scan via de professionele risicokaart in een gebied van 200 meter (invloedsgebied weg) aan weerszijden van het N33 traject geeft aan dat er weinig woonbebouwing is en dus weinig personen. Een berekenings-exercitie met het rekenprogramma RBM II is dus niet noodzakelijk.

Buisleidingen

In het plangebied liggen vele aardgastransportleidingen namelijk 18 stuks van de GasUnie, 8 stuks van de NAM en 1 van de VOGN. Op grond van het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) dient rekening te worden gehouden met de grenswaarde voor het plaatsgebonden risico ($PR 10^{-6}$) en het groepsrisico. Voor het plaatsgebonden risico is vastgesteld dat nieuwe kwetsbare objecten binnen de $PR 10^{-6}$ niet zijn toegestaan. Er zijn rondom enkele buisleidingen binnen het plangebied 10^{-6} risicocontouren aanwezig waarbinnen geen kwetsbare objecten zijn gesitueerd en conform de wetgeving (Besluit externe veiligheid buisleidingen) zijn er dan geen knelpunten (saneringsgeval). Wel dient ter bescherming van de leiding een afstand van 5 meter aan weerszijden van de leiding (de zogenaamde belemmeringstrook) in acht worden genomen.

Voor de verantwoording van het groepsrisico en de gevolgen voor de rampbestrijding en zelfredzaamheid is het invloedsgebied van de hogedrukaardgasleiding van belang. De grens van het invloedsgebied komt overeen met de grens waar 1% van de in dat gebied aanwezige mensen overlijdt als gevolg van een ongeval met de buisleiding. De aanwezige buisleidingen hebben een invloedsgebied variërende van 45 meter tot 540 meter aan weerszijden. Binnen de invloedsgebieden bevinden zich geen, tot enkele tot kwetsbare objecten. Het groepsrisico is in de meeste gevallen klein en speelt daarmee geen rol.

Gezondheid

In de afgelopen jaren is er sprake van een toenemende aandacht voor het onderwerp gezondheid rondom veehouderijen. Hoewel er veel onderzoek is gedaan naar dit onderwerp, ontbreekt een samenhangend beeld van oorzaken en gevolg. In deze paragraaf wordt getracht een genuanceerd beeld te geven van de gegevens die op dit gebied beschikbaar zijn. Daarbij wordt de kanttekening gemaakt dat het onderzoek op dit gebied nog volop in beweging is.

Op het gebied van gezondheid spelen de volgende aspecten:

- Ammoniakconcentratie;
- Fijn Stof;
- Verspreiding van biologische agentia;

- Geurhinder;
- Het gebruik van bestrijdingsmiddelen ten behoeve van bollenteelt.

Deze aspecten worden onderstaand kort toegelicht.

Ammoniak

Intensieve veehouderij is een belangrijke bron van ammoniakemissie naar de lucht. De jaargemiddelde concentratie in Nederland is $8 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De gemiddelde concentratie in gebieden met veel intensieve veehouderij is ca. $15\text{-}17 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De gemiddelde concentratie ligt daarmee ruim onder de advieswaarde voor chronische blootstelling, die $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bedraagt. Dit zal ook in Aa en Hunze het geval zijn.

Er zijn situaties waarbij tijdelijk een verhoogde belasting aan de orde is:

- veldmetingen tonen aan dat tijdens het bemesten lokaal tijdelijke pieken kunnen optreden tot $140 \mu\text{g}/\text{m}^3$, hetgeen ruim onder de advieswaarde ligt voor acute blootstelling ($1,2 \text{ mg}/\text{m}^3$);
- de concentratie van ammoniak in stallen bedraagt gemiddeld enkele mg/m^3 . De Maximaal Aanvaardbare Concentratie (MAC-waarde) ($14 \text{ mg}/\text{m}^3$ over 8 uur tijd gewogen gemiddelde) wordt in de stal soms kortdurend of op een enkele dag overschreden. De concentratie in de directe omgeving van intensieve veehouderijen is door de enorme verdunning 100-1000 keer lager dan in een stal. Deze verdunning neemt zeer sterk toe met de afstand van de bron.

Gelet op het karakter van het gebied (relatief weinig IV en geen concentraties van veehouderijen), zijn directe effecten van ammoniak op de mens (anders dan geuroverlast) buiten stallen niet waarschijnlijk. In de brochure van het Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid van GGD Brabant/Zeeland en GGD Hart voor Brabant, wordt ook geconcludeerd dat gezondheidseffecten van ammoniak voor omwonenden niet zijn te verwachten. Dit aspect wordt zodoende niet verder meegenomen bij de effectbeschrijving.

Fijn stof

De concentratie van stofdeeltjes vanuit stallen is afhankelijk van het soort dieren, de behuizing, het gekozen ventilatiesysteem en het jaargetijde. De concentratie is hoger in pluimvee- en varkenshouderijen dan in rundveehouderijen en ligt in de orde van grootte van enkele mg/m^3 .

In stallen behoort een relatief groot deel van de stofdeeltjes tot grotere stoffracties. De kleinere deeltjes, dus fijn stof (PM₁₀) en kleiner (PM_{2,5}), kunnen zich met de wind verder verspreiden en staan in de belangstelling vanwege het risico voor schade aan de gezondheid. De kleinere deeltjes dringen ook dieper door in de longen. Er zijn weinig meetgegevens beschikbaar van de concentratie en samenstelling van fijn stof voor de directe omgeving van intensieve veehouderijen. Schattingen wijzen erop dat op korte afstand van bedrijven (enkele tientallen meters) de bijdrage aan de concentratie fijn stof enkele $\mu\text{g}/\text{m}^3$ kan zijn. Uit het voor-

gaande is al gebleken dat de achtergrondconcentratie fijn stof (PM10) op gebiedsniveau laag ligt (19-20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). De concentratie van fijner stof (PM2,5) bedraagt in de huidige situatie 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (bron: NSL Monitoringstool 2013).

Biologische agentia (endotoxinen)

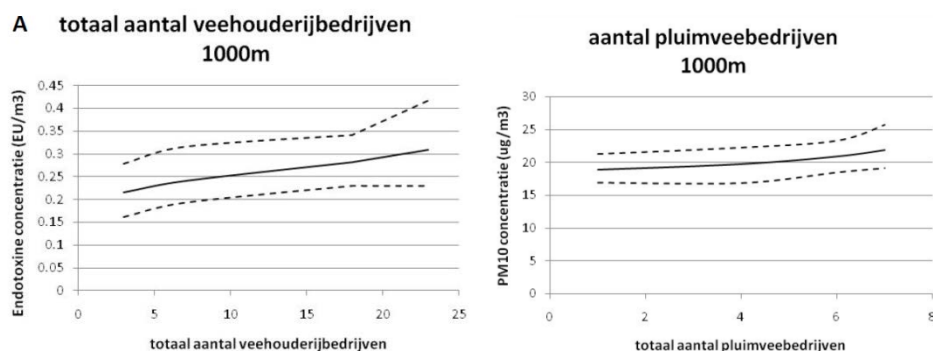
Fijn stof kan micro-organismen bevatten die dragers zijn van ziektekiemen. Infectieziekten die overdraagbaar zijn van dier op mens worden zoönosen genoemd. Ziekten als vogelgriep (H5N1) of Q-koorts kunnen in bepaalde varianten worden overgedragen door micro-organismen. In de directe omgeving van intensieve veehouderijen (enkele 100-en meters) kan de concentratie micro-organismen iets verhoogd zijn ten opzichte van de achtergrondconcentratie.

De meest onderzochte indicator op dit gebied zijn endotoxinen. Endotoxinen zijn de celwandbestanddelen van bacteriën en vormen een indicator voor microbiële blootstelling. In stallen met vee kan de concentratie endotoxinen boven de advieswaarde voor werknemers uitkomen (90 EU/ m^3). Studies onder werknemers in de intensieve veehouderij laten zien dat bij hoge concentraties endotoxinen, effecten op de luchtwegen optreden. Klachten als een versnelde longfunctiedaling en niet-allergisch astma zijn hier aan te relateren. Werknemers met allergie en astma reageren in sterkere mate op een endotoxine blootstelling in vergelijking met werknemers zonder allergie en astma (RIVM, 2008).

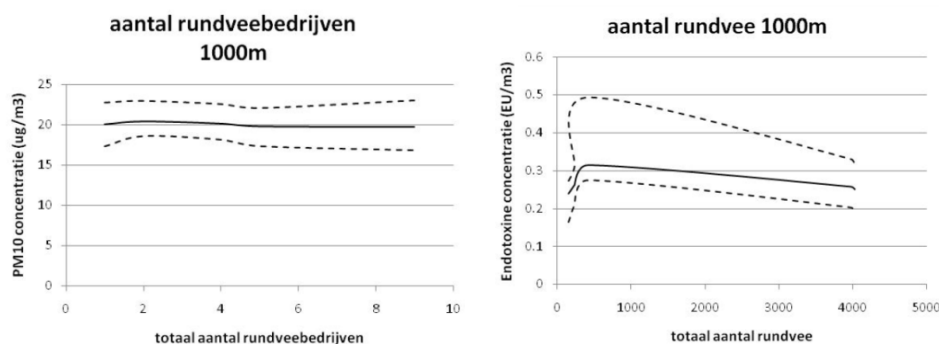
Op grond onderzoek van de in Brabant en Noord Limburg kan geconcludeerd worden dat de blootstelling van omwonenden aan endotoxinen laag is, maar wel licht verhoogd is ten opzichte van (relatief) stedelijke controlelocaties (IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL en RIVM, 2011). Blootstelling ligt in de orde van 10 EU/ m^3 . Op 250 meter liggen de concentraties endotoxinen op het niveau van de achtergrondconcentratie (Gezondheidsraad, 2012).

Er bestaat er een zwak verband tussen het type bedrijf, het aantal (intensieve) veehouderijen in de omgeving en de omvang van de veestapel in de omgeving van een meetlocatie enerzijds en de concentratie endotoxinen anderzijds. Bij pluimveebedrijven zijn op benedenwindse locaties op een afstand van 30 meter endotoxineconcentraties van 50 EU/ m^3 gemeten. Bij rundveehouderijbedrijven is dit verband vrijwel afwezig (zie onderstaande figuren).

Metingen tijdens specifieke activiteiten die tot een toename van de blootstelling zouden kunnen leiden, zoals tijdens het aanwenden van mest, zijn niet beschikbaar. De concentratie endotoxine in huisstof is verhoogd in woningen van agrariërs, maar niet in andere plattelandswoningen. Deze gegevens ondersteunen de conclusie dat blootstelling van omwonenden (niet-agrariërs) naar alle waarschijnlijkheid laag is en alleen in de directe nabijheid van agrarische activiteit is terug te vinden.

Figuur 46. *Associatie tussen de endotoxineconcentratie en het totaal aantal veehouderijbedrijven in een straal van 1000 m (links) en de associatie tussen de endotoxineconcentratie en het totaal aantal stuks pluimvee in een straal van 1000 m (bron: IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL en RIVM, 2011).*

Figuur 47. *Associatie tussen de endotoxineconcentratie en het totaal aantal rundveebedrijven in een straal van 1000 m (links) en de associatie tussen de endotoxineconcentratie en het totaal aantal stuksrundvee in een straal van 1000 m (bron: IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL en RIVM, 2011).*

Het is onduidelijk of de licht verhoogde concentraties rond agrarische bedrijven kunnen leiden tot effecten op de gezondheid (RIVM, 2008). Uit onderzoek dat is uitgevoerd bij huisartsenpraktijken in Brabant en Noord-Limburg (gebieden met een hoge dichtheid van IV-bedrijven) komen gemengde resultaten naar voren. Uit het onderzoek blijkt dat over het algemeen minder vaak aandoeningen aan de luchtwegen en het spijsverteringsstelsel voorkomen (hoesten, bronchitis en hooikoorts). Wel is er vaker sprake van longontsteking en chronische bronchitis (IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL en RIVM, 2011). Het verhoogd voorkomen van pneumonie hangt in dit geval mogelijk samen met de uitbraak van Q-koorts.

MRSA (Methicilline resistente *Staphylococcus aureus*) staat momenteel erg in de belangstelling. Ca. 40 % van Nederlandse slachtvarkens is drager van MRSA. Van deze bacterie worden mensen in de algemene bevolking gewoonlijk niet ziek. Een risico ontstaat wanneer deze bacterie wordt geïntroduceerd in ziekenhuizen of verpleeghuizen. Patiënten met een MRSA-besmetting zijn moeilijker met antibiotica te behandelen, en vooral bij mensen met verminderde weerstand vormt dit

een gezondheidsrisico. In de algemene bevolking is minder dan 0,1 % drager van de bacterie. Op grond van de huidige inzichten wordt de kans dat de bacterie via het milieu wordt overgedragen aan omwonenden gering geacht (RIVM, 2008).

Geur

Het is uit de literatuur over geurhinder duidelijk dat de blootstelling aan geur kan resulteren in stress, lichamelijke klachten en verstoring van activiteiten. Rondom intensieve veehouderij treedt vaak geurhinder op. Dit kan soms tot op enkele kilometers het geval zijn. Allerlei factoren beïnvloeden de relatie tussen geur en gezondheid en de precieze geurhinder laat zich daardoor, net als in andere geuremitterende industrieën, moeilijk voorspellen. De relatie tussen de dosis (geurimmissie) en respons (geurhinder) rondom Nederlandse veehouderijen is verschillend. Dit heeft onder andere te maken met de regionale inbedding van de veesector en de relatie van omwonenden met het gebied of met de agrarische sector in het algemeen.

In de voorgaande paragraaf geur is de huidige geurbelasting in het plangebied reeds in beeld gebracht.

Gebruik van bestrijdingsmiddelen voor bollenteelt

Op 26 juni 2015 is het 'Convenant Bolleneelt Aa en Hunze ondertekend'. Het betreft een convenant tussen de bollentelers en de gemeente, waarin met de sector afspraken zijn gemaakt over maatregelen ter bescherming van kwetsbare objecten. Op hoofdlijnen heeft het convenant tot doel om enerzijds de blootstelling van het publiek aan gewasbeschermingsmiddelen en biociden te voorkomen en anderzijds invulling te geven aan de door de GezondheidsRaad voorgestelde transparante communicatie. De deelnemende partijen verplichten zich de gedragsregels als opgesteld door de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur (KAVB) te respecteren en zich te conformeren aan relevante wet- en regelgeving omtrent gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Voorts verplichten de partijen zich de door de waterschappen Hunze en Aa's en Reest en Wieden gehanteerde spuitvrije zones te respecteren, teneinde afstroming van middelen naar het oppervlakte water te voorkomen. Telers verplichten zich het initiatief te nemen omwonenden en passanten te informeren over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden op bij hen in gebruik zijnde percelen, daarbij inbegrepen spoel-/ontsmettingslokaties en bol- en middelenopslag.

5.5.3. Milieueffecten

Verkeershinder

Voornemen: schaalvergroting agrarische bouwpercelen

Het stoppen van agrarische bedrijven en het verder vergroten van andere bedrijven, leidt ertoe dat de verkeersbewegingen zich concentreren op een kleiner aantal bedrijven. Het aantal verkeersbewegingen blijft op hoofdlijnen gelijk. Wel worden er langere afstanden afgelegd, omdat landerijen op grotere afstand van bouwpercelen zijn gelegen. Als gevolg van deze ontwikkeling zal de autonome trend van groter materieel wel verder doorzetten.

Omdat het stoppen en opschalen van bedrijvigheid in het voornemen niet specifiek aan één gebied is gebonden, is de verwachting dat de gevolgen voor het verkeer gespreid blijven over het gehele gebied en dat deze effecten elkaar op gebiedsniveau grotendeels opheffen. Omdat er lokaal wel sprake kan zijn van verkeershinder, wordt dit gezien als een beperkt negatief effect (-/0).

Voornemen: kleinschalige recreatiemogelijkheden

In het bestemmingsplan zijn mogelijkheden opgenomen om kleinschalige verblijfsaccommodatie aan te bieden. Als gevolg daarvan zal het recreatieve verkeer in de gemeenten toenemen. Dit is vooral het geval in de zomermaanden. Veel recreatieverkeer blijft beperkt tot de populaire en daarvoor geschikte fietsroutes. Daar zijn conflicten met het landbouwverkeer aan de orde. In de drukke oogstperiode, die begint in de nazomer, zullen de meeste recreanten overigens weer vertrokken zijn. De hinder die samenhangt met kleinschalige recreatiemogelijkheden zal daardoor beperkt blijven en wordt beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Voornemen: functiewijziging naar wonen

Functiewijziging van agrarische bedrijven naar burgerwoningen, leidt tot een afname van het landbouwverkeer. Wel brengen deze woningen nieuwe verkeersbewegingen met zich mee. Omdat (zwaar) landbouwverkeer over het algemeen meer hinder met zich meebrengt dan personenauto's, wordt dit gezien als een beperkt positief aspect (0/+).

Alternatief minder schaalvergroting

Bij minder schaalvergroting blijven er meerdere kleinere agrarische bedrijven verspreid over het gebied bestaan. Ook de verkeersbewegingen zullen hierdoor verspreid in het gebied blijven voorkomen. Het aantal verkeersbewegingen en de verdeling hiervan door het gebied zullen grotendeels gelijk blijven aan de huidige situatie. Het effect wordt dan ook als neutraal beoordeeld (0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Door de bedrijfsverplaatsing zullen verkeersstromen lokaal veranderen. Het aantal verkeersbewegingen blijft op hoofdlijnen gelijk. Verplaatsing van agrarisch bedrijven is alleen aan de orde in het veenkoloniale landschap. Met verplaatsingen kunnen knelpunten op andere locaties worden opgelost (0).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Bij mestvergisting ontstaat een verkeersstroom voor aanvoer van producten en afvoer van het mestdigestaat. Het aantal verkeersbewegingen zal hierdoor lokaal toenemen. Op de kleinschalige en bochtige wegen kan extra vrachtverkeer zeer lokaal leiden tot verkeershinder en onveilige situatie (0/-).

Alternatief grote bouwpercelen

Het extra vergroten van bouwpercelen leidt er toe dat de verkeersbewegingen concentreren. Het aantal verkeersbewegingen blijft op hoofdlijnen gelijk. De mogelijkheden voor extra grote bouwpercelen wordt specifiek gezocht binnen het

veenontginningenslandschap. Door het concentreren van de verkeersstromen kan lokaal sprake zijn van aanzienlijke verkeershinder (-).

Geluidhinder

Voornemen: geluidhinder vanwege agrarische activiteiten

Het bestemmingsplan bevat nieuwe bouwmogelijkheden voor bedrijfsbebouwing. Daardoor kan bedrijfsbebouwing dicht bij woningen en andere geluidsgevoelige objecten worden gebouwd. Bij het vormgeven van de bouwpercelen is zoveel mogelijk rekening gehouden met de omliggende functies, in die zin dat bouwmogelijkheden zo ver mogelijk van gevoelige functies af worden geboden. Bovendien moeten agrarische bedrijven altijd voldoen aan de geluidsvoorschriften uit het *Activiteitenbesluit* of (voor zover van toepassing) de voorschriften die zijn opgenomen in een omgevingsvergunning (voorheen milieuvergunning). De effecten blijven daardoor beperkt (-/0).

Voornemen: mestraffinage

Mestraffinage betreft een activiteit die voor 100% is gebonden aan de eigen agrarische bedrijfsvoering en trekt daardoor geen extra verkeersbewegingen aan. De activiteit is pas toegestaan wanneer deze milieutechnisch inpasbaar is in de omgeving, waardoor de effecten voor de geluidsbelasting beperkt blijven (-/0).

Voornemen: functiewijziging agrarische bedrijven

In het bestemmingsplan zijn wijzigingsbevoegdheden opgenomen om stoppende agrarische bedrijven om te zetten naar een woonbestemming. Door het toepassen van de wijzigingsbevoegdheid verdwijnen (potentiële) hinderbronnen. Dit wordt beschouwd als een beperkt positief effect (0/+).

Voornemen: inpasbaarheid kleinschalig kamperen

Ten aanzien van kampeerterreinen in een rustig buitengebied geldt volgens de VNG-brochure Bedrijven en Milieuzonering een richtafstand van 50 meter. Aan de realisatie van kleinschalige kampeerterreinen is in het bestemmingsplan de randvoorwaarde gekoppeld dat deze op een afstand van minstens 50 meter ten opzichte van woningen van derden moeten worden opgericht. Zodoende is relevante geluidshinder niet aan de orde. Dit wordt gewaardeerd als een beperkt negatief effect (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting

Bij dit alternatief kunnen agrarisch bouwpercelen minder groot worden dan bij het voornemen. De effecten van het alternatief zijn daardoor beperkter als bij het voornemen. Beperkte en lokale effecten zijn echter niet uitgesloten (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Door bedrijfsverplaatsing kunnen geluidsknelpunten op andere locaties worden opgelost (0/+).

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Mestvergistingsinstallaties moeten ten allen tijde binnen een agrarisch bouwperceel worden opgericht. In veel gevallen brengt dit een vergroting van het bouwperceel met zich mee, waardoor het bouwvlak dichterbij omliggende woningen komt te liggen. Bij de indeling van het bouwvlak wordt echter rekening gehouden met aanwezige gevoelige objecten waardoor de effecten worden beperkt (-/0).

Alternatief zonering recreatieve activiteiten

Het alternatief sluit de uitbreiding van recreatieve activiteiten in beekdalen, op essencomplexen en nabij de steilrand van de Hondsrug uit. In deze gebieden zal bij dit alternatief geen relevante geluidsbelasting ontstaan. Op andere locaties zijn er wel uitbreidingsmogelijkheden. Recreatieve activiteiten zijn pas toegestaan wanneer deze milieutechnisch inpasbaar zijn in de omgeving, waardoor de effecten voor de geluidsbelasting beperkt blijven (-/0).

Alternatief grote bouwpercelen

Door de vergroting van bouwpercelen komt het bouwvlak dichterbij omliggende woningen te liggen, waardoor mogelijk hinder ontstaat. Bij de indeling van het bouwvlak wordt echter rekening gehouden met aanwezige gevoelige objecten waardoor de effecten worden beperkt (-/0).

Luchtkwaliteit*Voornemen: schaalvergroting agrarische bedrijven*

Op gebiedsniveau zorgt het stoppen van agrarische bedrijven en het vergroten van de overblijvende bedrijven dat de effecten op het gebied van luchtkwaliteit op grote lijnen in evenwicht blijven. De bouw mogelijkheden in het bestemmingsplan veranderen wat dat betreft niet veel aan de afnemende trend die hierboven is beschreven (autonome ontwikkeling).

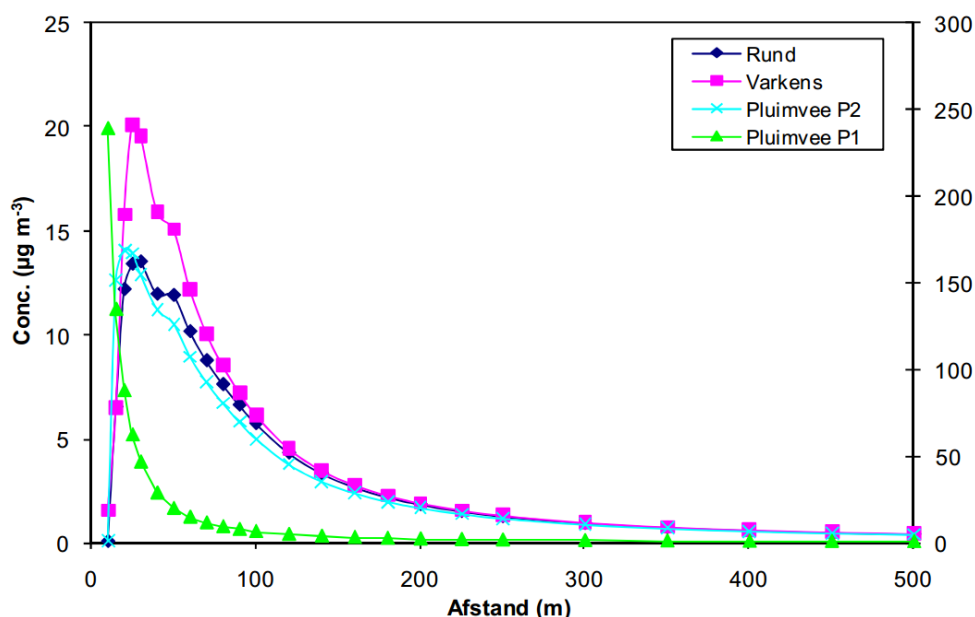
Wel kunnen lokale effecten aan de orde zijn. Uit berekeningen die in het kader van het *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)* zijn uitgevoerd, blijkt dat een melkveehouderij op een afstand van 50 meter pas bij 1360 stuks melkvee leidt tot een fijnstof-bijdrage in betekende mate ($1,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Dit kan worden afgeleid uit de onderstaande tabel. In het bestemmingsplan worden melkveehouders van deze omvang niet mogelijk gemaakt.

Diercategorie	Em factor	Em factor na omrekening	Aantal dieren bij afstand (in m)					
	in g PM ₁₀ /dierplaats/jaar	in g PM ₁₀ /dierplaats/jaar	50	75	100	120	125	150
Melkkoeien	297		1360	1810	2340	2700	2920	3670
Jongvee fokkenij	98		4110	5500	7090	8170	8850	11110
Vleesvee	496		810	1090	1400	1620	1750	2200
Geiten	496		810	1090	1400	1620	1750	2200
Zoogkoeien	224		1800	2410	3100	3580	3870	4860
Vleeskalveren	104		3880	5180	6680	7700	8340	10470
Vleesvarkens	305		1320	1770	2280	2630	2840	3570
Fokzeugen	619		650	870	1120	1290	1400	1760
Legpluimvee: scharrelstal	61		6610	8830	11380	13130	14220	17850
Legpluimvee: niet scharrelstal	5.4		74650	99760	128590	148320	160640	201670
Vleespluimvee	65		6200	8290	10680	12320	13350	16750
Leghennen <18 wk		24	16800	22450	28930	33370	36140	45380
Leghennen >18 wk		61	6610	8830	11380	13130	14220	17850
Eenden		73	5520	7380	9510	10970	11880	14920
Moederd <5 mn		34	11860	15840	20420	23560	25510	32030
Moederd >5 mn		99	4070	5440	7010	8090	8760	11000
Konijnen		19	21220	28350	36550	42150	45660	57320
Nertsen		54	7470	9980	12860	14830	16060	20170
Vossen		99	4070	5440	7010	8090	8760	11000
Slachtkuikens		65	6200	8290	10680	12320	13350	16750
Slachtkalkoenen		214	1880	2520	3250	3740	4050	5090
		mg/m ³ per kg em ¹	2,98	2,23	1,73	1,498	1,38	1,10
		em voor 1.2 µg/m ³	403	539	694	801	867	1089

¹ Uitgangspunt voor de berekende emissie, is het gemiddelde verspreidingsprofiel zoals ook gebruikt voor het berekenen van de toetswaarden.

Figuur 48. Berekeningen in het kader van het NSL (bron: ECN, 2009a)

Bij intensieve veehouderijen is eerder sprake van een relevante fijnstofbijdrage. In de onderstaande figuur is het verspreidingsprofiel van verschillende typen veehouderij weergegeven. De fijnstofbijdragen zijn sterk afhankelijk van de diercategorieën, het gekozen stalsysteem en de afstand tot nabijgelegen woningen. Omdat de intensieve veehouderijbedrijven in het plangebied over het algemeen op ruime afstand van woningen liggen, zijn overschrijdingen van de grenswaarden niet aan de orde.

Figuur 49. Verspreidingsprofiel fijn stof vanuit stallen (ECN, 2009b)

Voornemen: kleinschalige recreatie

De verkeersaantrekkende werking die samenhangt met maximale mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt aan compensatiewoningen (ruimte-voor-ruimte) en recreatieve functies, leveren gezamenlijk een bijdrage aan de concentraties fijn stof (PM₁₀) en stikstofdioxide (NO₂).

Aangezien 1.500 woningen zijn opgenomen in het *Besluit NIBM* als een ontwikkeling met een verwaarloosbare invloed op de luchtkwaliteit (die is uitgesloten van toetsing), kan worden geconcludeerd dat de beperkte mogelijkheden voor woningen of kleinschalige verblijfsrecreatie in geen geval leiden tot een relevante bijdrage. Dit wordt gewaardeerd als een beperkt negatief effect (-/0).

Voornemen: paardrijbakken

Bij paardrijbakken in de open lucht kan sprake zijn van stofhinder. In VNG-brochure *Bedrijven en milieuzonering* (2009) wordt aanbevolen om rekening te houden met een richtafstand van 30 meter ten opzichte van maneges en paardrijbakken om onaanvaardbare hinder als gevolg van stof te voorkomen. Omdat in het bestemmingsplan als randvoorwaarde is opgenomen dat nieuwe paardrijbakken altijd op ten minste 30 meter afstand van woningen worden gesitueerd, is er geen sprake van onaanvaardbare hinder (-/0).

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Door bedrijfsverplaatsing kunnen knelpunten op andere locaties worden opgelost (0/+).

Alternatief mestvergisting

In het alternatief mestvergisting, wordt in het bestemmingsplan ook mestvergisting mogelijk gemaakt. Mestvergisting zelf vindt plaats in een gesloten systeem, waardoor er geen sprake is van relevante emissie.

Bij mestvergisting ontstaat echter ook biogas. Na opwerking, kan dit gas worden geïnjecteerd in het aardgasnet. Het is ook mogelijk om (een deel van) het gas ter plekke om te zetten in elektriciteit en warmte. Dit gebeurt in een kleinschalige Warmte-Kracht-Koppelingssysteem (WKK).

Wanneer biogas in een WKK-installatie ⁹⁾ wordt verbrand, is sprake van de uitstoot van stikstofdioxiden (NO_x). De effecten hiervan zijn lokaal en leiden, gezien de achtergrondconcentraties, zeker niet tot overschrijding van de grenswaarden (-/0).

Overige alternatieven

De alternatieven waarbij minder bouw mogelijkheden worden geboden leiden in principe ook tot minder negatieve effecten op de luchtkwaliteit dan het voorplan. Daar waar sprake is van nieuwe of grotere bouwvlakken, kan juist weer sprake zijn van meer negatieve effecten.

Zoals weergegeven in de autonome situatie zijn de achtergrondconcentraties luchtverontreinigende stoffen binnen het plangebied dermate laag dat er relatief veel milieugebruiksruimte is voor de ontwikkelingen die met bestemmingsplan worden mogelijk gemaakt. De ontwikkelingen zullen dan ook niet leiden tot een overschrijding van de grenswaarden (-/0).

Geurhinder

Voornemen: schaalvergroting grondgebonden veehouderij

In het nieuwe bestemmingsplan wordt beperkt uitbreidingsruimte geboden aan agrarische bedrijven. In de meeste gevallen is de uitbreidingsruimte aan de achterzijde van de bestaande bouwpercelen of aan de zijde waar geen woningen of andere gevoelige bestemmingen zijn ingetekend. In de meeste gevallen liggen woningen op voldoende afstand van de agrarische bouwpercelen.

De inpassing van nieuwe stallen bij bestaande veehouders moet worden getoetst aan de normen uit de *Wet geurhinder en veehouderij* (of het *Activiteitenbesluit*). Zolang aan de normen wordt voldaan, kan de geurbelasting van deze bedrijven dus nog (beperkt) toenemen. Dit wordt beoordeeld als een beperkt negatief effect (-/0).

Voornemen: schaalvergroting intensieve veehouderij

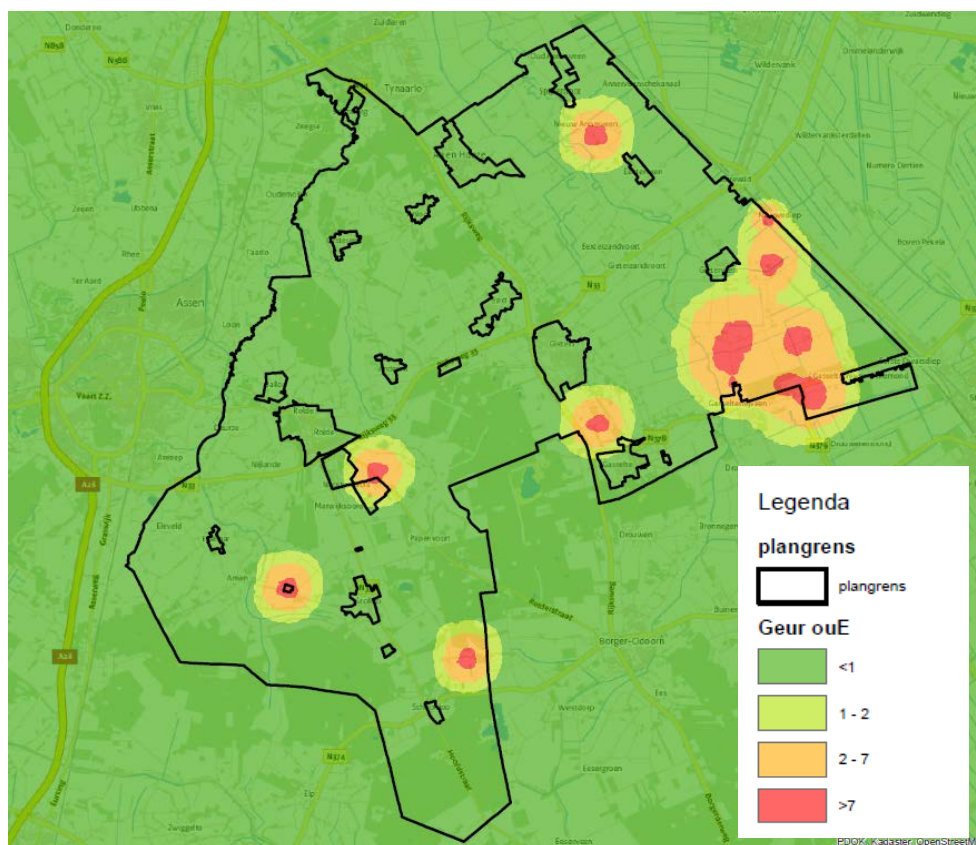
Ten aanzien van intensieve veehouderijen is een berekening gemaakt van de geurbelasting bij maximale invulling van het bestemmingsplan. Doordat de meeste intensieve veehouderijen door de mogelijkheden die met het bestemmingsplan worden geboden nog flink kunnen groeien, nemen de geurcontouren toe. Binnen

⁹⁾ Warmte-Kracht-Koppelingssysteem

de berekenende geurcontouren zijn geen lintbebouwing is gelegen. Slechts bij enkele woningen vindt een toename van de geurbelasting plaats tot boven de norm (zie bijlage 5). Dit betekent niet dat de bouw mogelijkheden uit het bestemmingsplan niet kunnen worden benut. Bij de berekening van de maximale invulling is uitgegaan van de minst gunstige stalsystemen. Door de toepassing van emissie-arme stalsystemen zullen er in veel gevallen mogelijkheden zijn om de dieren aantallen uit te breiden, zonder dat de geurbelasting in de omgeving toeneemt (interne saldering) (-/0).

Voornemen: cumulatieve geurhinder intensive veehouderijen

De aanwezigheid van deze geurgevoelige objecten legt beperkingen op aan de ontwikkelingsruimte van een klein deel van de veehouderijen binnen de gemeente Aa en Hunze. Bij het berekenen van de geurnormen wordt echter (worst case) uitgegaan van de maximale groei van de intensieve veehouderij bedrijven. Dit leidt tot de geurcontouren uit de onderstaande figuur.

Figuur 50. Cumulatieve geurcontouren bij maximale ontwikkeling IV-bedrijven

Bij adressen binnen de rode contour kan de geurbelasting toenemen tot boven de 8 ouE/m³. Op basis van de handreiking geurhinder wordt de milieukwaliteit geclassificeerd als slecht. Uit de berekeningen in bijlage 5 blijkt dat dergelijke knelpuntsituaties bij drie intensieve bedrijven kunnen voorkomen. De overschrijding is

echter niet dusdanig, dat uitbreidingen van bedrijven in geen geval inpasbaar zijn. Het effect wordt daarom beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Met het toepassen van technische maatregelen als luchtwassers, is inpassing mogelijk (zie hoofdstuk 6).

Voornemen: mestopslag op veldkavels

In het bestemmingsplan zijn mogelijkheden opgenomen om mestopslag op veldkavels te realiseren. Daardoor kunnen geurknelpunten in de bebouwde kom worden opgelost. In beginsel wordt deze planologische mogelijkheid ingezet om actuele knelpunt-situaties op te lossen. Er zijn echter geen specifieke locaties opgenomen, waardoor de exacte effecten per locatie kunnen verschillen. Omdat er ook geen afstandscriteria tot geurgevoelige objecten zijn opgenomen, is het ook niet geheel uitgesloten dat een nieuwe mestopslag opnieuw enige mate van geurhinder met zich meebrengt. Over het algemeen kan worden gesteld dat mestopslag op veldkavels een beperkt positief effect heeft voor het woon- en leefklimaat aangezien er lokale knelpunten mee worden opgelost (0/+).

Voornemen: nieuwe geurgevoelige objecten

Bij de functiewijziging van agrarische bedrijven naar burgerwoningen en kleinschalige kampeerterreinen is als randvoorwaarde opgenomen dat deze geen belemmering mogen vormen voor de bedrijfsvoering van omliggende agrarische bedrijven (0).

Omdat zowel voor de verdere uitbreiding van agrarisch bedrijven als voor geurgevoelige objecten afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden zijn opgenomen, is het in theorie mogelijk dat de uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijven worden belemmerd door de bouw van compensatiewoningen bij een agrarisch bedrijf of door het inrichten van een kleinschalig kampeerterrein. In dit geval geldt immers het principe van wie het eerst komt, die het eerst maalt. Dit wordt als een beperkt negatief effect beoordeeld (-/0).

Door de *Wet plattelandswoning* zijn geurknelpunten voor agrarische bedrijfswoningen die deel uitmaken van een agrarisch erf, in juridische zin niet meer aan de orde. Wel kan in fysieke zin sprake blijven van geurhinder. Over het algemeen wordt enige mate van geurhinder in het buitengebied acceptabel geacht. Dit wordt beoordeeld als een beperkt negatief effect (-/0).

De regelgeving voor plattelandswoningen is niet van toepassing op kleinschalige verblijfsrecreatie. Kleinschalige kampeerterreinen moeten echter op een afstand van 50 meter ten opzichte van derden worden opgericht, waardoor geurhinder in de meeste gevallen beperkt blijft (-/0).

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Bij het alternatief minder schaalvergroting is sprake van minder grote geurcontouren als in het voornemen (zie figuur 52). Daarbij zijn ook minder knelpunt gevallen aan de orde. Omdat toename van de geurhinder desondanks niet is uitgesloten, wordt dit alternatief beperkt negatief gewaardeerd (-/0).

Alternatief mestvergisting

Voor mestvergistingsinstallaties geldt op basis van de VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering een richtafstand van 100 meter. In het buitengebied liggen de meeste woningen ten opzichte van agrarische bedrijven op meer dan 100 meter. In lintbebouwingen kunnen kleinere afstanden voorkomen. Negatieve effecten op het gebied van geurhinder zijn daardoor niet uitgesloten (-). Voor deze situaties is een nadere toetsing van de inpasbaarheid van mestvergisting noodzakelijk.

Alternatief bedrijfsverplaatsingen

Door bedrijfsverplaatsing kunnen geurknelpunten op andere locaties worden opgelost (0/+).

Overige alternatieven

De alternatieven waarbij minder bouw mogelijkheden worden geboden leiden in principe ook tot minder geurhinder dan het voornemen. Daar waar sprake is van nieuwe of grotere bouwvlakken, kan juist weer sprake zijn van meer negatieve effecten.

Ook hierbij geldt dat in de meeste gevallen de uitbreidingsruimte aan de achterzijde van de bestaande bouwpercelen aanwezig is of aan de zijde waar geen woningen of andere gevoelige bestemmingen zijn ingetekend. In de meeste gevallen liggen woningen op voldoende afstand van de agrarische bouwpercelen. Daarnaast moet de inpassing van nieuwe stallen bij bestaande veehouders worden getoetst aan de normen uit de *Wet geurhinder en veehouderij* (of het *Activiteitenbesluit*). Zolang aan de normen wordt voldaan, kan de geurbelasting van deze bedrijven dus nog (beperkt) toenemen. Dit wordt beoordeeld als een beperkt negatief effect (-/0).

Gezondheid

Bij dit aspect moet nogmaals worden benadrukt, dat er onvoldoende onderzoeksresultaten bekend zijn om harde uitspraken te doen over dosis-effect-relaties (relaties tussen de aantallen stuks vee, afstanden tot veehouderijen en de effecten voor de gezondheid).

Voornemen

Wel kan over het algemeen het volgende worden gesteld over de effecten op het gebied van gezondheid, in relatie tot het nieuw vast te stellen bestemmingsplan:

- Voor zover bekend bestaan er vrijwel geen verband tussen het houden van melkrundvee en het voorkomen van endotoxinen. Het bestemmingsplan scoort op het gebied van de grondgebonden veehouderij daarom hetzelfde bij het voornemen als bij de alternatieven schaalvergroting, bedrijfsverplaatsing en grote bouwpercelen: beperkt negatief (-/0);
- De ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij worden sterk beperkt door de Provinciale Omgevingsverordening. Het gehalte endotoxinen kan op korte afstand van varkenshouderijen en met name pluimveehouderijen hoger zijn dan de achtergrondwaarde. Mede door de bouwbeperkingen vanuit de Omgevingsverordening, is forse groei van IV-bedrijven niet aan

de orde. Effecten blijven daarom beperkt negatief, ook voor de alternatieven minder schaalvergroting intensief, bedrijfsverplaatsing en grote bouwpercelen (-/0);

- De fijn stof-bijdrage van de rundveehouderij is zeer beperkt (zie voorgaande tekst ten aanzien van luchtkwaliteit). De groeimogelijkheden voor IV-bedrijven zijn beperkt. De fijnstof-bijdrage blijft daardoor in vrijwel alle gevallen beperkt tot een bijdrage 'niet in betekenende mate';
- Ten aanzien van het aspect geur kan worden geconstateerd dat er vrijwel geen sprake is van cumulatieve geurhinder en dat hoge geurbelastingen ($> 8 \text{ OU}_\text{e}/\text{m}^3$) bijna niet voorkomen. De geurkwaliteit in het plangebied blijft daardoor bij de uitvoering van het bestemmingsplan redelijk goed tot goed (-/0);
- Gezien het feit dat spuitzones reeds zijn geborgd in de regelgeving van de waterschappen en het feit dat de partijen een bollenconvenant hebben gesloten, zijn gezondheidseffecten van bollenteelt en het daarmee gepaard gaande gebruik van gewasbestrijdingsmiddelen niet te verwachten (0).

Externe veiligheid

Het toetsingscriteria externe veiligheid, met het plaatsgebonden- en groepsrisico, is van belang voor de ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan.

Binnen de aanwezige $\text{PR } 10^{-6}$ contouren worden in het bestemmingsplan geen kwetsbare objecten mogelijk gemaakt. De uitvoering van het bestemmingsplan heeft geen invloed op het plaatsgebonden risico (0). Het bestemmingsplan maakt daarnaast geen ontwikkelingen mogelijk die kunnen leiden tot een relevante toename van de personendichtheden in het invloedsgebied van de leidingen en de weg. De uitvoering van het bestemmingsplan zal dan ook geen gevolgen hebben voor de hoogte van het GR (0).

5.5.4. Samenvatting en waardering effecten

Toetsingscriteria	Beschrijving van het milieueffect (ten opzichte van de autonome ontwikkeling)	Waardering van het effect						
		Voornemen	Minder schaalvergroting	Minder schaalvergroting IV	Bedrijfsverplaatsingen	Mestvergistinginstallaties	Zonering recreatieve ontwikkelingen	Grote bouwpercelen
Verkeers-hinder	- Schaalvergroting van agrarische bedrijven leidt tot verkeersbewegingen over langere afstanden en versterkt de trend van grotere machines - Mestvergisting zorgt voor een toename in verkeersstromen verspreid over het gehele gebied	-/0	0	0	0/+	-	-/0	-

Geluid-hinder	- Vanwege de milieuregelgeving voor agrarische bedrijven blijft geluidhinder beperkt. Het aantal geluidgehinderden kan wel toenemen. Van onaanvaardbare geluidhinder zal geen sprake zijn - Bedrijfsverplaatsingen dragen bij aan het oplossen van geluidsknelpunten	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Lucht-kwaliteit	- Op gebiedsniveau zal de dalende trend van het de achtergrondconcentraties PM₁₀ en NO₂ zich doorzetten. Lokale overschrijdingen van de grenswaarden zijn mogelijk, maar liggen niet voor de hand - Onaanvaardbare stofhinder van paardrijbakken is niet aan de orde	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Geur-hinder	- Bij het vormgeven van agrarische bedrijfskavels van agrarische bedrijven is rekening gehouden met gevoelige functies - Bedrijfsverplaatsingen dragen bij aan het oplossen van geurknelpunten	-/0	-/0	-/0	0/+	-	-/0	-/0
Gezondheid	- Er is vrijwel geen verband tussen het aantal stuks rund en het voorkomen van edotoxinen - Vanwege de bouwbeperkingen vanuit de Omgevingsverordening is een forse groei van iv niet aan de orde en blijven de effecten beperkt	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Externe veiligheid	- Er zijn geen overschrijdingen van de grenswaarde voor het plaatsgebonden risico aan de orde. Daarnaast is er geen relevante toename van het groepsrisico aan de orde	0	0	0	0	-/0	-/0	-/0

Tabel 13 Effectbeoordeling leefomgeving

5. 6. Duurzame energie

5.6.1. Gekozen toetsingscriteria

In deze paragraaf wordt een inschatting gemaakt van de hoeveelheid duurzame energie die op basis van het bestemmingsplan buitengebied kan worden opgewekt.

5.6.2. Huidige milieusituatie

De gemeente Aa en Hunze telt ongeveer 11.000 huishoudens (CBS, 2014). Nederlandse huishoudens kennen een gemiddeld energieverbruik van 3.500 kWh en 1600 m³ gas. Gemiddeld wordt 10% van het Nederlandse stroomverbruik daarbij duurzaam opgewekt door de bijstook van biomassa, wind- en zonne-energie. Er vanuit gaande dat Aa en Hunze op of rond dat gemiddelde zit, wordt op dit moment 38.500.000 kWh stroom verbruikt, waarvan 3.850.000 kWh op een duurzame manier wordt opgewekt. Het gasverbruik ligt in de orde van 17.600.000 m³.

5.6.3. Visie Veenergie

In 2013 heeft de Drentse Natuur en Milieufederatie een visie op de duurzame energievoorziening van de veenkoloniën gepresenteerd: Veenergie. Daarbij wordt een perspectief geschetst waarbij de regio in 2040 zelfvoorzienend is op het gebied van energievoorziening. Daarbij wordt ingezet op zowel energiebesparing en als de opwekking van energie. De visie is tot stand gekomen in overleg met bewoners en verschillende deskundigen.

In de onderstaande tabellen is de potentie van energiebesparing en de opwekking van duurzame energie in beeld gebracht. De getallen zijn van toepassing op de regio Veenkoloniën en kunnen dus niet 1-op-1 worden vertaald naar het buitengebied van de gemeente Aa en Hunze. Wel zijn de getallen illustratief voor de mogelijkheden in het plangebied. In de Drentse Veenkoloniën zijn 31.405 woningen en 38.000 ha landbouwgrond meegenomen. In Aa en Hunze zijn circa 11.000 woningen en is 14.363 hectare cultuurgrond aanwezig, grofweg een derde.

Energiegebruik Veenkoloniën	Gebruik in 2010 (TJ)	Besparing in 2040 (%)	Besparing absoluut	Gebruik in 2040 (TJ)
Bedrijven: warmte	2.488	50%	1244	1244
Bedrijven: elektriciteit	1692	30%	507,6	1184,4
Woningen: warmte	1357	50%	678,5	678,5
Woningen: elektriciteit	395	30%	118,5	276,5
Wegverkeer	2062	50%	1031	1031
Avebe	1459	50%	729,5	729,5
Totaal	9.453		4.309,1	5.143,9

Tabel 14 Potentie energiebesparing 2040 Veenkoloniën (Bron: NMF Drenthe, Veenergie, 2013)

Installatie/eenheid (vermogen)	Aantal	Opbrengst per installatie (TJ)	Opbrengst totaal (TJ)
PV op woningen (20 m ² , 2750 kWh)	15.703	0,0099	155,46
Zonneboilers op woningen (210 m ³ , 7386 MJ)	15.703	0,007386	115,98
Zonneakker 2 Ha (1 MW)	190	2,9	551

PV op bedrijfsdaken 0,5 Ha (0,5 MW)	50	1,45	72,50
PV op boerendaken (130 panelen, ± 32.500 Wp)	375	0,094	35,25
Zonne-energie totaal			930,19
Geothermie (6 MWth)	2	100	200
Mest (1.000 ha)	38	3,29	125,02
Koolzaad (ha)	150	0,171	25,65
Energiemais (ha)	150	0,242	36,30
Algenkweek in kassen (ha)	500	0,64	320
Houtteelt (ha)	>3.000	0,0456	136,80
GFT (ton)	8.349	0,023	192,03
RWZI (installatie)	2	7,65	15,30
Groenafval (ton)	4.325	0,009	38,93
AVEBE vergisting	1	570	570
Biomassa totaal			1.460,02
Warmtenet	1	351,7	351,70
Totale opwekking in TJ			4.887,83

Tabel 15 Potentie duurzame energieopwekking 2040 (Bron: NMF Drenthe, Veenergie, 2013)

Uit de tabellen kan worden afgeleid dat bij een energiebesparing van 50% op de warmte (gasverbruik) en 30% op de elektrische energie (tabel 13), het gebied vrijwel zelfvoorzienend kan zijn met de gekozen energiemix uit tabel 14. Daarbij zijn de volgende aannames gedaan:

- 50% daken woningen zijn geschikt voor zonnepanelen (PV) en zonneboilers;
- Op 50% daken wordt een kleine windmolen geplaatst;
- Op 1% landbouwgrond worden zonnepanelen geplaatst;
- De bestaande oppervlakte kassen wordt gebruikt voor de kweek van algen;
- Er wordt maximaal hout uit de huidige bos- en natuurgebieden gehaald.

De cijfers zijn overigens voor een groot deel afgeleid van cijfers uit het rapport *Duurzame Energiebeelden voor de Veenkoloniën* (TU Delft en WageningenUR, april 2011).

5.6.4. Milieueffecten

Voornemen

Binnen het voornemen zijn verschillende mogelijkheden toegestaan voor het opwekken van duurzame energie:

- Kleinschalige windturbines worden net als grootschalige windturbines binnen het bestemmingsplan niet mogelijk gemaakt;
- Bij boerderijen is het scheiden van mest (mestraffinage) toegestaan als onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering;
- Uiteraard zijn er mogelijkheden bestaan om zonnepanelen op gebouwen te realiseren, maar die moeten worden beschouwd als een autonome ontwikke-

ling. Deze zijn immers ook zonder het vaststellen van het bestemmingsplan mogelijk zijn.

Mestraffinage

Mestraffinage is een agrarisch bedrijfsproces gericht op het scheiden van mest in een dunne en een dikke mestfractie. Bij dit proces wordt biogas geproduceerd. Dit gas kan worden opgevangen en worden verbrand in een warmte-krachtkoppeling. Zonder co-producten is de gasproductie van mest relatief laag. Mestraffinage levert daardoor een beperkte bijdrage aan de duurzame stroomproductie. In de visie Veenergie wordt uitgegaan van een potentiële opbrengst van 125 TJ (van in totaal 4887 TJ met de voorgesteld energiemix). Met de vergisting van mest kan daardoor 1,3% van het huidige energieverbruik in de Veenkoloniën (9.453 TJ) worden gedekt.

	Stroomverbruik of potentiële stroomopbrengst (kWh)	Aantal huishoudens	% van het totale stroomverbruik
Geschat stroomverbruik van alle huishoudens in Aa en Hunze	38.500.000 kWh	11.000	100%
Potentiële stroomproductie van één melkveehouderij van 550 stuks melkvee en 330 stuks jongvee (via mestvergisting en WKK)	396.000	113	1,03%
Potentiële stroomproductie toekomstige rundveestapel (in het trendscenario)	3.423.589	1956	18%

Tabel 16 Energieopbrengst verschillende energievormen binnen het voornemen

Alternatief mestvergistingsinstallaties

Bij het alternatief mestvergisting zijn ook grotere installaties voor de co-vergisting van mest toegestaan. Deze co-vergistingsinstallaties moeten wel in hoofdzaak gekoppeld zijn aan de bedrijfsvoering van één agrarisch bedrijf. Een vergistingsinstallatie waar meer dan 50% mest of co-producten van andere bedrijven wordt toegepast is niet mogelijk.

Een groot verschil tussen mestraffinage en co-mestvergisting, is dat mestraffinage in gericht is op het scheiden van de meststoffen, terwijl co-mestvergisting primair op energieproductie is gericht. Bij mestraffinage wordt biogas als nevenproduct gezien. Omdat bij co-vergisting een mix van mest en co-substraten wordt toegepast is de energieopbrengst ook aanmerkelijk hoger. De toegepaste co-substraten zijn in de meeste gevallen restproducten uit de akkerbouw. Omdat een groot deel van de veenkoloniën bestaat uit akkerbouwareaal, is het gebied in beginsel ook zeer geschikt voor co-vergisting.

De mestproductie van een grote melkrundveehouderij (maximale opvulling van 2 hectare), komt uit op 27.225 kg mest per dag ¹⁰⁾. Dat is 9.937 ton mest per boer-

¹⁰⁾ Uitgaande van 37,5 kg mest per volwassen koe en 20 kg voor het jongvee en een bedrijf van 550 stuks volwassen melkvee en 330 stuks jongvee

derij per jaar. Bij co-vergisting is er sprake van een biogasopbrengst van 20 m³ per ton rundveemest, kan per jaar 198.000 m³ gas worden geproduceerd (Alterra, 2006).

Met behulp van een WKK-motor kan dit gas worden omgezet in elektrische energie (en warmte). Eén m³ biogas levert ongeveer 2 kWh elektrische energie (Van Hall Larenstein, 2012). Uitgaande van 198.000 m³ biogas, kan één boerderij voorzien in 396.000 kWh stroom. Dit staat gelijk aan het stroomverbruik van 113 huishoudens en 1,03% van het totale stroomverbruik in Aa en Hunze.

Met de verwachte veestapel in het plangebied 8.800 stuks volwassen melkvee en 8.350 stuks jongvee volgens het trendscenario, is het in theorie mogelijk om circa 1956 huishoudens van energie te voorzien, oftewel 18%. Wanneer de bouw mogelijkheden in het bestemmingsplan maximaal worden ingevuld (of boven de trend), ligt het potentieel nog veel hoger. Hierbij moet de kanttekening worden geplaatst dat het bovenstaande erg theoretisch is. Het is niet realistisch om te veronderstellen dat bedrijven allemaal groeien tot 550 stuks (volwassen) melkvee en dat alle boeren mestraffinage in hun bedrijfsvoering kunnen inpassen. In veel gevallen is dit namelijk (nog) niet rendabel.

Dit neemt niet weg, dat met de verwachte veestapel van ongeveer 8800 stuks volwassen melkvee en 8.350 stuks jongvee in 2026 (trendscenario) een aanzienlijk deel van de gemeente van energie kan worden voorzien en dat het bestemmingsplan dit kan faciliteren door mogelijkheden voor mestvergisting op te nemen. Het alternatief scoort daarom positief voor het aspect duurzame energie.

Overige alternatieven

Voor de overige alternatieven geldt dat alternatieven met een hogere mestproductie, ook kunnen leiden tot meer energieopbrengst via mestraffinage en mestvergisting. Het alternatief grote bouwpercelen scoort daardoor positief. Bij bedrijven met een groot schaalniveau is het ook logistiek aantrekkelijker om de mest te gaan scheiden of vergisten.

5.6.5. Samenvatting en waardering effecten

In het onderstaande overzicht worden de hierboven beschreven effecten samengevat.

Toetsingscriteriën	Beschrijving van het milieueffect (ten opzichte van de autonome ontwikkeling)	Waardering van het effect						
		Voornemen	Minder schaalvergroting grondgebonden	Minder schaalvergroting IV	Bedrijfsverplaatsingen	Mestvergistingsinstallaties	Zonering recreatieve ontwikkelingen	Grote bouwpercelen
Energieopbrengst	- Via kleinschalige windturbines, mestraffinage en mestvergisting kan duurzame energie worden opgewekt	0/+	0/+	0/+	0/+	+	0	+

Tabel 17 Effectbeoordeling duurzame energie

6. EFFECTBEOORDELING EN MITIGERENDE MAATREGELEN

6. 1. Effectbeoordeling

In de onderstaande tabellen worden de effecten van de verschillende omgevingsaspecten samengevat.

Toetsingscriteria	Waardering van het effect						
	Voornemen	Minder schaalvergroting grondgebonden	Minder schaalvergroting intensief	Bedrijfsverplaatsingen	Mestvergistingsinstallaties	Zonering recreatieve ontwikkelingen	Grote bouwpercelen
Reliëf en aardkundige waarden	-/0	-/0	-/0	0	-/0	0	0
Landschappelijke eenheden en patronen	-	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0
Visueel-ruimtelijke kenmerken	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	0	-
Stilte en duisternis	-/0	-/0	-/0	0	-/0	-/0	0
Cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren	-/0	-	-	0/+	-/0	0	-/0
Archeologische waarden	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0
Waterafvoer-/berging	-/0	-/0	-/0	-	-/0	0	-
Waterkwaliteit	-/0	-/0	-/0	0	0	0	-/0
Natura 2000 (passende beoordeling)	--	--	--	0/+	nvt	nvt	--
Ecologische Hoofdstructuur	-/0	-/0	-/0	0	-/0	0	0
Beschermde soorten	-	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0	-/0
Verkeershinder	-/0	0	0	0/+	-/0	-/0	-
Geluidhinder	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Luchtkwaliteit	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Geurhinder	-/0	-/0	-/0	0/+	-	-/0	-/0
Gezondheid	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Externe veiligheid	-/0	-/0	-/0	0/+	-/0	-/0	-/0
Energieopbrengst	0/+	0/+	0/+	0/+	+	0	+

Tabel 18 Samenvattende effectbeoordeling

Uit de effectbeschrijving van de voorgaande hoofdstukken kan het volgende worden geconcludeerd:

- Vrijwel alle alternatieven scoren zeer negatief voor het aspect Natura 2000, omdat significant negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie niet zijn uitgesloten;
- Vrijwel alle alternatieven scoren positief voor het aspect duurzame energie;
- Het voornemen scoort voor de meeste aspecten beperkt negatief. Ten aanzien van de criteria stilte/duisternis en beschermde soorten kunnen ook negatieve effecten aan de orde zijn;

- De alternatieven minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij en minder schaalvergroting intensief scoren voor de meeste toetsingscriteria gelijk aan het voornemen;
- Bedrijfsverplaatsingen kunnen bijdragen aan het oplossen van bestaande knelpunten op het gebied van ecologie of de leefkwaliteit. Daarom scoort dit alternatief overwegend positiever dan het voornemen;
- De zonering van recreatieve activiteiten zorgt ervoor dat negatieve effecten van recreatieve activiteiten worden voorkomen;
- Het alternatief grote bouwpercelen scoort op veel aspecten minder positief dan het voornemen.

6. 2. Mitigerende maatregelen

Ten aanzien van toetsingscriteria die beperkt negatief of negatief scoren, kunnen verschillende maatregelen worden getroffen om effecten te voorkomen (mitigeren) of per saldo te verminderen (compenseren). Onderstaand worden een aantal mogelijke maatregelen beschreven.

In paragraaf 6.2.1 wordt aandacht besteed aan mogelijke maatregelen op het gebied van stikstofdepositie, omdat dit onderwerp gelet op de mogelijke effecten specifieke aandacht verdient. In de paragrafen 6.2.2 komen ruimtelijke maatregelen voor de overige aspecten aan de orde.

In paragraaf 6.2.3 en 6.2.4 wordt ingegaan op maatregelen die buiten het bestemmingsplan kunnen worden geregeld. Het betreft vaak maatregelen die niet primair van aard zijn, maar bijvoorbeeld bij de verlening van een omgevingsvergunning worden betrokken, zoals het staltype.

Welke maatregelen uiteindelijk in het bestemmingsplan worden opgenomen, zal worden afgewogen in paragraaf 6.3 van deze planMER.

6.2.1. Ruimtelijke maatregelen ter beperking van de stikstofdepositie

Minder schaalvergroting

Minder schaalvergroting in de grondgebonden veehouderij leidt ten opzichte van het voornemen tot ongeveer 45% minder depositie op de rekenpunten binnen Natura 2000 (zie tabel 13). Een vergelijkbaar scenario in de niet-grondgebonden bedrijven heeft een veel geringer effect en leidt tot een depositie-afname van slechts 5 tot 10%. Dit verschil wordt hoofdzakelijk verklaard doordat in het plangebied meer grondgebonden veehouderijen dan intensieve veehouderijen voorkomen.

Beperking uitwisseling akkerbouw naar veeteelt

Omdat circa een kwart van agrarische bedrijven een akkerbouwbedrijf betreft is, kan met deze maatregel kwart van de potentiële stikstofuitstoot worden voorkomen, ten opzichte van het voornemen. Aangezien een kwart van de bedrijven niet meer kan omschakelen naar veeteelt. Overigens liggen de meeste akkerbouwbedrijven in het veenontginningsgebied, waardoor deze maatregel het meeste effect

zal hebben op het gebied Drouwenerzand. Voor de overige Natura 2000-gebieden ligt de depositiereductie lager.

Bedrijfsverplaatsing

Uit de stikstofberekeningen blijkt dat de verplaatsing van 5 bestaande bedrijven uit het esdorpenlandschap naar 5 fictieve locaties in het veenontginningenlandschap leidt tot een lichte afname van de stikstofdepositie (ten opzichte van het voornemen). Het verplaatsen van bedrijven kan dus bijdragen aan het creëren van stikstofsaldo. Voor bedrijfsplaatsing geldt echter hetzelfde als het stimuleren van omschakeling; het kan niet publiekrechtelijk worden ingeboekt als maatregel.

Grondgebondenheid

Het opnemen van een norm voor de grondgebondenheid in het bestemmingsplan, zorgt ervoor dat de maximale veestapel en de maximale stikstofuitstoot, wordt begrensd door de beschikbare landbouwgrond. In Aa en Hunze is maximaal 14.009 hectare cultuurgrond beschikbaar. Er vanuit gaande dat op 1 hectare grond maximaal 2,5 grootvee-eenheden kunnen worden gehouden, leidt het opnemen van een strikte definitie van de grondgebondenheid tot een maximale veestapel van 35.200 stuks melkvee. Ten opzichte van het voornemen is sprake van een reductie van de maximale ammoniakemissie (en daardoor depositie) maar liefst circa 58%.

Op 29 september 2015 heeft de Staatsecretaris het wetsvoorstel grondgebonden groei melkveehouderij ingediend bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel verplicht melkveehouderijen om over voldoende grond te beschikken als zij hun productie uitbreiden. Daarmee kan in elk geval een deel van het extra fosfaat dat wordt geproduceerd op eigen grond worden geplaatst. Doel van het wetsvoorstel is het grondgebonden karakter van de melkveehouderij te behouden en te versterken.

Met dit wetsvoorstel in voorbereiding ligt het niet voor de hand om in het bestemmingsplan aanvullende regels op te nemen met betrekking tot de grondgebondenheid van de (melk)veehouderij.

Stimuleren van omschakeling

Deze maatregel heeft een minder dwingend karakter dan het wegbestemmen van agrarische bedrijven, maar komt in feite op hetzelfde neer. Door het voor veehouderijbedrijven aantrekkelijk te maken om te stoppen, komt ontwikkelingsruimte voor andere bedrijven beschikbaar. In het bestemmingsplan zijn bijvoorbeeld wijzigingsbevoegdheden opgenomen zodat stoppende agrarische bedrijven kunnen omschakelen naar een woonfunctie of een niet-agrarisch bedrijf.

Wel moet bij deze maatregel worden opgemerkt dat het bestemmingsplan ontwikkelingen mogelijk maakt en dat het stoppen van een agrarische bedrijven langs deze weg niet kan worden afgedwongen. Het opnemen van deze mogelijkheid kan dus niet op planniveau worden 'ingeboekt' als stikstofreducerende maatregel. Wel kan op projectniveau gebruik worden gemaakt van de wijzigingsbevoegdhe-

den om op projectbasis saldering van projecten mogelijk te maken (zie onderstaand).

Algemene gebruiksregel

Tot slot kan worden overwogen om in het bestemmingsplan een (algemene) gebruiksregel op te nemen, zodat een wijziging van dieraantallen, diersoorten en/of andere stalsystemen alleen is toegestaan zolang de totale stikstofdepositie niet toeneemt. Uit de recente uitspraak van de Raad van State inzake het buitengebied Delfzijl (uitspraak nr 201501544/2/A4, d.d. 14 april 2015) blijkt dat de daar opgenomen gebruiksregel inzake de toename van ammoniakemissie is geaccepteerd.

Door invoering van de PAS kan aan deze gebruiksregel een flexibiliteitsbepaling (afwijking) worden toegevoegd om mee te werken aan ontwikkelingen die onder de PAS vergund zijn. Dit wordt onder 7.2 nader toegelicht.

Deze regeling borgt dat op planniveau geen toename van stikstofdepositie aan de orde is. Uitvoering van de maatregel vindt plaats op projectniveau en kan worden bereikt door een combinatie van maatregelen (zie onderstaand).

6.2.2. Maatregelen buiten het bestemmingsplan

Externe saldering individuele bedrijven

Externe saldering is sinds het in werking treden van de Programmatische Aanpak Stikstof niet meer toegestaan (zie onderstaand).

Emissiearme stallen (intern salderen)

Hierboven is al het potentieel van het toepassen van luchtwassers beschreven. Deze maatregel is met name van toepassing op de intensieve veehouderij.

Ten behoeve van de melkveehouderij is een roostervloer ontworpen waarmee een reductie van meer dan 50% ammoniakemissie kan worden gerealiseerd ten opzichte van gebruikelijke stalsystemen. Het betreft ligboxstallen met roostervloeren en een bolle rubber toplaag (staltype A1.9) of een mechanisch geventileerde stal (A1.17). De ammoniakemissie per dierplaats bedraagt 6,0 kg NH₃ of 5,1 in plaats kg NH₃ van 11 kg NH₃.

Door het vervangen van bestaande stalsystemen met een hoge ammoniakemissie kan op bedrijven ontwikkelingsruimte worden gecreëerd voor de uitbreiding van de veestapel (interne saldering). De rekenvoorbeelden uit de onderstaande tabel laten zien dat de veestapel fors kan worden uitgebreid, wanneer wordt gekozen voor een stalsysteem met een zeer lage ammoniakemissie.

Ten behoeve van de Programmatische Aanpak Stikstof is in 2015 een nieuw *Besluit emissiearme huisvesting* en een nieuwe *Regeling ammoniak en veehouderij* in werking getreden. Op basis van deze aangepaste factoren zijn de onderstaande rekenvoorbeelden gemaakt.

Ammoniaksaldo huidige situatie			Ammoniaksaldo na uitbreiding		
<i>Veestapel</i>	<i>Ammoniakemissie per dierplaats</i>	<i>Ammoniakemissie per bedrijf</i>	<i>Veestapel</i>	<i>Ammoniakemissie per dierplaats</i>	<i>Ammoniakemissie per bedrijf</i>
100 stuks melkvee en 70 stuks jongvee	11 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	1408 kg NH ₃	180 stuks melkvee en 100 stuks jongvee	5,1 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	1358 kg NH ₃
200 stuks melkvee en 140 stuks jongvee	11 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	2816 kg NH ₃	350 stuks melkvee en 200 stuks jongvee	5,1 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	2665 kg NH ₃
6000 Vleesvarkens	1,5 kg NH ₃	9000 kg NH ₃	64.000 Vleesvarkens	0,13 kg NH ₃	8320 kg NH ₃
180.000 Vleeskui-kens	0,045 kg NH ₃	8100 kg NH ₃	1.350.000 Vleeskui-kens	0,006 kg NH ₃	8100 kg NH ₃

Tabel 18 Rekenvoorbeelden interne saldering

Programmatistische Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. De PAS draagt bij aan het oplossen van de impasse die op stikstofdepositie is ontstaan bij de vergunningverlening voor ontwikkelingen die leiden tot een toename van de stikstofdepositie.

De PAS bevat een gebiedsgerichte aanpak die is gebaseerd op het principe van salderen. Door het bewerkstelligen van een dalende achtergrondconcentratie en het treffen van beheersmaatregelen in Natura 2000-gebieden, wordt ruimte gecreëerd voor economische ontwikkelingen.

Natuurbeschermingswet, PAS en bestemmingsplan

In de Natuurbeschermingswet wordt onderscheid gemaakt in *plannen* en *projecten*. De PAS is bedoeld ter onderbouwing van de vergunningverlening in het kader van de *Natuurbeschermingswet*. Van belang is dat een regulier bestemmingsplan een *plan* is, en niet wordt gezien als toestemmingsbesluit in het kader van de PAS.

Omdat een bestemmingsplan geen project is onder de *Natuurbeschermingswet* en geen toestemmingsbesluit onder de PAS, kan voor een bestemmingsplan geen ontwikkelingsruimte worden geclaimd uit de PAS.

Wel kan de PAS worden betrokken bij een plantoets in het kader van de *Natuurbeschermingswet* (artikel 19 j). Hiertoe heeft het ministerie van EZ de Handreiking

Passende beoordeling stikstofaspecten bestemmingsplannen (d.d. 17 juni 2015) opgesteld. In de handreiking wordt het volgende aangegeven met betrekking tot projecten met een stikstofdepositie lager of gelijk aan de grenswaarde die is vastgesteld in het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof: "Voor deze ontwikkelingen lijkt het mogelijk om te refereren aan de onderbouwing van de PAS, omdat voor de projecten die het plan mogelijk maakt onder voorwaarden ruimte is gereserveerd." Daarnaast wordt in de Handreiking aangegeven dat voor bestemmingsplannen een vergelijking kan worden met de ontwikkelingsruimte die in het kader van de PAS beschikbaar is.

Onderstaand wordt ingegaan op de ontwikkelruimte die binnen de verschillende Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied wordt gecreëerd.

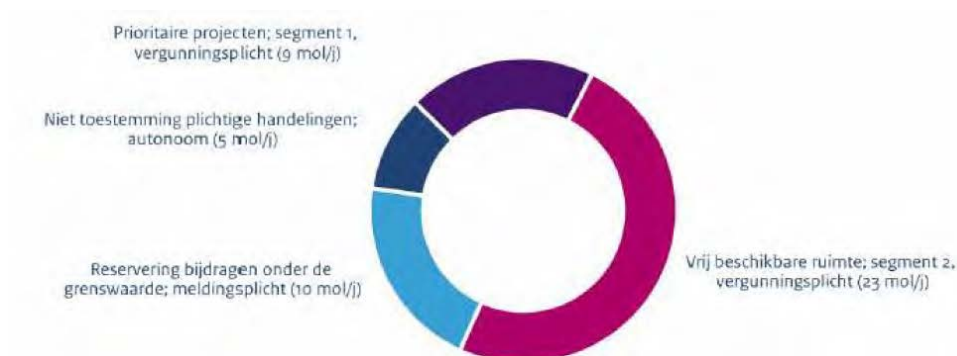
Ontwikkelruimte

De PAS bevat maatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie. Door deze maatregelen kunnen in en rondom de Natura 2000-gebieden nieuwe economische activiteiten worden toegelaten, omdat er door de te nemen maatregelen depositieruimte/ontwikkelingsruimte ontstaat. Daarbij zijn vier typen ontwikkelingen voorzien, waartussen 'schotten' zijn geplaatst:

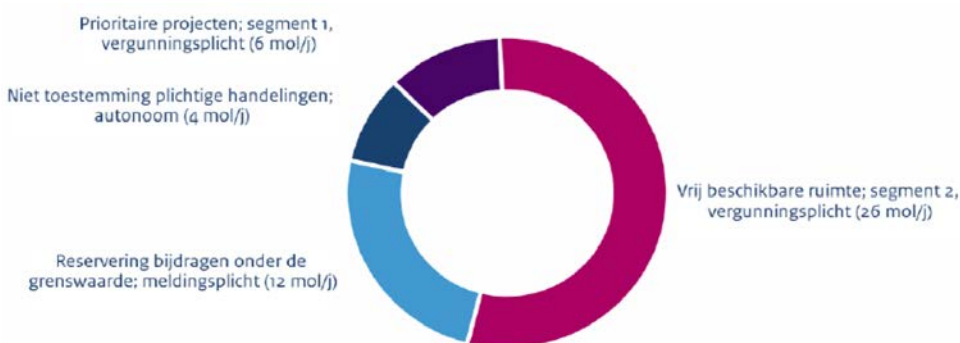
- Ontwikkelingen die zijn opgenomen als prioritair project in de PAS hebben op voorhand ontwikkelingsruimte toebedeeld gekregen;
- Activiteiten onder de grenswaarde. Projecten met een depositie kleiner dan 0,05 mol N/ha/jaar zijn vrijgesteld. Voor deze projecten is geen vergunning nodig. Voor projecten die onder de grenswaarde van 1 mol N/ha/jaar blijven, geldt een meldingsplicht. Wanneer de depositieruimte in Natura 2000-gebieden dreigt op te raken, wordt de grenswaarde teruggeschoefd naar 0,05 mol N/ha/jaar;
- Voor projecten boven de grenswaarde moet ontwikkelingsruimte worden toegekend door de provincie als bevoegd gezag (mits er ontwikkelingsruimte is). Voor de toedeling van deze ruimte is het van belang welke beleidsregels de provincie hiervoor vaststelt;
- Tot slot is ontwikkelingsruimte gereserveerd voor ontwikkeling van reeds vergunde activiteiten (autonome ontwikkeling). Dit zijn de 'niet toestemmingplichtige handelingen'.

In navolgend figuur is voor de verschillende gebieden de ontwikkelingsruimte weergegeven.

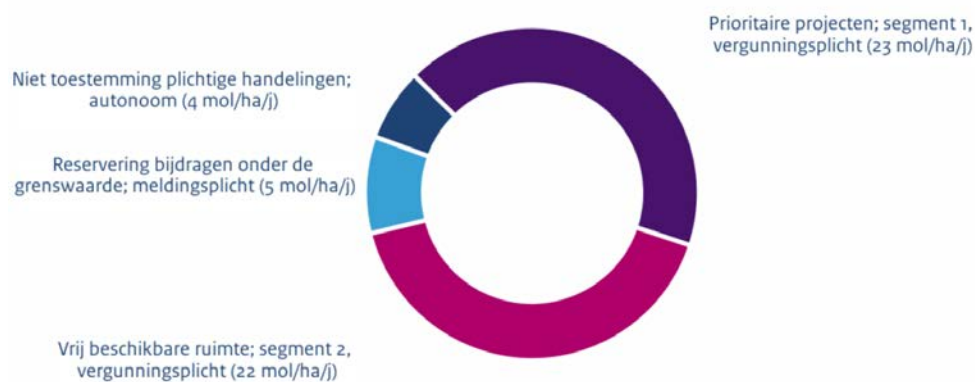
Drentsche Aa – PAS-Gebiedsanalyse

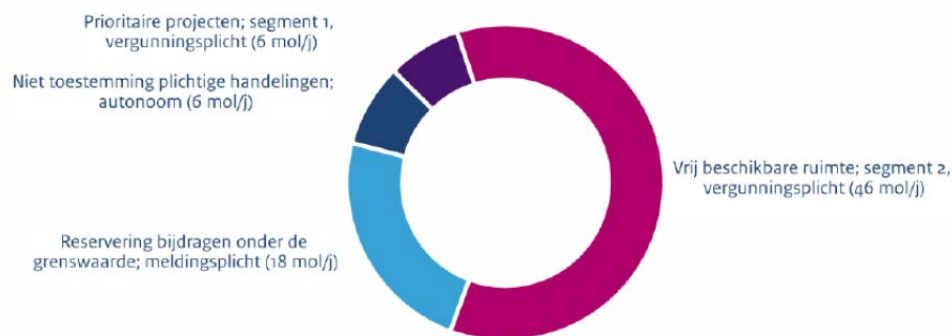
Figuur 51. Ontwikkelingsruimte voor het Drentsche Aa-gebied (bron: Gebiedsanalyses PAS).

Figuur 52. Ontwikkelingsruimte Elperstroomgebied (bron: Gebiedsanalyses PAS).

Figuur 53. Ontwikkelingsruimte Drouwenerzand (bron: Gebiedsanalyses PAS)

Figuur 54. Ontwikkelingsruimte Matingerbos (bron: Gebiedsanalyses PAS)

Vergelijking ontwikkelruimte en bestemmingsplan

Op basis van de gebiedsanalyses kan worden geconstateerd dat in de komende jaren ruimte beschikbaar is voor ontwikkelingen (vergelijk tabel 15 met de bovenstaande figuren). Deze ruimte is echter niet voldoende om de maximale depositietoename die met het vaststellen van het bestemmingsplan wordt mogelijk gemaakt af te dekken.

Een deel van de uitbreidingen bij agrarische bedrijven wordt zonder meer toegestaan, omdat deze vallen onder het *Besluit grenswaarden Programmatische Aanpak Stikstof*. Voor deze ontwikkelingen is de passende beoordeling bij de Programmatische Aanpak Stikstof immers aangetoond dat deze niet leiden tot significant negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden. Naarmate uitbreidingen dichterbij de Natura 2000-gebieden zijn gelegen, is eerder sprake van een vergunningplicht. Daarbij zijn de beleidsregels van de Provincie Drenthe van belang.

Uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan onder de PAS

In de planregels van het nieuwe bestemmingsplan kan aansluiting worden gezocht bij de ontwikkelingsruimte die in het kader van de PAS beschikbaar wordt gesteld. Daarbij moet worden vermeden dat de gemeente in de bevoegdheden van de provincie gaat treden.

Als kanttekening moet wel het volgende worden opgemerkt. Wanneer tijdens de looptijd van de PAS 95% van de ontwikkelingsruimte in een Natura 2000-gebied is uitgeven, wordt de drempel van de vergunningplicht overigens verlaagd naar 0,05 mol/ha/jr. Het kan dus zijn dat tijdens de looptijd van het bestemmingsplan voor een groot deel van de ontwikkelingen een vergunningplicht gaat gelden.

Samenvattend kan worden gesteld dat met de PAS ontwikkelruimte beschikbaar komt voor agrarische bedrijven in het plangebied, maar dat dit niet de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan afdekt. Het ligt daarom voor de hand om de ontwikkelingsruimte niet bij recht toe te kennen, maar in de planregels van het bestemmingsplan enige flexibiliteit in te bouwen. Daarbij kan worden gedacht aan een afwijking van de hierboven genoemde algemene gebruiksregel, zodat op

vergunningenniveau kan worden aangesloten bij de ontwikkelingsruimte van de PAS.

6.2.3. Overige maatregelen Natura 2000

Aanpak verstoring

Bij de effectbeschrijving (paragraaf 6.3) is geconstateerd dat verstoring door recreatieactiviteiten afbreuk kan doen aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Drentsche Aa-gebied en Drouwenerzand. Het gaat daarbij vooral om verstoring die veroorzaakt wordt door een bestaand handhavingsprobleem. Hier wordt in de (concept-)beheerplannen voor deze gebieden rekening mee gehouden. Een sterke verbetering van toezicht en handhaving is daarbij de meest effectieve oplossing. Deze maatregel kan niet in het bestemmingsplan worden opgenomen.

Bollenconvenant

Een mogelijkheid om de effecten van gewasbeschermingsmiddelen op Natura 2000-gebieden en andere kwetsbare objecten te beperken, is het maken van afspraken op dit vlak. Een zogeheten bollenconvenant, waarin met de sector afspraken zijn gemaakt over maatregelen ter bescherming van kwetsbare objecten. De deelnemende partijen verplichten zich de bestaande gedragsregels te respecteren en zich te conformeren aan relevante wet- en regelgeving omtrent gewasbeschermingsmiddelen en biociden (met name spuitvrije zone's).

Op 26 juni 2015 is het convenant Bolleneelt Aa en Hunze ondertekend. Met de ondertekening is deze maatregel buiten het bestemmingsplan gewaarborgd.

Hydrologie als waarde in gebiedsbestemmingen

Met het oog op het beperken van waterhuishoudkundige effecten in Natura 2000 gebieden, kan worden overwogen om in de gebiedsbestemmingen 'Agrarisch Esdorpenlandschap' en 'Agrarisch Veenontginningenlandschap' een aanvullende bescherming op te nemen van de bestaande hydrologische waarden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een strijdig gebruik.

6.2.4. Ruimtelijke maatregelen overige effecten

Bescherming esdekken

Om negatieve effecten voor kenmerkende esdekken te voorkomen, kan in het bestemmingsplan een dubbelbestemming in combinatie met een omgevingsvergunningstelsel worden opgenomen. Een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van (graaf)werkzaamheden wordt pas verleend, wanneer het esdek niet onevenredig wordt aangetast.

Inpassingsplan verplicht stellen

Om negatieve effecten van vergroting van de bouwlakken op het landschappelijke waarden te voorkomen kan in het bestemmingsplan een landschappelijk inpassingsplan conform het document "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes buitengebied Aa en Hunze". Op deze wijze is vastgelegd dat bij het opstellen en beoordelen van inpassingsplannen de notitie uitgangspunt is. Tevens

is op deze wijze geregeld dat bij de afweging van het begrip landschappelijke waarden de notitie telkens onderdeel van het toetsingskader is.

Beschermenswaardige houtopstanden vastleggen

Binnen het esdorpenlandschap vormen houtsingels een waardevol onderdeel van het landschap. Deze houtopstanden zorgen voor het kleinschalige en afwisselende beeld. Grotere bospercelen zijn in het bestemmingsplan al vastgelegd door middel van een gebiedsbestemming (Bos of Natuur). Waardevolle houtopstanden in het agrarische gebied kunnen worden beschermd met een dubbelbestemming of door een omgevingsvergunningenstelsel op te nemen.

Grote bouwpercelen via een zelfstandige planprocedure

Bouwpercelen van maximaal 4 hectare in het veenontginningenlandschap die onzorgvuldig worden ingepast, kunnen leiden tot negatieve effecten op het gebied van landschap, ecologie en de leefomgeving. Een zorgvuldige afweging en landschappelijke inpassing voor dergelijke projecten is wenselijk. Voorgesteld wordt om in het bestemmingsplan geen 'binnenplanse' mogelijkheden op te nemen voor de realisatie van grote bouwpercelen. Aanvragen voor dergelijke bouwpercelen kunnen dan op basis van een zelfstandige bestemmingplanprocedure met een eigen inspraaktraject worden gerealiseerd. De gemeenteraad in plaats van het college is bevoegd om dit bestemmingsplan vast te stellen.

Voorkomen van lichthinder

Nieuwe bebouwing en nieuw activiteiten in het buitengebied kunnen leiden tot nieuwe lichtuitstraling. De effecten van lichtuitstraling kunnen worden beperkt door hier in het bestemmingsplan regels aan te verbinden. Zo kan voor nieuwe ligboxstallen worden bepaald dat zij 's nachts afschermdende voorzieningen moeten treffen. In Drenthe is hierover nog geen overeenkomst tussen LTO en Natuurfederatie Drenthe, daarom ligt het niet voor de hand om hier als eerste Drentsche gemeente regels voor op te nemen.

Lichthinder van paardrijbakken en sportcomplexen kan worden beperkt door een maximale hoogte voor lichtmasten voor te schrijven of te bepalen dat de verlichting een deel van de avond mag worden gebruikt.

Beschermen karakteristieke gebouwen

Bij kleinere bouwpercelen is de sloop van bestaande karakteristieke gebouwen eerder noodzakelijk om een nieuwe uitbreiding mogelijk te maken. Karakteristieke gebouwen kunnen in het bestemmingsplan worden beschermd door hiervoor een aanduiding 'karakteristiek' op te nemen.

Wateraspecten

Ongewenste effecten voor de waterhuishouding kunnen worden voorkomen door bedrijfsverplaatsingen naar grondwaterbeschermingsgebieden en gebieden met wateroverlast uit te sluiten.

Verkeershinder

Onevenredige verkeershinder als gevolg van grote agrarische bouwpercelen en mestvergistingsinstallaties kan worden voorkomen, door verkeer als toetsingscriterium op te nemen bij de wijzigings- dan wel afwijkingsbevoegdheid.

Geurhinder mestvergisters

Omdat geurhinder van mestvergistingsinstallaties niet op voorhand kan worden uitgesloten, is het aan te bevelen deze ontwikkeling alleen via een afwijkingsbevoegdheid toe te staan. Zodat een nadere toets op de inpasbaarheid kan plaatsvinden.

6.2.5. Maatregelen buiten het bestemmingsplan

Soortenbescherming

In bijlage 6 is een opsomming gemaakt van de typen ingrepen die het bestemmingsplan mogelijk maakt en de soortgroepen die daardoor kunnen worden aangetaast. In kader van de *Flora- en faunawet* moet voor tabel 2- en 3-soorten ontheffing worden aangevraagd. Omdat de stand van instandhouding van deze soorten niet mag verslechteren, zijn daarbij tevens mitigerende en compenserende maatregelen aan de orde.

Bij deze maatregelen moet worden opgemerkt, dat mitigerende maatregelen erg ingreep- en soortspecifiek zijn. Het wordt daarom aanbevolen om maatregelen pas te treffen wanneer een concrete aanvraag aan de orde is. Op dat moment kan ook pas goed worden beoordeeld welke natuurwaarden in het geding zijn.

Luchtwassers

Door het toepassen van luchtwassers kan de fijn stof- en de geuremissie van met name intensieve veehouderijen ook aanmerkelijk worden teruggedrongen. Uit de literatuur zijn reducties van 90 tot 100% bekend (zie onderstaande tabel). In de melkveehouderij wordt meestal natuurlijke ventilatie toegepast. Omdat in het plangebied slechts twintig intensieve veehouders voorkomen, is de bijdrage van deze maatregel beperkt.

Maatregel	Reductie in %
Biowasser	90
Chemische wasser	90
Waterwasser	90
Medium filter	95
Absoluut filter	100
Olie sproeien	90
Water sproeien	50
Dikke laag stro of diepstrooisel	50
Zachte plantaardige oliën toevoegen aan voer - 1%	15
Zachte plantaardige oliën toevoegen aan voer - 2%	30
Dierlijk vet of harde plantaardige oliën toevoegen aan voer - 1%	10
Dierlijk vet of harde plantaardige oliën toevoegen aan voer - 2%	20

Figuur 55. Reductiepercentages luchtwassers (ECN, 2009a)

6. 3. Motivering van het voorkeursalternatief

Ten aanzien van het bestemmingsplan is het volgende afgewogen ten aanzien van de mitigerende maatregelen.

Algemene gebruiksregel ammoniakemissie

In het bestemmingsplan wordt een algemene gebruiksregel opgenomen, waardoor een wijziging van dieren aantallen, diersoorten en/of andere stalsystemen alleen is toegestaan zolang de totale ammoniakemissie niet toeneemt. Uit de recente uitspraak van de Raad van State inzake het buitengebied Delfzijl (uitspraak nr. 201501544/2/A4, d.d. 14 april 2015) blijkt dat de daar opgenomen gebruiksregel inzake de toename van ammoniakemissie is geaccepteerd. Binnen dit 'emissieplafond' is het overigens wel mogelijk om intern te salderen. Door aanpassing van bestaande stallen of het inkrimpen van een deel van de veestapel, is uitbreiding van een ander deel van het bedrijf mogelijk zonder dat de ammoniakemissie per saldo toeneemt.

Door invoering van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) kan aan deze gebruiksregel een flexibiliteitsbepaling (afwijking) worden toegevoegd om mee te werken aan ontwikkelingen die onder de PAS vergunbaar zijn. Dit is in paragraaf 6.2.2 nader toegelicht.

Deze regeling borgt dat op planniveau geen toename van stikstofdepositie aan de orde is. Op projectniveau wordt alleen uitvoering gegeven aan ontwikkelingen die in passen binnen Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Daarmee is de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan in relatie tot de Natuurbeschermingswet gewaarborgd.

Met het opnemen van de gebruiksregel ammoniakemissie is het niet nodig om andere maatregelen op te nemen ter beperking van de ammoniakemissie. Uit de voorgaande analyse is ook gebleken dat geen van de maatregelen leidt tot voldoende ammoniakreductie.

Geen regels ter beperking van schaalvergroting

Minder schaalvergroting in de grondgebonden veehouderij leidt ten opzichte van het voornemen tot ongeveer 45% minder depositie op de rekenpunten binnen Natura 2000 (zie tabel 13). Een vergelijkbaar scenario in de niet-grondgebonden bedrijven heeft een veel geringer effect en leidt tot een depositie-afname van slechts 5 tot 10%. Dit verschil wordt hoofdzakelijk verklaard doordat in het plangebied meer grondgebonden veehouderijen dan intensieve veehouderijen voorkomen. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat bestaande intensieve takken kunnen groeien tot 1,5 hectare.

Geen regels ter beperking uitwisseling akkerbouw naar veeteelt

De gemeente hecht waarde aan een toekomstbestendige landbouwsector in de gemeente. Daarom is juist gekozen voor een bestemming waarbij zowel akkerbouw als veeteelt is toegestaan. De onderlinge uitwisselbaarheid biedt flexibiliteit

aan de ondernemers om te kunnen blijven inspringen op de markt. Derhalve worden geen regels opgenomen ter beperking van deze uitwisseling.

Geen regels met normen voor grondgebondenheid

Op 29 september 2015 heeft de Staatsecretaris het wetsvoorstel grondgebonden groei melkveehouderij ingediend bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel verplicht melkveehouderijen om over voldoende grond te beschikken als zij hun productie uitbreiden. Daarmee kan in elk geval een deel van het extra fosfaat dat wordt geproduceerd op eigen grond worden geplaatst. Doel van het wetsvoorstel is het grondgebonden karakter van de melkveehouderij te behouden en te versterken. Met dit wetsvoorstel in voorbereiding ligt het niet voor de hand om in het bestemmingsplan aanvullende regels op te nemen met betrekking tot de grondgebondenheid van de (melk)veehouderij.

Inpassing verplicht stellen

Om negatieve effecten van vergroting van de bouwvlakken op het landschappelijke waarden te mitigeren wordt in het bestemmingsplan een landschappelijk inpassingsplan conform het document "Landschappelijke kernkwaliteiten en inrichtingsprincipes buitengebied Aa en Hunze" als verplichte voorwaarde gesteld bij toepassen van afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden. Door dit specifieke toetsingskader te koppelen aan deze planologische toetsmomenten, kan per ontwikkeling maatwerk worden geleverd voor wat betreft de landschappelijke inpassing.

Verkeershindern als toetscriterium

Onevenredige verkeershinder als gevolg van grote agrarische bouwpercelen en mestvergistingsinstallaties wordt in het bestemmingsplan voorkomen, door het aspect verkeer(veiligheid) als toetsingscriterium op te nemen bij de wijzigings- dan wel afwijkingsbevoegdheid. Met dit toetsingscriterium kan per geval worden beoordeeld of, gelet op de plaatselijke verkeerssituatie, sprake is van een acceptabele verkeerssituatie.

Beschermenswaardige houtopstanden vastleggen

De binnen het esdorpenlandschap gelegen houtsingels en overige beschermenswaardige houtopstanden worden in het bestemmingsplan beschermd met een dubbelbestemming 'Waarde - Landschap'. Deze houtopstanden zorgen ondanks hun beperkte oppervlak voor een hoge landschappelijke kwaliteit van de totale omgeving. Om die reden zijn worden de houtopstanden beschermd met een dubbelbestemming in het bestemmingsplan.

Geurhinder mestvergisters

Mestvergisters worden in het bestemmingsplan alleen via afwijkingsbevoegdheid toegestaan. Deze afwijkingsbevoegdheid wordt opgenomen om een nadere toets op inpasbaarheid te laten plaatsvinden wanneer de realisatie van een mestvergister aan de orde is. Door het inbouwen van dit toetsmoment kan een aspect als geurhinder adequaat worden afgewogen.

Grote bouwpercelen via een zelfstandige planprocedure

Er is voor gekozen om in het bestemmingsplan, met inbegrip van afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden, agrarische bouwpercelen van maximaal 2 ha toe te staan. Aangezien bouwpercelen van maximaal 4 hectare grote landschappelijke effecten kunnen hebben, worden deze in het bestemmingsplan niet mogelijk gemaakt. Dergelijke grootschalige ontwikkelingen kunnen alleen mogelijk worden gemaakt met een zelfstandige planprocedure.

Beschermen karakteristieke gebouwen

In het bestemmingsplan is de aanduiding 'karakteristiek' opgenomen voor karakteristieke gebouwen opgenomen. Dit is wenselijk gezien het feit dat deze karakteristieke bebouwing behoudenswaardig is en voorkomen moet worden dat de karakteristieke bebouwing verdwijnt of wordt aangetast als gevolg van sloop of verbouw. Bij aanpassings- of sloopwerkzaamheden is de voorwaarde opgenomen dat geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm mag plaatsvinden.

Bescherming esdekken

Om negatieve effecten voor kenmerkende esdekken te voorkomen, wordt in het bestemmingsplan een dubbelbestemming 'Waarde – Cultuurhistorie' opgenomen. Een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van (graaf)werkzaamheden wordt pas verleend, wanneer het esdek niet onevenredig wordt aangetast.

Stimuleren van omschakeling

In het bestemmingsplan zijn mogelijkheden opgenomen om ter plaatse van agrarische bouwpercelen om te schakelen naar andere functies, zoals een woonfunctie, of een niet agrarisch bedrijf, zonder daarbij omschakeling af te dwingen. Ondanks het niet-dwingende karakter van deze regeling, wenselijk gezien de trendmatige schaalvergroting en de afname van het aantal agrarische bedrijven.

Geen aanvullende regels met betrekking tot lichthinder

In het bestemmingsplan worden geen regels opgenomen met betrekking tot de lichthinder van ligboxenstallen. In Drenthe is onlangs een proces gestart tussen Natuur en Milieufederatie Drenthe en LTO Noord om te komen tot een convenant lichthinder. Hierbij wordt met name toegespitst op de beperking van lichthinder vanuit ligboxenstallen. De gemeente hecht waarde aan een regeling waar draagvlak voor is. Daarom is het nog te vroeg om specifieke regels op te nemen ter beperking van lichthinder vanuit ligboxenstallen. Wanneer dit proces afgerond is, kan altijd nog worden besloten tot aanvulling van de regeling in het bestemmingsplan.

Het aspect lichthinder staat de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan overigens niet in de weg. In hoofdstuk 5 is geconstateerd dat een beperkt negatief effect aan de orde kan zijn, maar onevenredige aantasting van de kernkwaliteit duisternis wordt als gevolg van het bestemmingsplan Buitengebied niet verwacht.

Geen aanvullende regeling wateraspecten bij bedrijfsverplaatsing

In het bestemmingsplan wordt geen nadere regeling opgenomen om bedrijfsverplaatsingen naar grondwaterbeschermingsgebieden en gebieden met wateroverlast uit te sluiten. Binnen grondwaterbeschermingsgebieden geldt reeds een bouwbeperking voor inrichtingen zoals opgenomen Bijlage I Bij de POV. Hiermee zijn categorieën van inrichtingen die de kwaliteit van het grondwater kunnen schaden reeds uitgesloten. Een aanvullende regeling is hier niet wenselijk. Het uitsluiten van bedrijfsverplaatsingen naar gebieden met wateroverlast is in de praktijk lastig toepasbaar. Wateroverlast is een tamelijk rekbaar begrip, waardoor de gebieden met wateroverlast niet eenduidig zijn te bepalen. Derhalve wordt een dergelijke regeling niet in het bestemmingsplan opgenomen. Daarbij geldt dat bij het doorlopen van wijzigingsprocedures en omgevingsvergunningen via de watertoets een waterhuishoudkundige al een waterhuishoudkundige afweging wordt gemaakt.

Geen hydrologie als waarde in gebiedsbestemmingen

Er is niet voor gekozen om hydrologie als waarde in het bestemmingsplan op te nemen. Voor binnenplanse afwijkings- of wijzigingsbevoegheden geldt de hydrologie (waterhuishouding) reeds als een af te wegen aspect. Daarnaast is het beleid en regelgeving van de waterschappen in de gemeente reeds een instrument om de hydrologische waarden in het gebied te borgen.

7. LEEMTEN IN KENNIS EN EVALUATIE

7. 1. Leemten in kennis

Als gevolg van onvolledige informatie, het beperkte detailniveau van milieuonderzoeken, de beperkingen van rekenmodellen en het feit dat milieuonderzoeken door actuele (beleids-)ontwikkelingen worden achterhaald, kunnen leemten in kennis ontstaan. De belangrijkste leemten in kennis in de milieuonderzoeken uit het voorgaande hoofdstuk zijn de volgende:

- Het feitelijk aantal dieren. Enerzijds wordt deze onzekerheid veroorzaakt doordat de gebruikte telgegevens meerdere jaren oud kunnen zijn en het aantal dieren bij veehouders fluctueert. In bijlage 3 is aangegeven wordt omgegaan met het verschil tussen vergunde dierenaantallen en feitelijk aanwezige dieren;
- De ontwikkeling van de (wereld)markt voor de landbouw. Op de langere termijn valt niet te voorspellen in welke mate de Nederlandse landbouw kan concurreren met andere landen. Het afschaffen van de melkquota zou enerzijds kunnen leiden tot een versnelde schaalvergroting. Aan de andere kant kunnen melkvee bedrijven wellicht niet concurreren met andere landen en worden bedrijven minder groot en gaan die zich meer richten op nichemarkten als biologische landbouw en productie voor de lokale markt;
- De exacte ontwikkeling van de stikstofdepositie vanuit het gebied is afhankelijk van een groot aantal factoren. Genoemd worden: ontwikkelingen op de landbouwmarkt (meer/minder schaalvergroting), technologische verbeteringen (schonere staltechniek) en de afname van de achtergronddepositie als gevolg van generiek beleid. Daarnaast kan de bijdrage van ontwikkelingen in de omgeving mee of tegenvallen;
- Vergelijkbare onzekerheden gelden voor het de aspecten luchtkwaliteit en geur;
- Tijdens graafwerkzaamheden kunnen altijd archeologische vondsten worden gedaan (toevalstreffers). Deze moeten worden gemeld bij het bevoegd gezag;
- Klimaatverandering kan ertoe bijdragen dat de binnendijkse waterbergingsopgave groter is dan op dit moment wordt voorzien. Waterschappen houden rekening met maatgevende regenbuien zoals deze door KNMI worden berekend;
- Het is niet precies te voorspellen wat de gevolgen zullen zijn van bevolkingskrimp voor de verkeersintensiteit in het gebied. Enerzijds zou dit kunnen leiden tot een afname van het aantal verkeersbewegingen. Anderzijds is het ook mogelijk dat door het clusteren van werk- en voorzieningen meer mobiliteit ontstaat.
- Op het vlak van gezondheidseffecten van verschillende milieubelastende activiteiten is nog onvoldoende bekend. Te denken valt aan de gezondheidseffecten van gewasbeschermingsmiddelen of verblijven nabij hoogspanningsleidingen.
- De klimaatverandering kan invloed hebben op de Natura 2000 doelstellingen. Voor zover nu bekend zal het klimaat een grilliger karakter krijgen; meer periodes van droogte en kortere en hevigere buien. De invloed hiervan specifieke doelsoorten en habitats is nog moeilijk te voorspellen.

7. 2. Aanzet tot een evaluatieprogramma

In de *Wet milieubeheer* is tevens de verplichting opgenomen om milieueffecten tijdens en na de realisatie van het plan te evalueren. Op grond van deze tussentijdse evaluatie kunnen eventueel maatregelen worden getroffen, indien milieudoelstellingen of normen niet worden gehaald. Daarbij zijn met name de aspecten waarbij nog leemten in kennis voorkomen van belang. Immers, aspecten waarbij milieueffecten moeilijk zijn te voorspellen of in beeld te brengen, kunnen tijdens de uitvoering van het plan nog significant wijzigen.

Een aantal aspecten wordt al gemonitord door overheidsinstanties. Hier kan gebruik van worden gemaakt. Daarnaast kunnen milieueffecten gedetailleerder in beeld worden gebracht bij concrete vergunningaanvragen. Voorgesteld wordt milieueffecten als volgt te evalueren:

- Ten aanzien van uitbreidingen bij veehouderijen moet per vergunningaanvraag worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet. Op die manier wordt altijd aan de actuele normen en met de actuele achtergronddepositie getoetst;
- Het verdient aanbeveling om bij belangrijke wijzigingen in de Programmatische Aanpak Stikstof, bijvoorbeeld aan het eind van de eerste periode (6 jaar), de regeling in het bestemmingsplan tegen het licht te houden.
- In het kader van de beheerplannen voor Natura 2000-gebieden zal ook monitoring plaatsvinden. Deze monitoringsactiviteiten kunnen ook worden gebruikt om de effecten van het bestemmingsplan Buitengebied te monitoren;
- Luchtkwaliteit wordt op regionale schaal gemeten door het RIVM. Gezien de beperkte bijdrage aan de concentraties luchtverontreinigende van de beoogde ontwikkelingen, wordt meer gedetailleerde evaluatie van de luchtkwaliteit niet noodzakelijk geacht;
- De gevolgen voor de verkeersafwikkeling worden geëvalueerd in het kader van het gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (GVVP). Indien ten aanzien van de verkeersafwikkeling knelpunten worden voorzien, kunnen maatregelen worden getroffen;
- Archeologische begeleiding van graafwerkzaamheden is in veel gevallen optioneel. Indien tijdens werkzaamheden archeologische vondsten worden gedaan, moeten deze worden aangemeld bij het bevoegd gezag.

8. BRONNENLIJST EN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

8. 1. Gebruikte bronnen

Bij het opstellen van dit MER zijn de volgende bronnen gehanteerd:

Huidige situatie en autonome ontwikkelingen

- CBS (2014), *Landbouwtellingen 2014*;
- Gemeentelijke inventarisatie agrarische bedrijven 2015
- Toerdata-Noord (2011), *Toerisme in cijfers, 2011*;
- PBL/CBS, de Jong, A., M. ter Veer, M. Breedijk (2012), Regionale bevolkings- en huishoudens prognose, 2011-2040

Beleidskader en voornemen

- Rho adviseurs (2014), *Voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied Aa en Hunze*

Effectbeschrijving bodem en water

- www.bodemdata.nl;
- www.ahn.nl;
- Geschäftsstelle Ems (2009), *Stroomgebiedbeheersplan Eems*
- Waterschap Hunze en Aa's (2015), *Ontwerp-Beheerprogramma 2016-2021*
- Waterschap Reest en Wieden (2015), *Ontwerp-Waterbeheerplan 2016-2021*

Effectbeschrijving landschap, cultuurhistorie en archeologie

- Kaartmateriaal provincie Drenthe, Omgevingsvisie 2014
- BAAC (2011), Archeologische Beleidsadvieskaart Aa en Hunze

Effectbeschrijving ecologie

- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase;
- Alterra, Dobben, H.F. van, et al. (2012): 'Overzicht van kritische depositie-waarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden' Alterra-rapport 2397;
- Alterra, Gies, T. (2007): 'Onderbouwing significant effect depositie op natuur-gebieden' Alterra-rapport 1490;
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden (2008): 'Verstoringsgevoeligheid van vogels - Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie'. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- www.ravon.nl;
- www.waarneming.nl.

Effectbeschrijving leefomgeving

- RIVM (2012), *Grootschalige Concentratiekaart Nederland, 2012*
- Bleeker, E. Gies (Alterra) en A. Kraai (2009), *Fijn stof uit stallen Berekeningen in het kader van het NSL, rapport: ECN-E--06-045, van Energy research Centre of the Netherlands*
- Rijkswaterstaat (2012), *Geluidsbelastingskaart 2012*

- WNP Raadgevende Ingenieurs (2012), *Onderzoek luchtkwaliteit HarvestaGG Green Goods, rapport 6121034.R02*,
- VNG (2009), *Bedrijven en Milieuzonering*
- RIVM (2008), *Intensieve veehouderij en gezondheid; Overzicht van kennis over werknemers en omwonenden, Briefrapport 609300006*
- IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL, RIVM (2011), *Mogelijke effecten van bedrijven met intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden: onderzoek naar blootstelling en gezondheidsproblemen*
- Gezondheidsraad (2012), *Gezondheidsrisico's rond veehouderijen*
- Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid GGD'en Brabant/Zeeland en GGD Hart voor Brabant (2009), *Informatiebad intensieve veehouderij en gezondheid*

Duurzame energie

- CBS (2012), *Demografische kerncijfers per gemeente 2012*
- Wetenschapswinkel Wageningen UR, Verdoes, N., et.al (2013), *Productie van duurzame energie uit mest en andere biomassa. Opties en combinaties van vergisten in de regio Helmond*
- Van Hall Larerenstein (2012), rekenvoorbeeld vergisting:
<http://www.vhlde.nl/vergisten-duurzame-energie-256>
- Alterra, Zwart, K.B., et al. (2006), *Duurzaamheid Co-vergisting van dierlijke mest, Alterrapport 1437*

8. 2. Gehanteerde afkortingen

In de tekst zijn de volgende afkortingen gebruikt:

KRW	Kaderrichtlijn Water
kWh	Kilowattuur
Mer	Milieueffectrapportage
MER	Milieueffectrapport
Nb-wet	Natuurbeschermingswet
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
(P)EHS	(Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur
VAB	Vrijkomende Agrarische Bebouwing
WKK	Warmte-kracht-koppeling

BIJLAGE 1

BIJLAGE 1 BELEIDSKADER

1. 1. Europees beleid

1.1.1. Europees Landbouwbeleid

Hel landbouwbeleid wordt in belangrijke mate in Europees verband bepaald. Voor de landen van de EU is daarmee een open markt ontstaan, waarbinnen een gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt gevoerd. Verwacht wordt dat er een liberalisering van de markt optreedt met minder steunmaatregelen en een EU-prijsontwikkeling in de richting van de wereldmarktprijzen.

Agrarisch milieubeleid

Op Europees niveau worden meerdere milieurichtlijnen uitgevaardigd, die in het landelijk gebied zijn of worden verwerkt in de eigen wet- en regelgeving.

Van belang voor de agrarische sector zijn in het bijzonder:

- regelgeving gericht op de productie van veilig voedsel voor de mens;
- dierengezondheidsbeleid;
- beleid voor melkprijzen en quota-regeling (veehouderij);
- marktordeningsbeleid voor graan, suiker en aardappelen (akkerbouw);
- de Europese nitraatrichtlijn, gericht op bescherming van de bodem. De doorwerking betekent eisen aan de individuele landbouwers met op bedrijfsniveau een beheersing van in- en uitstroom van mineralen.

1.1.2. Europese richtlijn voor de milieueffectrapportage

De basis voor de regelgeving met betrekking tot de MER wordt gevormd door de Europese richtlijn voor milieueffectrapportage (85/337/EEG) en de Europese richtlijn betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (2001/42/EG). Beide richtlijnen zijn in Nederland vertaald in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer.

Bij plannen of projecten die belangrijke nadelige gevolgen kunnen hebben voor het milieu moet een milieueffectrapport (MER) worden gemaakt of moet worden beoordeeld of het opstellen van een MER noodzakelijk is (mer-beoordeling). Bij de richtlijnen zijn categorieën van plannen en projecten aangewezen waarop de mer-richtlijn van toepassing is.

1.1.3. Vogel- en Habitatrichtlijn

Op basis van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn hebben de lidstaten van de Europese Unie zich verplicht te komen tot een samenhangend Europees ecologisch netwerk van natuurgebieden, genaamd "Natura 2000". De doelstellingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland uitgewerkt in de Natuurbeschermingswet 1998. Plannen en projecten mogen niet leiden tot significant negatieve gevolgen voor de instandhouding van natuurgebieden van Europees belang (de zogenaamde Natura 2000-gebieden). Bij plannen en projecten die mogelijk deze gevolgen kunnen hebben, moet een passende beoordeling

worden uitgevoerd. De Europese regelgeving uit de Vogel- en habitatrichtlijn is in Nederland vertaald in de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet (zie onderstaand).

1.1.4. Verdrag van Valetta

Archeologische waarden moeten zoveel mogelijk worden geconserveerd. Wanneer het bewaren in de bodem niet mogelijk is (*in situ*), moeten archeologische artefacten worden opgegraven. De afspraken van het *Verdrag van Valetta* zijn in Nederland via de *Wet op archeologische monumentenzorg* in de *Monumentenwet* opgenomen.

1.1.5. Kaderrichtlijn Water

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel de waterkwaliteit in Europese waterlichamen te verhogen. In de KRW zijn doelen opgenomen die in 2015 (in principe) moeten worden bereikt. Naast een goede stoffenbalans (chemische kwaliteit) moet de ecologische toestand van verschillende waterlichamen worden verhoogd. In Stroomgebiedbeheersplannen is in beeld gebracht wat de huidige toestand is van de KRW-waterlichamen en zijn maatregelen uitgewerkt om aan deze doelen kunnen voldoen.

1. 2. Ruimtelijk rijksbeleid

1.2.1. Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) is op 13 maart 2012 in werking getreden. Meer dan bij de voorgaande nota's legt het Rijk het primaat van de ruimtelijke ordening bij Provincies en Gemeenten ('decentraal, tenzij...'). De nieuwe Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte vervangt verschillende bestaande nota's zoals de Nota Ruimte, de agenda Landschap en de agenda Vitaal Platteland.

Het Rijk laat de ruimtelijke ordening meer over aan gemeenten en provincies en kiest voor een selectieve inzet van rijksbeleid op 13 nationale belangen. Voor deze belangen is het Rijk verantwoordelijk voor de resultaten. Buiten deze belangen hebben decentrale overheden beleidsvrijheid. De 13 nationale belangen zijn:

1. Rijksvaarwegen;
2. Mainportontwikkeling Rotterdam;
3. Kustfundament;
4. Grote rivieren;
5. Waddenzee en waddengebied;
6. Defensie;
7. Hoofdwegen en hoofdspoorwegen;
8. Elektriciteitsvoorziening;
9. Buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen;
10. Ecologische hoofdstructuur;
11. Primaire waterkeringen buiten het kustfundament;
12. IJsselmeergebied (uitbreidingsruimte);

13. Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

Voor Aa en Hunze is alleen de bescherming van Natura 2000-gebieden relevant. Bescherming van natuurgebieden waarover internationale afspraken zijn gemaakt, ziet het rijk als haar taak. Bescherming van de Natura 2000-gebieden in en rond Aa en Hunze is geregeld via de Natuurbeschermingswet. Voor plannen en projecten die significant negatieve gevolgen voor deze gebieden kunnen hebben, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd.

In het *Barro* is geregeld dat Provincies de begrenzing en bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) nader moeten uitwerken. Rijksbescherming van Nationale Landschappen en Nationale Parken is sinds het vaststellen van het SVIR niet meer aan de orde.

1.2.2. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is op 30 december 2011 in werking getreden. Het Barro stelt regels aan de inhoud van ruimtelijke plannen om de Nationale Ruimtelijke belangen te kunnen borgen en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte tot uitvoering te kunnen brengen. Het Barro stelt niet alleen regels omtrent de 13 aangewezen nationale belangen zoals genoemd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, maar stelt ook regels die in bestemmingsplannen moeten worden opgenomen.

Onderwerpen waarvoor het rijk ruimte vraagt zijn de mainportontwikkeling van Rotterdam, bescherming van de waterveiligheid in het kustfundament en in en rond de grote rivieren, bescherming en behoud van de Waddenzee en enkele werelderfgoederen, zoals de Beemster, de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam en de uitoefening van defensietaken.

Eind 2012 is het besluit aangevuld met regels voor: veiligheid op rijksvaarwegen, toekomstige uitbreiding van infrastructuur, de elektriciteitsvoorziening, de ecologische hoofdstructuur (EHS), de veiligheid van primaire waterkeringen, reserveringsgebieden voor hoogwater langs de Maas en maximering van de verstedelijkingsruimte in het IJsselmeer. Ook is het onderwerp duurzame verstedelijking in regelgeving opgenomen.

1.2.1. Wet milieubeheer en Besluit milieueffectrapportage

In het Besluit milieueffectrapportage wordt beschreven voor welke plannen en projecten een mer-procedure of een mer-beoordelingplicht van toepassing is. In hoofdstuk 7 van de *Wet milieubeheer* wordt beschreven aan welke inhoudsvereisten een milieueffectrapport moet voldoen en welke procedure van toepassing is. Voor besluiten en plannen die ontwikkelingen bevatten die (mogelijk) belangrijke negatieve gevolgen voor het milieu kunnen hebben geldt de verplichting tot milieueffectrapportage. Op die manier krijgt milieu een volwaardige rol in de afweging van belangen. De drempelwaarden voor projecten

waarbij deze verplichting aan de orde is, zijn vastgelegd in het *Besluit mer*. Daarbij zijn de volgende gevallen te onderscheiden:

- indien ontwikkelingen rechtstreeks mogelijk worden gemaakt dient een zogenaamde besluitMER¹ te worden gemaakt;
- in gevallen waar het bevoegd gezag nader moet afwegen of er sprake is van belangrijke negatieve gevolgen voor het milieu, is een merbeoordelingsplicht aan de orde;
- een planMER moet worden opgesteld indien een plan het kader vormt voor een toekomstig besluit over een mer-(beoordelings)plichtige activiteit of op grond van de Habitatrichtlijn/Natuurbeschermingswet een passende beoordeling moet worden gemaakt.

Naar aanleiding van een uitspraak van het Europese Hof wordt het *Besluit mer* op een aantal punten aangepast en in overeenstemming gebracht met het de Europese mer-regelegeving. Ten eerste is een aantal projecten verschoven van de C naar de D-lijst, waardoor projecten minder snel mer(besluit)plichtig zijn. Daarnaast geldt voor mer-beoordelingsplichtige activiteiten dat niet alleen de drempelwaarde van belang is, maar dat ook moet worden gekeken naar de specifieke kenmerken van het project, de context van het project en de kenmerken van de milieueffecten.

De inhoudsvereisten van een planMER worden beschreven in artikel 7.7 van de *Wet milieubeheer*. In algemene zin zijn in een planMER de volgende zaken vereist:

1. een beschrijving van de doelstelling van het voornemen;
2. beschrijving van het voornemen en reële alternatieven, alsmede een motivering van de gekozen alternatieven;
3. een overzicht van eerder vastgestelde plannen en beleid;
4. voor alle milieuaspecten wordt systematisch ingegaan op de bestaande en autonome milieusituatie;
5. ten aanzien van het voornemen reële alternatieven wordt expliciet nagegaan welke milieueffecten kunnen optreden;
6. een vergelijking tussen de autonome ontwikkeling van de milieusituatie en de milieueffecten van de verschillende alternatieven;
7. leemten in kennis worden benoemd;
8. een publieksvriendelijke samenvatting wordt opgenomen.

Een planmer-procedure omvat de volgende procedurestappen:

1. openbare kennisgeving. Dit onderdeel vormt de formele start van de procedure. In een openbare kennisgeving wordt aangegeven dat een planmer-procedure wordt doorlopen. Daarnaast wordt aangegeven op welke locatie stukken kunnen worden bekeken;
2. raadpleging. Zowel overheids-, adviesorganen en belangengroeperingen worden geraadpleegd over de te onderzoeken alternatieven en milieueffecten. Deze raadpleging gebeurt aan de hand van een notitie reikwijdte en

¹⁾ Waar de afkorting mer wordt gebruikt, wordt verwezen naar de procedure voor milieueffectrapportage. Met de afkorting MER wordt het milieueffectrapport bedoeld.

detailniveau. Advisering van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) in dit stadium is vrijwillig;

3. opstellen planMER. Wanneer de te onderzoeken alternatieven en milieueffecten zijn bepaald, wordt het milieueffectrapport opgesteld;
4. na publicatie van het planMER en het ontwerpbestemmingsplan wordt het MER aangeboden aan de Commissie mer (verplicht) en heeft eenieder de mogelijkheid om zijn of haar zienswijze te geven op het MER. In een toetsingsadvies geeft de Commissie aan of het milieueffectrapport voldoende informatie bevat om het plan te kunnen vaststellen;
5. vaststellen van het plan. Het advies van de Commissie mer en de zienswijzen worden betrokken bij de besluitvorming van het vast te stellen bestemmingsplan. In het bestemmingsplan moet worden gemotiveerd op welke manier er rekening wordt gehouden met de uitkomsten van het MER;
6. na vaststelling van het plan vindt evaluatie van milieueffecten plaats.

1.2.2. Nota Belvédère

De Nota Belvédère (1999) is een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De nota vormt een belangrijke bouwsteen voor de Nota Ruimte. De centrale doelstelling van het beleid luidt: 'de cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte, en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarde scheppen'. Binnen het grondgebied van de gemeente Aa en Hunze zijn twee gebieden aangewezen als Belvédèregebied, te weten:

- Oude veenkoloniën;
- Drentse Aa-Hondsrug.

1.2.3. Rijksstructuurvisie Windenergie op land

De rijksoverheid heeft een forse ambitie als het gaat om windenergie op land. Gestreefd wordt naar 6000 MW windenergie op land. Voor de plaatsing van windmolens zijn de meest kansrijke en windrijke gebieden in Nederland in beeld gebracht. De Veenkoloniën zijn in de Structuurvisie aangemerkt als een belangrijk zoekgebied voor windmolens.

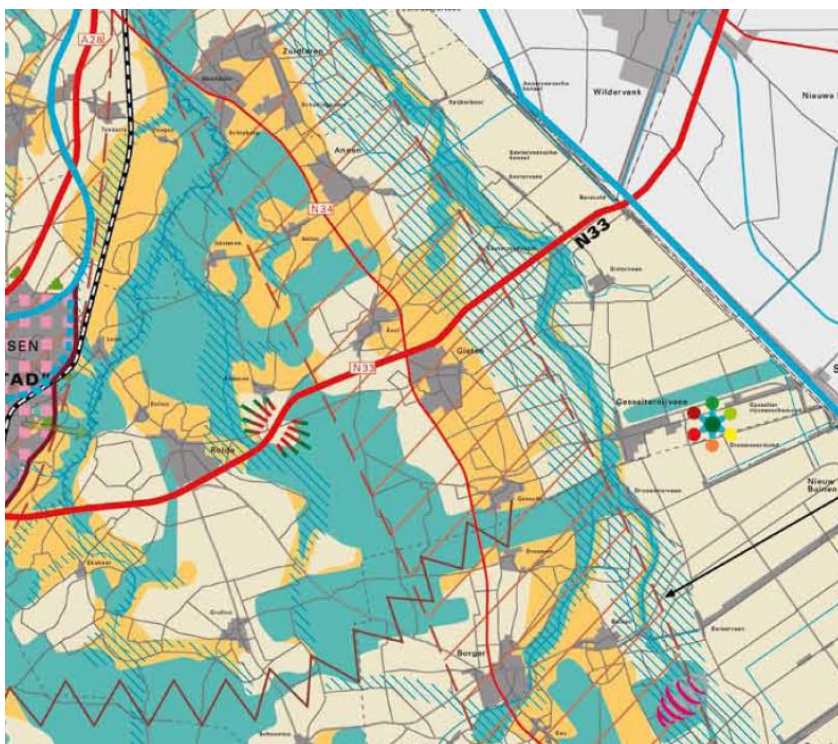
1. 3. **Provinciaal beleid**

Omgevingsvisie en Omgevingsverordening

Het provinciaal beleid (Omgevingsvisie Provincie Drenthe en Omgevingsverordening, vastgesteld 2014) vormt een belangrijk kader voor de ontwikkelingsmogelijkheden in het buitengebied.

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is hét strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. De visie formuleert de belangen, ambities, rollen, verantwoordelijkheden en sturing van de provincie in het ruimtelijke domein.

Figuur 1. Visiekaart 2020 (Bron: Omgevingsvisie Drenthe)

Omgevingsverordening

In de omgevingsverordening worden de uitgangspunten van het provinciaal beleid juridisch verankerd.

Landbouw

Robuuste gebieden

Binnen de functie landbouw zijn robuuste landbouwgebieden aangegeven (kaart Landbouw). In deze gebieden staat de landbouw voorop. Dit maakt schaalvergroting en meer geïndustrialiseerde vormen van landbouw mogelijk. Ook zijn dit de voorkeursgebieden voor het verplaatsen en inplaatsen van agrarische bedrijven. De kernkwaliteiten (kaart Kernkwaliteiten) spelen in deze gebieden een ondergeschikte rol. Er is in deze gebieden geen ruimte voor andere grootschalige functies, bijvoorbeeld nieuwe grootschalige verblijfsrecreatie.

Bouwvlak

Agrarische bedrijven die zich verder willen ontwikkelen, hebben vaak behoefte aan uitbreiding of nieuwbouw van bedrijfsgebouwen. Bij uitbreiding van het bouwvlak moet de SER-ladder worden toegepast en de uitbreiding moet ruimtelijk worden ingepast. Hierbij moeten de kernkwaliteiten in acht worden genomen. Voor de multifunctionele gebieden geldt dat de maximale grootte van het bouwblok 1,5 ha is. Onder voorwaarde van ruimtelijke inpassing is een verdere vergroting mogelijk. Een ruimtelijk plan in een ruimer bouwblok voorzien, mits:

- een dergelijke ontwikkeling landschappelijk acceptabel wordt ingepast blijkens een landschappelijk inpassingsplan; of

- wanneer blijkt het desbetreffende ruimtelijk plan met de ontwikkeling een aantoonbaar ander provinciaal beleidsdoel is gediend.

Voor de gebieden met de functie landbouw (kaart Visie 2020) is het vaststellen van een maximale oppervlakte maat de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Intensieve niet-grondgebonden veehouderij

De provincie wil geen nieuwvestiging van niet-grondgebonden intensieve veehouderij-bedrijven in Drenthe. Dat geldt ook voor het starten van een neventak intensieve veehouderij en voor het omschakelen van een grondgebonden landbouwbedrijf naar een intensief veehouderijbedrijf. Intensieve veehouderijbedrijven tasten de belevingswaarde van het buitengebied aan en leiden tot een grotere milieudruk.

Er worden alleen ontwikkelkansen geboden aan bestaande intensieve veehouderijbedrijven in Drenthe, onder de voorwaarde dat de ontwikkeling ontstaat:

- door een zorgvuldige maatwerkbenadering, passend bij de kernkwaliteiten.
- door sanering en samenvoegen van kleinere bedrijven (bijvoorbeeld uit gebieden waar verdere groei niet of nauwelijks mogelijk is).

Bestaande niet-grondgebonden veehouderijbedrijven mogen uitbreiden tot een bouwperceel van maximaal 1,5 ha. Bij winst voor het milieu/dierenwelzijn en onder voorwaarde van een goede landschappelijke inpassing mogen deze bedrijven groeien tot maximaal 2 hectare. Daarnaast geldt dat er slechts sprake kan zijn van maximaal 1 bouwlaag.

Voor een intensieve tak bij een grondgebonden bedrijf geldt dat een vergroting van het oppervlak alleen mogelijk is als gevolg van aangescherpte normen op het gebied van milieu en dierenwelzijn.

Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)

Veel bedrijvigheid op het platteland vestigt zich in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Voorheen was het provinciale beleid ten aanzien van het gebruik en/of het herinrichten hiervan nogal restrictief. De provincie wil dat gemeenten nu in principe zelf gaan bepalen welke activiteiten zij willen toestaan in de VAB. Wel worden enkele randvoorwaarden gesteld.

Recreatie

Drenthe wil een topspeler zijn op de (binnenlandse) toeristische markt. Hiervoor is het van belang dat Drenthe in haar diversiteit een totaalproduct aanbiedt dat onderscheidend en van hoogwaardig niveau is. De focus ligt op de diversiteit en de kwaliteit van het toeristische product. Niet méér van hetzelfde, maar juist het creëren van toegevoegde waarde ten opzichte van het bestaande toeristische product.

Verblijfsrecreatie

Het gebied dat is aangegeven als versterkingsgebied voor recreatie is weergegeven op de kaart Recreatie en Toerisme. Hier wordt ingezet op het versterken en eventueel uitbreiden van bestaande recreatiebedrijven. Het accent ligt op het versterken en ontwikkelen van de kleinschalige verblijfsrecreatie, bijvoorbeeld gekoppeld aan doorgaande nationale lange-afstandsroutes voor wandelen en fietsen. Gemeenten worden hiervoor ruimere mogelijkheden geboden, bijvoorbeeld als het gaat om vrijkomende agrarische bebouwing.

Recreatieve infrastructuur

Drenthe heeft een zeer fijnmazig net van wandel-, fiets- en ruitersporen, waaronder een aantal doorgaande landelijke routes. Voor de recreatietoerista zijn er doorgaande vaarverbindingen. De provincie investeert in het in stand houden en verbeteren van de provinciale infrastructuur voor recreatie en toerisme. Aan uitbreiding van de infrastructuur wil de provincie meewerken als er sprake is van een knelpunt dan wel een ontbrekende schakel, of als onderdeel van een gebiedsontwikkeling.

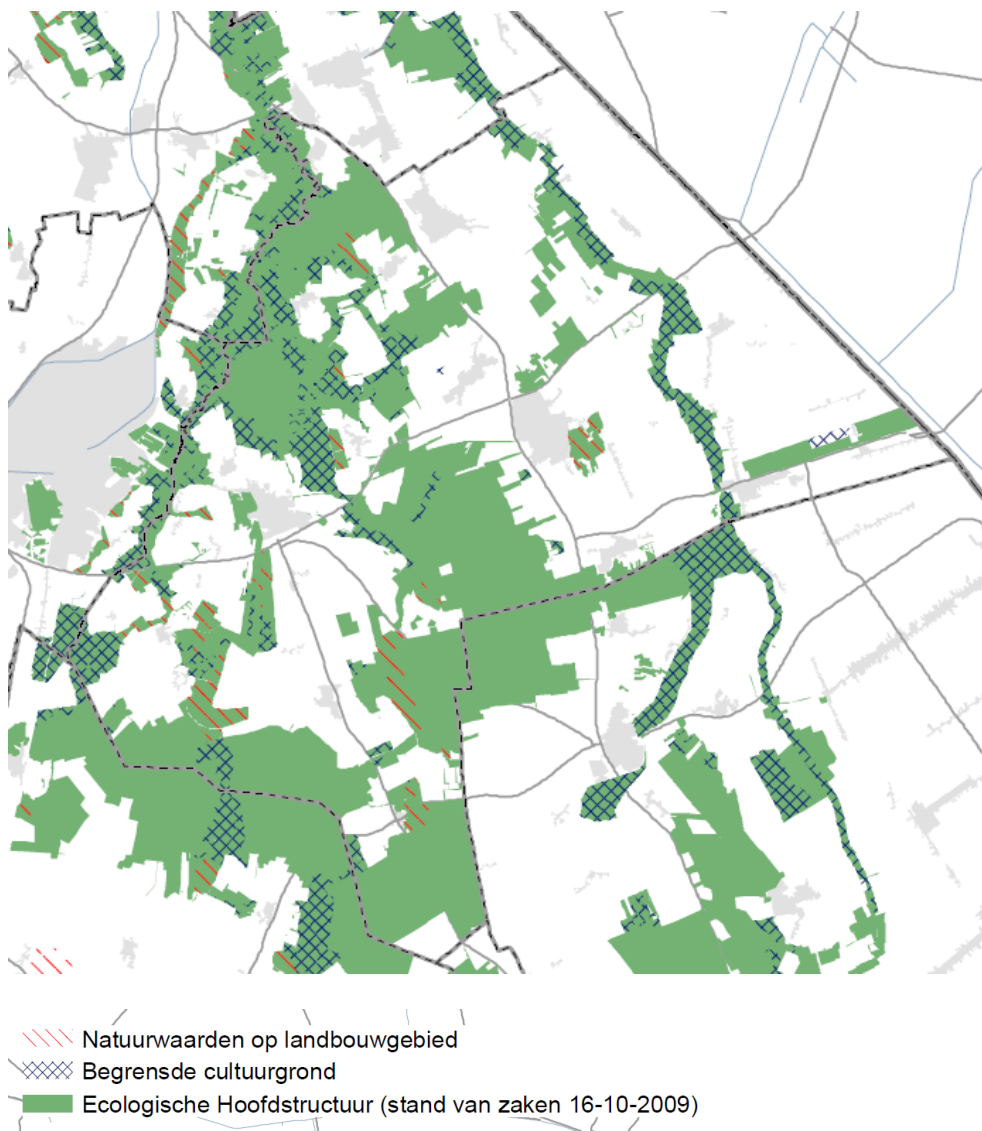
Robuust en klimaatbestendig watersysteem

De beekdalen vormen, met de kanalen en de grondwaterlichamen, de kern van het Drentse watersysteem. De beekdalen verzorgen de waterafvoer van het Drents Plateau en bepalen de grondwatervoorraad onder dit plateau. Ook zijn de beekdalen van grote waarde voor de natuur en bepalen ze in belangrijke mate de landschappelijke kwaliteit van Drenthe.

Om de ruimte voor water te garanderen, voert de provincie een 'nee, tenzij-beleid'. Dit betekent dat kapitaalintensieve functies zo veel mogelijk worden geweerd. Daarbij gaat het vooral om woon- en werkgebieden en bepaalde vormen van agrarisch grondgebruik, zoals glastuinbouw, kwekerijen en intensieve veehouderijen.

Robuuste natuur

In Nederland worden gebieden met een bijzondere natuurkwaliteit onderling verbonden tot een Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een samenhangend netwerk van gebieden dat voldoende robuust is voor een duurzame verbetering van de omstandigheden voor de wilde flora en fauna en voor natuurlijke leefgemeenschappen. De provincies zijn verantwoordelijk voor het realiseren van de EHS, door gebieden aan te wijzen en door zorg te dragen voor de kwaliteit van die gebieden.

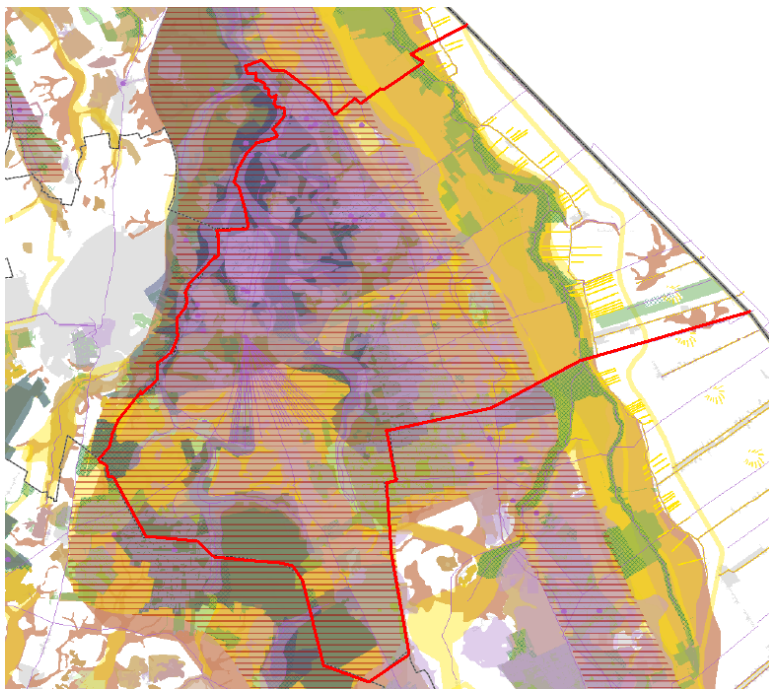

Figuur 2. Natuurwaarden in het plangebied

Landschap, cultuur en archeologie

Landschappelijke kernkwaliteiten

De kwaliteit en de diversiteit van het Drentse landschap dragen sterk bij aan het aantrekkelijke milieu om te wonen, te werken en te recreëren. De identiteit van het Drentse landschap wordt bepaald door de ontstaansgeschiedenis en de diversiteit aan landschapstypen. De ambitie is het behouden en versterken van de verscheidenheid, de kwaliteit, de identiteit en de beleefbaarheid van het landschap. Van provinciaal belang is het behouden van landschapskenmerken en de onderlinge samenhang en het versterken van de verschillende landschapstypen. De kernkwaliteiten die van provinciaal belang zijn, zijn aangegeven op de kaart “Kernkwaliteiten”. Onderstaande figuur illustreert dat in Aa en Hunze veel verschillende kernkwaliteiten aanwezig zijn.

Figuur 3. Synthese landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten Aa en Hunze (bron: Omgevingsvisie Drenthe)

Cultuurhistorie en archeologie

Het archeologisch erfgoed is de enige bron van informatie over de bewoningsgeschiedenis van de provincie van de steentijd tot de middeleeuwen. Het merendeel van het archeologisch erfgoed is onzichtbaar en is daardoor zeer kwetsbaar voor ruimtelijke ontwikkelingen die met bodemingrepen gepaard gaan. Archeologische waarden zijn onvervangbaar en niet te compenseren. De kaart Archeologie geeft een totaaloverzicht van de archeologische waarden en verwachtingen die van provinciaal belang worden geacht. De archeologische waarden van provinciaal belang die samenhangen met de cultuurhistorische waarden of die ruimtelijk zichtbaar zijn, zijn terug te vinden op de kaart Cultuurhistorie.

Klimaat- en energiedoelstellingen

De provincie zet in op een overgang naar een duurzame-energiehuishouding. Dit is mede ingegeven door veranderingen in het klimaat en het schaarser worden van fossiele brandstoffen. Gestreefd wordt naar een energiehuishouding die betrouwbaar is, een minimum aan broeikasgassen uitstoot en betaalbaar is. Tot 2020 wordt gestreefd naar een reductie van 30% van de CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990. In 2020 moet het aandeel hernieuwbare energiebronnen zijn gestegen tot 20%. Ook wordt gestreefd naar een verhoging van de energie-efficiënte met 2% per jaar (nu 1%). De productie van energie uit bodem en biomassa wordt gestimuleerd en ingezet wordt op het realiseren van 60 MW (megawatt) aan windenergie in 2020.

Windenergie

De provincie heeft de Veenkoloniën aangewezen als zoekgebied om 200 - 280 MW aan windmolens te realiseren. Een deel van het zoekgebied ligt in de gemeente Aa en Hunze. Daarnaast zijn ook de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen hierbij betrokken. Voor het gebied zijn door de provincie de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- het gaat om de plaatsing van windturbines van minimaal drie megawatt, in clusters van minimaal vijf turbines bij elkaar;
- er wordt rekening gehouden met wettelijke criteria en belemmeringen;
- overheden (rijk, provincie en gemeenten) werken samen met belangenorganisaties, initiatiefnemers en bevolking;
- draagvlak van de bevolking is belangrijk.

Figuur 4. Zoekgebied windenergie in de veenkoloniën (bron: Omgevingsvisie Drenthe)

Energie uit biomassa

Energieopwekking uit biomassa wordt gestimuleerd. Grootschalige bio-energiecentrales vestigen zich bij voorkeur op goed bereikbare bedrijventerreinen met mogelijkheden voor de energie-infrastructuur en afnamemogelijkheden van vrijkomende warmte. Daarbij kan gedacht worden aan de Energietransitieparken (kaart Visie 2020). Voor de vestiging van kleinschalige mestvergistingsinstallaties bij veehouderijbedrijven wordt het 'Beleidskader co-vergisting' gehanteerd.

Beleidskader covergisting (Provincie Drenthe, 2006)

Met de notitie 'beleidskader covergisting' wil de provincie het bestaande beleid in POP II verduidelijken en specificeren voor mestvergistingsinstallaties. In het

algemeen kunnen vergistingsinstallaties uit de categorieën A, B en C gezien worden als een agrarische (neven)activiteit. Voor de vestiging van een agrarische vergister wordt in eerste instantie uitgegaan van de bouwmogelijkheden op een bestaande agrarisch bouwvlak. Voor initiatieven in de categorie D, waarbinnen mestvergisting moet worden gezien als een industriële activiteit, geldt dat installaties in principe moeten worden gevestigd op speciaal daarvoor aangewezen bedrijventerreinen.

1. 4. GEMEENTELIJK BELEID

Toekomstvisie 2020

De Toekomstvisie 2020 zet de koers uit voor de toekomst van de gemeente Aa en Hunze. Met deze visie stelt de gemeente de bestaande kwaliteiten en waarden veilig voor de toekomst. De visie legt een aantal belangrijke keuzes vast en geeft richting aan het gemeentelijk beleid voor de komende jaren ²⁾. De Toekomstvisie 2020 is vastgesteld op 16 december 2009. De onderhavige structuurvisie is opgesteld binnen de kaders van de Toekomstvisie.

Voor de toekomst maakt de gemeente Aa en Hunze vier hoofdkeuzen:

- investeren in de kwaliteit van wonen en voorzieningen;
- investeren in een levendige en zorgzame samenleving;
- investeren in de recreatieve toeristische ontwikkeling;
- investeren in een duurzame ontwikkeling in een robuust landschap.

Landbouwvisie (2006)

De landbouwvisie bestaat uit drie delen:

- Een sectoraal deel: Nota Perspectief op de Landbouw in Aa en Hunze;
- Een integraal deel: Verslag charette landbouwvisie;
- Een reactie daarop van de raad: Reactienota.

In de reactienota staat een overzicht van de belangrijkste conclusies en aanbeveling n.a.v. de nota 'Perspectief voor de landbouw in Aa en Hunze en het verslag van de charettes voor de integrale verdiepingsslag daarvan. De conclusies en aanbevelingen zijn voorzien van een toelichting en waar mogelijk met een voorstel voor een vertaling naar het gemeentelijk (ruimtelijk)beleid. De conclusies zijn:

- de landbouwsector heeft alleen een economisch perspectief in een integrale context. Deze context moet tot uitdrukking komen in een plattelandsvisie van waaruit het beleid moet worden geformuleerd;
- voor een goede de agrarische bedrijfsontwikkeling is het noodzakelijk om de bedrijfsplannen vroegtijdig af te stemmen met de gemeente en moet de initiatiefnemer bij aanvang tevens zorgen voor draagvlak in zijn omgeving;
- in het bestemmingplan moet naar een evenwicht worden gezocht tussen verbods- en toelatingsplanologie;

²⁾ Voor de toekomst maakt de gemeente Aa en Hunze vier hoofdkeuzen:
1. investeren in de kwaliteit van wonen en voorzieningen;
2. investeren in een levendige en zorgzame samenleving;
3. investeren in de recreatieve toeristische ontwikkeling;
4. investeren in een duurzame ontwikkeling in een robuust landschap.

- De gemeente moet inzetten op nieuwe concrete ontwikkelingsperspectieven zoals de toepassing van bio-energie als verbredings- en vernieuwingstrategie voor de landbouw;
- betrek boeren actief bij grootschalige ontwikkelingen in het landschap (zoals: wonen, natuurontwikkeling) als mede initiatiefnemer in plaats van ze uit te kopen;
- de landbouwsector moet meer ruimte gegeven worden om te ondernemen. Een overvloed aan regels werkt belemmerend;
- de gemeente zou de landbouwsector meer actief moeten adviseren en ondersteunen.

VAB (Vrijkomende Agrarische Bebouwing)

Naast de mogelijkheden op bedrijventerreinen wil de gemeente de mogelijkheden binnen Vrijkomende Agrarische Bebouwing verbreden. De gemeente Aa en Hunze ziet dat in en om de (kleine) kernen ruimte gewenst is voor kleinschalige bedrijvigheid. Deze bedrijven geven de voorkeur aan een locatie bij het eigen dorp en zijn minder thuis op de bedrijventerreinen. Deze bedrijvigheid is ondersteunend aan de leefbaarheid van de dorpen en het platteland. Kansen worden gezien in Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB).

Uit ruimtelijk oogpunt kunnen zo agrarische gebouwen worden hergebruikt en is het mogelijk om cultuurhistorisch waardevolle gebouwen te behouden. De nieuwe ontwikkeling zal een positief effect moeten hebben op de economische vitaliteit en sociale leefbaarheid met behoud van de landschappelijke kwaliteit. Naast verbrede landbouwactiviteiten kan er vanuit gemeentelijk perspectief ook ruimte zijn voor wonen en zelfstandig bedrijfsvestiging, denk hierbij bijvoorbeeld aan de zakelijke dienstverlening. Aan de bedrijvigheid zal de gemeente randvoorwaarden stellen (zoals geen afbreuk bedrijfsvoering omliggende bedrijven/woningen, geen opslag/stalling buiten de opstallen, sprake acceptabele verkeerssituatie, alle bijbehorende voorzieningen op eigen terrein, geringe milieubelasting e.d.).

Toeristisch recreatief ontwikkelingsplan (TROP, september 2009)

Het doel van de TROP is het opstellen van een integraal toeristisch recreatief beleidsplan dat gedragen wordt door ondernemers en andere betrokkenen, waarin voorstellen worden gedaan om recreatie en toerisme in de gemeente verder te ontwikkelen en versterken. De visie bevat speerpunten van beleid en een programma van actiepunten.

De conclusie op basis van de analyse van het toeristisch product en de markt is

- dat Aa en Hunze een goede toeristische recreatieve basis heeft, maar dat er behoefte is aan vernieuwing en samenhang om de positie vast te houden. Dit vraagt
- om durf van ondernemers en gemeente.

De belangrijkste ambities zijn:

1. verkopen wat we hebben;

2. stimuleren van productverbetering en –vernieuwing (waaronder mogelijkheden bieden voor recreatieve, culturele invullingen in VAB);
3. waar mogelijk bieden van planologische ruimte.

Inzet is om ondernemers ruimte te bieden om te ondernemen. Verbrede, innovatieve recreatie-initiatieven en ontwikkelingen die inspelen op de witte vlekken in het toeristisch aanbod kunnen rekenen op een ‘ja-mits’ houding. Ingezet wordt op ontwikkelingsgerichte planologie; zoals uitbreidings- en omzettingmogelijkheden en meervoudige functies in het bestemmingsplan;

4. ondersteunen van de sector en samenwerking.

De gemeente streeft ernaar de toeristische infrastructuur te verbeteren en start met een fiets, wandel-, ruitersporenplan. Voor het seizoen in 2010 is het fietsknooppuntensysteem ook in de gemeente Aa en Hunze een feit. Het bieden van planologische ruimte zal naast dit toeristisch beleidsplan ook worden verankerd in de planologische beleidsvisie en bestemmingsplannen.

Nota kampeerbeleid (maart 2008)

In de nota kampeerbeleid is een onderscheid gemaakt naar de volgende categorieën: kampeerterreinen, kleinschalig kamperen, tijdelijk kamperen, natuurkampeerterreinen, vrij kamperen en kamperen voor eigen gebruik.

Kleinschalig kamperen

Het kleinschalig kamperen is in Nederland ontstaan als “kamperen bij de boer”. Op deze campings staan van 31 oktober tot 15 maart geen kampeermiddelen. Tot op heden is dit als een aparte categorie ten opzichte van reguliere kampeerterreinen gezien vanwege de kleinschaligheid en het duidelijke onderscheid ten opzichte van reguliere kampeerterreinen. Vanwege het onderscheid voorzag de Wet op de Openluchtrecreatie tot nu toe in een “lichtere” beoordeling van een perceel voor kleinschalig kamperen en van een “zwaardere” beoordeling van een regulier kampeerterrein.

De kern van de beleidskeuze is het behoud van de koppeling aan het agrarisch bedrijf/ groepsaccommodatie en geen maximum aantallen te hanteren maar de grootte van het kampeerterrein te beperken tot maximaal 0,5 hectare.

Tijdelijk kamperen

Deze vorm van kamperen is veelal gekoppeld aan evenementen of festiviteiten. Een weiland of grasveld wordt dan tijdelijk gebruikt voor het kamperen van een groep mensen. De gemeente staat tijdelijk kamperen toe tot maximaal 7 dagen. Dit valt buiten de reikwijdte van het bestemmingsplan en het planMER.

Natuurkampeerterreinen

Deze terreinen worden veelal door natuurorganisaties geëxploiteerd in bos- en natuurgebieden. De gemeente Aa en Hunze sluit in de regelgeving aan bij de toelatingsvoorwaarden van de Stichting Natuurkampeerterreinen.

Vrij kamperen en kamperen voor eigen gebruik

In deze categorie gaat het om vrij kamperen buiten de daarvoor specifiek ingerichte en geëxploiteerde terreinen door bijvoorbeeld campertoeristen en om het kamperen op eigen erf. Deze vorm van kamperen wordt niet toegestaan.

Notitie recreatieve ontwikkelingen in bestaande gebouwen (2005)

De notitie (vastgesteld in maart 2005) omvat het beleid met betrekking tot de toelating van recreatief verblijf in gebouwen met een niet-recreatieve functie (zoals bijvoorbeeld het kamperen bij de boer en het verstrekken van mogelijkheden tot logies met ontbijt ("bed & breakfast"). De beleidslijnen zijn:

- voor bed&breakfast faciliteiten tot 4 personen zijn geen planologische maatregelen noodzakelijk;
- recreatief medegebruik in de vorm van pension, appartementen of hotel is tot een capaciteit van 4 personen mogelijk via een ontheffingsprocedure;
- recreatief medegebruik in de vorm van pension, appartementen of hotel met een capaciteit van 4 t/m 10 personen is mogelijk via een ontheffing. Dit geldt ook voor B&B van 4 t/m 10 personen;
- voor een capaciteit van meer dan 10 personen geldt dat voor alle genoemde vormen van recreatief medegebruik een wijzigingsprocedure moet worden doorlopen;
- de beleidslijnen zijn van toepassing op het gehele grondgebied van de gemeente en hebben betrekking op 'burgerwoningen', agrarische bedrijven en voormalige agrarische bedrijven.

Beleidsregel maximale oppervlakte recreatiewoningen (2007)

Eind 2005 heeft de provincie Drenthe de ruimte waarbinnen een gemeente zelf vrijstelling van het bestemmingsplan mag verlenen voor een aantal categorieën van gebouwen vergroot. Zo is onder meer de mogelijkheid geboden om uitbreiding van recreatiewoningen (of vervangende nieuwbouw) te vergunnen tot een maximale oppervlakte van 100 m².

Kadernota landgoedontwikkeling 2005

Deze notitie voegt geen inhoudelijk beleid toe maar is op basis van de bestaande beleidslijnen kaderstellend voor de selectie en uitwerking van een tweetal pilots voor landgoedontwikkeling ter overbrugging naar het op te stellen nieuwe bestemmingsplan buitengebied Aa en Hunze ³.

³ Een landgoed is een nieuw te ontwikkelen en duurzaam te beheren aaneengesloten complex met een omvang van minimaal 10 hectare gerelateerd aan doelstelling, functie en bebouwing van het landgoed, dat bestaat uit een minimaal vijf hectare bos, andere houtopstanden of natuurterrein met daarin één gebouw van allure. (Definitie gemeente).

Een zorgvuldige inpassing van het landgoed als overgang tussen landbouwgronden bos- en natuurgebied is in het algemeen noodzakelijk. Met oog op een zorgvuldige en terughoudende inpassing van nieuwe landgoederen, worden in het belang van de bestaande landbouwstructuur beperkingen gesteld gerelateerd aan de POP-zonering. Als pilot zal vooralsnog medewerking worden verleend aan maximaal twee landgoedinitiatieven.

Gelet op overwegingen ten aanzien van beleidsontwikkeling voor het landelijk gebied in het kader van de actualisatie van het bestemmingsplan buitengebied en in relatie tot eventuele toekomstige mogelijkheden voor landgoedontwikkeling, wordt vooralsnog geen medewerking verleend aan landgoedontwikkeling, tenzij de motivering van een concreet verzoek daartoe aanleiding geeft (zie notitie). Naast de drie recent gerealiseerde landgoederen, wordt medewerking verleend aan maximaal twee nieuwe landgoederen op basis van deze notitie tot 2010.

Waterplan Aa en Hunze (2007)

Het gemeentelijk waterbeleid is onder andere gericht op het voorkomen van wateroverlast als gevolg van klimaatveranderingen en beleid om de waterkwaliteit en ecologie van het watersysteem te verbeteren. Daarnaast wordt het waterbeleid steeds meer geïntegreerd met de beleidsvelden ruimtelijke ordening en milieu.

Het waterplan beperkt richt zich tot het (grond)water in en direct om de dorpskernen. Voor het water in het landelijk gebied worden twee aparte plannen opgesteld door het waterschap Hunze en Aa's in samenwerking met de aanliggende gemeenten. De visie richt zich op de stedelijke kernen van de gemeente en legt waar nodig relaties met het buitengebied. Als knelpunt voor het buitengebied wordt genoemd dat op enkele plekken in het landelijk gebied incidenteel wateroverlast voorkomt.

Gebiedsspecifieke knelpunten Drentse Aa

Landbouw en natuur hebben tegenstrijdige belangen als het gaat om waterkwaliteit en waterpeil. Zo zouden bij het Amerdiep keuzes tussen natuur en landbouw in het stroomdal moeten worden gemaakt. Bij het Deurzerdiep heeft de landbouw last van hoge grondwaterstanden. Eswateroverlast komt (beperkt) voor in Eext. Dit eswater stroomt van de hoger gelegen esgronden naar de lagere gebieden waar het water zich verzamelt. De waterkwaliteit in het oppervlaktewater voldoet niet overal aan de landelijke waterkwaliteitsnormen. In het Anlooër Diepje zit bijvoorbeeld te veel stikstof in het water.

Gebiedsspecifieke knelpunten Hunzegebied

Veen oxideert in het Hunzegebied waardoor de bodem daalt. Als er niets wordt ondernomen om dit tegen te gaan, zal dit binnen enkele decennia tot wateroverlast leiden. De Hunze heeft een te hoge voedselrijkdom. Een van de bronnen is de Roolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van Gieten.

Milieubeleidsplan (2010) en Duurzaamheidsvisie (2011)

Het Milieubeleidsplan 2010-2013 van de gemeente Aa en Hunze heeft als ondertitel “naar een duurzamer Aa en Hunze” ⁴⁾. Dit geeft het belang van het thema duurzaamheid voor de gemeente aan. Duurzaamheid kan zich uiten in het toepassen van andere dan fossiele brandstoffen of door het scheiden van afval waardoor er meer gerecycled kan worden of door hergebruik van grond in de gemeente.

De gemeente Aa en Hunze heeft in 2011 een Duurzaamheidsvisie vastgesteld. In deze visie is het doel opgenomen om de uitstoot van CO₂ met 50% te reduceren in 2025. Het plan bestaat uit 5 hoofdelementen van milieubeleid:

1. Klimaat- en energiebeleid;
2. Bodembeleid;
3. Geluidbeleid;
4. Luchtkwaliteit;
5. Afvalbeleid.

Windenergie kan daar een belangrijke bijdrage aan leveren. Hoewel windenergie wordt gezien als een waardevolle duurzame energiebron is de ruimtelijke inpassing van windmolenparken doorgaans erg moeilijk. Het proces om te bepalen waar de windmolens zouden kunnen komen wordt door de gemeenten onder regie van de provincie doorlopen.

In het kader van de Agenda voor de Veenkoloniën zijn in totaal 20 bedrijven geselecteerd om het dak van de bedrijfsgebouwen van zonnepanelen te voorzien. Het opwekken van energie in zonne-energieparken (velden met zonnepanelen) komt in het buitengebied van Aa en Hunze nog niet voor. Toch is dit een ontwikkeling waar op termijn wellicht rekening mee moet worden gehouden. De ruimtelijke consequenties van deze vorm van grondgebruik zijn echter groot. Het veenkoloniale gebied leent zich daarom het beste voor deze vorm van grondgebruik.

Figuur 5. Voorbeeld van zonne-energie park (bron: www.duurzameenergiethuis.nl)

⁴⁾ Milieubeleidsplan Aa en Hunze 2010-2013 Naar een duurzamer Aa en Hunze.

1. 5. Beleid en regelgeving landschap, cultuurhistorie en archeologie

Omgevingsvisie en Omgevingsverordening Drenthe

De omgevingsvisie van de provincie richt zich op de bescherming van aardkundige, cultuurhistorische en landschappelijke kenkwaliteiten.

Monumentenwet

Op basis van de *Monumentenwet* worden de volgende objecten beschermd:

- cultuurhistorisch waardevolle gebouwen;
- cultuurhistorisch of architectuurhistorisch waardevolle occupatiepatronen (Beschermd dorpsgezicht of Beschermd Stadgezicht);
- archeologische vindplaatsen met een hoge waarde.

1. 6. Beleid en regelgeving ecologie

1.6.1. Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998:

1. verankert de Europese gebiedsbescherming van Natura 2000, bestaande uit Speciale Beschermingzones (sbz's) op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, in de Nederlandse wetgeving. Daarnaast vallen de reeds bestaande (Staats)natuurmonumenten onder deze wet;
2. vormt de wettelijke basis voor de aanwijzingsbesluiten met instandhoudingsdoelstellingen;
3. legt de rol van bevoegd gezag voor verlening van Nb-wetvergunningen meestal bij de provincies (in dit geval Gedeputeerde Staten van Groningen).

Het is verboden zonder vergunning van Gedeputeerde Staten projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten, die – gelet op de instandhoudingsdoelstelling – de kwaliteit van het gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben⁵⁾. Voor vergunningverlening is dan een habitattoets nodig.

De eerste stap betreft de oriëntatiefase waarin sprake is van een voortoets. Centraal staat dan de vraag of er een *kans op een significant negatief effect* is. Indien dergelijke effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten dan dient een Passende beoordeling opgesteld te worden, alsmede een planMER, waarin de effecten op Natura 2000 worden onderzocht. Indien uit deze beoordeling blijkt dat ook na het treffen van mitigerende maatregelen daadwerkelijk sprake is van een significant negatief effect, dan dient om voor vergunningverlening in aanmerking te komen vervolgens voldaan te worden aan de zogenaamde *ADC-criteria*:

⁵⁾ Volgens de EU-handleiding treedt 'verslechtering' op, wanneer de door de habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer er een dalende lijn optreedt met betrekking tot de specifieke betekenis van een gebied voor de instandhouding van de habitat of de daarmee 'geassocieerde typische soorten' op lange termijn. Van 'verstoring' is volgens de EU-handleiding sprake, wanneer uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de soort het gevaar loopt niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat te blijven.

- er zijn geen Alternatieven;
- er is sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang;
- vooraf zijn adequate Compenserende maatregelen getroffen.

In het kader van de Nb-wet dienen zowel interne effecten (binnen de beschermde gebieden) als externe effecten (buiten de beschermde gebieden) van het voornemen op de te beschermen soorten en habitattypen te worden onderzocht. Van belang daarbij is dat de instandhoudingsdoelstelling, voor zover het een gebied betreft, aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid (Natura 2000), dan wel de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid (Beschermd Natuurmonument), niet in gevaar komen.

1.6.2. Natura 2000-beheerplannen

Met het oog op de instandhoudingsdoelen stellen Gedeputeerde Staten voor Natura 2000-gebieden een beheerplan vast. In dit beheerplan wordt aangegeven welke instandhoudingmaatregelen dienen te worden genomen. Een beheerplan geldt voor een periode van maximaal zes jaren en kan worden verlengd. Enerzijds bevat een beheerplan een uitwerking van de natuurdoelen in omvang, ruimte en tijd en beschrijft het de maatregelen die genomen moeten worden om die doelen daadwerkelijk te bereiken. Anderzijds geeft het beheerplan aan in hoeverre bestaande of nieuwe activiteiten in en om het gebied kunnen (blijven) plaatsvinden, zonder dat de doelen in gevaar komen.

1.6.3. Programmatische Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak (PAS) in werking getreden. De PAS is in beginsel bedoeld om de stikstofproblematiek en de vastgelopen vergunningverlening vlot te trekken. De PAS is gebaseerd op het principe van salderen: door generieke en gebiedsgerichte maatregelen te treffen, wordt milieuruimte gecreëerd. Daarmee ontstaat enerzijds ruimte voor nieuwe economische ontwikkeling. Anderzijds is de verbetering van de natuurkwaliteit van Natura 2000-gebieden gewaarborgd.

Ontwikkelruimte

De ontwikkelruimte die onder het PAS tot stand komt, is opgedeeld in vier compartimenten:

1. Een deel voor ontwikkeling van bestaande economische activiteiten (autonome ontwikkeling).
2. Een deel voor prioritaire projecten zoals de MIRT projecten.
3. Een deel voor projecten die onder een grenswaarde vallen (1 mol N/ha/jr)
4. Een deel voor overige projecten.

De provincie is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet en besluit over de toekenning van ontwikkelruimte. Projecten onder de grenswaarde zijn daarbij vrijgesteld (tot 0,05 mol/ha/jr) of meldingsplichtig (tot 1 mol/ha/jr). Voor projecten boven de grenswaarde moet een Natuurbeschermingswetvergunning worden

verkregen. Wanneer 95% van de ontwikkelruimte is uitgegeven, wordt de grenswaarde overigens voor de vergunningenplicht overigens bijgesteld naar 0,05 mol/ha/jr.

Extern salderen, bijvoorbeeld door saldo van stoppende bedrijven over te nemen, is onder de PAS niet meer toegestaan voor inrichtingen zoals bedoeld in de Wet milieubeheer, omdat het PAS zelf is gebaseerd op het salderingsprincipe. Saldering binnen inrichtingen zelf, is wel toegestaan. Dit wordt gezien als een mitigerende maatregel en wordt intern salderen genoemd.

1.6.4. Flora- en faunawet

Voor de soortenbescherming is de Flora- en faunawet (hierna Ffw) van toepassing. Deze wet is gericht op de bescherming van dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De Ffw bevat onder meer verbodsbepalingen met betrekking tot het aantasten, verontrusten of verstoren van beschermde dier- en plantensoorten, hun nesten, holen en andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen. De wet maakt hierbij een onderscheid tussen 'licht' en 'zwaar' beschermde soorten. Indien sprake is van bestendig beheer, onderhoud of gebruik, gelden voor sommige, met name genoemde soorten, de verbodsbepalingen van de Ffw niet. Er is dan sprake van vrijstelling op grond van de wet. Voor zover deze vrijstelling niet van toepassing is, bestaat de mogelijkheid om van de verbodsbepalingen ontheffing te verkrijgen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Voor de zwaar beschermde soorten wordt deze ontheffing slechts verleend, indien:

- er sprake is van een wettelijk geregeld belang (waaronder het belang van land- en bosbouw, bestendig gebruik en dwingende reden van groot openbaar belang);
- er geen alternatief is;
- geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient in het geval van zwaar beschermde soorten of broedende vogels overtreding van de Ffw voorkomen te worden door het treffen van maatregelen, aangezien voor dergelijke situaties geen ontheffing kan worden verleend.

Met betrekking tot vogels hanteert het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de volgende interpretatie van artikel 11:

De verbodsbepalingen van artikel 11 beperken zich bij vogels tot alleen de plaatsen waar gebroed wordt, inclusief de functionele omgeving om het broeden succesvol te doen zijn, én slechts gedurende de periode dat er gebroed wordt. Er zijn hierop echter verschillende uitzonderingen, te weten:

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Ffw het gehele seizoen.

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruikmaken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd

In de 'aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het hele jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie 5 vragen soms wel om nader onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

1.6.5. Programmatische aanpak stikstof

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) is begin 2009 van start gegaan met als doel om de vastgelopen vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 weer vlot te trekken. De PAS is gebaseerd op het principe van salderen: door generieke maatregelen te treffen en door stikstofruimte van stoppende agrarische bedrijven juridisch vast te leggen, wordt milieuruimte gecreëerd om nieuwe vergunningen te verlenen en gelijktijdig een verbetering van de natuurkwaliteit te realiseren. Omdat de vergunningverlening in Natura 2000-gebieden wettelijk geregeld is, moet de PAS in zijn definitieve vorm ook in de wet worden vastgelegd. Vooralsnog is de wettelijke verankering van het PAS nog niet afgerond.

1.6.6. Natuurbeheerplan 2015

Jaarlijks wordt door de Provincie een Natuurbeheerplan vastgesteld. In het plan wordt aangegeven welke gebieden in aanmerking komen voor een beheervergoeding voor verschillende type (agrarisch) natuurbeheer of landschapsbeheer. Op dit moment ligt het ontwerp-natuurbeheerplan 2015 ter inzage.

1. 7. Beleid en regelgeving leefomgeving

1.7.1. Verkeershinder

Hoewel het aspect verkeershinder een belangrijk criterium vormt bij het opstellen van ruimtelijke plannen, zijn er geen wettelijke normen voor vastgesteld. Wel van belang zijn de gemeentelijke verkeers- en vervoerplannen (zie onderstaand).

In het landelijk gebied heeft verkeershinder niet zozeer betrekking op de belasting van het wegennet en de lengte van de reistijd, als wel de hinder van landbouwverkeer en de veiligheid van (recreatieve) fietsroutes.

1.7.2. Luchtkwaliteit

In de *Wet milieubeheer* zijn grenswaarden opgenomen ten aanzien van een aantal luchtverontreinigende stoffen. In de ruimtelijke ordening zijn met name de stoffen fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2) van belang. De grenswaarden van deze stoffen zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Stof	Toetsing van	Grenswaarde	Geldig vanaf
stikstofdioxide (NO_2)	jaargemiddelde concentratie	60 $\mu g/m^3$ 40 $\mu g/m^3$	2010 2015
	uurgemiddelde concentratie max. 18 keer per jaar	300 $\mu g/m^3$ 200 $\mu g/m^3$	2010 2015
fijnstof (PM_{10})	jaargemiddelde concentratie	40 $\mu g/m^3$	2005
	24-uurgemiddelde concentratie max. 35 keer per jaar	75 $\mu g/m^3$ 50 $\mu g/m^3$	2005 2011

Tabel 1 Grenswaarden fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2)

In het *Besluit niet in betekende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)* is bepaald dat ontwikkelingen met een beperkte bijdrage aan de concentraties luchtverontreinigende stoffen, niet hoeven te worden getoetst aan de grenswaarden. Het gaat om een aantal omschreven categorieën projecten en projecten die niet meer dan 3% van de grenswaarde bijdragen (1,2 $\mu g/m^3$).

1.7.3. Geluidhinder

Het toetsingskader voor geluidshinder van agrarische bedrijven wordt gevormd door de algemene regels van het *Activiteitenbesluit*. Uiteindelijk zal het *Activiteitenbesluit* worden geïntegreerd in het *Besluit algemene regels inrichtingen milieubeheer*, het zogenaamde *Activiteitenbesluit*. Het toetsingskader voor geluid voor bedrijfsactiviteiten die niet voldoen aan de algemene regels, wordt gevormd door de *Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening* uit 1998. Ten aanzien

van indirecte hinder als gevolg van verkeersbewegingen wordt de zogenaamde *Schrikkelcirculaire* ⁶⁾ gehanteerd.

In de meeste voorgenoemde toetsingskaders wordt een onderscheid gemaakt tussen een langtijdgemiddeld beoordelingsniveau ($L_{A,r,LT}$) en een maximaal geluidsniveau ($L_{A,max}$).

1.7.4. Wet geurhinder en veehouderij

Rond veehouderijen kan sprake zijn van geurhinder. Hieronder wordt ingegaan op het wettelijk toetsingskader.

Wet geurhinder en veehouderij

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) bevat het beoordelingskader voor geurhinder van veehouderijen die vergunningplichtig zijn op basis van de Wet milieubeheer (Wm). Het beoordelingskader is als volgt:

- voor diercategorieën waarvan de geuremissie per dier is vastgesteld (in de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv))⁷⁾ geldt een maximale geurbelasting⁸⁾ op een geurgevoelig object;
- voor andere diercategorieën geldt een minimale afstand van de dierenverblijven ten opzichte van geurgevoelige objecten.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen concentratiegebieden (conform Reconstructiewet) en niet-concentratiegebieden en tussen situaties binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom. De wet beschrijft in artikel 3 de maximale norm voor geurbelasting van een veehouderij ten opzichte van een gevoelig object in vier situaties, deze zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

		concentratiegebied	niet-concentratiegebied
binnen bebouwde kom	diercategorieën Rgv	max. 3 ouE/m ³	max. 2 ouE/m ³
	andere diercategorieën	min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object	min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object
buiten bebouwde kom	diercategorieën Rgv	max. 14 ouE/m ³	max. 8 ouE/m ³
	andere diercategorieën	min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object	min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object

Tabel 2 Overzicht geurnormen Wgv

⁶⁾ Circulaire inzake geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting; beoordeling in het kader van de Wet milieubeheer, d.d. 29 februari 1996.

⁷⁾ Onder meer vleeskalveren en jong vleesvee, schapen, geiten, biggen en vleesvarkens, legkippen, vleeskuikens, eenden, parelhoenders.

⁸⁾ De maximale geurbelasting wordt uitgedrukt in odourunits per kubieke meter lucht (ouE/m³).

Voor geurgevoelige objecten die onderdeel uitmaken van een andere veehouderij gelden niet de maximale geurbelastingen, maar de minimale afstanden van 100 m binnen de bebouwde kom en 50 m buiten de bebouwde kom.

De Wgv biedt gemeenten de mogelijkheid om afwijkende geurnormen vast te stellen voor (delen van) het grondgebied.

Regeling geurhinder en veehouderij

In de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) is de wijze vastgelegd waarop:

- de geurbelasting wordt bepaald;
- de afstand tussen veehouderij en geurgevoelig object⁹⁾ wordt gemeten.

Activiteitenbesluit

Per 1 januari 2013 zijn agrarische activiteiten onder de werkingssfeer van het Activiteitenbesluit gebracht. In het Activiteitenbesluit zijn voor alle agrarische activiteiten, waaronder veehouderijen, eisen opgenomen. Voor de veehouderijen is aangesloten bij de systematiek uit de Wgv, dat wil zeggen dat in bepaalde gevallen een maximaal toegestane geurbelastingen geldt (diercategorieën waarvoor een geuremissiefactor is vastgesteld, bijvoorbeeld varkens en pluimvee) en in andere gevallen vaste afstandseisen gelden (diercategorieën waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld, waaronder melkrundvee).

Wet Plattelandswoningen

Op 1 januari 2013 is de Wet Plattelandswoningen in werking getreden. Deze wet bevat twee onderdelen:

1. het planologische regime, en niet langer het feitelijk gebruik, is bepalend voor de bescherming die een gebouw of functie geniet tegen negatieve milieueffecten;
2. (voormalige) agrarische bedrijfswoningen die (tevens) door derden mogen worden bewoond (plattelandswoningen) zijn niet langer beschermd tegen milieugevolgen van het bijbehorende bedrijf.

Wanneer een bestemmingsplan bewoning door derden van agrarische bedrijfswoningen toestaat, moet worden onderbouwd dat sprake is van een aanvaardbaar leefklimaat.

Handreiking Geurhinder en Veehouderij

Voor de cumulatie (stapeling) van geurhinder geldt geen wettelijk kader. Vaak wordt er getoetst aan de Handreiking Geurhinder en Veehouderij. In de handreiking is een classificatie opgenomen van de geurhinder. Deze classificatie is weergegeven in de onderstaande tabel.

9) Definitie van een geurgevoelig object: een gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent, of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.

Milieukwaliteit	Geurgehinderden	Voorgrondbelasting (individueel bedrijf)	Achtergrondbelasting (cumulatieve belasting)
Zeer goed	0 – 5 %	0 – 0,7 ouE/m ³	0 – 1,5 ouE/m ³
Goed	5 – 10 %	0,7 – 1,8 ouE/m ³	1,5 – 3,5 ouE/m ³
Redelijk goed	10 – 15 %	1,8 – 3 ouE/m ³	3,5 – 6,5 ouE/m ³
Matig	15 – 20 %	3 – 4,5 ouE/m ³	6,5 – 10 ouE/m ³
Tamelijk slecht	20 – 25 %	4,5 – 6,5 ouE/m ³	10 – 14 ouE/m ³
Slecht	25 – 30 %	6,5 – 8,5 ouE/m ³	14 – 19 ouE/m ³
Zeer slecht	30 – 35 %	8,5 – 11,3 ouE/m ³	19 – 25 ouE/m ³
Extreem slecht	35 – 40 %	11,3 – 14,7 ouE/m ³	25 – 32 ouE/

Tabel 3 Relatie geurbelasting en milieukwaliteit

1.7.5. Wet Plattelandswoning

Het wetsvoorstel Plattelandswoning is begin 2013 van kracht geworden. Deze wet biedt een oplossing voor bewoning van de bedrijfswoning bij een agrarisch bedrijf door derden. Onder de huidige wet valt dit niet goed te regelen. De initiatiefwet bepaalt dat de bestemming bepalend is voor de milieugevoeligheid en niet langer het feitelijk gebruik. Daarnaast biedt de wet mogelijkheid om bewoning door derden in een (voormalige) bedrijfswoning toe te staan. Dit kan door het opnemen van een aanduiding in het bestemmingsplan.

Nu deze oplossing beschikbaar is moeten gemeenten actief te kiezen hoe zij met deze situaties om willen gaan. Gedogen is niet langer reëel. Overigens biedt de wet geen oplossing voor de milieugevoeligheid van agrarische bedrijven die volledig worden omgezet naar een woonbestemming.

1.7.6. VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ruimtelijke afstemming tussen bedrijfsactiviteiten, voorzieningen en gevoelige functies (woningen) noodzakelijk. Bij deze afstemming kan gebruik worden gemaakt van de richtafstanden uit de basiszoneringlijst van de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' (2009). Een richtafstand kan worden beschouwd als de afstand waarbij onaanvaardbare milieuhinder als gevolg van bedrijfsactiviteiten redelijkerwijs kan worden uitgesloten. In geval van een gemengd gebied kan worden gewerkt met een verkleinde richtafstand.

BIJLAGE 2

NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU PLANMER BUITENGEBIED

**NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU
PLANMER BUITENGEBIED**

CODE 120104 / 18-04-13

GEMEENTE AA EN HUNZE 120104 / 18-04-13
NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU PLANMER BUITENGEBIED

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz</u>
1. INLEIDING	1
1. 1. Een nieuw bestemmingsplan	1
1. 2. Verplichting om een planMER op te stellen	1
1. 3. Doel van de mer-procedure	2
1. 4. Procedure en inhoud van een planMER	3
1. 5. Doel en opzet van deze notitie reikwijdte en detailniveau	3
2. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELINGEN	5
2. 1. Kerngegevens	5
2. 2. Landschap en cultuurhistorie	6
2. 3. Natuur en water	8
2. 4. Landbouwsector	10
2. 5. Recreatie en toerisme	12
2. 6. Wonen, niet-agrarische bedrijven en voorzieningen	12
2. 7. Infrastructuur en energie	13
2. 8. Autonome ontwikkelingen buiten het plangebied	14
3. BELEIDSKADER EN VOORNEMEN	15
3. 1. Belangrijkste beleidsuitgangspunten	15
3. 2. Structuurvisie buitengebied Aa en Hunze	15
3. 3. Het voornemen: een nieuw bestemmingsplan buitengebied	20
4. TE ONDERZOEKEN MILIEUASPECTEN	27
4. 1. Bodem en water	27
4. 2. Landschap, cultuurhistorie en archeologie	27
4. 3. Ecologie	29
4. 4. Woon- en leefklimaat	33
4. 5. Gezondheidseffecten	35
4. 6. Duurzame energie	35
5. ALTERNATIEVENONTWIKKELING	36
5. 1. Referentiesituatie	36
5. 2. Het voornemen	36
5. 3. Alternatieven	37
6. CONCLUSIE	40
6. 1. Te onderzoeken alternatieven	40
6. 2. Te onderzoeken ontwikkelingen en milieuaspecten	40
6. 3. Cumulatietoets	41
6. 4. Afbakening van het plangebied en het studiegebied	42
6. 5. Tijdshorizon	42

BIJLAGEN

Bijlage 1 Inhoudsvereisten en procedure planmer

Bijlage 2 Relevant beleidskader

1. INLEIDING

1. 1. Een nieuw bestemmingsplan

Als gevolg van de verplichting om bestemmingsplannen eens in de 10 jaar te actualiseren werkt de gemeente Aa en Hunze aan het opstellen van een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied. Voorafgaand aan het nieuwe bestemmingsplan buitengebied wordt een structuurvisie voor het buitengebied gemaakt, waarin de beleidskeuzes voor het buitengebied worden neergelegd.

Met het bestemmingsplan en de structuurvisie wordt ingezet op het beschermen en versterken van bestaande waarden. Binnen bepaalde randvoorwaarden zijn ook ontwikkelingsmogelijkheden voorzien voor onder andere landbouw en (kleinschalige) recreatie. Omdat de structuurvisie en het bestemmingsplan een afwegingskader vormt voor (toekomstige) activiteiten die mer-(beoordelings)plichtig zijn, wordt bij de voorbereiding van deze plannen een planmer-procedure ¹⁾ doorlopen.

Het plangebied van het bestemmingsplan omvat het gehele buitengebied, uitgezonderd de kernen en recreatieterreinen. Het studiegebied van het planmer zal groter zijn, aangezien de milieueffecten tot buiten het plangebied kunnen reiken (zie afbakening studiegebied in paragraaf 6.4).

1. 2. Verplichting om een planMER op te stellen

Planmer-plicht

Een *planmer* is wettelijk verplicht bij het voorbereiden van programma's en plannen waarbij:

- a. het betreffende plan (een structuurvisie, een bestemmingsplan e.d.) het 'kaders vormt' voor activiteiten in het plangebied, waarvoor de Wet Milieubeheer een project-m.e.r. of een m.e.r.-beoordeling verplicht stelt;
- b. de ontwikkelingen binnen het plan mogelijk tot significante gevolgen leidt voor Natura 2000-gebieden.

Primaire aanleiding voor het opstellen van een planMER bij de structuurvisie en het bestemmingsplan, zijn de mogelijkheden voor schaalvergroting van de veehouderij. In het nieuwe bestemmingsplan worden mogelijkheden geboden voor het vergroten voor de grondgebonden landbouw en in beperkte mate de intensieve veehouderij. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor 'de oprichting, uitbreiding en wijziging van een installatie voor het fokken, mesten of houden van dieren' moet een projectmer of een mer-beoordeling worden uitgevoerd ²⁾.

¹⁾ De afkorting planmer wordt gehanteerd voor de procedure van milieueffectrapportage. De afkorting planMER heeft betrekking op het milieueffectrapport, de uitkomst van deze procedure.

²⁾ In het bestemmingsplan worden bijvoorbeeld mogelijkheden geboden voor de uitbreiding van melkveehouderijen naar meer dan 200 stuks melkvee (categorie D14 uit de bijlage van het *Besluit milieueffectrapportage*) of de uitbreiding van een pluimveehouderij met meer dan 85.000 mesthoenders of 60.000 hebben (categorie C14)

Ook het oprichten van een (mest)vergistingsinstallatie is gezien de stapeling van activiteiten sprake van een planmer-plicht ³⁾. De Structuurvisie en het bestemmingsplan Buitengebied vormen gezamenlijk een afwegingskader voor deze activiteiten. Het bestemmingsplan is daarom planmer-plichtig.

Ook kleinschalige activiteiten worden meegenomen

Activiteiten die niet rechtstreeks de drempelwaarde voor de projectmer- of mer-beoordelingsplichtig overschrijden, kunnen op basis van de nieuwe mer-systematiek leiden tot de verplichting om een planMER op te stellen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om activiteiten die vanwege hun specifieke ligging of als gevolg van cumulatie nadelige gevolgen met zich mee brengen voor de landschappelijke of natuurlijke waarden in een gebied.

Het onbeperkt toestaan van bijvoorbeeld kleinschalige recreatieve ontwikkelingen en mestvergisters heeft in sommige gevallen een dergelijke uitstraling. In deze notitie wordt afgewogen in welke ontwikkelingsmogelijkheden worden meegenomen in het MER.

Noodzaak voor een passende beoordeling

Op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn natuurgebieden aangewezen met natuurwaarden van Europees belang: de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Bij projecten en plannen waarvan niet op voorhand kan worden uitgesloten dat zij leiden tot significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd.

In de gemeente Aa en Hunze liggen ligt het Natura 2000-gebied Drentsche Aa-gebied. Door de depositie van ammoniak (uit nieuwe stallen) kunnen significant negatieve effecten voor stikstofgevoelige habitats in dit gebied niet op voorhand worden uitgesloten. Zodoende wordt bij het planMER een passende beoordeling opgenomen.

1. 3. Doel van de mer-procedure

De milieueffectrapportage is bedoeld om milieubelangen een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming rondom plannen en projecten. Er zijn verschillende typen milieueffectrapportage. Een planmer is bedoeld voor plannen met een strategisch karakter zoals structuurvisies of plannen die het kader vormen voor vervolgbesluiten die mer- of mer-beoordelingsplichtig zijn, zoals de aanvraag van omgevingsvergunningen (en in bepaalde gevallen bestemmingsplannen, wijzigingsplannen of uitwerkingsplannen).

Het planMER moet inzichtelijk maken of de gemaakte planologische keuzes op gebiedsniveau leiden tot significante effecten voor het milieu. Het bestemmingsplan bevat generiek toelatingsbeleid. Omdat niet op voorhand

³⁾ Het gaat hier om een activiteit uit categorie D18.1 van het *Besluit milieueffectrapportage* (het oprichten van een installatie waarbij per dag meer dan 50 ton afvalstoffen wordt verwijderd)

kan worden voorspeld welke ontwikkelingen zich zullen voordoen en op welk perceel, heeft het planMER in aansluiting op het bestemmingsplan een relatief hoog abstractieniveau. De effecten worden perceelsoverstijgend in beeld gebracht. Daarbij worden op gebiedsniveau uitspraken gedaan over de milieueffecten.

Bij het indienen van een concrete vergunningaanvraag, worden de milieueffecten door middel van een projectMER, mer-beoordeling of een vormvrije mer-beoordeling meer gedetailleerd en locatiespecifiek onderzocht.

1. 4. Procedure en inhoud van een planMER

Planmer-procedure

Het opstellen van een planMER gebeurt aan de hand van een aantal wettelijk verplichte stappen. De planmer-procedure loopt gelijk op met de procedure voor het bestemmingsplan. Het planMER moet minimaal gezamenlijk met het ontwerpbesluit ter inzage worden gelegd. Er wordt echter naar gestreefd om het planMER tezamen met het voorontwerpbestemmingsplan ter inzage te leggen. In bijlage 1 wordt de planmer-procedure meer gedetailleerd beschreven.

planMER	Structuurvisie	Bestemmingsplan
Opstellen NRD		
Raadplegen overleg- en adviesorganen		
Opstellen planMER	Opstellen structuurvisie	Opstellen voorontwerpbestemmingsplan
Ter inzage leggen planMER	Ter inzage leggen ontwerp-structuurvisie	Ter inzage leggen voorontwerpbestemmingsplan
Toetsingsadvies van de Commissie mer	Beantwoorden zienswijzen	Inspraak en overleg
	Vaststellen Structuurvisie	Opstellen ontwerpbestemmingsplan
		Zienswijzen op het ontwerpbestemmingsplan
		Vaststellen van het bestemmingsplan

Tabel 1 Afstemming tussen de verschillende procedures

Inhoud

Het planMER moet voldoende informatie bevatten om de besluitvorming op een goede manier af te kunnen afronden. In dit geval is het detailniveau van het bestemmingsplan leidend voor de inhoud van het planMER. Verder staat de vergelijking tussen de huidige situatie, autonome ontwikkeling en de toekomstige situatie centraal in het MER. In bijlage 1 worden de wettelijke inhoudsvereisten nader beschreven.

1. 5. Doel en opzet van deze notitie reikwijdte en detailniveau

Met deze notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) wordt afgebakend welke aspecten in het planMER moeten worden meegenomen en op welke manier deze worden onderzocht. Daarnaast heeft de notitie een communica-

tief doel. Op basis van de notitie worden betrokken overleg- en adviesinstanties geïnformeerd over de reikwijdte en detailniveau van het planMER.

De NRD is als volgt opgezet:

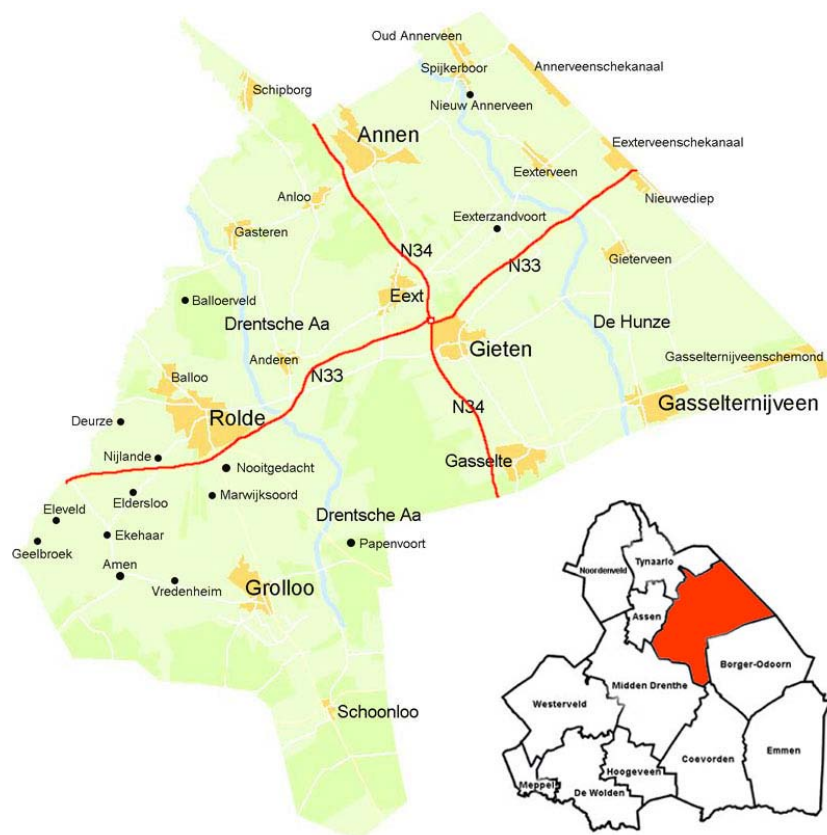
- hoofdstuk 2 geeft een beeld de huidige situatie en de autonome ontwikkelingen in de (omgeving) van het plangebied;
- in hoofdstuk 3 wordt de belangrijkste randvoorwaarden vanuit het beleid omschreven en worden de ontwikkelingsmogelijkheden en randvoorwaarden van het nieuwe bestemmingsplan benoemd (het voornemen);
- hoofdstuk 4 bevat een korte verkenning van de milieuaspecten die spelen in het buitengebied en doet per aspect een voorstel voor een onderzoeksaanpak;
- hoofdstuk 5 geeft een afweging van de alternatieven die in het planMER worden onderzocht;
- in hoofdstuk 6 worden conclusies getrokken ten aanzien van de reikwijdte en het detailniveau van het planMER.

2. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELINGEN

Om te kunnen bepalen welke landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden er in de gemeente Aa en Hunze aanwezig zijn, worden in deze paragraaf de huidige situatie in het plangebied beschreven. Ook wordt aangegeven welke autonome ontwikkelingen op het gebied van landbouw en recreatiesector in de gemeente spelen.

2. 1. Kerngegevens

Aan en Hunze is een gemeente in het noordoosten van de Provincie Drenthe. De gemeente grenst aan de Drentse gemeenten Borger-Odoorn, Midden-Drenthe, Assen en Tynaarlo. Daarnaast grenst het aan de Groningse gemeente Hogeveen, Veendam en Stadskanaal. De gemeente heeft een oppervlakte van 27.888 ha en bestaat bijna volledig uit land. Aa en Hunze heeft ongeveer 25.500 inwoners die wonen in 35 verschillende dorpen en een tiental buurtschappen. Hoofdplaats is Gieten (5.180 inwoners). Daarnaast vormen Annen (3.720) en Rolde (3.955) grotere dorpen met een verzorgingsfunctie voor het omliggende gebied. De gemeente wordt weergegeven in de onderstaande figuur.

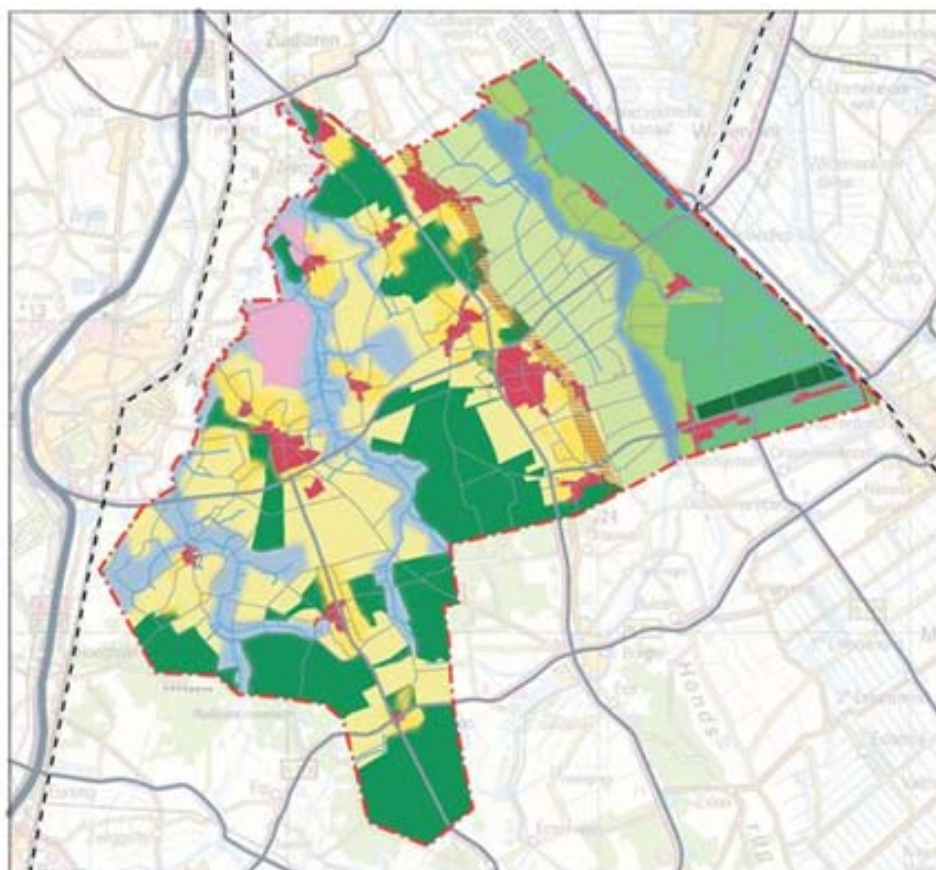
Figuur 1. De gemeente Aa en Hunze in de regionale context

2. 2. Landschap en cultuurhistorie

Landschappelijke eenheden

In Aa en Hunze kunnen twee landschappelijke deelgebieden worden onderscheiden te weten:

- het esdorpenlandschap in het stroomdal van de Drentsche Aa;
- de veenontginningen aan de oostzijde van de gemeente.

LEGENDA

■ dorpen

Esdorpenlandschap

■ essen, velden en kampen

■ beekdal Aa

■ heidevelden en zandverstuivingen

■ bossen

Veenontginningen

■ beekdal Aa en Hunze

■ randveenontginningen

■ binnerven

■ veenkoloniën

■ bossen

Landschapselementen

— beken en overige watergangen

■ essen

— steilrand

Figuur 2. Landschappelijke deelgebieden en eenheden

De landschapstypen bevatten elk hun kenmerkende ruimtelijke eenheden en landschappelijke patronen.

Het esdorpenlandschap is in de middeleeuwen ontstaan door de vorm van landbouw die toen werd toegepast. Op de hoger gelegen werd akkerbouw bedreven, waarbij de akkers (essen) werden opgehoogd met heideplaggen en mest vanuit potstallen. Op die manier ontstonden esdekken met steile esranden. De lager gelegen delen in de beekdalen werden gebruikt als hooiland. Het esdorpen landschap is een afwisselend landschapstype, met veel kleinschalige (beplanting)structuren.

Het stroomgebied van de Drentsche Aa vormt een cultuurhistorisch en landschappelijk zeer waardevol en nog redelijk gaaf gebied. Nergens in Nederland is een beekstelsel van deze omvang zo ongeschonden door de decennia van ruilverkaveling en normalisatie gekomen. Het gehele esdorpenlandschap van Aa en Hunze behoort daarom tot het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Het noordwestelijk deel van de gemeente is daarnaast onderdeel van Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa (Nationaal Park). Alhoewel Nationale Landschappen door het rijk niet meer planologisch worden beschermd, geeft dit wel aan dat het landschap een hoge waardering heeft.

De volgende elementen zijn kenmerkend voor het esdorpenlandschap:

- essen, velden en kampen;
- beekdal Aa;
- heidevelden en zandverstuivingen;
- bossen.

Het veenontginningslandschap is van jongere leeftijd. Het veen werd in eerste instantie ontgonnen vanuit de bestaande structuren en de hoger gelegen gebieden (randveenontginningen). Later werd de veenwinning grootschaliger en wordt het veen ontgonnen op basis van investeringen van compagnieën. In de veenkoloniën wordt een stelsel van kanalen en wijken gegraven. Het Nieuwediep dat langs de oostgrens van de gemeente ligt, vormt hiervan een overblijfsel. Het landschap van het veengebied is overwegend open en wordt her en der onderbroken met kleine landschapselementen in de vorm van bebouwing en opgaand groen. De openheid van het landschap over het algemeen goed behouden gebleven.

In het veenontginningslandschap kunnen de volgende landschappelijke elementen worden onderscheiden:

- beekdal Hunze. Door natuurontwikkeling in het beekdal is verdere verdichting aan de orde;
- binnenvenen (gebied vanaf de Hondsrug tot westzijde van het beekdal Hunze EHS);
- randveenontginning (gebied vanaf oostzijde beekdal Hunze EHS met daarbij inbegrepen het randveenontginningslint);
- veenkoloniën (gebied ten oosten van het randveenontginningslint tot de provinciegrens);
- bossen.

De grens tussen beide landschapstypen wordt gevormd door De Hondsrug. De Hondsrug is een 40 km lange keileemrug met een hoogte van ongeveer 20 meter. De Hondsrug kan worden gezien als een op zichzelf staande landschappelijke eenheid. Op de Hondsrug liggen een aantal van de grotere kernen en de infrastructuur (N34) van de gemeente Aa en Hunze. Daartussen is relatief veel bos en opgaande beplanting aanwezig. Het landschap heeft hier een zeer groen karakter. De ruimtes zijn relatief kleinschalig.

Cultuurhistorische waarden

Op de gevarieerde ondergrond van Aa en Hunze is een groot variëteit aan cultuurhistorische waarden tot stand gekomen. In het onderstaande kaartfragment.

2. 3. Natuur en water

Een belangrijk deel van de gemeente Aa en Hunze is beschermd bos- of natuurgebied. In het stroomgebied van de Drentsche Aa is het grondgebruik voor een groot deel natuur. De natuur is voornamelijk geconcentreerd rondom de beekdalen van de diverse beeklopen en in de zgn. staatsbossen. Daarnaast is er in dit gebied van oudsher ook nog veel grond in gebruik door de landbouw die het meest bepalend is voor de instandhouding van het cultuurlandschap.

Op de Hondsrug is de natuur voornamelijk geconcentreerd in en rond de staatsbossen.

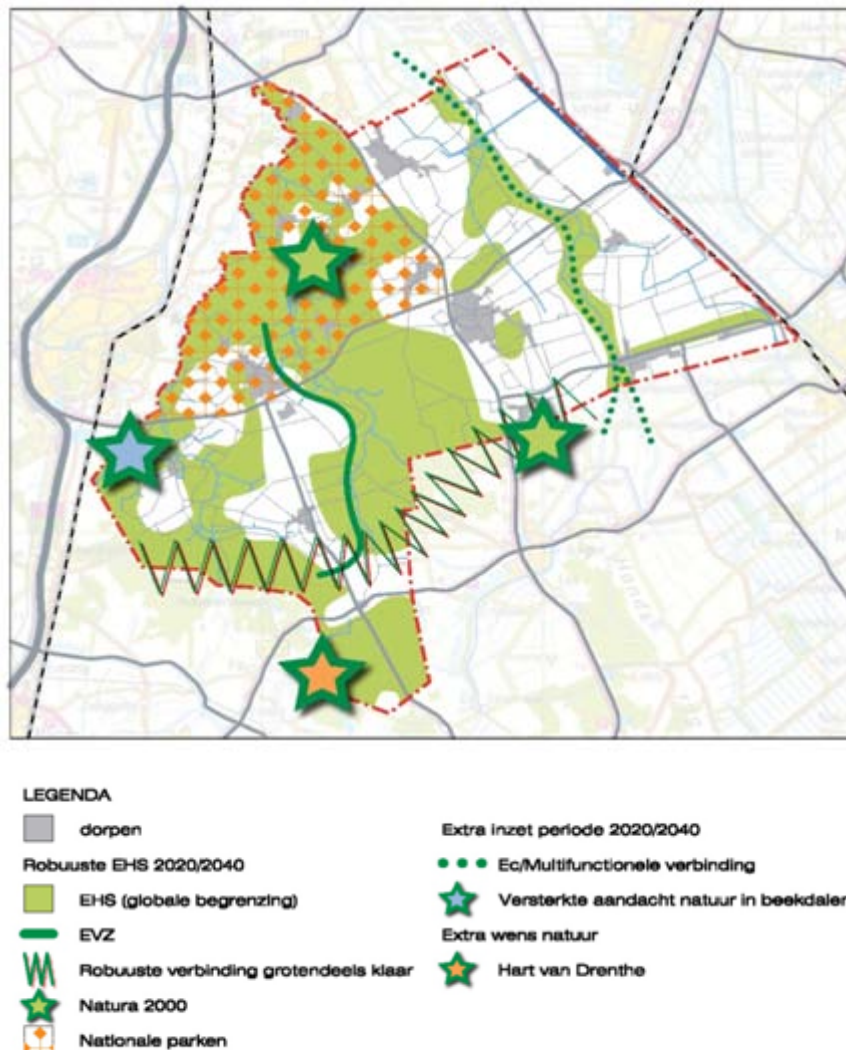
Autonome ontwikkelingen: natuurontwikkeling

De belangrijkste natuurgebieden en de daar tussenliggende verbindingen samen vormen de basis van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het buitengebied van Aa en Hunze. De lange termijn strategie voor het realiseren van de EHS richt zich op het meer robuust maken hiervan. De provincie is primair verantwoordelijk voor het realiseren van de EHS.

In het gebied van de veenontginningen is een transformatie gaande naar een meer natuurlijk landschap voor recreatieve, natuur- en woondoeleinden. De natuurontwikkeling voor de realisatie van de EHS langs het stroomdal van de Hunze is daar op dit moment het meest zichtbare voorbeeld van. De natuurontwikkeling hier geeft goede mogelijkheden voor combinaties met andere functies zoals waterberging en recreatie.

Overige EHS-ontwikkelingen en Ecologische Verbindingszones (EVZ) zijn op dit moment niet concreet. In de Omgevingsvisie zijn zoekgebieden voor natuurontwikkeling indicatief begrensd (zie onderstaande figuur).

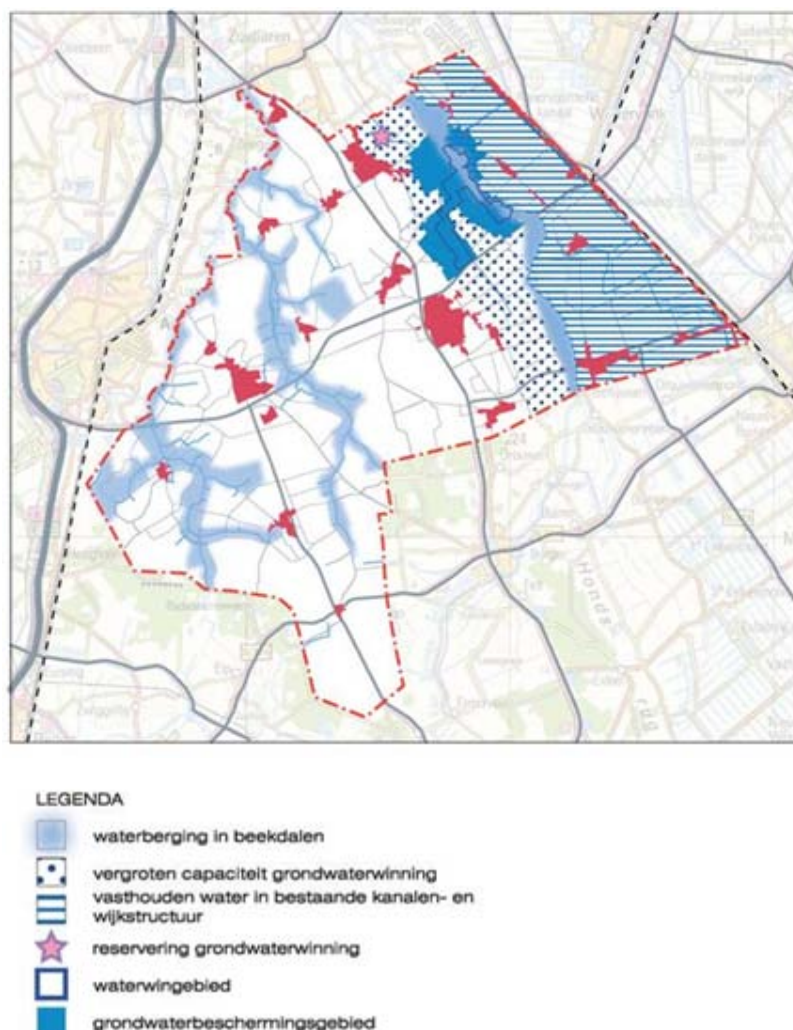
In het bestemmingsplan Buitengebied worden alleen bestaande natuurontwikkelingsprojecten en projecten waarvan de besluitvorming is afgerond meegenomen.

Figuur 3. Themakaart ontwikkelingsruimte natuur (Bron: Omgevingsvisie Provincie Drenthe 2010)

Beekherstel en waterberging

In het buitengebied zijn ruimtelijke claims te verwachten op het gebied van *waterberging (vergroting bergingscapaciteit en het langer vasthouden van water)*. Waterschap Hunze en Aa's heeft in het project Waterdrager uitgewerkt hoe de gevolgen van de klimaatveranderingen kunnen worden opgevangen in de bovenstroomse delen. Het waterschap ziet mogelijkheden om de wateropgave tot 2050 te realiseren binnen de EHS van de Drentsche Aa en Hunze. In de Hunze worden drie waterbergingsgebieden ingericht. In de Veenkoloniën en in het gebied van de randveenontginningen wordt water vastgehouden in de bestaande kanalen- en wijkenstructuur.

Figuur 4. Themakaart ontwikkelingsruimte water

Waterwinning

Ten noord-oosten van Gieten is een waterwingebied gelegen, met een daarbij behorende grondwaterbeschermingsgebied (waterwingebied Breevenen). Er zijn afspraken gemaakt met boeren rondom het waterwingebied om in de bedrijfsvoering rekening te houden met deze functie. In ruil daarvoor krijgen de boeren een financiële compensatie. Tevens is een gebied aangewezen voor *strategische grondwaterwinning*. Het aangewezen reservergebied ligt ten noordoosten van Annen (Kastelenakkers).

2. 4. Landbouwsector

Kenschets landbouw in Aa en Hunze

Landbouw is voor de gemeente Aa en Hunze een belangrijke economische pijler en drager van het cultuurlandschap. In het buitengebied van de gemeente Aa en Hunze worden in gelijke mate zowel gemengde bedrijven, melkveehouderijen als akkerbouwbedrijven aangetroffen. In totaal waren er

in 2012 nog 297 landbouwbedrijven actief. Ten oosten van de Hunze wordt in hoofdzaak akkerbouw bedreven met bedrijfsvestigingen in de wegdorpen. De intensieve veehouderij speelt met 11 bedrijven een beperkte rol. Er is nog slechts 1 glastuinbouwbedrijf aanwezig in de gemeente. In de onderstaande tabel worden de aantallen bedrijven en dieren weergegeven.

Diercategorieg	Aantal bedrijfstakken ³⁾				Aantal dieren			
	2000	2012	Jaarlijkse trend 2000-2012 (%)	2023	2000	2012	Jaarlijkse trend 2000-2012 (%)	2023
Akkerbouw	258	142	-5	81	-	-	-	-
Tuinbouw (open grond)	14	16	+1,5	19	-	-	-	-
Glastuinbouw	4	1	-6	1	-	-	-	-
Melkvee	169	120	-3	86	13.306	13.969	+0,4	14.596
Schapen	63	48	-2,5	36	6.265	3.951	-4	2.522
Geiten	16	9	-5	5	243	266	-0,1	297
Paarden en pony's	126	88	-3	63	959	955	+0,1	945
Varkens	8	2	-12	0	6.462	3.052	-6,5	1.457
Kippen	15	9	-5	5	444.906	399.932	-1	348.074
Totaal	398	297	-2,5	225	-	-	-	-

Tabel 2 Aantal bedrijfstakken en aantal dieren (Bron: CBS)

Autonome ontwikkelingen

Ook binnen de gemeente Aa en Hunze is sprake van een voortgaande afname van het aantal landbouwbedrijven. Om de landbouwsector economisch te versterken wordt aan de ene kant ingezet op vergroting van efficiency. De vrijkomende landbouwgronden worden opgekocht door bestaande agrarische bedrijven die kunnen inzetten op schaalvergroting. Daarnaast is ook de introductie van nieuwe agrarische producten en activiteiten van belang. In de landbouw zijn twee ontwikkelingsrichtingen zichtbaar:

- schaalvergroting naar gespecialiseerde landbouw met grote tot zeer grote bedrijven, onlosmakelijk verbonden met een verdergaande afname van het aantal agrarische bedrijven;
- verbreding en verdieping, waarbij een nieuwe tak of niet-agrarisch product aan de landbouwkundige bedrijfsvoering wordt toegevoegd of waarbij aan de agrarische producten op bedrijfsniveau een meerwaarde wordt toegevoegd (voorbeelden: zelf kaas maken, koelen van akkerbouwproducten, verpakken van verse groenten).

³⁾ Bij de CBS gegevens vallen bedrijven die een neventak hebben onder meerdere bedrijfstakken. Dit verklaart waarom er in de tabel het totaal aantal bedrijven hoger is dan het aantal (volwaardig) agrarisch bedrijven dat in de gemeente aanwezig is.

Uit tabel 2 kan kunnen de volgende trends worden afgeleid:

- Het aantal melkveebedrijven sterk afneemt (3% per jaar), maar dat de melkveestapel ongeveer gelijk blijft (+0,4%). Dit duidt op een schaalvergroting;
- Het aantal schapen neemt af. Het aantal geiten en paarden, diercategorieën die veelal hobbymatig worden gehouden, blijven ongeveer gelijk;
- In de intensieve veehouderij is krimp aan de orde. Hier neemt het aantal bedrijven en dieren matig tot sterk af. Met name de varkenshouderij krimpt sterk. Het aantal bedrijven is sinds 2000 afgenomen van 8 tot 2 bedrijven en de veestapel jaarlijks met 6,5% gekrompen.

2. 5. Recreatie en toerisme

Aa en Hunze is een aantrekkelijke gemeente voor toeristen en recreanten. Vanwege de rijkdom aan landschappelijke en culturele kwaliteiten is de gemeente een toeristische trekpleister van formaat, ook in de toekomst.

Autonome ontwikkelingen in de verblijfsrecreatieve sector

In de verblijfsrecreatieve sector zijn verschillende trends gaande:

- Een afname van de vraag in de kampeersector. Meer vraag naar luxe en kwalitatief goede accommodatie;
- Meer gericht op beleving en diversiteit. Verblijf op bijzonder locaties, zoals logies in combinatie met erfgoed.

De gemeente Aa en Hunze speelt hier op in met haar beleid (zie H3).

Wildpark Gasselternveld

Als relevante autonome ontwikkeling kan ook nog de realisatie van het Wildpark in het Gasselternveld worden genoemd. Het betreft een wildpark met een oppervlakte van plusminus 45 ha. De plannen gaan uit van een combinatie van natuur en recreatie. Onderdeel van het wildpark is een 'berenopvang' voor beren die het moeilijk hebben in Europa. Daarmee ontstaat een landelijke trekker. Initiatiefnemer Zodiac Zoos gaat uit van een bezoekersaantal in de orde van 100.000 tot 120.000 bezoekers.

2. 6. Wonen, niet-agrarische bedrijven en voorzieningen

Aa en Hunze is een relatief grote plattelandsgemeente. Er wonen circa 25.700 inwoners. De gemeente functioneert deels als forensgemeente voor de stad Assen, waardoor het aantal huishoudens tot aan 2030 licht blijft stijgen. Daarna kan er een lichte daling aan de orde zijn. Wel is er een sterke vergrijzing waar te nemen. Op dit moment is al meer dan 20% van de bevolking 65 jaar of ouder (CBS, Demografische Kerncijfers per gemeente, 2012).

Om de huishoudengroei te kunnen opvangen zijn in de gemeente een aantal grotere en kleinere uitleglocaties aangewezen. Deze bieden voorlopig voldoende bouwruimte. Eén van de grotere locaties is Rolde Zuid.

Naast de herbestemming van stoppende agrarische bedrijven en kwaliteitsverbetering van erven door middel van ruimte-voor-ruimte, is in het buitengebied geen toename van het aantal woningen aan de orde.

Wel spelen er een aantal initiatieven voor de ontwikkeling van landgoederen op de locatie Schoonlooerstraat 63 en het landgoed Voskampen nabij Schipborg. Voor beide locaties is een vrijstellingsbesluit genomen en onherroepelijk. De eventuele aanleg van een landgoed bij Gasselternijveen heeft alleen nog de status van initiatief. In het bestemmingsplan Buitengebied worden deze initiatieven overigens niet meegenomen, omdat deze vragen om eigen zorgvuldige afweging en inpassing.

2. 7. Infrastructuur en energie

De hoofdinfrastructuur in de gemeente wordt gevormd door het kruis van de rijksautowegen N33 en de N34. Daarnaast zijn er de provinciale routes N376, N857, N378, N379 en de N385.

Verdubbeling N33

Voor de N33, de rijksweg tussen Assen en Zuidbroek, is in 2010 het besluit tot verdubbeling genomen. Afspraken hierover zijn gemaakt tussen het Rijk en de provincies Drenthe en Groningen. De N33 ligt deels in de gemeente Aa en Hunze. Voor de verdubbeling is een tracébesluit vastgesteld. Daarnaast is er een mer-procedure doorlopen. Voor zover relevant wordt de ontwikkeling in het planMER meegenomen als autonome ontwikkeling.

Zoekgebied Windpark Veenkoloniën

De Veenkoloniën zijn door het Rijk aangewezen als zoekgebied voor windenergie. Het Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft met het Rijk de afspraak gemaakt dat de Provincie Drenthe en de betrokken gemeenten voldoende ruimte te reserveren voor een opgave van 280 MW. Provincie Drenthe en de betrokken gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen werken aan een gezamenlijke Gebiedsvisie Windenergie waarin zij aangeven hoe zij deze opgave willen aanpakken.

Met het Rijk is ook afgesproken dat de provincie en de gemeenten deze doelstelling in hun ruimtelijke plannen verankeren in hun structuurvisies waarvan een ontwerp op 1-1-2014 ter inzage moeten liggen. Het is de bedoeling om de aangewezen locaties en randvoorwaarden voor nieuwe windparken over te nemen in de Structuurvisie Buitengebied van de gemeente Aa en Hunze. De gemeente verwacht niet dat zij in de toekomst zelf een bestemmingsplan gaat opstellen voor een windpark. Omdat de opgave voor windenergie gemeentete overstijgend is, ligt het voor de hand dat voor alle gemeenten één provinciaal inpassingsplan gemaakt gaat worden, gebaseerd op een zelfstandige mer-procedure.

Voor zover het windpark leidt tot een stapeling van milieueffecten, wordt de ontwikkeling in het planMER meegenomen als autonome ontwikkeling.

2. 8. Autonome ontwikkelingen buiten het plangebied

Een aantal buurgemeentes werkt aan het opstellen van een nieuw bestemmingsplan buitengebied. Deze bestemmingsplannen kunnen leiden tot een stapeling van milieueffecten op het gebied van stikstofdepositie. Voor zover gegevens beschikbaar zijn wordt in de passende beoordeling aandacht besteed aan de stapeling van milieueffecten.

3. BELEIDSKADER EN VOORNEMEN

3. 1. Belangrijkste beleidsuitgangspunten

In de bijlage 2 zijn de belangrijkste beleidsuitgangspunten op Rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau weergegeven. Op basis van de beleidsuitgangspunten wordt de ontwikkelingsruimte bepaald waarbinnen alternatieven kunnen worden afgewogen. Dit zijn de beleidsuitgangspunten die bepalend zijn voor de ontwikkelingsruimte in het bestemmingsplan:

- In multifunctionele gebieden zijn agrarische bouwpercelen toegestaan van maximaal 1,5 hectare. Ontheffing is mogelijk wanneer de ontwikkeling landschappelijk acceptabel wordt ingepast. De maximale omvang van bouwpercelen in multifunctionele gebieden bedraagt in dat geval 2 hectare. In de landbouwkerngebieden, is de maximale omvang een gemeentelijke verantwoordelijkheid (*Omgevingsvisie en verordening Drenthe*).
- Nieuwe intensieve veehouderijbedrijven zijn niet toegestaan. Bestaande niet-grondgebonden veehouderijbedrijven mogen doorgroeien tot een omvang van maximaal 1,5 hectare. Onder voorwaarde van een zorgvuldige landschappelijke inpassing en winst voor het milieu/dierenwelzijn kan in uitzonderingsgevallen worden meegewerkt aan bedrijven tot 2 hectare (*Omgevingsvisie en verordening Drenthe*).
- Binnen randvoorwaarden mogen gemeenten zelf bepalen welke activiteiten zij in vrijkomende agrarische bebouwing willen toestaan. Daarbij moet de ruimtelijke kwaliteit en de woonfunctie van de VAB worden gehandhaafd (*Omgevingsvisie en verordening Drenthe*).
- De Provincie biedt ruimte aan kleinschalige mogelijkheden op het gebied van recreatie zoals bed & breakfast, kamperen bij de boer en kleinschalige verblijfsaccommodatie in het buitengebied.

Op basis van het beleid kunnen toetsingscriteria voor het MER worden geselecteerd. In het MER wordt in ieder geval de effecten beoordeeld aan de hand van de volgende toetsingscriteria:

- Instandhoudingsdoelstellingen van natuurgebieden die worden beschermd in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (Natura 2000-gebieden).
- De natuurwaarden binnen de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur (EHS).
- De aardkundige, landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische kernkwaliteiten zoals vastgesteld in de (*Omgevingsvisie en verordening Drenthe*).
- De geurnormen en vaste afstanden uit de Wet geurhinder en veehouderij.

3. 2. Structuurvisie buitengebied Aa en Hunze

De gemeente werkt aan een Structuurvisie voor het Buitengebied, waarbij zij binnen de kaders van het Rijks- en provinciaal beleid uitgangspunten formuleert voor het buitengebied. Op basis van de concept-structuurvisie worden de onderstaande uitgangspunten beschreven.

Het landschap als drager

De structuurvisie buitengebied is een ontwikkelingsgerichte visie voor het buitengebied, waarbij het landschap de basis vormt. Dit betekent dat de structuurvisie uit gaat van de gedachte dat ontwikkelingen in het buitengebied mogelijk zijn, mits rekening wordt gehouden met de karakteristieken van het landschap en de kenmerken die bepalend zijn voor de identiteit van de verschillende landschapstypen. Ook kunnen ruimtelijke ontwikkelingen worden aangegrepen om de bestaande kwaliteiten te versterken, te verbeteren dan wel om nieuwe kwaliteiten aan het landschap toe te voegen.

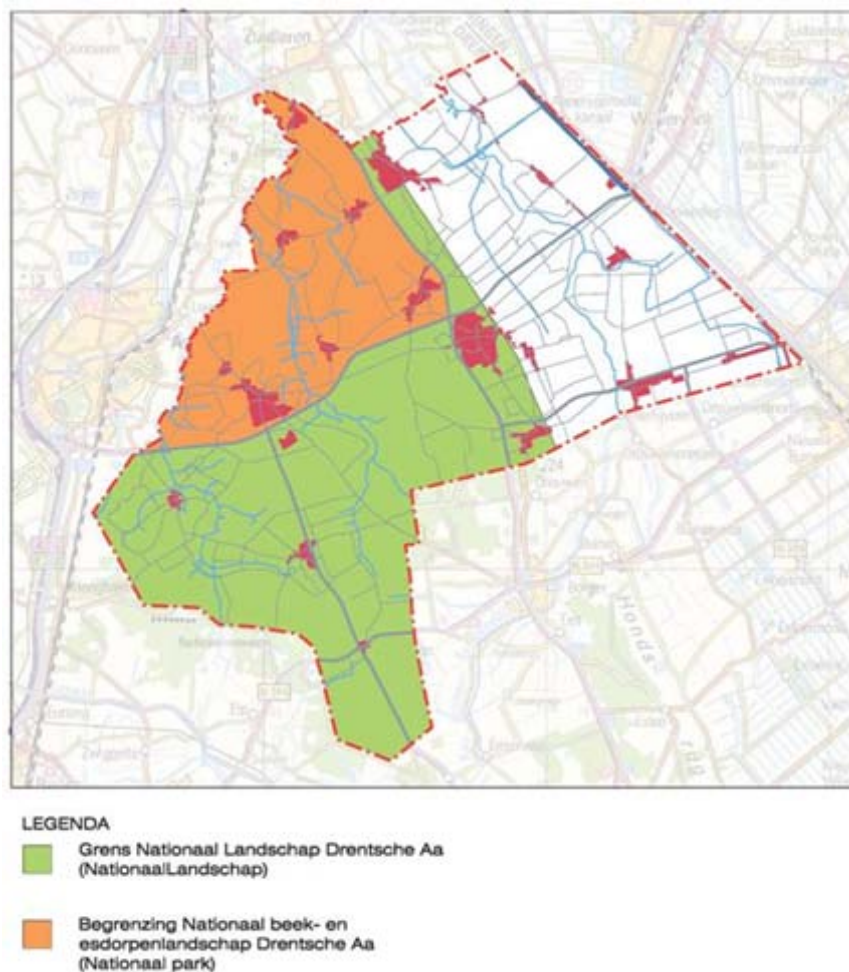
Gebiedsgerichte benadering landbouw

De aanwezigheid van de landbouw is in ruimtelijk opzicht van groot belang voor het landschappelijke beeld en de leefbaarheid in het buitengebied. De verschillende landschapstypen in het plangebied hebben elk hun eigen draagkracht voor wat betreft de ontwikkeling van de landbouw. Over het algemeen zijn de grootschaliger landschapstypen minder gevoelig voor schaalvergroting in de landbouw.

In de structuurvisie is daarom gekozen voor de volgende gebiedsgerichte uitgangspunten benoemd:

- Over het algemeen echter is in het esdorpenlandschap de ruimte voor grootschalige productielandbouw beperkt. Hier zal ruimte moeten zijn om de landbouw te verbreden met bijvoorbeeld groene en blauwe diensten en met niet-agrarische activiteiten zoals recreatie en zorg (verbreding en vernieuwing). Het esdorpenlandschap leent zich ook bij uitstek voor meer extensieve vormen van landbouw. Om te kunnen extensiveren en toch een rendabele bedrijfsvoering te kunnen houden, is meestal wel een groter bedrijf nodig (groter areaal grond, groter bouwblok). Grote extensieve veehouderijbedrijven zouden in dit gebied goed kunnen worden gecombineerd met natuur- en landschapsbeheer.
- Het gebied van de veenontginningen is in de afgelopen decennia door ruilverkavelingen en waterhuishoudkundige maatregelen functioneel gemaakt voor de landbouw. De karakteristieken van het landschap (openheid, rechtlijnigheid) laten hier meer ruimte voor schaalvergroting dan het kleinschaliger esdorpenlandschap. Voor de vergroting van het agrarisch bouwblok zal in dit gebied dan ook veel ruimte kunnen worden geboden. De grootschaligheid maakt dat het gebied ook geschikt is voor de teelt van energiegewassen en de productie van bio-energie. Ook in de provinciale omgevingsvisie komt de ontwikkelingsruimte voor de landbouw in dit gebied tot uiting. Het gebied behoort tot de zgn. “*robuuste landbouw gebieden*”.

De begrenzing van deze deelgebieden is in de onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 5. Begrenzing Nationaal landschap Drentsche Aa (groen) en begrenzing Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa (rood) en veenontginningslandschap (wit)

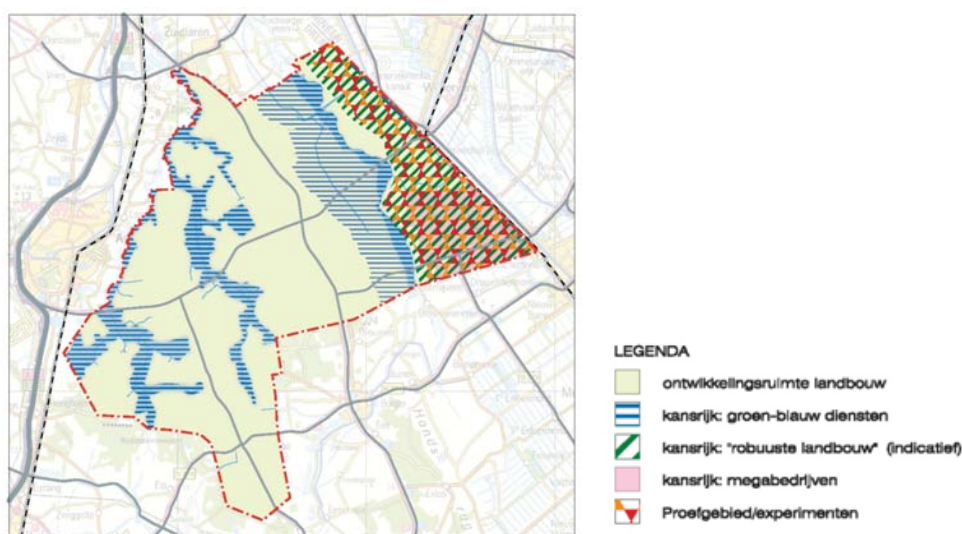
Zeer grote landbouwbedrijven

De verwachting is dat het aantal zeer grote landbouwbedrijven de komende jaren zal toenemen. Het bieden van ontwikkelingsruimte voor de landbouw staat in het buitengebied van Aa en Hunze voorop. Het is daarbij wel van belang dat het karakter van het buitengebied gehandhaafd blijft. De gemeente Aa en Hunze is daarom van mening dat zeer grote landbouwbedrijven moeilijk inpasbaar zijn in het landschap van Aa en Hunze. Naast overwegingen ten aanzien van het landschap spelen hierin ook overwegingen uit oogpunt van milieuhygiëne en risico's voor de volksgezondheid mee.

Om tegemoet te komen aan deze ontwikkeling, wordt in het buitengebied van Aa en Hunze voor enkele zeer grote grondgebonden landbouwbedrijven ruimte gezocht. Het gaat hier om bedrijven met een oppervlakte van zo'n 3 à 4 hectare. Hierbij moet worden gedacht aan bedrijven met een

omvang van 500 Nge (circa 400 stuks melkvee). De grondgebondenheid van dergelijke bedrijven staat daarbij centraal ⁴⁾.

Binnen het plangebied leent met name het gebied van de veenkoloniën zich voor dergelijke grootschalige bedrijven. Dit gebied is in de provinciale omgevingsvisie immers ook aangeduid als gebied voor 'robuuste landbouw' waar schaalvergroting en meer geïndustrialiseerde vormen van landbouw mogelijk zijn. Met name in het zuid-oostelijk gedeelte van het veenkoloniale gebied - in de omgeving Gasselterboerveenschemond - bevinden zich nu al enkele zeer grote bedrijven (zie onderstaande figuur voor het zoekgebied).

Figuur 6. Themakaart landbouwontwikkelingsruimte

Kwaliteitsslag verblijfsrecreatie

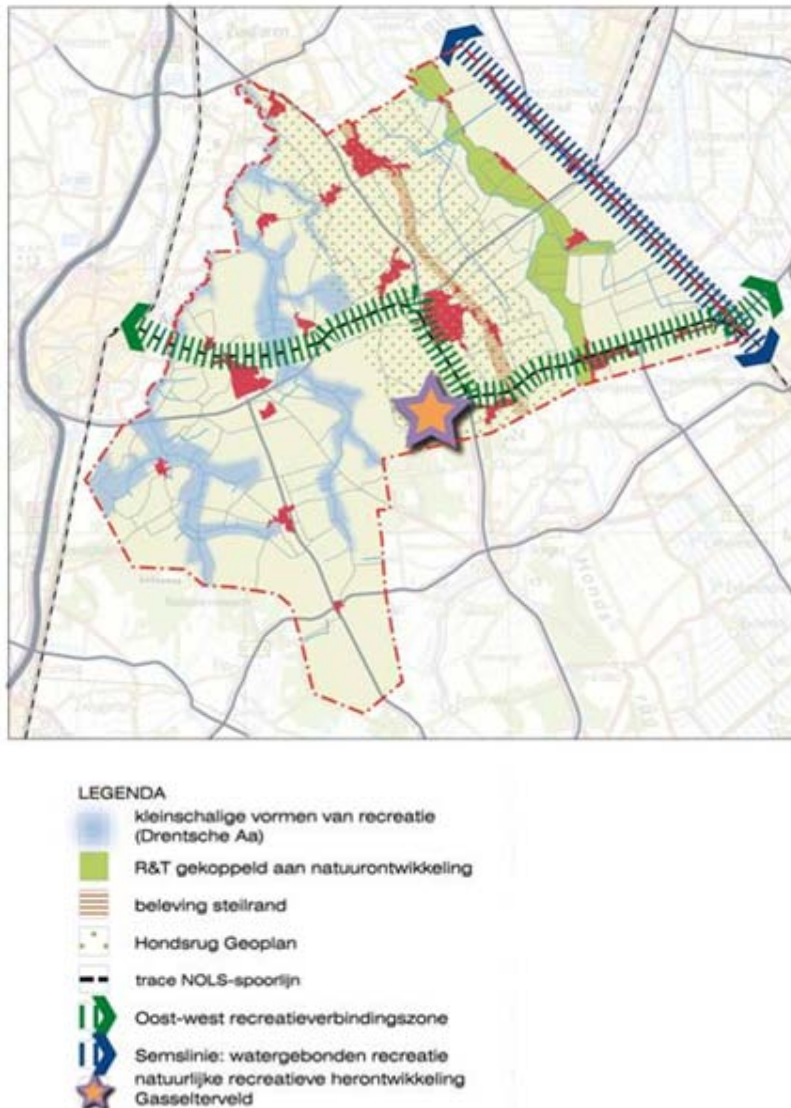
In Drenthe en ook in Aa en Hunze is er sprake van dat het aanbod de vraag overschrijdt. Er is teveel van hetzelfde waardoor de ondernemers onvoldoende investeringskracht kunnen ontwikkelen om te investeren in kwaliteit, duurzaamheid en innovatie. De gemeente Aa en Hunze wil daarom stimuleren dat er meer diversiteit in de verblijfsrecreatie-sector komt. Niet méér van hetzelfde maar juist ook het ruimtelijk beleid gebruiken om de sector te stimuleren om te innoveren. De gemeente staat positief tegen kleinschalige vormen van verblijfsrecreatie zoals kamperen bij de boer of bed & breakfast / erfgoedlogies.

Gebiedsgerichte en routegebonden ontwikkelingen

In de structuurvisie zijn ook een aantal aanknopingspunten benoemd voor gebiedsgerichte en routegebonden recreatieontwikkelingen. Deze ontwik-

⁴⁾ Bedoeld wordt hier de grondgebondenheid op bedrijfsniveau. Er is een tendens zichtbaar waarbij een menging op lokaal niveau zichtbaar wordt. Daarbij ontstaan er samenwerkingsverbanden waarbij melkveehouders melkvee houden en het verbouwen van gewassen aan anderen wordt overgelaten. In dat geval is er sprake van een lokale grondgebondenheid. Immers er is een directe link tussen voer telen en mest aanwenden(grond) en de dieren.

kelingen worden onderstaand beschreven (zie ook de onderstaande figuur).

Figuur 7. Kansen recreatieve ontwikkeling

Ontwikkeling van het GEO-park Hondsrug. Gedacht wordt aan de realisatie van een aantal expeditiepoorten, van waaruit de Hondrug kan worden verkend. Een expeditiepoort is bijvoorbeeld een museum of een bezoekerscentrum. Daarnaast bestaat de expeditie uit Hotspots in het Hondsruggebied. Hotspots zijn plaatsen waar een deel van het verhaal zichtbaar is. Het kunnen plekken in het landschap zijn maar ook bijvoorbeeld kleine musea of informatiecentra. Bij deze infrastructuur kunnen lokale horeca- en recreatieondernemers zich aansluiten.

Kleinschalige recreatie op de oost-westverbinding van het voormalige treintracé. Van west naar oost loop het voormalig treintracé van Assen via Rolde, Gieten en Gasselte naar Stadskanaal. De spoorlijn is de voormalige

spoorverbinding tussen Gasselternijveen en Assen. Het voormalige tracé is voor een deel al als lange afstandswandelpad in gebruik. Dit treintracé kan als aanknopingspunt voor de verdere uitbouw van routegebonden vormen van recreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie worden aangegrepen om zo een meer fijnmazige 'dooradering' van het buitengebied te verkrijgen.

Op basis van de 'Agenda voor de Veenkoloniën' zijn langs de Semslinie ⁵⁾ plannen uitgevoerd om de watergebonden recreatie verder te ontwikkelen. De eerste etappe, de vaarverbinding tussen en Zuidlaardermeer en Oost Groningen, is in 2009 afgerond ("van Turfvaart naar Toervaart") ⁶⁾. Initiatieven die ontplooid worden ten behoeve van het verder ontwikkelen van watergebonden recreatie worden door de gemeente zo mogelijk gefaciliteerd.

3. 3. Het voornemen: een nieuw bestemmingsplan buitengebied

Nota van uitgangspunten

Voorafgaand aan het bestemmingsplan Buitengebied is een Nota van Uitgangspunten opgesteld. De nota bevat de uitgangspunten voor de bestemmingen in het nieuw op te stellen bestemmingsplan. De Nota van Uitgangspunten is op 23 januari 2013 vastgesteld door de gemeenteraad.

Algemeen

Het bestemmingsplan zal niet alleen een goede planologische regeling moeten bieden voor bestaande functies en activiteiten, het is ook het gemeentelijk instrument waarmee nieuwe ontwikkelingen kunnen worden gestuurd en begeleid. Dat betekent dat het bestemmingsplan Buitengebied ook moet fungeren als richtingwijzer voor nieuwe initiatieven.

Aan de ene kant zal het nieuwe bestemmingsplan dus een (beschermende) regeling bevatten voor de huidige situatie. Aan de andere kant zal rekening worden gehouden met en ingespeeld worden op toekomstige ontwikkelingen. Het landschap wordt daarbij beschouwd als een overkoepelende functie en drager van ruimtelijke ontwikkelingen.

Beschermen van waarden in het nieuwe bestemmingsplan

In onderstaande tabel zijn de voorstellen uit de Nota van uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan buitengebied ten aanzien van bescherming van landschap, cultuurhistorie, archeologie en natuur weergegeven.

⁵⁾ De markering van de grens tussen de Drentse en Groningse ontginningen heeft in 1615 plaatsgevonden door de heer Sems. Deze lijn is structuurbepalend voor de veenkoloniale ontginningen aan de oostzijde van de gemeente.

⁶⁾ Agenda voor de Veenkoloniën. Van Tufvaart naar Toervaart. Ontwikkeling vaarverbinding Zuidlaardermeer - Oost-Groningen. Samenvatting, februari 2003.

Thema	Voorstel hoe te regelen in nieuw bestemmingsplan buitengebied
<i>Aardkundige waarden</i>	Geomorfologische waarden (reliëf, steilranden, et cetera) zullen door middel van een dubbelbestemming en/of een omgevingsvergunningstelsel worden beschermd.
<i>Landschapselementen</i>	- de bescherming van landschappelijke en cultuurhistorische waardevolle landschapselementen wordt geregeld in de gebiedsbestemmingen middels een aanlegvergunningstelsel; - unieke- en onvervangbare waardevolle landschapselementen kleiner worden beschermd door middel van een dubbelbestemming en een omgevingsvergunning.
<i>Cultuurhistorie</i>	- Het bestemmingsplan is gericht op het behoud en de versterking van de cultuurhistorische waarden van het buitengebied. Er kan aangesloten worden bij de onderscheiden elementen van de Cultuurhistorische waardenkaart Provincie Groningen en bij de relevante kaarten van de Omgevingsverordening (in het bijzonder kaart 6a, landschapswaarden); - In het bestemmingsplan worden bestaande waardevolle elementen beschermd.
<i>Archeologie</i>	- Ten aanzien van behoudenswaardige vindplaatsen is zo veel mogelijk het behoud in situ van toepassing ⁷⁾; - Voor gebieden met archeologische waarden wordt in het bestemmingsplan een beschermende regeling opgenomen; - Deze aanvullende bestemming is gekoppeld aan een omgevingsvergunningstelsel voor bepaalde werkzaamheden alsmede, indien relevant, aan de bouw- en sloopvergunningen.
<i>Natuur</i>	- Waardevolle en beschermde natuurterreinen zullen worden opgenomen binnen de gebiedsbestemming natuur. Daarbij zullen belangrijke landschappelijke waarden in de bestemmingsomschrijving worden opgenomen; - Natuurterreinen met een oppervlakte groter dan 2 ha, uitgezonderd lijnvormige elementen, buiten de beschermde aangewezen natuurterreinen zullen worden bestemd als natuur. De terreinen kleiner dan 2 ha zullen worden opgenomen in de gebiedsbeschrijving. - Voor de Natura 2000-gebieden wordt het bestemmingsplan een speciale regeling opgenomen, gericht op de instandhoudingsdoelstellingen. De mate van concreetheid is afhankelijk van beheerplannen die voor de natuurgebieden worden opgesteld. - Gronden die in het kader van het provinciaal Natuurbeheersplan daadwerkelijk zijn omgezet van landbouw naar natuur worden bestemd als natuur. De nog te realiseren Ecologische Verbindingszones en robuuste verbindingen zullen door middel van een wijzigingsbevoegdheid worden opgenomen; - Op de essen, in beekdalen en in de overige gebieden waar de openheid gehandhaafd dient te worden, wordt bosaanplant uitgesloten.
<i>Water</i>	- Bestaande hoofdwatergangen worden bestemd als water. - Er zal vroegtijdig overlegd worden met de beide waterschappen. - Voor het dempen, graven, verdiepen en verbreden van sloten moet, ter afweging van de landschappelijke en natuurlijke waarden, een omgevingsvergunning aangevraagd worden.

Tabel 3 Bescherming van landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische en natuurlijke waarden in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied

Uitgangspunten per thema

In de onderstaande tabel is aangegeven welke ontwikkelingsmogelijkheden het nieuwe bestemmingsplan buitengebied per thema biedt.

⁷⁾ Artefacten zijn in situ wanneer deze zich nog op de oorspronkelijke plaats van de positie bevinden, dat wil zeggen de objecten liggen of staan nog precies zo als ze in het verleden zijn achtergelaten. Artefacten in situ verschaffen de archeologie veel meer informatie dan losse vondsten.

Thema	Ontwikkelingsmogelijkheden	Wel/niet meenemen in het MER
Agrarisch		
<i>Grondgebonden bedrijven</i>	Agrarische bedrijven zullen in het hele buitengebied een bouwvlak krijgen dat is afgestemd op het geldende bestemmingsplan dan wel op de werkelijke grootte. Bij recht worden bouwpercelen toegekend met een oppervlakte van maximaal 1,5 ha. Dit is de daadwerkelijke netto bouwruimte, inclusief verkeersruimte en opslag. Voor de bedrijven die op grond van het vigerend plan dan wel op grond van de werkelijke grootte een bouwvlak kleiner dan 1,5 ha hebben gekregen, geldt dat <u>via een 'lichte' wijzigingsprocedure in het hele buitengebied</u> de mogelijkheid wordt geboden om onder voorwaarden het bouwvlak te vergroten <u>tot 1,5 ha</u>. Via een 'zwaardere' wijzigingsprocedure is <u>in delen van het buitengebied</u> een vergroting van het bouwvlak naar 2 ha mogelijk. Deze regeling is van toepassing op de volgende landbouwontwikkelingsgebieden: • de <u>gebieden</u> binnen het esdorpenlandschap <u>waaraan de hoofdfunctie 'landbouw' is toegekend</u> (functie-indeling volgens omgevingsvisie); • de <u>veenontginningen</u>, met uitzondering van de gebieden daarbinnen die zijn aangeduid als 'multifunctioneel gebied' (functie-indeling volgens omgevingsvisie). Voor bouwpercelen groter dan 2 hectare - beleidsmatig toegestaan in een deelgebied van de veenkoloniën - moet een zelfstandige planprocedure worden doorlopen. Voor agrarische bedrijfsgebouwen wordt in principe een nokhoogte gehanteerd van 12 meter. Er zal een afwijking worden opgenomen voor een nokhoogte tot 14 meter. De goothoogte bedraagt 5,5 meter.	Schaalvergroting van agrarische bedrijven vormt aanleiding tot het opstellen van een planMER en staat centraal bij de beschrijving van milieueffecten. Aangaande de maximale bouw mogelijkheden in de 3 verschillende deelgebieden, wordt een alternatief onderzocht.
<i>Intensieve veehouderij</i>	In het buitengebied van Aa en Hunze staat de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw voorop. De nieuwvestiging van intensieve veehouderij-bedrijven is daarom niet mogelijk. Ook het realiseren van een nieuwe neventak is niet mogelijk. Bestaande bedrijven krijgen wel ontwikkelingsruimte. Dit geldt zowel voor de bestaande neventakken als de bestaande hoofdtakken. De uitbreiding van niet-grondgebonden landbouw als hoofdtak dient plaats te vinden binnen de (bij recht) toegestane oppervlakte van maximaal 1,5 ha. Gemengde bedrijven, dat wil zeggen intensieve hoofdtakken met een grondgebonden neventak mogen eveneens uitbreiden tot de (bij recht) toegestane oppervlakte van maximaal 1,5 ha. Het is aan de ondernemer zelf hoe hij de verdeling wil maken.	Ook de mogelijkheden voor intensieve veehouderij, staan centraal bij de effectbeschrijving. Met name de maximale omvang van bouwpercelen van bedrijven met niet-grondgebonden landbouw als hoofdtak of gemengde bedrijven, kunnen leiden tot grotere milieueffecten. Ook op dit punt wordt een alternatief onderzocht.

Thema	Ontwikkelingsmogelijkheden	Wel/niet meenemen in het MER
	Bij bedrijven waar intensieve neventakken voorkomen, is een oppervlakte van maximaal 2.000 m ² toegestaan. Via wijzigingsbevoegdheid wordt uitbreiding toegestaan tot 5.200 m ² . In de landbouwontwikkelingsgebieden wordt maximaal 8.000 m ² toegestaan.	
<i>Nieuwe bouwpercelen/verplaatsing</i>	Er wordt terughoudend omgegaan met een aanvraag voor nieuwvestiging van een bedrijf. Mocht er een verzoek binnenkomen, dan zal in eerste instantie gezocht moeten worden naar mogelijkheden op eerder vrijgekomen agrarische bouwpercelen. Verplaatsing van een bedrijf is incidenteel mogelijk voor het oplossen van milieutechnische knelpunten en, of het realiseren van doelstellingen voor de EHS. In primaire landbouwgebieden wordt nieuwvestiging van grondgebonden agrarische bedrijven (met uitzondering van de binnenvenen) toegestaan via een wijzigingsbevoegdheid. Essen en beekdalen worden in principe uitgesloten voor de inplaatsing van agrarische bedrijven.	In het MER wordt door middel van een alternatief verkennend onderzoek gedaan naar de milieueffecten bedrijfsverplaatsingen. Daarbij wordt aangenomen dat binnen de planperiode maximaal 5 bedrijven worden vanuit de dorpen naar locaties binnen in de primaire landbouwgebieden.
<i>Mestopslag</i>	Om verrommeling en verstening van het landschap tegen te gaan, geldt voor de agrarische bouwpercelen dat alle bebouwing en bouwwerken horende bij het agrarisch bedrijf, dus ook mestbassins en kuilopslag, binnen de maximale toegestane oppervlakte van het bouwvlak moeten worden gerekend. Bij gebleken bedrijfstechnische noodzaak mag een mestbassin buiten het bouwvlak worden geplaatst. Overeenkomstig de gemeente 'beleidsregels realisatie mestbassins' moeten bassins bij voorkeur op minimaal 300 meter van een woning, behorende tot dorp of dorpsrand gerealiseerd te worden en op minimaal 200 meter van een verspreid liggende woning in het buitengebied. Daarbij is bij wijze van uitzondering ook mestopslag op veldkavels toegestaan.	Mestopslag buiten het bouwperceel wordt bij hoge mate van uitzondering toegestaan. De milieueffecten van deze ontwikkelingsmogelijkheid worden in het planMER alleen kwalitatief beoordeeld. Daarbij zijn met name de aspecten op het gebied van landschap/cultuurhistorie en woon- en leefklimaat van belang.
<i>Mestvergisting</i>	In navolging op het standpunt van de staatssecretaris worden de vergisters waar voor een groot deel eigen mest of eigen co-producten worden toegepast (categorieën A, B en C) beschouwd als een agrarische activiteit, passend bij en gebonden aan een agrarische bestemming.	Ook de mogelijkheden voor mestvergisting vormen aanleiding voor het opstellen van het planMER. In het MER wordt er vanuit gegaan dat mestvergisting geen deel uitmaakt van het voornemen. Er wordt een alternatief onderzocht, waarbij de activiteit mestvergisting wel wordt toegestaan. Daarmee kunnen de milieueffecten van mestvergisting afzonderlijk worden afgewogen.
<i>Schuilstallen</i>	Nieuwe schuilstallen zijn toegestaan via een afwijking. Voorwaarde is dat sprake is van landenschappelijke inpassing.	Deze activiteit komt in hoge mate van uitzondering voor. De effecten voor het landschap worden in het planMER alleen kwalitatief beoordeeld.
<i>Bollenteelt</i>	In het bestemmingsplan zal een regeling worden opgenomen om spoelplaatsen voor de bollen-teelt te concentreren op het bouwperceel. Onder voorwaarden is het mogelijk om via een afwijking hiervan af te wijken.	In het planMER wordt kwalitatief beoordeeld welke gevolgen bollenteelt kan hebben voor de waterkwaliteit en de ecologische waarden in het plangebied. Omdat alleen bouw mogelijkheden worden geboden op bestaande percelen, wordt de bouw mogelijkheden niet expliciet meege-

Thema	Ontwikkelingsmogelijkheden	Wel/niet meenemen in het MER
		nomen in het planMER.
<i>Kassenteelt</i>	Nieuwvestiging van kassencomplexen is niet toegestaan. Als ondersteuning van de agrarische bedrijfsvoering mag middels een afwijking maximaal 1.000 m ² aan kassen worden gerealiseerd op het bouwvlak van een bestaand bedrijf.	Er worden alleen kleinschalige kassen toegestaan op bestaande bouwpercelen. Deze ontwikkeling wordt in het MER buiten beschouwing gelaten.
<i>Opgaande teeltvormen</i>	Gezien het karakter van het landschap in het buitengebied van de gemeente Aa en Hunze, voert de gemeente een terughoudend beleid ten aanzien van boomteelt, houtteelt en andere opgaande beplanting in het buitengebied in verband met de impact op het landschap. Uit oogpunt van landschapsbeleving wordt belang gehecht aan het accentueren van deze steilrand aan de Oostzijde van de Hondsrug, door het behouden van de openheid in het gebied. In het deelgebied "binnenvenen" is daarom boomteelt, houtteelt en andere opgaande meerjarige beplanting in principe niet toegestaan. Dwars op de Hondsrug worden wel mogelijkheden gezien om bijvoorbeeld (voormalige) route-structuren te accentueren door beplanting.	In het bestemmingsplan wordt een deelgebied expliciet uitgezonderd van opgaande teelten. Welke effecten voor overige deelgebieden zijn te verwachten is niet duidelijk. Dit aspect wordt kwalitatief beoordeeld ten aanzien van de aspecten landschap en cultuurhistorie.
<i>Verbreiding</i>	Het bestemmingsplan biedt, aansluitend op het streven naar platteland vernieuwing, ruimte voor verbreding van de agrarische bedrijven met nevenactiviteiten. Het gaat daarbij onder andere om: • een combinatie met recreatie (kleinschalig kamperen) in het gehele buitengebied of logies-verstrekking bij agrarische bedrijven; • productiegebonden detailhandel⁸⁾; • welzijnszorg (zorgboerderij); • aan-huis-verbonden-beroepen; • overige niet-agrarische bedrijvigheid in VNG-categorie 1 en 2. Overkoepelende randvoorwaarde voor activiteiten binnen het agrarische gebied is het behoud van de kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Bij voorkeur vindt de activiteit plaats binnen de bestaande bebouwing.	Verbreiding van de landbouw betreft kleinschalige randvoorwaarden, die binnen de bestaande bebouwing moeten plaatsvinden. Relevante milieueffecten van deze activiteiten worden niet verwacht. In de effectbeoordeling van het planMER blijven deze dan ook buiten beschouwing
<i>Functiewijziging / vrijkomende agrarische bedrijven</i>	Handhaving van de beeldbepalende gebouwen moet bij herinvulling van vrijkomende boerderijen dan ook voorop staan. Daarnaast kan het behoud van karakteristieke waarden en architectonische kwaliteiten (monumenten en cultuurhistorische waardevolle boerderijen) bij de gewenste herinvulling een rol spelen. In geval van niet-karakteristieke gebouwen zal er in planologische zin meer 'ruimte' voor nieuwe activiteiten worden geboden. Een toename van het bouwvolume is bij hergebruik van vrijkomende boerderijen niet aan de orde. Bij vrijkomende agrarische bebouwing is een oppervlakte van 150 m ² aan bijgebouwen toegestaan.	Functiewijziging van agrarisch bedrijven naar een burgerwoning of niet-agrarische bedrijven heeft relevante gevolgen voor het buitengebied. Omdat het niet gaat om concrete initiatieven of locaties en bestemmingsplan deze functieverandering toestaat via een wijzigingsbevoegdheid, wordt deze ontwikkelingsmogelijkheid kwalitatief beoordeeld. Daarbij wordt voornamelijk gekeken naar de effecten van de meest voorkomende functiewijziging: die van

⁸⁾ Detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, geteeld, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

Thema	Ontwikkelingsmogelijkheden	Wel/niet meenemen in het MER
		een agrarisch bedrijf naar een woonfunctie
<i>Ruimte voor ruimte</i>	Bij bedrijfsverplaatsing kan de voorbeeld ruimte-voor-ruimte-regeling van de provincie worden toegepast. Daarbij is het bouwen van een compensatiewoning toegestaan, in ruil voor het slopen van landschapsontsierende bebouwing. Uiteraard moet de woning ook milieutechnisch inpasbaar zijn. De oppervlakte van te slopen bedrijfsgebouwen, waarvoor ter compensatie één woning gebouwd mag worden bedraagt van 750 m².	De bouw van compensatiewoningen wordt kwalitatief beoordeeld voor de aspecten landschap en woon- en leefklimaat.
<i>Paarden en het buiten-gebied</i>	Het landelijk gebied is in principe geschikt voor de paardenhouderij. Agrarische bedrijven en vrijkomende agrarische gebouwen kunnen qua functie worden omgezet naar een productiegerichte of gebruiksgerichte paardenhouderij. Bij agrarische bedrijven en woonpercelen mag via een afwijkingsprocedure een paardrijbak worden aangelegd, waarbij landschappelijke inpassing een belangrijke vereiste is.	De paardenhouderij is qua milieu-invoel vergelijkbaar met een grondgebonden agrarisch bedrijf. In de effectbeschrijving wordt uitgegaan van grondgebonden veehouderijen, waarbij de melkveehouderij maatgevend is. Er wordt daarom geen specifieke aandacht besteed aan de bedrijfsmatige paardenhouderij. Wel wordt in het MER kwalitatief aandacht besteed aan paardrijbakken.
Recreatie		
<i>Kampeert-terreinen</i>	Nieuwe kampeertreinen worden in planologische zin beperkt mogelijk gemaakt binnen de daarvoor in het TROP aangewezen deelgebieden. Voor bestaande kampeertreinen worden in het bestemmingsplan regels opgenomen om de uitbreiding van bestaande terreinen mogelijk te maken, als inzet voor kwaliteitsverbetering, innovatie en experimenteerruimte. Uitbreiding op basis van een wijzigingsbevoegdheid is gekoppeld aan kwaliteitseisen.	In het MER wordt onderzoek gedaan naar de effecten van de uitbreiding van bestaande kampeertreinen. Bij kwaliteitsverbetering binnen bestaande terreinen zijn nauwelijks milieueffecten aan de orde. Dit blijft buiten beschouwing.
<i>Bungalow/huisjesterreinen</i>	Nieuwvestiging van bungalow-/huisjesterreinen is uitgesloten. Voor bestaande huisjesterreinen wordt een specifieke bestemming opgenomen. Wanneer uitbreiding van een bungalow-/huisjesterreinen om bedrijfseconomische redenen noodzakelijk is, dan zal het 'ja, mits...' principe gehanteerd worden. De landschappelijke kwaliteit van de omgeving is bepalend of ruimte kan worden geboden ("landschapstoets"). Uitbreiding op basis van een wijzigingsbevoegdheid is gekoppeld aan kwaliteitseisen.	In het MER wordt onderzoek gedaan naar de effecten van de uitbreiding van bestaande bungalowparken. Bij kwaliteitsverbetering binnen bestaande terreinen zijn nauwelijks milieueffecten aan de orde. Dit blijft buiten beschouwing.
<i>Kleinschalig kamperen</i>	De gemeente Aa en Hunze kiest ervoor om via een afwijkingsbevoegdheid kleinschalig kamperen als nevenactiviteit toe te staan bij agrarische bedrijven dan wel groepsaccommodaties. De grootte van het kampeertrein bedraagt maximaal 0,5 hectare. Voor het aantal standplaatsen wordt geen maximum gehanteerd. Het terrein moet op of direct aansluitend aan het bouwblok gerealiseerd worden. Bebouwing ten behoeve van voorzieningen (bijvoorbeeld sanitair) moet gesitueerd zijn op het bouwperceel.	In het MER wordt kwalitatief aandacht besteed aan de mogelijkheid om kleinschalige kampeertreinen te realiseren. Door middel van een alternatief wordt onderzocht of een zoning van recreatieve ontwikkelingen nuttig en noodzakelijk is.
<i>Bed & Breakfast</i>	Bed & breakfast is mogelijk in 'burgerwoningen', agrarische bedrijven en voormalige agrarische bedrijven. Een bed & breakfastvoorziening is gevestigd in het hoofdgebouw, waar tevens gewoond wordt. De hoofd functie zal daarbij behouden blijven. Bijgebouwen kunnen echter in bijzondere gevallen eveneens in aanmerking komen, mits aan een aantal uitgangspunten wordt voldaan; voor bed&breakfast faciliteiten tot 4 personen zijn geen planologische maatregelen	Bed & breakfast is beperkt tot bestaande gebouwen. De ruimtelijke impact hiervan is verwaarloosbaar. In het MER wordt dit buiten beschouwing gelaten.

Thema	Ontwikkelingsmogelijkheden	Wel/niet meenemen in het MER
	noodzakelijk. Bed&breakfast met een omvang van 4 t/m 10 personen is mogelijk via een afwijking. Voor een capaciteit van meer dan 10 personen geldt dat een wijzigingsprocedure moet worden doorlopen.	
<i>Dagrecreatie</i>	Via een afwijkingsbevoegdheid kunnen nieuwe recreatieve routestructuren worden aangelegd in het landelijk gebied, zoals fiets-, wandel- en ruiterspaden. Daarbij is altijd een toets aan de natuurwaarden aan de orde.	Bij het bestemmingsplan zijn geen concrete initiatieven aan de orde. In het MER wordt kwalitatief aandacht besteed aan dit aspect, zodat meer specifieke toetsingscriteria kunnen worden geformuleerd voor het aanleggen van recreatieve routes.
Wonen en niet-agrarische bedrijvigheid		
<i>Wonen</i>	Bestaande woningen in het buitengebied worden positief bestemd. De gezamenlijke oppervlakte van hoofd- en bijgebouwen bedraagt maximaal 250 m². Voorstel voor maximale goot- en bouwhoogte van respectievelijk 3,50 m en 8 m. Er mogen geen nieuwe woningen in het buitengebied bijgebouwd worden, met uitzondering van nieuwe compensatiewoningen voortkomend uit de toepassing van de ruimte-voor-ruimte-regeling.	In bestemmingsplan worden geen nieuwe woningen mogelijk gemaakt. Dit aspect blijft in het MER daarom buiten beschouwing.
<i>Landgoederen</i>	In het bestemmingsplan zal geen specifieke regeling voor landgoederen worden opgenomen. De ruimtelijke impact van landgoederen is dusdanig groot, dat als er initiatieven bij de gemeente binnenkomen, deze via een aparte planologische procedure wordt geregeld.	In bestemmingsplan worden geen nieuwe landgoederen mogelijk gemaakt. Dit aspect blijft in het MER daarom buiten beschouwing.
Infrastructuur, energie en milieu		
<i>Verkeer</i>	Bestaande infrastructuur krijgt een verkeersbestemming. Onverharde paden en ertoegangswegen maken deel uit van de agrarisch bestemming	In bestemmingsplan worden geen nieuwe wegen mogelijk gemaakt. Dit aspect blijft in het MER daarom buiten beschouwing.
<i>Lichthinder</i>	Lichtmasten bij paardrijbakken en licht vanuit ligboxstallen kunnen leiden tot lichtvervuiling of hinder in het buitengebied.	In het MER wordt hier kwalitatief aandacht aan besteed
<i>Biomassa-vergisting</i>	(Co-)mestvergisting wordt toegestaan als ondergeschikte activiteit bij agrarische bedrijven.	Deze activiteit wordt onderzocht door middel van een alternatief.
<i>Zonne-energie</i>	In het bestemmingsplan zijn geen mogelijkheden opgenomen voor het realiseren van zonneweides. Los van het bestemmingsplan zijn er mogelijkheden om PV-panelen te plaatsen op daken.	In het MER wordt niet ingegaan op de milieueffecten van zonneweides.
<i>Windturbines en (kleinschalige) windmolens</i>	In het bestemmingsplan buitengebied zijn geen mogelijkheden opgenomen voor het realiseren van grootschalige windturbines of kleinschalige windmolens. Het windpark in de veenkoloniën komt tot stand via een zelfstandige planprocedure.	In bestemmingsplan Buitengebied worden geen nieuwe windmolens mogelijk gemaakt. Dit aspect blijft in het MER daarom buiten beschouwing.

Tabel 4 Ontwikkelingsmogelijkheden uit het nieuwe bestemmingsplan buitengebied

4. TE ONDERZOEKEN MILIEUASPECTEN

In dit hoofdstuk wordt nagegaan voor welke milieuaspecten belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen worden verwacht. Op grond hiervan kan worden bepaald op welke milieuaspecten het accent komt te liggen in het milieueffectrapport. Per milieuaspect wordt een voorstel gedaan voor de beoogde onderzoeksmethodiek.

4. 1. Bodem en water

De ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan kunnen lokaal (beperkte) effecten hebben voor de waterafvoer en de waterkwaliteit (zowel oppervlaktewater als grondwater). Door de toename van oppervlakteverharding zal hemelwater versneld afstromen naar het oppervlaktewatersysteem. Schaalvergroting in de landbouw en de teelt van bollen kunnen effecten hebben voor de grondwaterkwaliteit. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan de verdrogingsproblematiek in het Drentsche Aa-gebied en het Elperstroomgebied en de (reservering van) grondwaterbeschermingsgebieden in het plangebied.

Van deze effecten wordt een kwalitatieve beschrijving opgenomen in het planMER. Daarbij wordt gebruik gemaakt van gegevens van het waterschap Hunze en Aa's.

Door de regelgeving die geldt voor agrarische bedrijven en mestopslag, worden effecten op het gebied van bodemverontreiniging niet verwacht. Dit aspect wordt dan ook buiten beschouwing gelaten.

Onderzoeksvoorstel bodem en water

In het planMER worden de mogelijke milieueffecten voor de bodem en het water worden als volgt in beeld gebracht:

- In het planMER wordt kwalitatief aandacht besteed aan de aspecten waterafvoer en waterkwaliteit. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande informatie van het waterschap;
- Het aspect bodemkwaliteit wordt in het planMER buiten beschouwing gelaten.

4. 2. Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Het bestemmingsplan bevat vele mogelijkheden die kunnen leiden tot een (geleidelijke) verandering van het landschappelijke beeld en tot aantasting van cultuurhistorische of archeologische waarden:

- Schaalvergroting van grondgebonden- en intensieve veehouderij.
- Verplaatsing van bouwpercelen.
- Mestopslag op veldkavels.
- (Co-)mestvergisting.
- Schuilstallen.
- Paardrijbakken en kleinschalige kampeerterreinen.
- Opgaande teelten.

Het landschap van Aa en Hunze kent een grote diversiteit en een breed palet van landschappelijke waarden. Voorgesteld wordt de aspecten landschap, cultuurhistorie en archeologie zoveel mogelijk te onderzoeken aan de hand van de kernkwaliteiten die door de Provincie zijn gedefinieerd in de Omgevingsvisie Drenthe. Daarbij zijn de volgende kernkwaliteiten van belang:

- Landschappelijke eenheden en patronen als:
 - o de lintbebouwing in de veenkoloniën;
 - o de kenmerkende verkaveling van wijken en kanalen in de veenkoloniën.
- Het reliëf en aardkundige waarden als:
 - o de esdekken in het Drentsche Aa-gebied;
 - o de Hondrug;
 - o De zandverstuivingen en heidegebieden.
- Visueel-ruimtelijke kenmerken als:
 - o de zichtbaarheid beeklopen;
 - o De openheid van de veenkoloniën;
 - o Doorzichten vanuit de lintdorpen op het achterliggende landschap;
 - o Vrij zicht op de Hondrug.
- Stilte en duisternis:
 - o De stiltegebieden;
 - o Duisternis van de dunbebouwde gebieden;
- Cultuurhistorische waardevolle objecten als:
 - o Monumentale of architectonisch waardevolle bebouwing;
 - o Kenmerkende bouwstructuren zoals esdorpen.
- Archeologische waarden zoals:
 - o Hunebedden;
 - o Grafheuvels;
 - o Offerveentjes.

De mogelijkheden voor schaalvergroting in de landbouw, kleinschalig kampeerterreinen en opgaande teelten kunnen gevolgen hebben voor de beleefbaarheid van het landschap en de herkenbaarheid van cultuurhistorisch waardevolle patronen. Het gaat hierbij voornamelijk om de openheid van het landschap en de doorzichten vanuit de lintstructuren en specifiek voor bepaalde landschapstypen: het zicht op karakteristieke waterlopen en reliëf (bijvoorbeeld de Hondrug).

Daarnaast kunnen lokale bodemingrepen gevolgen hebben voor de aardkundige waarden en de archeologische waarden in de ondergrond.

Daarnaast hebben uitbreiding van bouwpercelen en kleinschalige recreatie een toename van verkeers- en recreatiedruk tot gevolg. Dit kan negatieve effecten hebben voor de stilte in het gebied en daarmee het belevingswaarde aantasten. Lichtuitstoot van agrarische bedrijven kan negatieve gevolgen hebben voor de duisternis die kenmerkend is voor het buitengebied.

Mestvergistingsinstallaties en andere moderne bouwvormen moeten worden ingepast op bestaande erven. Dit kan ten koste gaan van gebieden met een kleinschalige opzet of erven met een monumentaal bebouwingsbeeld. In het MER wordt onderzocht in hoeverre cultuurhistorisch waardevolle objecten hierdoor worden aangetast.

Bij de beschrijving van de milieueffecten wordt gebruik gemaakt van bestaand kaartmateriaal. Daarnaast worden foto's gebruikt om bepaalde waarden en effecten te illustreren.

Onderzoeksvoorstel landschap, cultuurhistorie en archeologie

In het planMER worden de mogelijke milieueffecten op het gebied van landschap, cultuurhistorie en archeologie als volgt in beeld gebracht:

- De huidige waarden worden op gebiedsniveau in beeld gebracht aan de hand van gegevens van Drents Plateau en de kaarten uit de Omgevingsvisie. Aangezien het planMER geen betrekking heeft op concrete locaties, blijft de beschrijving van effecten beperkt tot gebiedsniveau. Waar mogelijk worden foto's en figuren gebruikt om de effecten te visualiseren.

4. 3. Ecologie

De volgende ontwikkelingen kunnen significante negatieve gevolgen hebben voor de ecologische waarden in het plangebied en natuurgebieden:

- Schaalvergroting en intensivering van grondgebonden- en intensieve veehouderij.
- Verplaatsing van bouwpercelen.
- Mestopslag op veldkavels.
- (Co-)mestvergisting.
- Paardrijbakken en kleinschalig kamperen.
- Bollenteelt.
- Opgaande teelten.
- Recreatieve functies.

Er kunnen negatieve gevolgen ontstaan door de ontwikkelingsmogelijkheden op zich (directe gevolgen) of doordat er een toename van verkeer ontstaat (indirecte gevolgen). Ten aanzien van het thema ecologie wordt gekeken naar:

- Gevolgen voor de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden in de omgeving.
- Gevolgen voor de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.
- Gevolgen voor de (leefgebieden van) weide- of akkervogels.
- Gevolgen voor de (leefgebieden van) (zwaar)beschermde soorten.

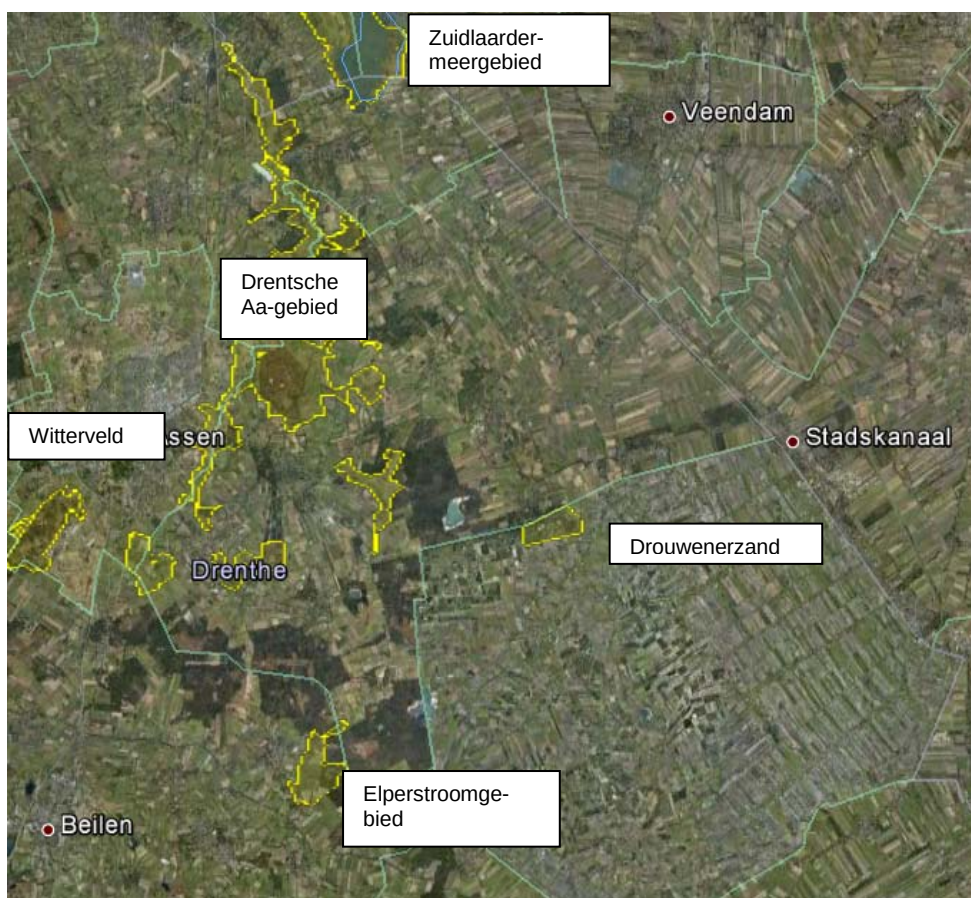
In deze paragraaf wordt aangegeven welke aspecten onderzocht zullen worden.

Natura 2000-gebieden

In het plangebied liggen delen van de Natura 2000-gebieden het Drentsche Aa-gebied en het Elperstroomgebied. Grenzend aan de gemeente ligt het Natura 2000-gebied Drouwenerzand.

Passende beoordeling noodzakelijk

De hierboven genoemde Natura 2000-gebieden zijn onder andere aange-
wezen voor vermessings- en verzuringsgevoelige habitats. Het bestem-
mingsplan biedt agrarische ontwikkelingsmogelijkheden die kunnen bijdra-
gen aan verdere vermesting- en verzuring in het gebied, doordat de am-
moniak die afkomstig is uit dierenmest op grote afstanden neerslaat. Dit
wordt ammoniak- of stikstofdepositie genoemd. Daarnaast kunnen nieuwe
economische activiteiten leiden tot extra verkeersbewegingen die eveneens
leiden tot extra stikstofdemissie en –depositie.

Figuur 8. Ligging van de gemeente ten opzichte van Natura 2000-gebieden

Naast verzuring- en vermesting kan tevens verstoring van gebieden aan de
orde zijn als gevolg van toegenomen landbouw- en recreatie-activiteiten.
Verdroging van Natura 2000-gebieden als gevolg van het bestemmingsplan
is niet aan de orde, omdat waterpeilen in het gebied niet via het bestem-
mingsplan worden geregeld.

Intensivering van agrarische teelten (bollenteelt) kan verder leiden tot een
intensiever gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en daarmee veront-
reiniging van grond- en oppervlaktewater, dat in contact staat met Natura
2000-gebieden.

Daarnaast kan verandering van teelten leiden tot een afname van het areaal gras- en akkerland en daarmee tot een afname van het voedselaanbod voor overwinterende eenden, zwanen en ganzen. Ook deze effecten worden meegenomen.

Welke gebieden zijn maatgevend?

Voor het aspect verstoring en verontreiniging zijn de gebieden binnen en grenzend aan de gemeente maatgevend. Het betreft hier het Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied en het Drouwenerzand (zie bovenstaande figuur).

Effecten op het gebied van vermesting en verzuring hebben een groter bereik. De bestaande achtergronddepositie (1200 tot 1800 mol N/ha/jr) in de Natura 2000-gebieden is al hoger dan de voor de meeste aangewezen habitattypen bepaalde kritische depositiewaarde (rond de 1000 mol N/ha/jr). Omdat hierdoor significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, moeten de gevolgen van stikstofdepositie in beeld worden gebracht door middel van een passende beoordeling.

Natura 2000-gebied	Afstand tot gemeentegrens (km)	Meest stikstofgevoelige habitat en kritische depositiewaarde (KDW)	Meenemen in de passende beoordeling
Drentsche Aa-gebied	0 km	H3160 Zure vennen (714 mol/ha/jr)	Wel meenemen, maatgevend op het gebied van vermesting en verzuring
Elperstroomgebied	0 km	6230vka *Heischrale graslanden, vochtige, kalkarme variant (714 mol/ha/jr)	Wel meenemen, maatgevend op het gebied van vermesting en verzuring
Drouwenerzand	0 km	H2330 Zandverstuivingen (714 mol/ha/jr)	Wel meenemen, maatgevend op het gebied van vermesting en verzuring
Witterveld	2,7 km	H7110A *Actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (500 mol/ha/jr)	Wel meenemen, maatgevend op het gebied van vermesting en verzuring
Zuidlaardermeer-gebied	3,6 km	n.v.t.	Nee, geen stikstofgevoelige habitats aanwezig
Fochteloerveen	8,0 km	H7110A *Actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (500 mol/ha/jr)	Niet meenemen, conclusies voor Witterveld gelden ook voor dit gebied
Mantingerbos	8,6 km	H9190 Oude eikenbossen (1071 mol/ha/jr)	Wel meenemen, maatgevend op het gebied van vermesting en verzuring
Mantingerzand	9,4 km	H2330 Zandverstuivingen (714 mol/ha/jr)	Niet meenemen, conclusies voor Drouwenerzand gelden ook voor dit gebied
Liefthingsbroek	12,4 km	Blauwgraslanden: 1100 mol N/ha/jr	Niet meenemen. Conclusies voor Drentsche Aa-gebied gelden ook voor dit gebied

Tabel 6 Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied

De gebieden Drentsche Aa en Elperstroomgebied zijn wat betreft stikstofdepositie maatgevend ten opzichte van andere Natura 2000-gebieden. De overige Natura 2000-gebieden in Drenthe en Groningen hebben geen stikstofgevoelige habitats, liggen veel verder weg, hebben een lagere achter-

gronddepositie of een combinatie van dit alles (zie bovenstaande tabel). De conclusies die op basis van deze passende beoordeling worden gemaakt, kunnen daarom worden doorvertaald naar de overige Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitats.

Welke ontwikkelingen zijn van belang?

De invloed van stikstofdepositie is mede afhankelijk van de afstand tot gevoelige gebieden. Een groot deel van de depositie vanuit stallen slaat op enkele kilometers van afstand van stallen neer. Een klein deel van de depositie kan echter op grotere afstanden effecten met zich meebrengen. Daarom wordt in het planMER aandacht besteed aan de vermesting en verzuring als gevolg van stikstofdepositie.

Depositie vanaf wegen heeft een kleiner verspreidingsbereik ⁹⁾. De toename van het wegverkeer als gevolg van recreatieve ontwikkelingen wordt in het onderzoek meegenomen. Daarbij worden aannames gedaan over de toename van het aantal recreanten en de bijbehorende verkeersbewegingen per auto.

Bij het onderzoek naar vermestende- en verzurende effecten wordt mestvergistings- en het opwekken van energie via warmtekrachtkoppeling (WKK) buiten beschouwing gelaten. Mestvergistings- zelf heeft niet of nauwelijks invloed ten aanzien van het aspect stikstofdepositie, omdat het aantal vermestende stoffen grotendeels gelijk blijft. De mest die normaal in een mestkelder blijft liggen of wordt opgeslagen, wordt in dit geval vergist en naderhand als meststof (digestaat) op het land gebracht. Het verbranden van het verkregen gas in een WKK-installatie leidt wel tot nieuwe vermestende stoffen (NOx). Uit onderzoek blijkt echter dat deze emissies lager zijn dan de emissies bij normaal agrarisch mestgebruik (langdurig opslaan en vervolgens uitrijden) van dezelfde hoeveelheid mest, zelfs wanneer het uiteindelijke uitrijden van het digestaat wordt meegerekend. In het planMER worden deze onderzoeksgegevens in beeld gebracht.

Aanvullend op het depositieonderzoek zal ook moeten worden bepaald of intensivering van agrarische en recreatieve functies kan leiden tot verstoring of verontreiniging van Natura 2000 of versnippering van leefgebied van soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

Ecologische hoofdstructuur

Buiten de Natura 2000-gebied zijn er nog grote delen van de gemeente die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In het MER wordt gekeken naar de aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden in deze gebieden die kunnen ontstaan doorfactoren als vermesting, verzuring, verdroging, versnippering en verstoring. De onderzoeksaanpak is vergelijkbaar met die voor de Natura 2000-gebieden, echter zonder kwantitatieve uitwerking in de vorm van depositieberekeningen.

⁹⁾ In mer-studies voor de aanleg of verbreding van wegen worden de effecten ten aanzien van stikstofdepositie op een afstand groter dan 3 kilometer buiten beschouwing gelaten.

Weidevogel en akkerfaunagebieden

In de gemeente bevinden zich verschillende gebieden die in het provinciaal beleid zijn aangemerkt als leefgebieden voor weidevogels of akkerfauna. Er moet bepaald worden in hoeverre uitbreiding van bouwpercelen, verplaatsing van bouwpercelen of verandering van teelten kunnen leiden tot aantasting van dergelijke gebieden. De huidige ecologische waarden worden vastgesteld op basis van bestaande inventarisatiegegevens. Nieuw veldonderzoek is voor een bestemmingsplan Buitengebied niet noodzakelijk. Het bestemmingsplan vormt immers het kader voor toekomstige ontwikkelingen, maar gaat op zichzelf nog niet over concrete locaties.

Beschermde dier- en plantsoorten

Er moet worden bepaald welke beschermde dier- en plantsoorten er aanwezig zijn in het gebied om te bepalen of de uitbreiding van bouwpercelen, verplaatsing van bouwpercelen, kleinschalig kamperen en aanlegwerkzaamheden leiden tot aantasting van het leefgebied van deze soorten. De huidige ecologische waarden zullen worden vastgesteld aan de hand van algemene ecologische kennis en verspreidingsatlassen/-gegevens (www.waarneming.nl).

Onderzoeksvoorstel ecologie

In het planMER worden de mogelijke milieueffecten op het gebied van ecologie als volgt in beeld gebracht:

- De vermestende en verzurende effecten worden in beeld gebracht voor de Natura 2000-gebieden in en rondom het plangebied. Ook de bijdrage van mestvergiftiging en toegenomen verkeer ten behoeve van recreatie wordt hierbij meegenomen;
- Tevens worden effecten als gevolg van verstoring, verontreiniging en versnippering kwalitatief in beeld gebracht;
- Ten aanzien van de natuurwaarden binnen de EHS (voor zover niet overlappend met Natura 2000) worden de effecten op eenzelfde wijze beoordeeld, doch zonder depositieberekeningen;
- Aan de hand van bestaande verspreidingsgegevens wordt bepaald of er aantasting van de weidevogel- en akkerfaunagebieden plaats vindt;
- Bepaald wordt hoe groot de kans is dat het leefgebied van beschermde dieren en plantsoorten wordt aangetast. De aanwezigheid van soorten wordt daarbij bepaald aan de hand van algemene ecologische kennis en verspreidingsatlassen/gegevens.

4. 4. Woon- en leefklimaat**Geurhinder**

Als gevolg van de uitbreiding van agrarische bedrijven kan de geurhinder in het gebied toenemen. Om de geurproblematiek rond intensieve veehouderijen en bedrijven met een intensieve neventak in beeld te brengen zullen geurberekeningen worden uitgevoerd met het programma V-Stacks-gebied. Voor melkveebedrijven zijn geen geurfactoren vastgesteld en gelden de vaste afstanden uit de *Wet geurhinder en veehouderij*. Voor deze bedrijven wordt een knelpuntenanalyse gemaakt op basis van de vaste afstanden.

Nevenfuncties en functieverandering kunnen gevolgen hebben voor de geurhindersituatie rondom agrarische bedrijven. Door de omvorming naar van voormalig agrarische bedrijven naar burgerwoningen en het oprichten van verblijfsrecreatieve functies ontstaat een spanningsveld tussen agrarische bedrijven en de verblijfskwaliteit van het plangebied. Dit verschijnsel wordt kwalitatief beschreven.

Verkeershinder

De verkeersaantrekkende werking als gevolg van schaalvergroting en kleinschalig kamperen blijft beperkt tot de directe omgeving. Het gaat hier om lokale effecten. De bijdrage aan de concentraties luchtverontreinigende stoffen en de geluidbelasting op het ontsluitende wegennet wordt daarom buiten beschouwing gelaten. Wel kan mestvergiftiging lokaal overlast met zich meebrengen doordat het zware verkeer toeneemt. Dit geldt vooral voor bebouwingslinten waar de bebouwing dicht op de weg staat. Omdat in het bestemmingsplan geen concrete locaties voor mestvergistingsinstallaties zijn opgenomen, wordt in het planMER een kwalitatieve beschrijving opgenomen van deze problematiek.

Luchtkwaliteit en geluid

Op het gebied van luchtkwaliteit en geluid zijn alleen beperkte en lokale effecten te verwachten van de uitbreiding van agrarische bouwpercelen, het verplaatsen van agrarische bedrijven en het oprichten van mestvergisters. Omdat niet op voorhand valt te voorspellen waar ontwikkelingen precies zullen plaatsvinden, wordt ten aanzien van deze aspecten een kwalitatieve effectbeschrijving opgenomen in het planMER.

Externe veiligheid

Ten aanzien van het aspect externe veiligheid zijn geen belangrijke negatieve effecten te verwachten. De ontwikkelingen in het plangebied brengen niet of nauwelijks een toename van het aantal personen met zich mee. Daarnaast zijn er geen concrete plannen te verwachten in de buurt van risicobronnen. Dit aspect wordt in het planMER buiten beschouwing gelaten.

Onderzoeksvoorstel woon- en leefklimaat

In het planMER worden de mogelijke milieueffecten op het gebied van woon- en leefklimaat als volgt in beeld gebracht:

- Om de geurproblematiek rond intensieve veehouderijen en bedrijven met een intensieve neventak in beeld te brengen zullen wordt de cumulatieve geurbelasting in het gebied in beeld gebracht met het programma V-Stacks gebied. Voor melkveebedrijven zijn geen geurfactoren vastgesteld en gelden de vaste afstanden uit de *Wet geurhinder en veehouderij*. Voor deze bedrijven wordt bepaald hoeveel gevoelige bestemmingen binnen de 50 m en 100 meter zijn gelegen.
- In het planMER wordt kwalitatief aandacht besteed aan de gevolgen van zwaar verkeer als gevolg van mestvergiftiging. Overige effecten op het gebied van verkeer worden niet bekeken.
- Ten aanzien van de aspecten luchtkwaliteit en geluid wordt een kwalitatieve beschrijving opgenomen van de mogelijke milieueffecten.
- Het aspect externe veiligheid wordt in het planMER buiten beschouwing gelaten.

4. 5. Gezondheidseffecten

Bij het (geconcentreerd) houden van vee kunnen infectieziekten ontstaan die overdraagbaar zijn op mensen (zoönosen). Dit speelt name bij de intensieve veehouderij. Het onderzoeksveld naar de gezondheidseffecten van de (intensieve) veehouderij is nog volop in ontwikkeling. Uit een advies van de gezondheidsraad blijkt dat het niet bekend is welke relaties er precies bestaan tussen gezondheidsklachten enerzijds en het type vee, het aantal stuks vee en de afstand tot agrarische bedrijven anderzijds (Gezondheidsraad, 30 november 2012).

In het planMER worden de mogelijke effecten op dit gebied kwalitatief in beeld gebracht. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de onderzoeksgegevens van het RIVM en het advies van de gezondheidsraad.

Onderzoeksvoorstel gezondheid

In het planMER wordt kwalitatief aandacht besteed aan de gezondheidseffecten van de (intensieve) veehouderij. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande onderzoeksgegevens van het RIVM en het advies van de gezondheidsraad.

4. 6. Duurzame energie

In het planMER wordt een inschatting gemaakt van het aantal huishoudens dat (in theorie) van duurzame energie kan worden voorzien door de mogelijkheden voor co-mestvergisting.

Onderzoeksvoorstel Duurzame energie

In het planMER wordt een inschatting gemaakt van het aantal huishoudens dat van duurzame energie kan worden voorzien.

5. ALTERNATIEVENONTWIKKELING

Kern van het planMER is het vergelijken van de milieusituatie bij autonome ontwikkeling (zonder nieuw bestemmingsplan) en de milieueffecten die kunnen optreden door het vaststellen van de nieuwe bestemmingsplannen (het voornemen). Op basis van de mer-regelgeving moeten daarnaast alternatieven worden onderzocht die tot een relevant verschil in milieueffecten kunnen leiden. Het gaat daarbij in ieder geval om de maximaal mogelijk milieueffecten.

In dit hoofdstuk wordt een voorstel gedaan voor het onderzoeken van alternatieven en scenario's. Het verschil tussen scenario's en alternatieven is dat scenario's vorm krijgen vanwege omstandigheden waarop de gemeente niet kan sturen (bijvoorbeeld marktwerking). Alternatieven zijn wel iets waar het bevoegd gezag op kan sturen.

5. 1. Referentiesituatie

De referentiesituatie is de situatie waarbij de structuurvisie niet wordt uitgevoerd en er geen nieuw bestemmingsplan buitengebied wordt vastgesteld. De referentiesituatie fungeert als ijkpunt, waarmee de milieueffecten van het voornemen worden vergeleken. De referentiesituatie bestaat uit de huidige situatie (2013) en autonome ontwikkelingen die los van het nieuwe bestemmingsplan worden gerealiseerd (zie hoofdstuk 2).

Afwijkende referentiesituatie stikstofdepositie

Bij het aspect stikstofdepositie wordt ervoor gekozen om alleen de huidige situatie als referentiesituatie door te rekenen. Vanuit de passende beoordeling is dat verplicht. Het apart doorrekenen van de autonome ontwikkeling heeft weinig toegevoegde waarde. Vanwege de volgende twee redenen zal het doorrekenen van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling tot vrijwel dezelfde resultaten leiden:

- Er worden korte termijn een slechts een beperkt aantal vergunningen voor nieuwe stallen verleend;
- Daarnaast bevinden zich in het plangebied vrijwel geen intensieve veehouderijen, waardoor de eisen voor emissiearme stallen uit het *Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij* verwaarloosbare gevolgen hebben voor de ammoniakemissie uit het gebied.

Aandachtspunt bij de huidige situatie is dat er vaak een verschil bestaat tussen het feitelijke aantal dieren en het vergunde aantal dieren. Met behulp van de CBS-tellingen van 2011 kan de vergunde en feitelijke situatie met elkaar worden vergeleken.

5. 2. Het voornemen

Bij het voornemen worden de milieueffecten beschreven die zijn te verwachten wanneer de structuurvisie en het bestemmingsplan tot uitvoering worden gebracht. Op basis van jurisprudentie moet daarbij rekening worden gehouden met de benutting van de maximale bouwmogelijkheden die

het bestemmingsplan biedt. Dit geldt dus ook voor de wijzigingsbevoegdheden die zijn opgenomen. In het voornemen wordt daarom uitgegaan van:

- Bouwpercelen van maximaal 1,5 hectare in de multifunctionele gebieden.
- Bouwpercelen van maximaal 2 hectare landbouwontwikkelingsgebieden.
- Intensieve veehouderijbedrijven en gemengde bedrijven krijgen een omvang van maximaal 1,5 hectare.
- intensieve neventakken krijgen een omvang van maximaal 5.200 m² in de multifunctionele gebieden en 8.000 m² in de landbouwkerngebieden.
- Bij elk agrarisch bouwperceel een kleinschalig kampeerterrein met een omvang van 0,5 hectare.
- Beperkte uitbreiding van de bestaande recreatiebedrijven.

In het voornemen wordt geen rekening gehouden met:

- De realisatie van co-mestvergistingsinstallaties.
- De verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

Deze extra mogelijkheden worden onderzocht door middel van de onderstaande alternatieven.

5. 3. Alternatieven

5.3.1. Minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij

Met dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn, wanneer grondgebonden agrarische bedrijven in het bestemmingsplan minder ontwikkelingsmogelijkheden krijgen dan voorgenomen. Daarbij wordt uitgegaan van:

- Bouwpercelen van maximaal 1 in de multifunctionele gebieden (met beperkte groeirimte wanneer de huidige percelen al groter zijn).
- Bouwpercelen van maximaal 1,5 hectare landbouwontwikkelingsgebieden. Geen bouwpercelen >2 ha in de omgeving Gasselterboerveenschemond.

De bouw mogelijkheden voor de intensieve veehouderij zijn bij dit alternatief gelijk aan het voornemen. In het alternatief wordt geen rekening gehouden met:

- De realisatie van co-mestvergistingsinstallaties.
- De verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

5.3.2. Minder schaalvergroting intensieve veehouderij

Met dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn, wanneer de intensieve veehouderij in het bestemmingsplan minder ontwikkelingsmogelijkheden krijgt dan bij het voornemen. Daarbij wordt er van uitgegaan dat:

- Bestaande intensieve veehouderijbedrijven en gemengde bedrijven uitbreiden dat een omvang van maximaal 1 hectare.
- Intensieve neventakken een omvang hebben van maximaal 3.000 m² in de multifunctionele gebieden en 5.000 m² in de landbouwkerngebieden.

De bouw mogelijkheden voor de grondgebonden veehouderij zijn bij dit alternatief gelijk aan het voornemen. In het alternatief wordt geen rekening gehouden met:

- De realisatie van co-mestvergistingsinstallaties.
- De verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

5.3.3. Veestapel volgens het trendscenario

Bij het aspect stikstofdepositie worden naast de referentiesituatie, het voornemen en het hierboven genoemde alternatieven, nog een scenario door gerekend. Met een realistisch trendscenario wordt een indruk gegeven van de feitelijke ontwikkeling in de stikstofdepositie in de komende jaren. Naast de maximale milieueffecten, wordt dit gezien als belangrijke informatie voor de besluitvorming over het bestemmingsplan. De trendmatige ontwikkeling geeft immers een goed beeld van de omstandigheden waarbij vergunningen worden verleend.

Op basis van de CBS-cijfers wordt een inschatting gemaakt van de trendmatige ontwikkeling van de veestapel in de komende 10 jaar. Met dit scenario kunnen dus ook de gevolgen van het afnemende aantal agrarische bedrijven in beeld worden gebracht, waardoor het beter aansluit bij de mogelijkheden in het bestemmingsplan om de functie van stoppende agrarische bedrijven te wijzigen. Deze groei (of krimp) wordt vervolgens per diercategorie toegedeeld aan de bestaande agrarisch bedrijven. Er worden geen specifieke stoppers of groeiers geselecteerd. Met dit scenario kan een realistisch ontwikkeling van de stikstofdepositie worden benaderd.

5.3.4. Bedrijfsverplaatsingen

Door middel van het alternatief bedrijfsverplaatsingen kan (verkenkend) worden onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer 5 bedrijven worden verplaatst van een knelpuntsituatie naar het veenkoloniale gebied. Gelet op de ontwikkelingen in de afgelopen decennia, worden 5 verplaatsingen gezien als een realistisch aantal.

Omdat er geen concrete initiatieven aan de orde zijn, worden 5 fictieve bouwpercelen geprojecteerd in het open landbouwgebied, op voldoende afstand van woningen en langs de bestaande infrastructuur. Dit wordt gezien als een realistische invulling van het alternatief. Nieuwe bouwpercelen leiden immers niet tot nieuwe knelpuntsituaties.

5.3.5. Mestvergistinginstallaties

In dit alternatief wordt onderzoek gedaan naar de milieueffecten van co-mestvergistingsinstallaties. Aan de hand van de toekomstige veestapel en de mestproductie in de gemeente wordt bepaald hoeveel mestvergistingsinstallaties in het gebied kunnen worden opgericht. Aan de hand daarvan worden de maximale milieueffecten bepaald. Om de milieueffecten los van

de andere ontwikkelingsmogelijkheden te kunnen beoordelen, wordt bij dit alternatief geen rekening gehouden met de uitvoering van het voornemen.

5.3.6. Zonering recreatieve activiteiten

In dit alternatief wordt er vanuit gegaan dat - anders dan bij het voornemen - geen nieuwe kleinschalige kampeerterreinen of uitbreidingen van bestaande kampeerterreinen aan de orde is in kwetsbare gebieden als het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa, de beekdalen, op de esdekken en in het open gebied langs de Hondrug.

5.3.7. Grote bouwpercelen

Dit laatste alternatief is alleen van toepassing op de Structuurvisie Buitengebied. De structuurvisie heeft een grotere reikwijdte dan het bestemmingsplan Buitengebied, omdat het ook mogelijkheden beschrijft voor bouwpercelen groter dan 2 hectare. In dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer in het gebied in de omgeving van Gasselterboerveenschemond bouwpercelen tot een omvang van 4 hectare worden toegestaan. Het gaat hierbij om maximaal 5 bedrijven.

Het alternatief vormt een verbijzondering van het voornemen. In het alternatief wordt geen rekening gehouden met:

- De realisatie van co-mestvergistingsinstallaties.
- De verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

6. CONCLUSIE

6. 1. Te onderzoeken alternatieven

In de onderstaande tabel wordt samenvattend weergegeven welke ontwikkelingsmogelijkheden worden onderzocht op welk type effecten.

Naam alternatief/scenario	Toelichting	Van belang voor welk aspect
Huidige situatie en autonome ontwikkeling (referentiesituatie).	De situatie waarbij er geen nieuw bestemmingsplan buitengebied wordt vastgesteld en concrete projecten binnen en buiten het plangebied onverminderd doorgang vinden. Ten aanzien van het aspect stikstofdepositie wordt geen autonome situatie doorgerekend (zie paragraaf 5.8).	Alle aspecten.
Het voornemen.	Het bestemmingsplan wordt uitgevoerd overeenkomstig de mogelijkheden uit de nota van uitgangspunten.	Alle aspecten.
Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij	Een alternatief waarbij minder bouw-mogelijkheden zijn opgenomen voor de grondgebonden veehouderij	Alle aspecten.
Alternatief minder schaalvergroting intensieve veehouderij	Een alternatief waarbij minder bouw-mogelijkheden zijn opgenomen voor de intensieve veehouderij	Alle aspecten.
Trendmatige ontwikkeling van de veehouderij.	De trendmatige ontwikkeling van de veestapel in de komende 10 jaar (op basis van de trend in de afgelopen 10 jaar).	Alleen stikstofdepositie.
Bedrijfsverplaatsingen	Een alternatief waarmee een verkenning wordt gedaan naar de mogelijke effecten van 5 bedrijfsverplaatsingen	Alle aspecten.
Mestvergistingsinstallaties	Een alternatief waarmee de milieueffecten van co-mestvergisting in beeld worden gebracht	Alle aspecten.
Zonering recreatieve ontwikkelingen	Een alternatief waarmee de effecten worden beschreven, wanneer recreatieve activiteiten worden beperkt tot minder kwetsbare gebieden	Landschap en ecologie
Grote bouwpercelen	Een alternatief waarmee de effecten van grote bouwpercelen (tot 4 ha) in de omgeving van Gasselterboerveenschemond worden beschreven	Alle aspecten.

Tabel 7 Alternatieven en scenario's

6. 2. Te onderzoeken ontwikkelingen en milieuaspecten

In het planMER worden de volgende alternatieven en scenario's met elkaar vergeleken:

Ontwikkelingsmogelijkheid	Typen effecten												
	Natura 2000	Aantastings weide- en ak-kervogels	Beschermde plant- dier-soorten	Landschappelijke en cultuurhistorische waarden	Archeologische waarden	Waterafvoer	Waterkwaliteit	Verkeershinder	Luchtkwaliteit	Geluidhinder	Geurhinder	Gezondheid	Duurzame energie
Schaalvergroting grondgebonden agrarische bedrijven	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Schaalvergroting intensieve veehouderij	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Verplaatsing van agrarische bedrijven en mestopslag op veldkavels (nieuwe erven)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Mestopslag buiten agrarische bouwpercelen				x	x			x			x		
Mestvergisting	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x		x
Schuilstallen				x	x								
Bollenteelt		x	x				x						
Opgaande beplanting		x	x	x									
Functiewijziging agrarische bedrijven	x	x	x					x	x	x	x	x	
Ruimte-voor-ruimte		x	x	x				x	x	x	x		
Paardrijbakken				x						x			
Kleinschalige kampeertreinen	x	x	x	x				x	x	x	x		
Recreatieve routes	x		x										

Tabel 8 Relatie tussen ontwikkelingen en milieueffecten

6. 3. Cumulatietoets

Waar relevant, wordt in het kader van cumulatie wordt in ieder geval aandacht besteed aan de volgende ontwikkelingen:

- De ontwikkeling van een windpark in de veenkoloniën. Dit speelt met name bij de aspecten landschap en geluid. Bij de cumulatietoets wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van onderzoeken die reeds zijn uitgevoerd voor het windpark.
- Verdubbeling van de N33. Cumulatie speelt met name bij de aspecten verkeershinder en geluidhinder.
- De realisatie van een Wildpark van 45 ha op het Gasselterveld.
- Ontwikkeling van agrarische bouwpercelen in omliggende gemeenten. Veel gemeenten werken op dit moment aan het vaststellen van nieuwe bestemmingsplannen voor het buitengebied. Daarbij wordt in veel gevallen nieuwbouwuimte geboden voor agrarische bedrijven. Cumulatie doet zich voor bij het aspect stikstofdepositie.

6. 4. Afbakening van het plangebied en het studiegebied

Het plangebied van nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied heeft betrekking op het gehele buitengebied van de gemeente Aa en Hunze. De volgende kernen zijn niet meegenomen in het plangebied: Gieten, Annen, Rolde, Anderen, Anloo, Gasteren, Schipborg, Ekehaar, Grolloo, Gieterveen, Schoonloo, Eext, Gasselte, Gasselternijveen, Eexterveen, Oud-Annerveen, Nieuw-Annerveen, Spijkerboor, Balloo, Gasselternijveenschmond, Schoonloo, Eexterveenschekanaal, Bareveld, Nieuwediep en Annerveenschekanaal. Hiervoor zijn afzonderlijke bestemmingsplannen van toepassing.

Het studiegebied is het gebied waarbinnen effecten als gevolg van het plan kunnen optreden. Met het oog op het aspect stikstofdepositie worden daarom ook een aantal Natura 2000-gebieden buiten de gemeente Aa en Hunze meegenomen.

6. 5. Tijdshorizon

Voor de huidige milieusituatie wordt gebruik gemaakt van de meest recente milieugegevens (2012 of 2013). De milieueffecten wordt gebruikelijk in beeld gebracht voor het eind van de planperiode. Uitgaande van de vaststelling van het bestemmingsplan 2014, wordt 2024 aangehouden als zichtjaar. Indien er als gevolg van ontbrekende gegevens een afwijkend zichtjaar wordt aangehouden, wordt dit in het planMER vermeld.

BIJLAGE 1

BIJLAGE 1 PROCEDURELE EN INHOUDELIJKE VEREISTEN

Hoe ziet de planmer-procedure er uit?

Een planmer is bedoeld om milieubelangen tijdens besluitvorming op een volwaardige manier mee te wegen. Voor het doorlopen van een planmer geldt een wettelijk vastgestelde procedure. De volgende stappen moeten worden doorlopen:

1. openbare kennisgeving. Dit onderdeel vormt de formele start van de procedure. In een openbare kennisgeving wordt aangegeven dat een planmer-procedure wordt doorlopen. Daarnaast wordt aangegeven op welke locatie stukken kunnen worden bekeken;
2. raadpleging. Zowel overheids- en adviesorganen als derden kunnen hun zienswijze geven over de te onderzoeken alternatieven en milieueffecten. Meestal gebeurt deze raadpleging op grond van een notitie reikwijdte en detailniveau. Advisering van de Commissie m.e.r. in dit stadium is vrijwillig;
3. opstellen planMER. Wanneer de te onderzoeken alternatieven en milieueffecten zijn bepaald, kan het milieueffectrapport worden opgesteld;
4. na publicatie van het planMER en het bestemmingsplan wordt het MER aangeboden aan de Commissie m.e.r. (verplicht). In een toetsingsadvies geeft de Commissie aan of het milieueffectrapport voldoende informatie bevat om het plan te kunnen vaststellen;
5. vaststellen van het plan. Na het toetsingsadvies kan het bestemmingsplan worden vastgesteld. In het bestemmingsplan moet worden gemotiveerd op welke manier er rekening wordt gehouden met de uitkomsten van het MER;
6. na vaststelling van het plan vindt evaluatie van milieueffecten plaats.

Wat moet er in een milieueffectrapport staan?

Kern van het planMER is het in beeld brengen van milieueffecten, waarbij het verschil tussen de huidige en toekomstige milieusituatie inzichtelijk wordt gemaakt. Voor wat betreft de toekomstige situatie moeten verschillende alternatieven worden beschouwd. De inhoud van een planMER is afhankelijk van het abstractieniveau en de inhoud van het plan. De inhoudsvereisten worden beschreven in artikel 7.7 van de *Wet milieubeheer*. In algemene zin zijn in een planMER de volgende zaken vereist:

1. een beschrijving van de doelstelling van het voornemen;
2. beschrijving van het voornemen en reële alternatieven, alsmede een motivering van de gekozen alternatieven;
3. een overzicht van eerder vastgestelde plannen en beleid;
4. voor alle milieuaspecten wordt systematisch ingegaan op de bestaande en autonome milieusituatie;
5. ten aanzien van het voornemen reële alternatieven wordt expliciet nagegaan welke milieueffecten kunnen optreden;
6. een vergelijking tussen de autonome ontwikkeling van de milieusituatie en de milieueffecten van de verschillende alternatieven;
7. leemten in kennis worden benoemd;
8. een publieksvriendelijke samenvatting wordt opgenomen.

BIJLAGE 2

BIJLAGE 2 BELEIDSKADER

RIJKSBELEID

Structuurvisie infrastructuur en Ruimte (2012)

Met de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zet het Rijk in op het beschermen van 13 nationale belangen. In het *Besluit algemene regels ruimtelijke ordening* (Barro) worden regels opgenomen om het beleid uit de Structuurvisie te verwezenlijken.

Voor Aa en Hunze is alleen de bescherming van Natura 2000-gebieden relevant. Bescherming van natuurgebieden waarover internationale afspraken zijn gemaakt, ziet het rijk als haar taak. Bescherming van de Natura 2000-gebieden in en rond Aa en Hunze is geregeld via de Natuurbeschermingswet. Voor plannen en projecten die significant negatieve gevolgen voor deze gebieden kunnen hebben, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd.

In het *Barro* is geregeld dat Provincies de begrenzing en bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) nader moeten uitwerken.

Rijksbescherming van Nationale Landschappen en Nationale Parken is sinds het vaststellen van het SVIR niet meer aan de orde.

Nota Belvédère

De Nota Belvédère (1999) is een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De nota vormt een belangrijke bouwsteen voor de Nota Ruimte. De centrale doelstelling van het beleid luidt: 'de cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte, en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarde scheppen'. Binnen het grondgebied van de gemeente Aa en Hunze zijn twee gebieden aangewezen als Belvédèregebied, te weten:

- Oude veenkoloniën;
- Drentse Aa-Hondsrug.

Rijksstructuurvisie Windenergie op land

De rijksoverheid heeft een forse ambitie als het gaat om windenergie op land. Gestreefd wordt naar 6000 MW windenergie op land. Voor de plaatsing van windmolens zijn de meest kansrijke en windrijke gebieden in Nederland in beeld gebracht. De Veenkoloniën zijn in de Structuurvisie aangemerkt als een belangrijk zoekgebied voor windmolens.

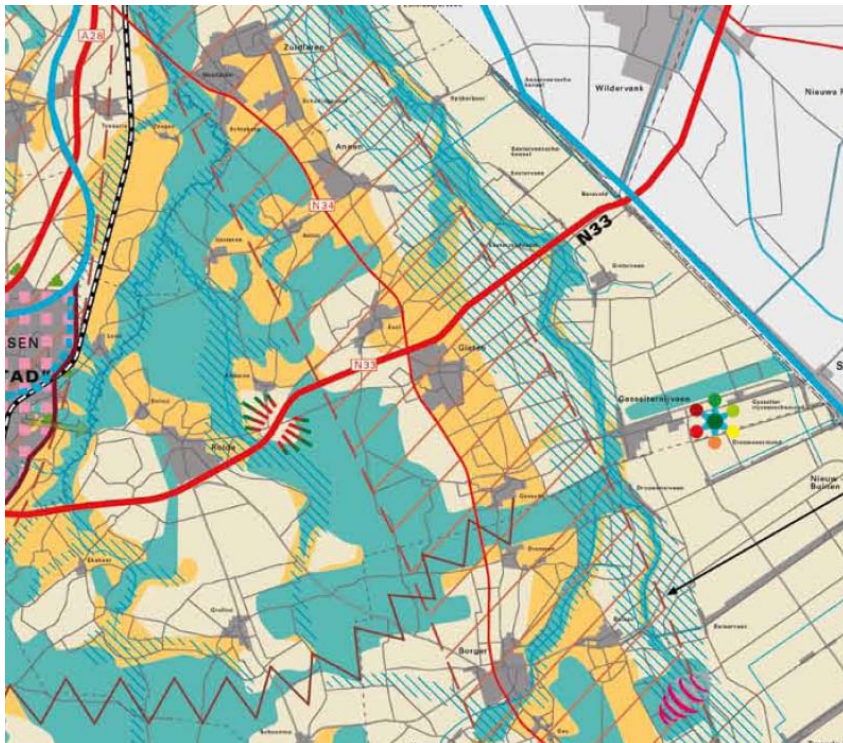
PROVINCIAAL BELEID

Omgevingsvisie en Omgevingsverordening

Het provinciaal beleid (Omgevingsvisie Provincie Drenthe, vastgesteld 2010 en Omgevingsverordening, vastgesteld 2011) vormt een belangrijk kader voor de ontwikkelingsmogelijkheden in het buitengebied.

Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie is hét strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. De visie formuleert de belangen, ambities, rollen, verantwoordelijkheden en sturing van de provincie in het ruimtelijke domein.

Figuur 9. Visiekaart 2020 (Bron: Omgevingsvisie Drenthe)

Omgevingsverordening

In de omgevingsverordening worden de uitgangspunten van het provinciaal beleid juridisch verankerd.

Landbouw

Robuuste gebieden

Binnen de functie landbouw zijn robuuste landbouwgebieden aangegeven (kaart Landbouw). In deze gebieden staat de landbouw voorop. Dit maakt schaalvergroting en meer geïndustrialiseerde vormen van landbouw mogelijk. Ook zijn dit de voorkeursgebieden voor het verplaatsen en inplaatsen van agrarische bedrijven. De kernkwaliteiten (kaart Kernkwaliteiten) spelen in deze gebieden een ondergeschikte rol. Er is in deze gebieden geen

ruimte voor andere grootschalige functies, bijvoorbeeld nieuwe grootschalige verblijfsrecreatie.

Bouwwlak

Agrarische bedrijven die zich verder willen ontwikkelen, hebben vaak behoefte aan uitbreiding of nieuwbouw van bedrijfsgebouwen. Bij uitbreiding van het bouwwlak moet de SER-ladder worden toegepast en de uitbreiding moet ruimtelijk worden ingepast. Hierbij moeten de kernkwaliteiten in acht worden genomen. Voor de multifunctionele gebieden geldt dat de maximale grootte van het bouwblok 1,5 ha is. Onder voorwaarde van ruimtelijke inpassing is een verdere vergroting mogelijk. Een ruimtelijk plan in een ruimer bouwblok voorzien, mits:

- een dergelijke ontwikkeling landschappelijk acceptabel wordt ingepast blijkens een landschappelijk inpassingsplan; of
- wanneer blijkens het desbetreffende ruimtelijk plan met de ontwikkeling een aantoonbaar ander provinciaal beleidsdoel is gediend.

Voor de gebieden met de functie landbouw (kaart Visie 2020) is het vaststellen van een maximale oppervlakte maat de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Intensieve niet-grondgebonden veehouderij

De provincie wil geen nieuwvestiging van niet-grondgebonden intensieve veehouderij-bedrijven in Drenthe. Dat geldt ook voor het starten van een neventak intensieve veehouderij en voor het omschakelen van een grondgebonden landbouwbedrijf naar een intensief veehouderijbedrijf. Intensieve veehouderijbedrijven tasten de belevingswaarde van het buitengebied aan en leiden tot een grotere milieudruk.

Er worden alleen ontwikkelkansen geboden aan bestaande intensieve veehouderijbedrijven in Drenthe, onder de voorwaarde dat de ontwikkeling ontstaat:

- door een zorgvuldige maatwerkbenadering, passend bij de kernkwaliteiten.
- door sanering en samenvoegen van kleinere bedrijven (bijvoorbeeld uit gebieden waar verdere groei niet of nauwelijks mogelijk is).

Bestaande niet-grondgebonden veehouderijbedrijven mogen uitbreiden tot een bouwperceel van maximaal 1,5 ha. Bij winst voor het milieu/dierenwelzijn en onder voorwaarde van een goede landschappelijke inpassing mogen deze bedrijven groeien tot maximaal 2 hectare. Daarnaast geldt dat er slechts sprake kan zijn van maximaal 1 bouwlaag.

Voor een intensieve tak bij een grondgebonden bedrijf geldt dat een vergroting van het oppervlak alleen mogelijk is als gevolg van aangescherpte normen op het gebied van milieu en dierenwelzijn.

Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)

Veel bedrijvigheid op het platteland vestigt zich in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Voorheen was het provinciale beleid ten aanzien van het

gebruik en/of het herinrichten hiervan nogal restrictief. De provincie wil dat gemeenten nu in principe zelf gaan bepalen welke activiteiten zij willen toestaan in de VAB. Wel worden enkele randvoorwaarden gesteld.

Recreatie

Drenthe wil een topspeler zijn op de (binnenlandse) toeristische markt. Hiervoor is het van belang dat Drenthe in haar diversiteit een totaalproduct aanbiedt dat onderscheidend en van hoogwaardig niveau is. De focus ligt op de diversiteit en de kwaliteit van het toeristische product. Niet méér van hetzelfde, maar juist het creëren van toegevoegde waarde ten opzichte van het bestaande toeristische product.

Verblijfsrecreatie

Het gebied dat is aangegeven als versterkingsgebied voor recreatie is weergegeven op de kaart Recreatie en Toerisme. Hier wordt ingezet op het versterken en eventueel uitbreiden van bestaande recreatiebedrijven. Het accent ligt op het versterken en ontwikkelen van de kleinschalige verblijfsrecreatie, bijvoorbeeld gekoppeld aan doorgaande nationale langeafstandsroutes voor wandelen en fietsen. Gemeenten worden hiervoor ruimere mogelijkheden geboden, bijvoorbeeld als het gaat om vrijkomende agrarische bebouwing.

Recreatieve infrastructuur

Drenthe heeft een zeer fijnmazig net van wandel-, fiets- en ruitersporen, waaronder een aantal doorgaande landelijke routes. Voor de recreatietoervaart zijn er doorgaande vaarverbindingen. De provincie investeert in het in stand houden en verbeteren van de provinciale infrastructuur voor recreatie en toerisme. Aan uitbreiding van de infrastructuur wil de provincie meewerken als er sprake is van een knelpunt dan wel een ontbrekende schakel, of als onderdeel van een gebiedsontwikkeling.

Robuust en klimaatbestendig watersysteem

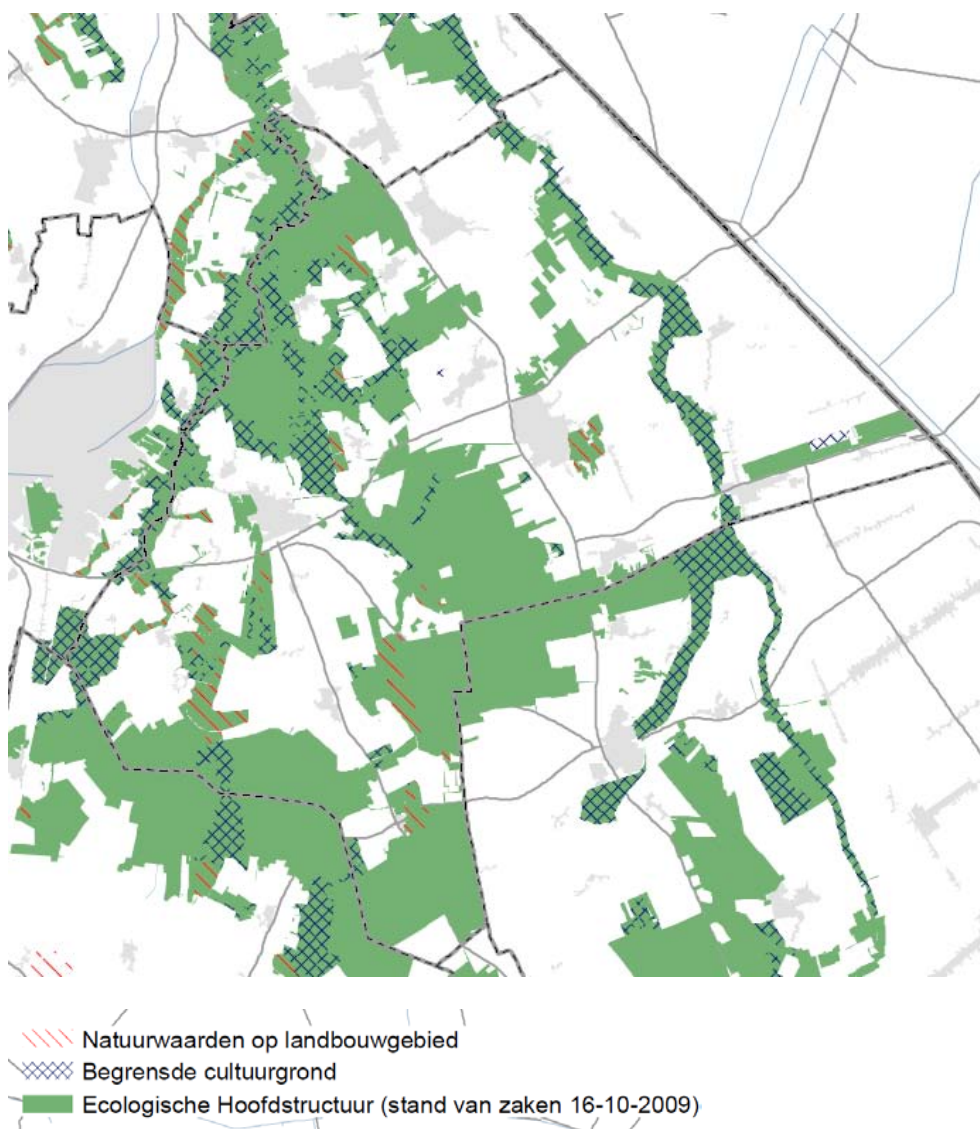
De beekdalen vormen, met de kanalen en de grondwaterlichamen, de kern van het Drentse watersysteem. De beekdalen verzorgen de waterafvoer van het Drents Plateau en bepalen de grondwatervoorraad onder dit plateau. Ook zijn de beekdalen van grote waarde voor de natuur en bepalen ze in belangrijke mate de landschappelijke kwaliteit van Drenthe.

Om de ruimte voor water te garanderen, voert de provincie een 'nee, tenzij-beleid'. Dit betekent dat kapitaalintensieve functies zo veel mogelijk worden geweerd. Daarbij gaat het vooral om woon- en werkgebieden en bepaalde vormen van agrarisch grondgebruik, zoals glastuinbouw, kwekerijen en intensieve veehouderijen.

Robuuste natuur

In Nederland worden gebieden met een bijzondere natuurkwaliteit onderling verbonden tot een Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een samenhangend netwerk van gebieden dat voldoende robuust is voor een duurzame verbetering van de omstandigheden voor de wilde flora en fauna en voor natuurlijke leefgemeenschappen. De provincies zijn verantwoorde-

lijk voor het realiseren van de EHS, door gebieden aan te wijzen en door zorg te dragen voor de kwaliteit van die gebieden.

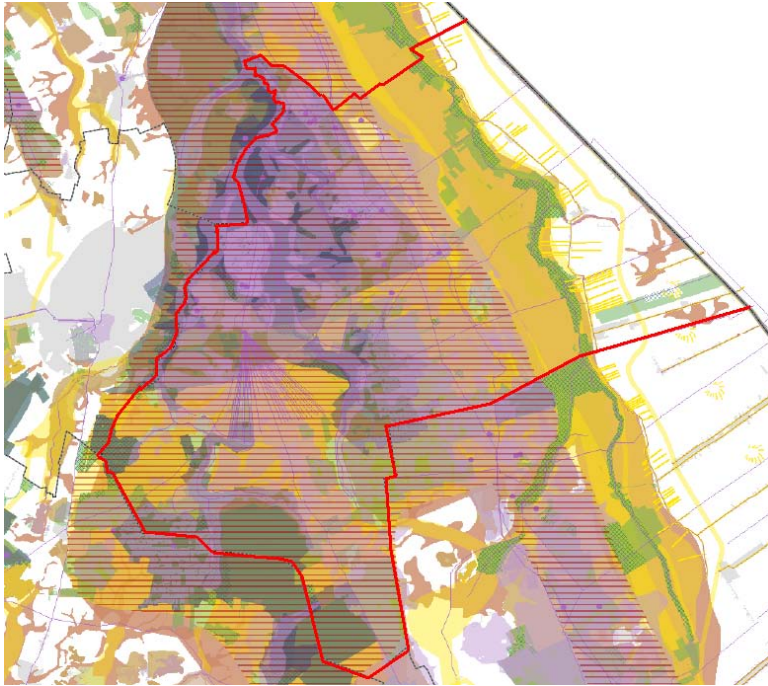
Figuur 10. Natuurwaarden in het plangebied

Landschap, cultuur en archeologie

Landschappelijke kernkwaliteiten

De kwaliteit en de diversiteit van het Drentse landschap dragen sterk bij aan het aantrekkelijke milieu om te wonen, te werken en te recreëren. De identiteit van het Drentse landschap wordt bepaald door de ontstaansgeschiedenis en de diversiteit aan landschapstypen. De ambitie is het behouden en versterken van de verscheidenheid, de kwaliteit, de identiteit en de beleefbaarheid van het landschap. Van provinciaal belang is het behouden van landschapskenmerken en de onderlinge samenhang en het versterken van de verschillende landschapstypen. De kernkwaliteiten die van provinci-

aal belang zijn, zijn aangegeven op de kaart “Kernkwaliteiten”. Onderstaande figuur illustreert dat in Aa en Hunze veel verschillende kernkwaliteiten aanwezig zijn.

Figuur 11. Synthese landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten Aa en Hunze (bron: Omgevingsvisie Drenthe)

Cultuurhistorie en archeologie

Het archeologisch erfgoed is de enige bron van informatie over de bewoningsgeschiedenis van de provincie van de steentijd tot de middeleeuwen. Het merendeel van het archeologisch erfgoed is onzichtbaar en is daardoor zeer kwetsbaar voor ruimtelijke ontwikkelingen die met bodemingrepen gepaard gaan. Archeologische waarden zijn onvervangbaar en niet te compenseren. De kaart Archeologie geeft een totaaloverzicht van de archeologische waarden en verwachtingen die van provinciaal belang worden geacht. De archeologische waarden van provinciaal belang die samenhangen met de cultuurhistorische waarden of die ruimtelijk zichtbaar zijn, zijn terug te vinden op de kaart Cultuurhistorie.

Klimaat- en energiedoelstellingen

De provincie zet in op een overgang naar een duurzame-energiehuishouding. Dit is mede ingegeven door veranderingen in het klimaat en het schaarser worden van fossiele brandstoffen. Gestreefd wordt naar een energiehuishouding die betrouwbaar is, een minimum aan broeikasgassen uitstoot en betaalbaar is. Tot 2020 wordt gestreefd naar een reductie van 30% van de CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990. In 2020 moet het aandeel hernieuwbare energiebronnen zijn gestegen tot 20%. Ook wordt gestreefd naar een verhoging van de energie-efficiënte met 2% per jaar (nu 1%). De productie van energie uit bodem en biomassa wordt ge-

stimuleerd en ingezet wordt op het realiseren van 60 MW (megawatt) aan windenergie in 2020.

Windenergie

De provincie heeft de Veenkoloniën aangewezen als zoekgebied om 200 - 280 MW aan windmolens te realiseren. Een deel van het zoekgebied ligt in de gemeente Aa en Hunze. Daarnaast zijn ook de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen hierbij betrokken. Voor het gebied zijn door de provincie de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- het gaat om de plaatsing van windturbines van minimaal drie megawatt, in clusters van minimaal vijf turbines bij elkaar;
- er wordt rekening gehouden met wettelijke criteria en belemmeringen;
- overheden (rijk, provincie en gemeenten) werken samen met belangenorganisaties, initiatiefnemers en bevolking;
- draagvlak van de bevolking is belangrijk.

Figuur 12. Zoekgebied windenergie in de veenkoloniën (bron: Omgevingsvisie Drenthe)

Energie uit biomassa

Energieopwekking uit biomassa wordt gestimuleerd. Grootschalige bio-energiecentrales vestigen zich bij voorkeur op goed bereikbare bedrijventerreinen met mogelijkheden voor de energie-infrastructuur en afnamemogelijkheden van vrijkomende warmte. Daarbij kan gedacht worden aan de Energietransitieparken (kaart Visie 2020). Voor de vestiging van kleinschalige mestvergistingsinstallaties bij veehouderijbedrijven wordt het 'Beleidskader co-vergisting' gehanteerd.

Beleidskader covergisting (Provincie Drenthe, 2006)

Met de notitie 'beleidskader covergisting' wil de provincie het bestaande beleid in POP II verduidelijken en specificeren voor mestvergistingsinstalla-

ties. In het algemeen kunnen vergistingsinstallaties uit de categorieën A, B en C gezien worden als een agrarische (neven)activiteit. Voor de vestiging van een agrarische vergister wordt in eerste instantie uitgegaan van de bouwmogelijkheden op een bestaande agrarisch bouwvlak. Voor initiatieven in de categorie D, waarbinnen mestvergisting moet worden gezien als een industriële activiteit, geldt dat installaties in principe moeten worden gevestigd op speciaal daarvoor aangewezen bedrijventerreinen.

GEMEENTELIJK BELEID

Toekomstvisie 2020

De Toekomstvisie 2020 zet de koers uit voor de toekomst van de gemeente Aa en Hunze. Met deze visie stelt de gemeente de bestaande kwaliteiten en waarden veilig voor de toekomst. De visie legt een aantal belangrijke keuzes vast en geeft richting aan het gemeentelijk beleid voor de komende jaren ¹⁰⁾. De Toekomstvisie 2020 is vastgesteld op 16 december 2009. De onderhavige structuurvisie is opgesteld binnen de kaders van de Toekomstvisie.

Voor de toekomst maakt de gemeente Aa en Hunze vier hoofdkeuzen:

- investeren in de kwaliteit van wonen en voorzieningen;
- investeren in een levendige en zorgzame samenleving;
- investeren in de recreatieve toeristische ontwikkeling;
- investeren in een duurzame ontwikkeling in een robuust landschap.

Landbouwvisie (2006)

De landbouwvisie bestaat uit drie delen:

- Een sectoraal deel: Nota Perspectief op de Landbouw in Aa en Hunze;
- Een integraal deel: Verslag charette landbouwvisie;
- Een reactie daarop van de raad: Reactienota.

In de reactienota staat een overzicht van de belangrijkste conclusies en aanbeveling n.a.v. de nota 'Perspectief voor de landbouw in Aa en Hunze' en het verslag van de charettes voor de integrale verdiepingsslag daarvan. De conclusies en aanbevelingen zijn voorzien van een toelichting en waar mogelijk met een voorstel voor een vertaling naar het gemeentelijk (ruimtelijk)beleid. De conclusies zijn:

- de landbouwsector heeft alleen een economisch perspectief in een integrale context. Deze context moet tot uitdrukking komen in een plattelandsvisie van waaruit het beleid moet worden geformuleerd;
- voor een goede de agrarische bedrijfsontwikkeling is het noodzakelijk om de bedrijfsplannen vroegtijdig af te stemmen met de gemeente en moet de initiatiefnemer bij aanvang tevens zorgen voor draagvlak in zijn omgeving;
- in het bestemmingplan moet naar een evenwicht worden gezocht tussen verbods- en toelatingsplanologie;
- De gemeente moet inzetten op nieuwe concrete ontwikkelingsperspectieven zoals de toepassing van bio-energie als verbredings- en vernieuwingstrategie voor de landbouw;
- betrek boeren actief bij grootschalige ontwikkelingen in het landschap (zoals: wonen, natuurontwikkeling) als mede initiatiefnemer in plaats van ze uit te kopen;

¹⁰⁾

Voor de toekomst maakt de gemeente Aa en Hunze vier hoofdkeuzen:

1. investeren in de kwaliteit van wonen en voorzieningen;
2. investeren in een levendige en zorgzame samenleving;
3. investeren in de recreatieve toeristische ontwikkeling;
4. investeren in een duurzame ontwikkeling in een robuust landschap.

- de landbouwsector moet meer ruimte gegeven worden om te ondernemen. Een overvloed aan regels werkt belemmerend;
- de gemeente zou de landbouwsector meer actief moeten adviseren en ondersteunen.

VAB (Vrijkomende Agrarische Bebouwing)

Naast de mogelijkheden op bedrijventerreinen wil de gemeente de mogelijkheden binnen Vrijkomende Agrarische Bebouwing verbreden. De gemeente Aa en Hunze ziet dat in en om de (kleine) kernen ruimte gewenst is voor kleinschalige bedrijvigheid. Deze bedrijven geven de voorkeur aan een locatie bij het eigen dorp en zijn minder thuis op de bedrijventerreinen. Deze bedrijvigheid is ondersteunend aan de leefbaarheid van de dorpen en het platteland. Kansen worden gezien in Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB).

Uit ruimtelijk oogpunt kunnen zo agrarische gebouwen worden hergebruikt en is het mogelijk om cultuurhistorisch waardevolle gebouwen te behouden. De nieuwe ontwikkeling zal een positief effect moeten hebben op de economische vitaliteit en sociale leefbaarheid met behoud van de landschappelijke kwaliteit. Naast verbrede landbouwactiviteiten kan er vanuit gemeentelijk perspectief ook ruimte zijn voor wonen en zelfstandig bedrijfsvestiging, denk hierbij bijvoorbeeld aan de zakelijke dienstverlening. Aan de bedrijvigheid zal de gemeente randvoorwaarden stellen (zoals geen afbreuk bedrijfsvoering omliggende bedrijven/woningen, geen opslag/stalling buiten de opstallen, sprake acceptabele verkeerssituatie, alle bijbehorende voorzieningen op eigen terrein, geringe milieubelasting e.d.).

Toeristisch recreatief ontwikkelingsplan (TROP, september 2009)

Het doel van de TROP is het opstellen van een integraal toeristisch recreatief beleidsplan dat gedragen wordt door ondernemers en andere betrokkenen, waarin voorstellen worden gedaan om recreatie en toerisme in de gemeente verder te ontwikkelen en versterken. De visie bevat speerpunten van beleid en een programma van actiepunten.

De conclusie op basis van de analyse van het toeristisch product en de markt is

- dat Aa en Hunze een goede toeristische recreatieve basis heeft, maar dat er behoefte is aan vernieuwing en samenhang om de positie vast te houden. Dit vraagt
- om durf van ondernemers en gemeente.

De belangrijkste ambities zijn:

1. verkopen wat we hebben;
2. stimuleren van productverbetering en –vernieuwing (waaronder mogelijkheden bieden voor recreatieve, culturele invullingen in VAB);
3. waar mogelijk bieden van planologische ruimte.

Inzet is om ondernemers ruimte te bieden om te ondernemen. Verbrede, innovatieve recreatie-initiatieven en ontwikkelingen die inspelen op de witte vlekken in het toeristisch aanbod kunnen rekenen op een 'ja-mits' houding.

Ingezet wordt op ontwikkelingsgerichte planologie; zoals uitbreidings- en omzettingmogelijkheden en meervoudige functies in het bestemmingsplan;

4. ondersteunen van de sector en samenwerking.

De gemeente streeft ernaar de toeristische infrastructuur te verbeteren en start met een fiets, wandel-, ruiterspadenplan. Voor het seizoen in 2010 is het fietsknooppuntensysteem ook in de gemeente Aa en Hunze een feit. Het bieden van planologische ruimte zal naast dit toeristisch beleidsplan ook worden verankerd in de planologische beleidsvisie en bestemmingsplannen.

Nota kampeerbeleid (maart 2008)

In de nota kampeerbeleid is een onderscheid gemaakt naar de volgende categorieën: kampeerterreinen, kleinschalig kamperen, tijdelijk kamperen, natuurkampeerterreinen, vrij kamperen en kamperen voor eigen gebruik.

Kleinschalig kamperen

Het kleinschalig kamperen is in Nederland ontstaan als “kamperen bij de boer”. Op deze campings staan van 31 oktober tot 15 maart geen kampeermiddelen. Tot op heden is dit als een aparte categorie ten opzichte van reguliere kampeerterreinen gezien vanwege de kleinschaligheid en het duidelijke onderscheid ten opzichte van reguliere kampeerterreinen. Vanwege het onderscheid voorzag de Wet op de Openluchtrecreatie tot nu toe in een “lichtere” beoordeling van een perceel voor kleinschalig kamperen en van een “zwaardere” beoordeling van een regulier kampeerterrein.

De kern van de beleidskeuze is het behoud van de koppeling aan het agrarisch bedrijf/ groepsaccommodatie en geen maximum aantallen te hanteren maar de grootte van het kampeerterrein te beperken tot maximaal 0,5 hectare.

Tijdelijk kamperen

Deze vorm van kamperen is veelal gekoppeld aan evenementen of festiviteiten. Een weiland of grasveld wordt dan tijdelijk gebruikt voor het kamperen van een groep mensen. De gemeente staat tijdelijk kamperen toe tot maximaal 7 dagen. Dit valt buiten de reikwijdte van het bestemmingsplan en het planMER.

Natuurkampeerterreinen

Deze terreinen worden veelal door natuurorganisaties geëxploiteerd in bos- en natuurgebieden. De gemeente Aa en Hunze sluit in de regelgeving aan bij de toelatingsvoorwaarden van de Stichting Natuurkampeerterreinen.

Vrij kamperen en kamperen voor eigen gebruik

In deze categorie gaat het om vrij kamperen buiten de daarvoor specifiek ingerichte en geëxploiteerde terreinen door bijvoorbeeld campertoeristen en om het kamperen op eigen erf. Deze vorm van kamperen wordt niet toegestaan.

Notitie recreatieve ontwikkelingen in bestaande gebouwen (2005)

De notitie (vastgesteld in maart 2005) omvat het beleid met betrekking tot de toelating van recreatief verblijf in gebouwen met een niet-recreatieve functie (zoals bijvoorbeeld het kamperen bij de boer en het verstrekken van mogelijkheden tot logies met ontbijt ("bed & breakfast"). De beleidslijnen zijn:

- voor bed&breakfast faciliteiten tot 4 personen zijn geen planologische maatregelen noodzakelijk;
- recreatief medegebruik in de vorm van pension, appartementen of hotel is tot een capaciteit van 4 personen mogelijk via een ontheffingsprocedure;
- recreatief medegebruik in de vorm van pension, appartementen of hotel met een capaciteit van 4 t/m 10 personen is mogelijk via een ontheffing. Dit geldt ook voor B&B van 4 t/m 10 personen;
- voor een capaciteit van meer dan 10 personen geldt dat voor alle genoemde vormen van recreatief medegebruik een wijzigingsprocedure moet worden doorlopen;
- de beleidslijnen zijn van toepassing op het gehele grondgebied van de gemeente en hebben betrekking op 'burgerwoningen', agrarische bedrijven en voormalige agrarische bedrijven.

Beleidsregel maximale oppervlakte recreatiewoningen (2007)

Eind 2005 heeft de provincie Drenthe de ruimte waarbinnen een gemeente zelf vrijstelling van het bestemmingsplan mag verlenen voor een aantal categorieën van gebouwen vergroot. Zo is onder meer de mogelijkheid geboden om uitbreiding van recreatiewoningen (of vervangende nieuwbouw) te vergunnen tot een maximale oppervlakte van 100 m².

Kadernota landgoedontwikkeling 2005

Deze notitie voegt geen inhoudelijk beleid toe maar is op basis van de bestaande beleidslijnen kaderstellend voor de selectie en uitwerking van een tweetal pilots voor landgoedontwikkeling ter overbrugging naar het op te stellen nieuwe bestemmingsplan buitengebied Aa en Hunze ¹¹.

Een zorgvuldige inpassing van het landgoed als overgang tussen landbouwgronden bos- en natuurgebied is in het algemeen noodzakelijk. Met oog op een zorgvuldige en terughoudende inpassing van nieuwe landgoederen, worden in het belang van de bestaande landbouwstructuur beperkingen gesteld gerelateerd aan de POP-zonering. Als pilot zal vooralsnog medewerking worden verleend aan maximaal twee landgoedinitiatieven.

Gelet op overwegingen ten aanzien van beleidsontwikkeling voor het landelijk gebied in het kader van de actualisatie van het bestemmingsplan buitengebied en in relatie tot eventuele toekomstige mogelijkheden voor land-

¹¹ Een landgoed is een nieuw te ontwikkelen en duurzaam te beheren aaneengesloten complex met een omvang van minimaal 10 hectare gerelateerd aan doelstelling, functie en bebouwing van het landgoed, dat bestaat uit een minimaal vijf hectare bos, andere houtopstanden of natuurterrein met daarin één gebouw van allure. (Definitie gemeente).

goedontwikkeling, wordt vooralsnog geen medewerking verleend aan landgoedontwikkeling, tenzij de motivering van een concreet verzoek daartoe aanleiding geeft (zie notitie). Naast de drie recent gerealiseerde landgoederen, wordt medewerking verleend aan maximaal twee nieuwe landgoederen op basis van deze notitie tot 2010.

Waterplan Aa en Hunze (2007)

Het gemeentelijk waterbeleid is onder andere gericht op het voorkomen van wateroverlast als gevolg van klimaatveranderingen en beleid om de waterkwaliteit en ecologie van het watersysteem te verbeteren. Daarnaast wordt het waterbeleid steeds meer geïntegreerd met de beleidsvelden ruimtelijke ordening en milieu.

Het waterplan beperkt richt zich tot het (grond)water in en direct om de dorpskernen. Voor het water in het landelijk gebied worden twee aparte plannen opgesteld door het waterschap Hunze en Aa's in samenwerking met de aanliggende gemeenten. De visie richt zich op de stedelijke kernen van de gemeente en legt waar nodig relaties met het buitengebied. Als knelpunt voor het buitengebied wordt genoemd dat op enkele plekken in het landelijk gebied incidenteel wateroverlast voorkomt.

Gebiedsspecifieke knelpunten Drentse Aa

Landbouw en natuur hebben tegenstrijdige belangen als het gaat om waterkwaliteit en waterpeil. Zo zouden bij het Amerdiep keuzes tussen natuur en landbouw in het stroomdal moeten worden gemaakt. Bij het Deurzerdiep heeft de landbouw last van hoge grondwaterstanden. Eswateroverlast komt (beperkt) voor in Eext. Dit eswater stroomt van de hoger gelegen esgronden naar de lagere gebieden waar het water zich verzamelt. De waterkwaliteit in het oppervlaktewater voldoet niet overal aan de landelijke waterkwaliteitsnormen. In het Anlooër Diepje zit bijvoorbeeld te veel stikstof in het water.

Gebiedsspecifieke knelpunten Hunzegebied

Veen oxideert in het Hunzegebied waardoor de bodem daalt. Als er niets wordt ondernomen om dit tegen te gaan, zal dit binnen enkele decennia tot wateroverlast leiden. De Hunze heeft een te hoge voedselrijkdom. Een van de bronnen is de Rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) van Gieten.

Milieubeleidsplan (2010) en Duurzaamheidsvisie (2011)

Het Milieubeleidsplan 2010-2013 van de gemeente Aa en Hunze heeft als ondertitel "naar een duurzamer Aa en Hunze"¹²⁾. Dit geeft het belang van het thema duurzaamheid voor de gemeente aan. Duurzaamheid kan zich uiten in het toepassen van andere dan fossiele brandstoffen of door het scheiden van afval waardoor er meer gerecycled kan worden of door hergebruik van grond in de gemeente.

De gemeente Aa en Hunze heeft in 2011 een Duurzaamheidsvisie vastgesteld. In deze visie is het doel opgenomen om de uitstoot van CO2 met

¹²⁾

Milieubeleidsplan Aa en Hunze 2010-2013 Naar een duurzamer Aa en Hunze.

50% te reduceren in 2025. Het plan bestaat uit 5 hoofdelementen van milieubeleid:

1. Klimaat- en energiebeleid;
2. Bodembeleid;
3. Geluidbeleid;
4. Luchtkwaliteit;
5. Afvalbeleid.

Windenergie kan daar een belangrijke bijdrage aan leveren. Hoewel windenergie wordt gezien als een waardevolle duurzame energiebron is de ruimtelijke inpassing van windmolenparken doorgaans erg moeilijk. Het proces om te bepalen waar de windmolens zouden kunnen komen wordt door de gemeenten onder regie van de provincie doorlopen.

In het kader van de Agenda voor de Veenkoloniën zijn in totaal 20 bedrijven geselecteerd om het dak van de bedrijfsgebouwen van zonnepanelen te voorzien. Het opwekken van energie in zonne-energieparken (velden met zonnepanelen) komt in het buitengebied van Aa en Hunze nog niet voor. Toch is dit een ontwikkeling waar op termijn wellicht rekening mee moet worden gehouden. De ruimtelijke consequenties van deze vorm van grondgebruik zijn echter groot. Het veenkoloniale gebied leent zich daarom het beste voor deze vorm van grondgebruik.

Figuur 13. Voorbeeld van zonne-energie park (bron: www.duurzameenergiethuis.nl)

MEMO

Van : Evert Stellingwerf
Project : 120104
Opdrachtgever : Gemeente Aa en Hunze

Datum : 29-9-2014
Betreft : reikwijdte en detailniveau planMER Buitengebied

Aanleiding en doel van deze notitie

Ter voorbereiding van het opstellen van een milieueffectrapport (MER) voor het bestemmingsplan Buitengebied, is een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) opgesteld. Met deze notitie zijn betrokken overleg- en adviesorganen geraadpleegd over de aanpak van het MER. Door drie overlegpartners is inhoudelijk gereageerd op de NRD. Het betreft (in willekeurige volgorde);

- Provincie Drenthe;
- LTO;
- Natuur- en Milieufederatie Drenthe.

Onderstaand worden de toegezonden reacties bondig samengevat en voorzien van een reactie namens gemeente Aa en Hunze. Aan het slot van deze notitie wordt samengevat welke zaken worden meegenomen in het milieueffectrapport.

Provincie Drenthe

1. De provincie geeft aan dat het bestemmingsplan Buitengebied ook het kader vormt voor de ontwikkeling van het Wildpark Gasselternveld. Het MER moet daarom ingaan op de milieueffecten en redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven voor het Wildpark;
2. Verder wordt de RD-notitie volledig geacht.

Reactie gemeente

1. Na de publicatie van de notitie reikwijdte en detailniveau is er voor gekozen om voor het Gasselternveld een eigen bestemmingsplantraject in gang te zetten. Daarbij wordt ook een plan- en projectMER procedure doorlopen die specifiek ingaat op de ontwikkelingen in het Gasselternveld. Het plangebied Gasselternveld maakt vooralsnog geen deel uit van het bestemmingsplan Buitengebied, waardoor het Wildpark en andere ontwikkelingen geen dele uitmaken van de reikwijdte van het MER. Wel worden deze projecten meegenomen als autonome ontwikkelingen die, los van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied, aan de orde kunnen zijn;
2. Deze opmerking wordt ter kennisgeving aangenomen.

LTO Noord

1. LTO Noord heeft begrip voor het feit dat de gemeente vanuit de wettelijke verplichting een planMER opstelt, maar vindt het van belang dat voorkomen wordt dat de uitkomsten leiden tot ruimtelijke keuzes die de ontwikkeling van de agrarisch sector frustreren;
2. Aangegeven wordt dat de gemeente in relatie tot ammoniak en Natura 2000-gebied dubbel werk verricht, omdat in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof een verkenning is uitgevoerd. Geadviseerd wordt om in de planMER te verwijzen naar de onderzoeken die in het kader van de PAS worden uitgevoerd;
3. In de ogen van LTO Noord moet bij de beoordeling van potentiële milieugevolgen en de eventuele doorvertaling in ruimtelijke regels, de relatieve bijdrage van ruimtelijke sturing nadrukkelijk in ogenschouw worden genomen;

4. Aangegeven wordt dat in de uitgangssituatie ook moet worden gerekend met het totaal aan bouwvlakken zoals dat is toegekend in de vigerende bestemmingsplannen;
5. Het is van belang om een reëel beeld te hanteren bij de inschatting van milieugevolgen. Daarbij ligt het niet in de rede om elke verandering als een verslechtering te gaan beschouwen;
6. De geschetste alternatieven zijn niet ondenkbaar. De gemeenteraad moet echter wel de ruimte houden om een afgewogen bestemmingsplan vast te stellen en mag niet op voorhand worden verplicht om binnen de hier geschetste scenario's te blijven.

Reactie gemeente

1. De uitkomsten van een planMER liggen niet op voorhand vast. De gemeente kan niet garanderen dat hier beperkingen voor de agrarische sector uit voortvloeien. De uiteindelijke keuze met betrekking tot de ontwikkelingsruimte in het bestemmingsplan wordt gemaakt door de gemeenteraad. Zij zijn bevoegd om het bestemmingsplan vast te stellen;
2. De passende beoordeling die in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof wordt opgesteld is nog niet afgerond. Bovendien is dit onderzoek waarschijnlijk niet 1-op-1 te vertalen naar het buitengebied van Aa en Hunze. Daarom is het noodzakelijk om onderzoek uit te voeren dat specifiek op het plangebied en de ontwikkelingsmogelijkheden van dit plan is toegesneden;
3. Bij de afweging van maatregelen zal nadrukkelijk worden gekeken naar de relatieve bijdrage van ruimtelijke sturing. De gemeente is met LTO van mening dat de problematiek van de stikstofdepositie niet alleen via het bestemmingsplan kan worden opgelost;
4. Voor de invulling van de referentiesituatie wordt rekening gehouden met de richtlijnen die de Commissie mer hiervoor geeft en de jurisprudentie op dit vlak. Daarbij wordt voor de referentiesituatie rekening gehouden met de huidige feitelijke situatie en niet met de bestaande planologische situatie of de (milieutechnisch) vergunde situatie ¹⁾;
5. Volgens dezelfde richtlijnen en jurisprudentie als bij het vorige punt, moeten in het MER in ieder geval de effecten van de maximale planologische mogelijkheden in beeld worden gebracht. Daarbij moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met het benutten van alle wijzigingsbevoegdheden binnen het bestemmingsplan. Dit is immers de ruimte die de gemeenteraad toestaat met het vaststellen van het nieuwe bestemmingsplan. Om deze effectbeschrijving in perspectief te plaatsen, kiezen wij er voor om ook een meer realistisch trendscenario door te rekenen. Op die manier wordt de bandbreedte van mogelijke effecten beschreven;
6. De gemeenteraad heeft de vrijheid om een bestemmingsplan geamendeerd vast te stellen. Zij kan ook aanvullend onderzoek laten uitvoeren, als zij dat noodzakelijk acht.

Natuur- en Milieufederatie Drenthe

1. De Natuur- en Milieufederatie brengt een advies uit mede namens Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Stichting het Drentse Landschap;
2. De indieners zijn zich er van bewust dat het planMER een vrij hoog abstractieniveau zal hebben, omdat niet op voorhand kan worden voorspeld welke ontwikkelingen zich zullen voordoen en op welk perceel. Zij kunnen zich in grote lijnen vinden in de opzet van het MER, maar plaatsen daarbij een aantal kanttekeningen;
3. De teelt van bloembollen en schaalvergroting van agrarische bedrijven hebben ook invloed op de kwaliteit van het oppervlaktewater;
4. Verzocht wordt om in het MER gebruik te maken van de meest recente gegevens inzake de EHS van Drenthe. In de passende beoordeling moet worden aangesloten bij de richtlijnen die de Commissie mer geeft voor het onderzoek;
5. Indieners zijn van mening dat de gezondheidseffecten van bollenteelt moeten worden meegenomen in het MER;
6. Voor het aspect duurzame energie wordt verwezen naar de energiestudie Veenenergie, waarin de Natuur- en Milieufederatie Drenthe onder meer voor het veenkoloniale deel van Aa en Hunze een toekomstbeeld schetst voor een volledig duurzame energievoorziening. De resultaten hiervan komen binnenkort beschikbaar;

¹⁾ Zie hiervoor onder andere de uitspraak 201109053/1/R2 inzake het bestemmingsplan Buitengebied Zelhem

7. Het trendscenario wordt uitgewerkt als apart scenario, maar zou volgens de indieners integraal onderdeel moeten uitmaken van het voornemen;
8. Geadviseerd wordt om een schatting te maken van de mogelijk cumulatie van geurhindereffecten.

Reactie gemeente

1. Deze opmerking wordt ter kennisgeving overgenomen;
2. Deze opmerking wordt ter kennisgeving overgenomen;
3. Omdat de verantwoordelijkheid voor het oppervlaktewater bij het waterschap ligt en buiten het ruimtelijke spoor valt, wordt alleen in kwalitatieve zin wordt op de effecten voor het oppervlaktewater ingegaan;
4. Voor het MER wordt gebruik gemaakt van de EHS-kaarten die zijn vastgelegd in de geactualiseerde Omgevingsvisie 2014 en de meest actuele (concept-)beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden;
5. Met betrekking tot de gezondheidseffecten zijn nog weinig onderzoeksgegevens beschikbaar om uitspraken te doen over dosis-effectrelaties. Dit aspect wordt alleen in kwalitatieve zin meegenomen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande onderzoeksgegevens. Omdat dit bestemmingsplan betrekking heeft op de ruimtelijke ordening van bedrijven en niet op de exacte bedrijfsvoering van individuele bedrijven, is kwantitatief onderzoek niet aan de orde;
6. Indien dit rapport is afgerond, maken wij daar graag gebruik van;
7. Overeenkomstig de richtlijnen van de Commissie mer en jurisprudentie, moeten voor de invulling van het voornemen rekening worden gehouden met de invulling van de maximale planologische mogelijkheden van het bestemmingsplan. Daarbij moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met het benutten van alle wijzigingsbevoegdheden binnen het bestemmingsplan. Het trendscenario kan daardoor geen deel uitmaken van het voornemen. Om deze effectbeschrijving in perspectief te plaatsen, kiezen wij er voor om náást het voornemen een realistisch trendscenario door te rekenen. Op die manier wordt de bandbreedte van mogelijke effecten beschreven;
8. Omdat de geurhinder van biovergisters beperkt blijft tot de directe omgeving van de installatie en opslag van co-producten, achten wij het niet noodzakelijk om hier cumulatieberekeningen voor uit te voeren.

Conclusie

Naar aanleiding van de overlegreacties, wordt de volgende aspecten meegenomen in de onderzoeksopzet van het MER:

- Bij de afweging van maatregelen op het gebied van stikstofdepositie zal nadrukkelijk worden gekeken naar de relatieve bijdrage van ruimtelijke sturing. De gemeente is met LTO van mening dat de problematiek van de stikstofdepositie niet alleen via het bestemmingsplan kan worden opgelost;
- De effecten van bollenteelt en de schaalvergroting van agrarische bedrijven voor het oppervlaktewater worden in kwalitatieve zin meegenomen;
- Voor het MER wordt gebruik gemaakt van de EHS-kaarten die zijn vastgelegd in de geactualiseerde Omgevingsvisie 2014 en de meest actuele (concept-)beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden;
- De gezondheidseffecten van bollenteelt worden alleen in kwalitatieve zin meegenomen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande onderzoeksgegevens;
- Indien mogelijk wordt voor de beschrijving van de effecten op het gebied van duurzame energie gebruik gemaakt van het toekomstvisie Veenenergie.

BIJLAGE 3

BIJLAGE 3 - VERANTWOORDING REKENINVOER EN RESULTATEN STIKSTOFBE- REKENINGEN

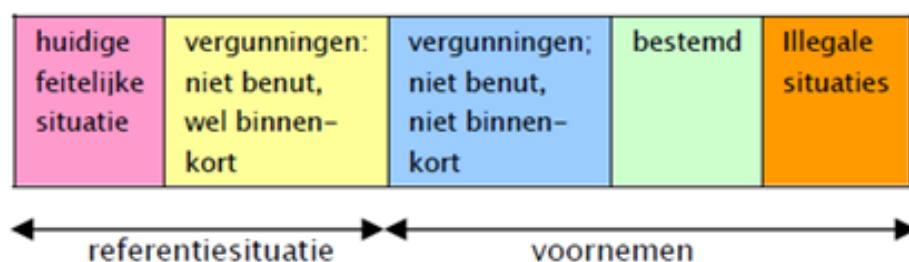
Deze bijlage heeft betrekking op de manier waarop gegevens zijn verzameld ten behoeve van de be-
rekening van stikstofdepositie, de keuzes die gemaakt zijn bij de invulling van de alternatieven en de
scenario's. Tot slot zijn ook de rekenresultaten opgenomen.

Verzamelen van basisgegevens

Door de gemeente Aa en Hunze worden de vergunde gegevens van agrarische bedrijven bijgehouden in een bedrijvenregistratiesysteem. Deze gegevens zijn gebruikt als basis voor de rekeninvoer. Het systeem wordt regelmatig geüpdatet. De gebruikte gegevens dateren uit 2015 en zijn daarmee behoorlijk up to date. Dit jaartal geeft ook de mogelijkheid om een vergelijking te maken met de telgegevens van het CBS, die eveneens dateren uit 2014 (zie onderstaand).

Keuze voor een referentiescenario

De referentiesituatie is de situatie waarbij geen nieuw bestemmingsplan buitengebied wordt vastgesteld. De referentiesituatie fungeert als ijkpunt, waarmee de milieueffecten van het voornemen kunnen worden vergeleken. Normaal gesproken omvat de referentiesituatie de huidige situatie en ontwikkelingen die ongeacht het wel of niet vaststellen van het bestemmingsplan aan de orde zijn (autonome ontwikkelingen). In de onderstaande figuur is het onderscheid tussen referentiesituatie en het voornemen voor wat betreft milieuvergunningen schematisch weergegeven.

Figuur 1 Onderscheid tussen referentiesituatie en voornemen

Autonome ontwikkelingen die in dit verband van belang kunnen zijn, zijn de volgende:

- bestemde en vergunde activiteiten die zeker binnenkort ingevuld worden;
- generieke, planoverstijgende ontwikkelingen, zoals normen die voortvloeien uit het *Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij* of het *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit* (autonome ontwikkelingen).

Geen autonome ontwikkeling

Voor de stikstof- en geurberekeningen is er voor gekozen om alleen de huidige (feitelijke) situatie als referentiesituatie door te rekenen. Het aantal ruimtelijke ontwikkelingen dat plaatsvindt, vooruitlopend op de vaststelling van het bestemmingsplan is beperkt. Het doorrekenen van een scenario met autonome ontwikkeling waarbij reeds verleende vergunningen worden ingevuld heeft daarom weinig toegevoegde waarde. Overigens is het ook niet te achterhalen welke verleende vergunningen wel/niet op korte termijn worden ingevuld.

Er wordt overigens wel een doorrekening gemaakt van een trendscenario. Dit is iets anders dan de autonome ontwikkeling, omdat daarbij geen rekening wordt gehouden met de individueel vergunde situatie, maar met een generieke, perceelsoverstijgende trend.

Referentiesituatie passende beoordeling

In het geval van plantoets bij een bestemmingsplan (artikel 19j) is een vergelijking met de huidige feitelijke (legale) situatie aan de orde. Deze referentiesituatie sluit overigens redelijk goed aan bij de referentiesituatie van toepassing is sinds het in werking treden van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Voor de PAS geldt namelijk de feitelijke situatie in de periode tussen 1 januari 2012 en december 2014 als uitgangspunt voor de referentiesituatie.

Huidige (feitelijke) situatie

In veel gevallen bestaat er een verschil tussen de vergunde situatie en het feitelijk aantal dieren dat wordt gehouden. Een deel van deze onbenutte stalruimte wordt verklaard door seizoensfluctuaties - bijvoorbeeld door een periode waarin veel nieuwe dieren worden geboren - maar een deel van deze onbenutte ruimte is structureel. Dit blijkt namelijk uit de verschillen tussen de vergunde aantallen en de telgegevens van het CBS.

In de onderstaande tabel wordt het verschil tussen de aangeleverde gegevens vergeleken met de CBS-tellingen uit 2014. Deze tellingen geven een beeld van het aantal dieren dat daadwerkelijk in de gemeente wordt gehouden.

Diercategorie	CBS-tellingen 2014	Gegevens Gemeente 2015	Afwijking gemeentelijke gegevens t.o.v. CBS-aantallen	Verhouding CBS-aantallen /gemeente-aantallen (correctiefactor)
<i>Grondgebonden veehouderij</i>				
Volwassen melkvee	7.264	10374	3.110	0.68
Jongvee	7.414	9764	2.350	0.76
Schapen	3.149	2932	-217	1.07
Geiten	321	1410	1.089	0,23
Paarden	1.009	2146	1.137	0.47
<i>Niet-grondgebonden veehouderij</i>				
Varkens	3.011	3252	241	0.93
Pluimvee	472.658	978414	505.756	0,48

Tabel 1 verschil tussen CBS-tellingen en vergunde dieren Aa en Hunze

De tabel laat voor een aantal diercategorieën verschillen zien tussen de gemeentelijke gegevens en de CBS-gegevens. Voor een deel van de diercategorieën kunnen deze verschillen worden verklaard doordat een aantal diercategorieën voor een belangrijk deel hobbymatig worden gehouden en deze bij de gemeente of het CBS niet volledig worden geregistreerd (schapen, geiten en paarden).

Daarnaast komt het bij de intensieve veehouderij voor dat de gemeentelijke aantallen hoger liggen dan de tellingen van het CBS, omdat de gemeente uitgaat van vergunde aantallen en de vergunningen niet altijd volledig worden benut. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het aantal varkens en pluimvee in de gemeente. Hetzelfde lijkt te gelden voor het aantal stuks volwassen melkvee.

Keuze voor de rekeninvoer

Voor de stikstofberekeningen worden getallen van de gemeente gehanteerd, omdat deze zijn toegesneden op individuele bedrijven. Wel zijn voor de volgende diercategorieën correctiefactoren toegepast, zodat de aantallen beter aansluiten bij de feitelijke dieren aantallen die door het CBS zijn geregistreerd:

- Melkrundvee (0,68);
- Jongvee (0,76);
- Schapen (1,07);
- Geiten (0,23)
- Paarden (0,47);
- Varkens (0,93)
- Pluimvee (0,48).

Voor de overige diercategorieën zijn de absolute aantallen en de invloed op de totale depositie beperkt. Voor deze diercategorieën is zodoende geen correctiefactor toegepast.

Voornemen

Het gaat hier om een berekening van de maximale stikstofdepositie bij volledige benutting van alle bedrijfskavels. Daarbij worden de maximale mogelijkheden die het ontwerpbestemmingsplan op dit moment biedt, aangehouden. Daarbij worden, overeenkomstig jurisprudentie, ook bouwmogelijkheden en mogelijkheden die op basis van afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden zijn toegestaan, meegenomen.

Ten aanzien van de grondgebonden veehouderijen wordt rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Voor grondgebonden bedrijven is een invulling met een volwaardige melkveehouderij maatgevend. Mede gelet op de afschaffing van de melkquota is het mogelijk dat deze bedrijfstak zich fors zal uitbreiden. Vergroening van akkerbouwgebied is daarbij niet uitgesloten. Worst-case wordt er daarom vanuit gegaan dat ook alle akkerbouwers in het plangebied melkvee zullen gaan houden. De planregels staan deze uitwisselbaarheid van de bedrijfsvoering niet in de weg zolang het gaat om een grondgebonden agrarisch bedrijf;
- In de berekeningen wordt er vanuit gegaan dat alle veehouderijen gebruik maken van de maximale bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Grondgebonden bedrijven kunnen op basis van wijzigingsbevoegdheden doorgroeien naar maximaal 2 ha ¹⁾. Aan het hobbymatig houden van dieren worden geen uitbreidingsmogelijkheden geboden;
- Er wordt rekening gehouden met de stalsystemen die minimaal verplicht zijn op basis van het *Besluit emissiearme huisvesting*. Dit betekent voor volwassen melkvee een uitstoot van 11 kg ammoniak (NH₃) per koe. Voor jongvee gaat het om 4,4 kg NH₃;
- De maximale veebezetting en daarbij behorende emissie is weergegeven in onderstaande tabel:

Maximale invulling bouwpercelen (2 ha) ²⁾	Aantal dieren op 2 ha
Melkvee	550
Jongvee	330
Maximale emissie per bouwperceel	7.502 kg NH₃

Tabel 2 Maximale veebezetting op een bouwperceel van 2 ha bij grondgebonden agrarische bedrijven

In het buitengebied van Aa en Hunze is de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw het uitgangspunt. De nieuwvestiging van niet-grondgebonden veehouderijen is daarom niet mogelijk. Bestaande bedrijven krijgen wel ontwikkelingsruimte.

¹⁾ In het voorontwerpbestemmingsplan werd nog een onderscheid gemaakt tussen grondgebonden bedrijven in een multifunctioneel landbouwgebied en een landbouwontwikkelingsgebied. In het ontwerpbestemmingsplan is dit onderscheid losgelaten

²⁾ Deze veebezetting is gebaseerd op de veebezetting van huidige bouwpercelen en komen omgerekend overeen met de getallen die worden genoemd in de publicatie *Megastallen in beeld* (Alterra, 2007)

De uitbreiding van niet-grondgebonden landbouw dient plaats te vinden binnen de (bij recht) toegestane oppervlakte van maximaal 1,5 ha. Op basis van een publicatie van het Landbouweconomisch Instituut ³⁾, wordt geconstateerd dat in het plangebied in theorie de IV-bedrijven uit de onderstaande tabel mogelijk zijn. Deze bedrijfstypen worden gehanteerd als maximale groei-optie voor de bestaande IV-bedrijven. Wanneer bedrijven op dit moment een groter staloppervlak kennen dan 1,5 ha, wordt voor deze bedrijven de huidige emissie gehanteerd.

Er wordt voor de toekomstige situatie uitgegaan van de emissiefactor die op basis van het Besluit emissiearme huisvesting geldt voor nieuwe gebouwen die tussen 2015 en 2020 worden gebouwd. Overigens zijn deze factoren vrijwel allemaal gelijk aan de emissiefactoren die al geldig waren op basis van het voormalige *Besluit ammoniakemissie huisvesting*.

Bedrijfstype	Aantal dieren op 1,5 ha stalvloeroppervlak	Maximale emissie per dierplaats (<i>Besluit emissiearme huisvesting</i>)	Maximale emissie per bedrijf
Varkensbedrijf			
Zeugenbedrijf	1.800	2,6 kg NH ₃ /dierplaats	4.680 kg NH ₃
Vleesvarkensbedrijf	10.800	1,6 kg NH ₃ /dierplaats	17.280 kg NH ₃
Gesloten Varkensbedrijf	800 zeugen en 6.400 vleesvarkens	2,6 kg NH ₃ /dierplaats en 1,6 kg NH ₃ /dierplaats	12.320 kg NH ₃
Pluimveebedrijf			
Vleeskuikens	248.000	0,045	11.160 NH ₃
Leghen koloniehuisvesting	246.000	0,125	30.750 NH ₃

Tabel 3 Maximale veebezetting bij niet grondgebonden veehouderijen

In het plangebied zijn ook bedrijven aanwezig waarbij een grondgebonden en een niet-grondgebonden tak aanwezig is. Dit worden gemengde bedrijven genoemd. Voor deze bedrijven geldt dat de niet-grondgebonden tak mag doorgroeien tot maximaal 1,5 hectare. Het bedrijf als geheel mag maximaal 2 hectare groot worden. Vanuit een worst case-benadering wordt er vanuit gegaan dat de gemengde bedrijven voor 1,5 hectare uit niet-grondgebonden bedrijfsvoering hebben en voor 0,5 hectare worden ingevuld als melkveebedrijf. In de onderstaande tabel wordt de maximale veebezetting en ammoniakemissie weergegeven.

Bedrijfstype	Aantal niet-grondgebonden dieren op 1,5 ha stalvloeroppervlak	Aantal niet-grondgebonden dieren op 0,5 ha stalvloeroppervlak	Maximale emissie per dierplaats (<i>Besluit emissiearme huisvesting</i>)	Maximale emissie per bedrijf
Varkensbedrijf				
Zeugenbedrijf	1.800 zeugen	100 stuks melkvee en 70 stuks jongvee	2,6 kg, 11 kg en 4,4 kg NH ₃ dierplaats	6088
Vleesvarkensbedrijf	10.800 vleesvarkens	100 stuks melkvee en 70 stuks jongvee	1,6 kg, 11 kg en 4,4 kg NH ₃ NH ₃ /dierplaats	18688
Gesloten Varkensbedrijf	800 zeugen en 6.400 vleesvarkens	100 stuks melkvee en 70 stuks jongvee	2,6 kg, 1,6 kg, 11 en 4,4 kg NH ₃ NH ₃ /dierplaats	13728
Pluimveebedrijf				1408
Vleeskuikens	248.000 stuks legkippen	100 stuks melkvee en 70 stuks jongvee	0,045 kg, 11 kg en 4,4 kg NH ₃ NH ₃ /dierplaats	12568
Leghen koloniehuisvesting	246.000 stuks pluimvee	100 stuks melkvee en 70 stuks jongvee	0,125 kg, 11 kg en 4,4 kg NH ₃ NH ₃ /dierplaats	32158

Tabel 4 Maximale veebezetting op een bouwperceel van 2 ha bij gemengde veehouderijen

³⁾ LEI (2010), Omvang van neventakken varkens- en pluimveehouderij, LEI 10-060, projectcode 31518

Alternatief minder schaalvergroting

Met het alternatief minder schaalvergroting grondgebonden wordt uitgegaan van agrarische bedrijfskavels van 1,5 ha. De bouw mogelijkheden voor de intensieve tak zijn bij dit alternatief gelijk aan het voornemen.

- De maximale veebezetting en daarbij behorende emissie is weergegeven in onderstaande tabel:

Maximale invulling bouwpercelen ⁴⁾	Aantal dieren op 1,5 ha
Melkvee	300
Jongvee	200
Maximale emissie per bouwperceel	4.180 kg NH ₃

Tabel 5 Maximale veebezetting op een bouwperceel van 2 ha bij grondgebonden agrarische bedrijven

Alternatief minder schaalvergroting intensief

Met het alternatief minder schaalvergroting intensief wordt uitgegaan van agrarische bedrijfskavels van maximaal 1 ha. De bouw mogelijkheden voor het grondgebonden deel zijn bij dit alternatief gelijk aan het voornemen.

- De maximale veebezetting en daarbij behorende emissie is weergegeven in onderstaande tabel:

Bedrijfstype	Aantal dieren op 1 ha stalvloeroppervlak	Maximale emissie per dierplaats (Be-sluit huisvesting)	Maximale emissie per bedrijf
Varkensbedrijf			
Zeugenbedrijf	1.200	2,6 kg NH ₃ /dierplaats	3.120 kg NH ₃
Vleesvarkensbedrijf	7.200	1,6 kg NH ₃ /dierplaats	11.520 kg NH ₃
Gesloten Varkensbedrijf	530 zeugen en 4.270 vleesvarkens	2,6 kg NH ₃ /dierplaats en 1,6 kg NH ₃ /dierplaats	8.210 kg NH ₃
Pluimveebedrijf			
Vleeskuikens	165.330	0,045	7.440 NH ₃
Leghen koloniehuisvesting	164.000	0,125	20.500 NH ₃

Tabel 6 Maximale veebezetting op een bouwperceel van 2 ha bij intensieve veehouderijen

Trendscenario

Naast de maximale opvulling van alle agrarische bedrijfskavels is een trendscenario doorgerekend, waarbij er vanuit wordt gegaan dat de veestapel zich door ontwikkelt volgens de trends die in de afgelopen 10 jaar hebben plaatsgevonden. Dit scenario kan uiteraard niet precies de ontwikkelingen in het plangebied voorspellen, maar geeft een meer realistisch beeld van de omstandigheden waaronder nieuwe vergunningen worden verleend dan het voornemen (de maximale invulling). In de onderstaande tabel zijn de trends voor de verschillende diercategorieën in beeld gebracht.

⁴⁾ Deze veebezetting is gebaseerd op de veebezetting van huidige bouwpercelen en komen omgerekend overeen met de getallen die worden genoemd voorop bouwpercelen van 1 tot 1,5 hectare in de publicatie *Megastallen in beeld* (Alterra, 2007)

Diercategorie	Veestapel 2004	Veestapel 2014	Jaarlijkse groeitrends (2004 - 2014)	Veestapel 2026 (bij gelijkblijvende trend)
Rundvee	6.237	7264	1.6	8789
Jongvee	6.737	7414	1.0	8354
Schapen	3.605	3149	-1.3	2691
Geiten	881	321	-6.4	145
Paarden	860	1009	1.7	1235
Varkens	5.460	3.011	-4.5	1732
Pluimvee	529.750	472.658	-1.1	413906

Tabel 7 Aantal bedrijfstakingen en dieren

In het trendscenario wordt de trendmatige groei en krimp van de veestapel gelijkmatig toegedeeld aan alle percelen waar op dit moment vee wordt gehouden. Modelmatig heeft het weinig zin om meer gedetailleerde voorspellingen te doen over stoppende en groeiende bedrijven.

Voor de verschillende diercategorieën zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de melkveesector wordt in het trendscenario uitgegaan van een veestapel die groeit met 1,6% per jaar. Dit betekent dat de veestapel in 2025 is toegenomen met 16%;
- Voor de paarden wordt ook rekening gehouden met een lichte groei (1,7%);
- Voor de schapen-, geiten-, varkens- en pluimveehouderijen wordt rekening gehouden met een afname (respectievelijk -1,3% en -4,5% per jaar).

Bedrijfsverplaatsing

Door middel van het alternatief bedrijfsverplaatsingen wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer 5 bedrijven worden verplaatst van een situatie nabij woongebieden naar het veenkoloniale gebied, een gebied dat beleidsmatig meer geschikt wordt geacht voor de landbouwfunctie. Naast het landbouwbeleid van de provincie, kan ook worden gesteld dat in het esdorpenlandschap over het algemeen eerder knelpuntsituaties zullen ontstaan met betrekking tot nabijgelegen Natura 2000-gebieden (Drentsche Aa-gebied) en de woon- en leefomgeving. Gelet op de ontwikkelingen in de afgelopen decennia, worden 5 verplaatsingen gezien als een aannemelijk aantal. Omdat er geen concrete initiatieven aan de orde zijn, zijn fictieve 5 bouwpercelen verplaatst naar vijf fictieve locaties in het open landbouwgebied, op voldoende afstand van woningen en langs de bestaande infrastructuur. Dit wordt gezien als een aannemelijke invulling van het alternatief.

Het gaat hierbij om de volgende percelen:

Locatie nr.	Huidige locatie		Toekomstige locatie	
	x-coördinaat	y-coördinaat	x-coördinaat	y-coördinaat
1	241564	550950	248579	567091
2	240555	554087	251096	564586
3	240672	554124	252179	563002
4	240942	554135	252588	559534
5	243117	547454	255014	559524

Tabel 8 Fictieve bedrijfsverplaatsingen

Voor de emissie van de percelen is aangesloten bij de invulling van het voornemen, ook voor de overige percelen die niet worden verplaatst.

Figuur 2 Nieuwe locaties bouwpercelen

Grote bouwpercelen

In dit alternatief wordt onderzocht welke milieueffecten aan de orde zijn wanneer in het gebied in de omgeving van Gasselternijveenschemond bouwpercelen tot een omvang van 4 hectare worden toegestaan. Er worden bij dit alternatief 5 bouwpercelen in de omgeving van Gasselternijveenschemond gekozen die kunnen groeien tot 4 ha. De maximale veebezetting voor een perceel van 4 ha en de daarbij behorende emissie is weergegeven in onderstaande tabel:

Maximale invulling bouwpercelen ⁵⁾	Aantal dieren op 4 ha
Melkvee	1.100
Jongvee	660
Maximale emissie per bouwperceel	15.004 kg NH₃

Tabel 9 Maximale veebezetting bij grondgebonden agrarische bedrijven

Op de onderstaande percelen wordt gerekend met percelen van 4 ha. Het betreft hier fictieve ontwikkelingen.

⁵⁾ Deze veebezetting is gebaseerd op de veebezetting van huidige bouwpercelen en komen omgerekend overeen met de getallen die worden genoemd voorop bouwpercelen van 1 tot 1,5 hectare in de publicatie *Megastallen in beeld* (Alterra, 2007)

Loca- tienr.	x-coördinaat	y-coördinaat
1	252789	557392
2	254463	558718
3	256317	559182
4	255485	558937
5	252641	558463

Tabel 10 Gekozen grote bouwpercelen

Voor alle overige bouwpercelen is aangesloten bij de emissie van het voornemen.

Overzicht ammoniakemissie

De navolgende tabel geeft een overzicht van de agrarische bedrijven die in het onderzoek zijn meegenomen en de emissies zoals deze per onderzoekssituatie zijn doorgerekend.

Adres	referentiesituatie	trendscenari	voornemen	minder schaalvergroting grondgebonden	minder schaalvergroting intensief	bedrijfsverplaatsing (Zie afw invoer in mail)	grote bouwpercelen
Achter 't Hout 12 9461 TJ GIETEN	25	30	7502	4180	7502	7502	7502
Achter 't Hout 17 9461 TH GIETEN	31	35	7502	4180	7502	7502	7502
Achter 't Hout 3 9461 TH GIETEN	574	685	7502	4180	7502	7502	7502
Amen 12 9446 PC AMEN	362	435	7502	4180	7502	7502	7502
Amen 42 9446 PD AMEN	612	719	7502	4180	7502	7502	7502
Amen 47 9446 TE AMEN	2453	2945	7502	4180	7502	7502	7502
Amen 57 9446 PB AMEN	157	185	7502	4180	7502	7502	7502
Amen 61 9446 PB AMEN	755	755	755	755	755	755	755
Amen 8 9446 PC AMEN	271	320	7502	4180	7502	7502	7502
Amerweg 48 9444 TG GROLLOO	1197	1426	7502	4180	7502	7502	7502
Amerweg 64 9444 TG GROLLOO	1241	1086	12568	12568	7.440	12568	12568
Amerweg 65 9444 TG GROLLOO	1053	1255	7502	4180	7502	7502	7502
Amerweg 70 9444 TG GROLLOO	24	29	7502	4180	7502	7502	7502
Amerweg 75 9444 TG GROLLOO	1346	1604	7502	4180	7502	7502	7502
Annerweg 13 9463 TB EEXT	276	331	7502	4180	7502	7502	7502
Annerweg 7 9463 TA EEXT	24	24	24	24	24	24	24
Bartelaar 19 9468 CJ ANNEN	771	919	7502	4180	7502	7502	7502
Boerendijk 13 9511 PE GIETERVEEN	38	47	7502	4180	7502	7502	7502
Boerendijk 21 9511 PE GIETERVEEN	159	189	7502	4180	7502	7502	7502
Boerhaarsweg 1 9444 TS GROLLOO	616	734	7502	4180	7502	7502	7502
Boerhaarsweg 2 9444 TS GROLLOO	1566	1766	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnen 39 9461 TC GIETEN	635	751	7502	4180	7502	7502	7502

Bonnen 51 9461 TC GIETEN	10	10	10	10	10	10	10
Bonnen 53 9461 TC GIETEN	598	712	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnen 59 9461 TC GIETEN	29	36	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnen 69 9461 TC GIETEN	965	1446	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnerveen 35 9511 PM GIETERVEEN	254	287	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnerveen 37 9511 PM GIETERVEEN	48	41	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnerveen 41 9511 PM GIETERVEEN	21	26	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnerveen 52 9511 PP GIETERVEEN	200	245	7502	4180	7502	7502	7502
Borgerderstraat 1 9449 PA NOOITGE-DACHT	168	168	168	168	168	168	168
Borgerderstraat 15 9449 TX NOOITGE-DACHT	1915	2282	7502	4180	7502	7502	7502
Borgerderstraat 7 9449PA NOOITGE-DACHT	2113	1851	12568	12568	7.440	12568	12568
Bosje 2 9511 TD GIETERVEEN	2134	2565	7502	4180	7502	7502	7502
Crabbeweg 2 9458 TE BALLOO	286	244	7502	4180	7502	7502	7502
Dalweg 33 9464 TE EEXTERZANDVOORT	396	473	7502	4180	7502	7502	7502
De Bulten 2a 9468 TD ANNEN	1189	1418	7502	4180	7502	7502	7502
De Bulten 3 9468 TD ANNEN	628	750	7502	4180	7502	7502	7502
De Bulten 6 9468 TD ANNEN	14	17	7502	4180	7502	7502	7502
De Hullen 16a 9468 TE ANNEN	673	802	7502	4180	7502	7502	7502
De Hullen 3 9468 TE ANNEN	734	870	7502	4180	7502	7502	7502
Deurze 1 9457 TA DEURZE	972	1158	7502	4180	7502	7502	7502
Deurze 14 9457 TB DEURZE	374	374	374	374	374	374	374
Deurze 2 9457 TB DEURZE	80	98	7502	4180	7502	7502	7502
Deurze 21 9457 TA DEURZE	450	537	7502	4180	7502	7502	7502
Deurze 25 9457 TA DEURZE	188	230	7502	4180	7502	7502	7502
Deurze 3 9457 TA DEURZE	21	26	7502	4180	7502	7502	7502
Deurze 33 9457 TA DEURZE	112	135	7502	4180	7502	7502	7502
Deurze 35 9457 TA DEURZE	800	940	7502	4180	7502	7502	7502

Dideldomweg 3 9515 PV GASSELT TERNIJVEENSCHMOND	1897	1661	12568	12568	7.440	12568	12568
Dongelsdijk 2 9451 TG ROLDE		1558	7502	4180	7502	7502	7502
Dorpsstraat 1 9658 PG EEXTERVEEN	28	35	7502	4180	7502	7502	7502
Dorpsstraat 71 9658 PJ EEXTERVEEN	10	10	10	10	10	10	10
Dorpsstraat 79 9658 PJ EEXTERVEEN	47	58	7502	4180	7502	7502	7502
Dorpsstraat 88 9658 PE EEXTERVEEN	279	337	7502	4180	7502	7502	7502
Dorpsstraat 9 9658 PG EEXTERVEEN	22	22	22	22	22	22	22
Eexterweg 14 9468 TH ANNEN	94	115	7502	4180	7502	7502	7502
Eldersloo 2 9453 VD ELDERSLOO	1198	1428	7502	4180	7502	7502	7502
Eldersloo 5 9453 VD ELDERSLOO	5	5	5	5	5	5	5
Eldersloo 7 9453 VD ELDERSLOO	98	118	7502	4180	7502	7502	7502
Eldersloo 9 9453 VD ELDERSLOO	421	474	7502	4180	7502	7502	7502
Eleveld 16 9456 TC ELEVELD	2094	2534	7502	4180	7502	7502	7502
Eleveld 18 9456 TC ELEVELD	579	685	7502	4180	7502	7502	7502
Eleveld 5 9456 TC ELEVELD	338	381	7502	4180	7502	7502	7502
Eleveld 7 9456 TC ELEVELD	833	990	7502	4180	7502	7502	7502
Elperstraat 10 9443 TL SCHOONLOO	231	273	7502	4180	7502	7502	7502
Elperstraat 14 9443 TL SCHOONLOO	21	26	7502	4180	7502	7502	7502
Elperstraat 3 9443 TL SCHOONLOO	71	71	71	71	71	71	71
Elperstraat 9 9443 TL SCHOONLOO	1706	2034	7502	4180	7502	7502	7502
Gass.boerv.mond 17 9515 PN GASSEL- TERNIJVEENSCHMOND	2223	2633	7502	4180	7502	7502	15004
Gass.boerv.mond 18 9515 PN GASSEL- TERNIJVEENSCHMOND	1511	1796	7502	4180	7502	7502	15004
Gass.boerv.mond 3 9515 PN GASSEL- TERNIJVEENSCHMOND	1206	1437	7502	4180	7502	7502	15004
Gass.boerv.mond 5 9515 PN GASSEL- TERNIJVEENSCHMOND	14933	13077	32158	32158	20.500	32158	32158
Gasselterboerveen 2 9514 BS GASSEL- TERNIJVEEN	872	764	12568	12568	7.440	12568	15004

Gasselterboerveen 7 9514 BR GASSEL- TERNIJVEEN	3161	2768	32158	32158	20.500	32158	32158
Gasselterweg 56 9461 TM GIETEN	24	30	7502	4180	7502	7502	7502
Geelbroekerweg 1 9454 PH EKEHAAR	1306	1545	7502	4180	7502	7502	7502
Geelbroekerweg 2 9454 PH EKEHAAR	1082	1298	7502	4180	7502	7502	7502
Gieterstraat 55 9451 TE ROLDE	12	12	12	12	12	12	12
Gieterveldweg 12 9461 TX GIETEN	778	926	7502	4180	7502	7502	7502
Gieterweg 12 9462 TD GASSELTE	378	449	7502	4180	7502	7502	7502
Gieterweg 22 9462 TE GASSELTE	1045	1045	1045	1045	1045	1045	1045
Heetweg 1 9462 TW GASSELTE	2820	3393	7502	4180	7502	7502	7502
Hemmenweg 20 9454 PN EKEHAAR	417	489	7502	4180	7502	7502	7502
Hogeveldweg 3 9447 TW PAPENVOORT	232	280	7502	4180	7502	7502	7502
Hoofdstraat 1 9443 TJ SCHOONLOO	929	1108	7502	4180	7502	7502	7502
Hoofdstraat 10 9443 TJ SCHOONLOO	79	91	7502	4180	7502	7502	7502
Hoofdstraat 36a 9443 TK SCHOONLOO	872	1007	7502	4180	7502	7502	7502
Hoornse Bulten 4 9449 PC NOOITGE- DACHT	1564	1863	7502	4180	7502	7502	7502
Hoornse Bulten 8 9449 PC NOOITGE- DACHT	1212	1446	7502	4180	7502	7502	7502
Hunzeweg 41 9657 PC NIEUW ANNER- VEEN	2968	2599	12568	12568	7.440	12568	12568
Hunzeweg 44 9657 PD NIEUW ANNER- VEEN	1241	1487	7502	4180	7502	7502	7502
Julianalaan 7 9462 PG GASSELTE	48	48	48	48	48	48	48
Kampweg 10 9454 PE EKEHAAR	1885	2248	7502	4180	7502	7502	7502
Kampweg 12 9454 PE EKEHAAR	950	1135	7502	4180	7502	7502	7502
Koestukkenweg 1 9443 TP SCHOONLOO	320	286	7502	4180	7502	7502	7502
Koestukkenweg 2 9443 TP SCHOONLOO	878	1051	7502	4180	7502	7502	7502
Koestukkenweg 4 9443 TP SCHOONLOO	2754	2412	12568	12568	7.440	12568	12568
Koestukkenweg 6 9443 TP SCHOONLOO	382	452	7502	4180	7502	7502	7502

Krommedijk 12 9464 TK EEXTERZAND-VOORT	441	516	7502	4180	7502	7502	7502
Krommedijk 2 9464 TK EEXTERZAND-VOORT	770	915	7502	4180	7502	7502	7502
Kruisweg 1 9658 PK EEXTERVEEN	2081	1257	13728	13728	8.210	13728	13728
Markeweg 5 9454 PM EKEHAAR	1904	2269	7502	4180	7502	7502	7502
Marwijksoord 12 9448 XB MARWIJKS-OORD	7	9	7502	4180	7502	7502	7502
Marwijksoord 14 9448 XB MARWIJKS-OORD	65	65	65	65	65	65	65
Marwijksoord 15 9448 XA MARWIJKS-OORD	125	125	125	125	125	125	125
Marwijksoord 2 9448 XB MARWIJKS-OORD	43	52	7502	4180	7502	7502	7502
Marwijksoord 8 9448 XB MARWIJKS-OORD	83	93	7502	4180	7502	7502	7502
Molenberg 2 9467 PP ANLOO	2094	2474	7502	4180	7502	7502	7502
NAM-weg 2 9655 PC OUD ANNERVEEN	3301	3993	7502	4180	7502	7502	7502
Nieuwe Dijk 2 9514 BX GASSELTERNIJVEEN	1327	1571	7502	4180	7502	7502	7502
Nieuwediep 26 9512 SH NIEUWEDIEP	917	1092	7502	4180	7502	7502	7502
Nieuwediep 28 9512 SH NIEUWEDIEP	1071	938	12568	12568	7.440	12568	12568
Nieuwediep 32 9512 SH NIEUWEDIEP	957	1141	7502	4180	7502	7502	7502
Nieuwediep 60 9512 SJ NIEUWEDIEP	426	508	7502	4180	7502	7502	7502
Nije Dijk 3 9468 AT ANNEN	957	1141	7502	4180	7502	7502	7502
Nijend 17 9465 TP ANDEREN	36	45	7502	4180	7502	7502	7502
Nijlande 14 9452 VB NIJLANDE	490	582	7502	4180	7502	7502	7502
Nijlande 27a 9452 VA NIJLANDE	10	8	7502	4180	7502	7502	7502
Noorderdwarsdijk 2 9514 BZ GASSELTERNIJVEEN	335	407	7502	4180	7502	7502	7502
Noordveensedijk 1 9461 VG GIETEN	268	8	7502	4180	7502	7502	7502
Oldend 1a 9465 TJ ANDEREN	1456	1742	7502	4180	7502	7502	7502

Oosteinde 21 9466 TA GASTEREN	1053	1255	7502	4180	7502	7502	7502
Oostereind 3 9444 XD GROLLOO	634	756	7502	4180	7502	7502	7502
Oudedijk 2 9464 TH EEXTERZAND-VOORT	880	1047	7502	4180	7502	7502	7502
Papenvoort 1 9447 TT PAPENVOORT	389	463	7502	4180	7502	7502	7502
Papenvoort 13 9447 TT PAPENVOORT	714	846	7502	4180	7502	7502	7502
Papenvoort 25 9447 TT PAPENVOORT	157	157	157	157	157	157	157
Papenvoort 29 9447 TT PAPENVOORT	751	706	7502	4180	7502	7502	7502
Provincialeweg 1 9465 TW ANDEREN	1958	2276	7502	4180	7502	7502	7502
Rolderstraat 5 9444 XC GROLLOO	1146	1385	7502	4180	7502	7502	7502
SchoonloEerstraat 49 9444 TH GROLLOO	14	14	14	14	14	14	14
SchoonloEerstraat 53 9444 TH GROLLOO	24	24	24	24	24	24	24
SchoonloEerstraat 63 9444 TH GROLLOO	699	699	699	699	699	699	699
SchoonloEerstraat 73 9444 TH GROLLOO	244	299	7502	4180	7502	7502	7502
SchoonloEerstraat 79 9444 TH GROLLOO	361	428	7502	4180	7502	7502	7502
Spekstoep 12 9461 AM GIETEN	606	723	7502	4180	7502	7502	7502
Spekstoep 21 9461 AL GIETEN	52	64	7502	4180	7502	7502	7502
Spijkerboorsdijk 14 9468 TB ANNEN	1806	2155	7502	4180	7502	7502	7502
Spijkerboorsdijk 7a 9468 TB ANNEN	842	1007	7502	4180	7502	7502	7502
Stationsstraat 45 9463 TH EEXT	673	802	7502	4180	7502	7502	7502
Streek 15 9511 PJ GIETERVEEN	560	464	7502	4180	7502	7502	7502
Streek 17 9511 PJ GIETERVEEN	3046	2668	12568	12568	7.440	12568	12568
Strubbenweg 1 9469 TD SCHIPBORG	38	38	38	38	38	38	38
t Wit 3 9463 TD EEXT	35	43	7502	4180	7502	7502	7502
t Wit 5 9463 TD EEXT	710	844	7502	4180	7502	7502	7502
Tienmaatsweg 1 9444 TR GROLLOO	1040	1199	7502	4180	7502	7502	7502

Tienmaatsweg 2 9444 TR GROLLOO	189	231	7502	4180	7502	7502	7502
Tjassenswijk 2A 9511 TB GIETERVEEN	24	29	7502	4180	7502	7502	7502
Tjassenswijk 5 9511 TB GIETERVEEN	239	285	7502	4180	7502	7502	7502
Tolweg 7 9655 PD OUD ANNERVEEN	526	620	7502	4180	7502	7502	7502
Torenweg 2 9463 TR EEXT	1902	2268	7502	4180	7502	7502	7502
Tweede Dwarsdiep 25 9515 PP GASSEL- TERNIJVEENSCHMOND	985	863	7502	4180	7502	7502	7502
Veenakkers 56 9511 TA GIETERVEEN	628	750	7502	4180	7502	7502	7502
Veenakkers 58 9511 TA GIETERVEEN	122	148	7502	4180	7502	7502	7502
Veenakkers 64 9511 TA GIETERVEEN	75	88	7502	4180	7502	7502	7502
Veenhof 3 9461 TG GIETEN	48	59	7502	4180	7502	7502	7502
Veenhof 8 9461 TG GIETEN	10	8	7502	4180	7502	7502	7502
Veldweg 16 9449 PW NOOITGEDACHT	534	636	7502	4180	7502	7502	7502
Veldweg 17 9449 PW NOOITGEDACHT	119	102	7502	4180	7502	7502	7502
Veldweg 4 9449 PW NOOITGEDACHT	851	1007	7502	4180	7502	7502	7502
Veldweg 8 9449 PW NOOITGEDACHT	386	193	7502	4180	7502	7502	7502
Verlengde Asserstraat 62a 9461 TT GIE- TEN	549		7502	4180	7502	7502	7502
Verlengde Grensweg 4 9462 TL GAS- SELTE	24	20	7502	4180	7502	7502	7502
Vijzelweg 5 9463 TM EEXT	70	60	7502	4180	7502	7502	7502
Vredenheim 1 9445 XH VREDENHEIM	89	104	7502	4180	7502	7502	7502
Vredenheim 12 9445 XH VREDENHEIM	628	745	7502	4180	7502	7502	7502
Vredenheim 14 9445 XH VREDENHEIM	1807	2161	7502	4180	7502	7502	7502
Vredenheim 3 9445 XH VREDENHEIM	88	108	7502	4180	7502	7502	7502
Vredenheim 5 9445 XH VREDENHEIM	17	21	7502	4180	7502	7502	7502
Vredenheim 6 9445 XH VREDENHEIM	45	45	45	45	45	45	45
Vredenheimseweg 1 9444 XG GROLLOO	10000	468	468	468	468	468	468
Vredenheimseweg 9 9444 XG GROLLOO	774	937	7502	4180	7502	7502	7502
Wevenakkersweg 3 9462 TG GASSELTE	80	54	18688	18688	11.520	18688	18688

Zandvoort 17 9461 TA GIETEN	175	179	7502	4180	7502	7502	7502
Zandvoort 4 9461 TB GIETEN	5	6	7502	4180	7502	7502	7502
Zandvoorteweg 1 9658 PN EEXTERVEEN	540	638	7502	4180	7502	7502	7502
Zuidzijde 14 9515 PJ GASSELTENIJVEENSCHMOND	2759	2420	7502	4180	7502	7502	7502
Zuidzijde 28 9515 PJ GASSELTENIJVEENSCHMOND	598	705	7502	4180	7502	7502	7502
Zwarteweg 5 9511 PA GIETERVEEN	318	282	32158	32158	20500	32158	32158
ZUIDZIJDE 54, GASSELTENIJVEENSCHMOND	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
DORPSSTRAAT 130, EEXTERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
BONNERVEEN 68, GIETERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
ROLDERSTRAAT 10, GROLO	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
GASSELTENIJVEEN 28, GASSELTENIJVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
VERLENGDE ASSERSTRA 83 a, GIETEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
NIJEND 28, ANDEREN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
AMEN 58, AMEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
MARWIJKSOORD 21 A, MARWIJKSOORD	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
DORPSSTRAAT 5, EEXTERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
Dorpsstraat 71 9658 PJ EEXTERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
ACHTERWEG 6, GASSELTE	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnerveen 37 9511 PM GIETERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
EEXTERWEG 2 A, ANNEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
ZUIDZIJDE 22, GASSELTENIJVEENSCHMOND	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
HUNZELAAN 14, GASSELTENIJVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502

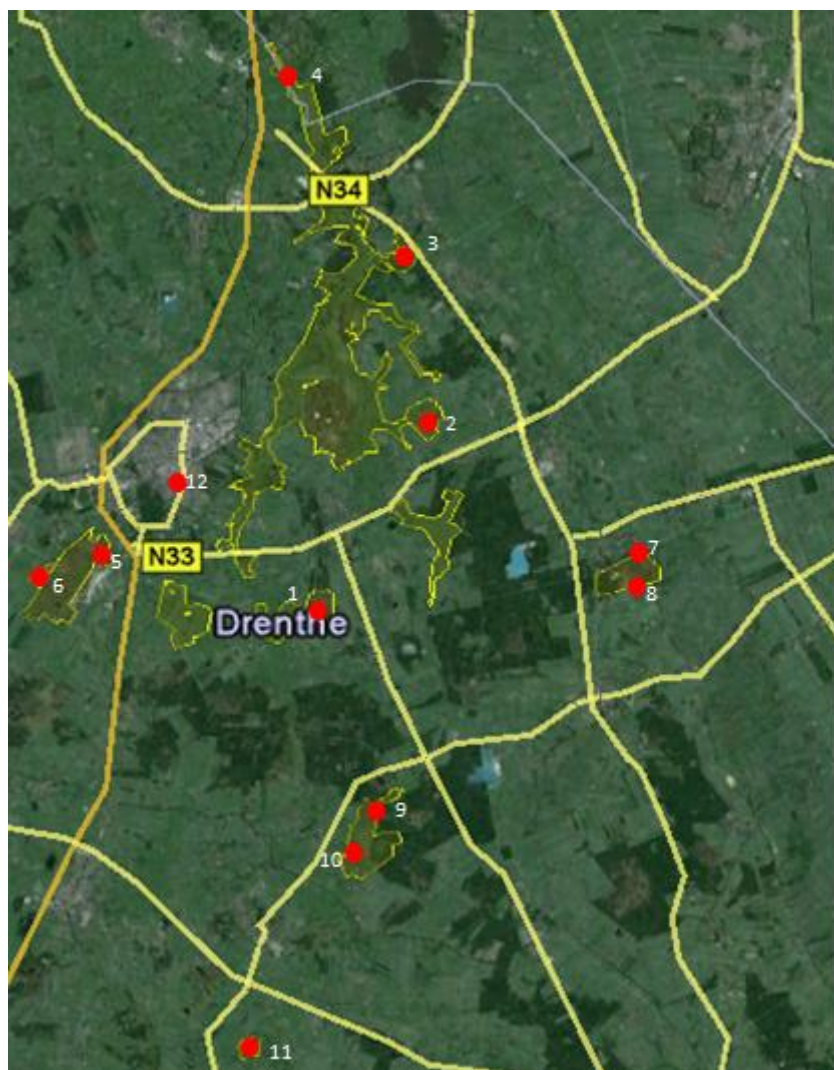
ZUIDZIJDE 56, GASSELTERNIJVEENSCH- MOND	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
ZUIDZIJDE 44, GASSELTERNIJVEENSCH- MOND	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
Boerendijk 21 9511 PE GIETERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
DE HILTE 1, GIETERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
KAMPWEG 8, EKEHAAR	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
Bonnerveen 41 9511 PM GIETERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
SLOKKERT 1, ROLDE	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
NIEUWEDIEP 42	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
ZANDVOORT 3, GIETEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
PAPENVOORT 5	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
NIJE DIJK 2 A, ANNEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
GIETERVELDWEG 10, GIETEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
HOOFDSTRAAT 40, SCHOONLOO	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
OUDEDIJK 6, EEXTERZANDVOOR	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
OUDEDIJK 17, EEXTERZANDVOORT	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
Vredenheim 5 9445 XH VREDENHEIM	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
Marwijksoord 12 9448 XB MARWIJKS- OORD	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
ELDERSLOO 4, ELDERSLOO	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
GASSELTERBOERVEEN 30, GASSELTERNIJ- VEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	15004
Dorpsstraat 1 9658 PG EEXTERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
MARWIJKSOORD 2, MARWIJKSOORD							
DORPSSTRAAT 96, EEXTERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
DWARSDIJK 2, EEXTERZANDVOORT	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
GIETERVELDWEG 8, GIETEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
KOPWEG 13, GIETERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502

HUNZEWEG 19 A, NIEUW ANNERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
VREDENHEIM 4, VREDENHEIM	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
AMEN 25, AMEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
T WITZAND 1, EEXT	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
KROMMEDIJK 6, EEXTERZANDVOORT	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
HUNZEWEG 30, NIEUW ANNERVEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
Nijlande 27a 9452 VA NIJLANDE	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
GASSELTERBOERVEEN 32, GASSELTERNIJ- VEEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502
ANNERMOERAS 6, ANNEN	0	0	7502	4180	7502	7502	7502

Tabel 11 Overzicht veehouderijen en emissies (in kg NH₃ per jaar)

Toetsingspunten

Onderstaande figuur en tabel geven een overzicht van de ligging van de toetsingspunten binnen Natura 2000. Voor een beschrijving van de gebieden en aanwezige habitats wordt verwezen naar de passende beoordeling (bijlage 4 van het planMER).

Figuur 3 Toetspunten

Natura 2000-gebied	Toetspunt	x-coördinaat	y-coördinaat
Drentsche Aa	1	239324	552722
	2	243114	558797
	3	242415	564979
	4	237630	571565
Witterveld	5	231609	554200
	6	229083	553394
Drouwenerzand	7	250687	554563
	8	250835	553468
Elperstroomgebied	9	241434	545262
	10	240614	543582
Mantingerbos	11	237375	537064
Beschermd natuurmonument Overcingel	12	234327	556633

Tabel 12 Toetspunten

Resultaten

Tabel 12 geeft een overzicht van de toename (ten opzichte van de huidige, feitelijke, legale situatie) van de stikstofdepositie voor de verschillende scenario's.

Toets-punten	Referentiesitua-tie (mol/ha/jr)	Trendsce-nario (mol/ha/jr)	Voorne-men (mol/ha/jr)	Minder schaalver-groting grondgebon-den (mol/ha/jr)	Minder schaalver-groting iv (mol/ha/jr)	Bedrijfsver-plaatsing (mol/ha/jr)	Grote bouwper-celen (mol/ha/jr)
1	35,10	+0,30	+376,90	+206,90	+364,90	+363,90	+376,90
2	22,80	+3,10	+212,20	+114,20	+206,20	+207,20	+214,20
3	18,90	+1,70	+197,10	+109,10	+190,10	+197,10	+198,10
4	3,05	+0,18	+31,85	+17,95	+30,45	+31,75	+32,25
5	11,50	+0,80	+109,50	+58,80	+106,50	+106,50	+109,50
6	4,62	+0,29	+43,78	+23,88	+42,38	+42,88	+44,08
7	23,10	+0,80	+239,90	+145,90	+220,90	+238,90	+245,90
8	13,50	+0,20	+139,50	+83,30	+128,50	+137,50	+142,50
9	9,40	+0,16	+85,00	+46,30	+82,10	+80,40	+85,50
10	4,16	-0,04	+37,84	+20,84	+36,34	+36,24	+38,14
11	2,46	-0,01	+23,24	+12,94	+22,14	+22,54	+23,44
12	21,40	1,70	+217,60	+117,60	+212,60	+213,60	+218,60

Tabel 13 Berekeningsresultaten

In de passende beoordeling is een beschrijving opgenomen van de ecologische effecten van deze depositietoenames en de wijze waarop deze toenames kunnen worden beperkt of gecompenseerd.

BIJLAGE 4

GEMEENTE AA EN HUNZE BUITENGEBIED

PASSENDE BEOORDELING

Rho

—
ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

**PASSENDE BEOORDELING BUITENGEBIED AA EN
HUNZE**

CODE 120104 / 27-11-15

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz</u>
1. INLEIDING	1
1. 1. Aanleiding voor deze passende beoordeling	1
1. 2. Afbakening van het studiegebied	1
1. 3. Leeswijzer	4
2. WET- EN REGELGEVING	5
2. 1. Vogel- en Habitatrichtlijn	5
2. 2. Natuurbeschermingswet 1998	5
2. 3. Programmatische Aanpak Stikstof	7
3. BESCHRIJVING ONTWIKKELINGEN	8
3. 1. Het voornemen	8
3. 2. Alternatieven	8
4. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELINGEN	9
4. 1. Drentsche Aa-gebied	9
4. 2. Elperstroomgebied	13
4. 3. Drouwenerzand	17
4. 4. Witterveld	19
4. 5. Mantingerbos	23
4. 6. Beschermd natuurmonument Overcingel	24
5. METHODEN EN AANNAMES	25
5. 1. Alternatieven en scenario's	25
5. 2. Uitgangspunten berekeningen	25
6. EFFECTEN OP NATURA 2000	27
6. 1. Inleiding	27
6. 2. Vermesting/verzuring	27
6. 3. Verstoring	28
6. 4. Versnippering	30
6. 5. Verandering van de waterhuishouding	30
7. MITIGERENDE MAATREGELEN	32
7. 1. Mogelijke maatregelen in het bestemmingsplan	32
7. 2. Maatregelen buiten het bestemmingsplan	34
8. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	40
8. 1. Effecten	40
8. 2. Mitigerende maatregelen	40
8. 3. Conclusie	40
9. GEBRUIKTE BRONNEN EN LITERATUUR	41

1. INLEIDING

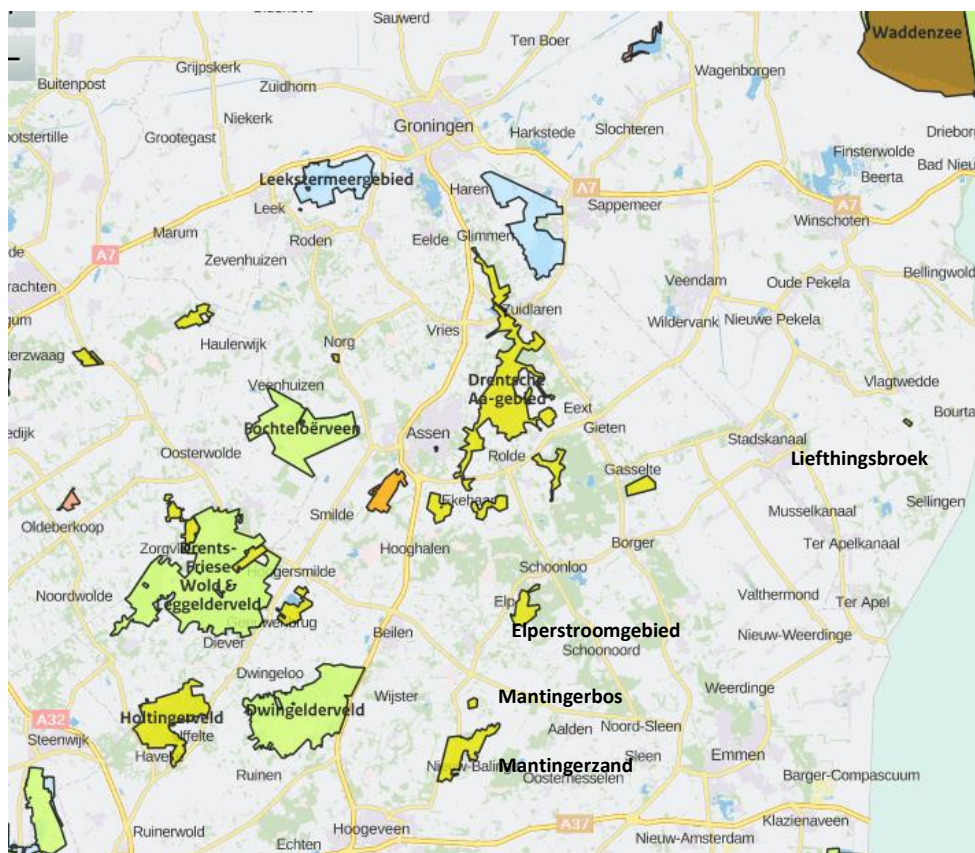
1. 1. Aanleiding voor deze passende beoordeling

Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Aa en Hunze maakt verschillende ontwikkelingen mogelijk, waarvan significante effecten op de omliggende Natura 2000-gebieden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. Op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 leidt dit tot de verplichting om een passende beoordeling te maken van de effecten van het plan.

1. 2. Afbakening van het studiegebied

1.2.1. Natura 2000-gebieden

In het plangebied liggen delen van de Natura 2000-gebieden het Drentsche Aa-gebied en het Elperstroomgebied. Grenzend aan de gemeente ligt het Natura 2000-gebied Drouwenerzand. Ook het Zuidlaardermeergebied en het Mantingerbos liggen op relatief korte afstand. De genoemde gebieden zijn weergegeven in de onderstaande figuur.

Figuur 1. *Ligging van Natura 2000-gebieden*

Op grotere afstand van het plangebied zijn nog meer Natura 2000-gebieden aanwezig. Vanwege de externe werking van de Natuurbeschermingswet 1998 dient onderzocht te worden of de ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, effecten hebben op al deze Natura 2000-gebieden. In de onderstaande tabel zijn alle Natura 2000-gebieden binnen de gemeente en in een ruime straal rondom de gemeente geïnventariseerd.

Natura 2000-gebied	Afstand tot gemeentegrens (km)	Huidige achtergronddepositie	Meest stikstofgevoelige habitat en kritische depositiewaarde (KDW)	Meenemen in de passende beoordeling
Drentsche Aa-gebied	0 km	986-1700 mol N/ha/jr	H3160 Zure vennen (714 mol N/ha/jr)	Ja, maatgevend op het gebied van vermeting en verzuring
Elperstroomgebied	0 km	1160-1580 mol N/ha/jr	6230vka Heischrale graslanden, vochtige, kalkarme variant (714 mol N/ha/jr)	Ja, maatgevend op het gebied van vermeting en verzuring
Drouwenerzand	0 km	1020-1580 mol N/ha/jr	H2330 Zandverstuivingen (714 mol N/ha/jr)	Ja, maatgevend op het gebied van vermeting en verzuring
Witterveld	2,7 km	1060-1240 mol N/ha/jr	H7110A Actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (500 mol N/ha/jr)	Ja, maatgevend op het gebied van vermeting en verzuring
Zuidlaardermeergebied	3,6 km	n.v.t.	n.v.t.	Nee, geen stikstofgevoelige habitats aanwezig
Fochteloerveen	8,0 km	1000-1300 mol N/ha/jr	H7110A Actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (500 mol N/ha/jr)	Nee, conclusies voor Witterveld gelden ook voor dit gebied
Mantingerbos	8,6 km	1320-1450 mol N/ha/jr	H9190 Oude eikenbossen (1071 mol N/ha/jr)	Ja, maatgevend op het gebied van vermeting en verzuring
Mantingerzand	9,4 km	1000-1900 mol N/ha/jr	H2330 Zandverstuivingen (714 mol N/ha/jr)	Nee, conclusies voor Drouwenerzand gelden ook voor dit gebied
Liefthingsbroek	12,4 km	1300-1900 mol N/ha/jr	Blauwgraslanden: (1100 mol N/ha/jr)	Nee, conclusies voor Drentsche Aa-gebied gelden ook voor dit gebied
Beschermde Natuurmonument	Afstand tot gemeentegrens (km)	Huidige achtergronddepositie	Meest stikstofgevoelige habitat en kritische depositiewaarde (KDW)	Meenemen in de passende beoordeling
Overcingel	2,5 km	2230 mol N/ha/jr	1429 mol N/ha/jr	Ja, maatgevend op het gebied van vermeting en verzuring

Tabel 1 Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied

Aan de hand van deze tabel is bepaald welke gebieden maatgevend zijn voor de effectbeschrijving in deze passende beoordeling (zie onderstaand). Dit betekent niet dat in andere Natura 2000-gebieden geen effecten aan de orde kunnen zijn, maar wel dat de Natura 2000-gebieden bepalend zijn voor de ontwikkelingsmogelijkheden in het plangebied. Voor de maatgevende gebieden worden in deze pas-

sende beoordeling ook meer uitgebreid de bestaande natuurwaarden beschreven (in hoofdstuk 4). Onderstaand wordt beschreven welke gebieden van belang zijn.

Verzuring en vermesting

Het bestemmingsplan biedt agrarische ontwikkelingsmogelijkheden die kunnen bijdragen aan verdere vermesting- en verzuring van verder weg gelegen Natura 2000-gebieden, doordat de ammoniak die afkomstig is uit dierenmest op grote afstanden neerslaat. Maatgevend zijn gebieden die voldoen aan de volgende twee criteria:

1. Gebieden waarbij de kritische depositiewaarde (KDW) al wordt overschreden door de achtergronddepositie. Deze gebieden vragen de meeste aandacht, omdat extra toevoeging van stikstofverbindingen wordt gezien als een significant negatief effect;
2. Gebieden die op korte afstand van de stikstofbron zijn gelegen. Deze gebieden ontvangen in absolute zin de meeste depositie vanuit het plangebied.

Conclusies die voor de maatgevende gebieden opgaan, gelden in mindere mate ook voor gebieden die verder weg zijn gelegen. In de volgende tabel is een inventarisatie gemaakt van de Natura 2000-gebieden in de wijde omtrek (15 kilometer vanaf de gemeentegrens). Aangegeven is welke Natura 2000-gebieden rondom het plangebied nadere aandacht vragen.

Uit de bovenstaande tabel wordt afgeleid dat de gebieden Drentsche Aa, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos wat betreft stikstofdepositie maatgevend zijn ten opzichte van de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen, Mantingerzand en Liefthingsbroek. De overige Natura 2000-gebieden in Drenthe en Groningen hebben geen stikstofgevoelige habitats, liggen op een veel grotere afstand, hebben een lagere achtergronddepositie of een combinatie van dit alles (zie bovenstaande tabel).

De conclusies die op basis van deze passende beoordeling worden gemaakt voor de Drentsche Aa, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos, kunnen daarom worden doorvertaald naar de overige Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitats. Deze gebieden worden niet nader beschreven in de volgende hoofdstukken.

Overige effecten

Binnen de Natura 2000-gebieden worden geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt, zodat areaalverlies niet aan de orde is. Vanwege de aanwezigheid van Natura 2000-gebieden in en grenzend aan het plangebied kunnen ook verstoring, versnippering en verandering van de verdroging¹⁾ optreden. Voor de gebieden die binnen het plangebied liggen of daar aan grenzen, wordt ook op deze effecten wordt ingegaan.

Op basis van de effectindicator van Alterra kunnen deze effecten spelen in de onderstaande gebieden (zie www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator)

¹⁾ Met verdroging wordt bedoeld dat in het gebied onvoldoende gebiedseigen water aanwezig is, waardoor het inlaten van water van buiten het gebied noodzakelijk is

<i>Gebieden</i>	<i>Versnippering</i>	<i>Verstoring</i>	<i>Verdroging</i>
Drentsche Aa-gebied	<i>Zeer gevoelig</i>	<i>Zeer gevoelig</i>	<i>Zeer gevoelig</i>
Elperstroomgebied	<i>Gevoelig</i>	<i>Gevoelig (maar niet aangewezen voor soorten)</i>	<i>Zeer gevoelig</i>
Drouwenerzand	<i>Gevoelig</i>	<i>Gevoelig (maar niet aangewezen voor soorten)</i>	<i>Niet gevoelig</i>

Tabel 2 Versnippering, verstoring en verdroging binnen Natura 2000-gebieden

1.2.2. Beschermde natuurmonumenten

Naast de Natura 2000-gebieden moet ook rekening worden gehouden met het beschermde natuurmonument Overcingel in de binnenstad van Assen. Dit wordt ook meegenomen in deze passende beoordeling. Andere beschermde natuurmonumenten zijn onderdeel van Natura 2000-gebieden of liggen op zeer grote afstand en zijn daarom niet meegenomen in deze passende beoordeling.

1. 3. Leeswijzer

De passende beoordeling is als volgt opgezet:

- In hoofdstuk 2 wordt de van toepassing zijnde wet- en regelgeving beschreven en wordt ingegaan op de te beschermen Natura 2000-gebieden;
- Hoofdstuk 3 gaat kort in op de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan;
- In hoofdstuk 4 volgt een beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen die plaatsvinden binnen en buiten het plangebied;
- Hoofdstuk 5 gaat in op de gebruikte methode en aannames voor de effectbeschrijving;
- In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de (cumulatieve) effecten die kunnen optreden;
- Hoofdstuk 7 bevat de beschrijving van een aantal mitigerende maatregelen die negatieve effecten teniet kunnen doen.
- In hoofdstuk 8 wordt de conclusies van de passende beoordeling samengevat;
- Hoofdstuk 9 tot slot bevat een beschrijving van de gebruikte bronnen en literatuur.

2. WET- EN REGELGEVING

De Natuurbeschermingswet 1998 is per 1 oktober 2005 in werking getreden. In deze wet is de gebiedsbescherming van de Speciale Beschermingszones (SBZ) op grond van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn (Natura 2000-gebieden) geregeld, naast de bescherming van de nationale Staats- c.q. Beschermd Natuurmonumenten. De individuele soortenbescherming is op nationaal niveau geregeld in de Flora- en faunawet. Daarnaast is ook nog sprake van gebiedsbescherming in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De thema's soortbescherming en de EHS horen formeel niet thuis in de passende beoordeling en worden daarom in het planMER uitgewerkt.

2. 1. Vogel- en Habitatrichtlijn

Op Europees niveau bestaan twee richtlijnen die bepalend zijn voor het natuurbeleid in de verschillende lidstaten: de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

De Europese Vogelrichtlijn²⁾ is opgesteld in 1979 en heeft als doelstellingen:

- Beschermen van alle in het wild levende vogels en hun leefgebieden; extra bescherming trekvogels en bedreigde vogelsoorten door aanwijzing Speciale Beschermingszones (SBZ's);
- Opstellen beheersmaatregelen om de SBZ's in gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen (instandhoudingsdoelen);
- Passende beoordeling van gevolgen van plannen of projecten, rekening houdend met de instandhoudingsdoelen.

De Habitatrichtlijn³⁾ is in 1992 opgesteld ter bevordering van de biodiversiteit in Europa. De doelstellingen van de Habitatrichtlijn luiden:

- Bescherming biodiversiteit door Speciale Beschermingszones (SBZ's) aan te wijzen voor bedreigde planten en dieren (behalve vogels) en hun leefgebieden;
- Opstellen beheersmaatregelen om de SBZ's in gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen (instandhoudingsdoelen);
- Passende beoordeling van gevolgen van plannen of projecten, rekening houdend met de instandhoudingsdoelen.

2. 2. Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 (hierna Nbwet):

1. verankert de Europese gebiedsbescherming van Natura 2000, bestaande uit Speciale Beschermingszones (sbz's) op grond van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, in de Nederlandse wetgeving. Daarnaast vallen de reeds bestaande (Staats)natuurmonumenten onder deze wet;

2) Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

3) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

2. vormt de wettelijke basis voor de aanwijzingsbesluiten met instandhoudingsdoelstellingen;
3. legt de rol van bevoegd gezag voor verlening van Nb-wetvergunningen meestal bij de provincies (in dit geval Gedeputeerde Staten van Drenthe).

Planttoets

Op grond van artikel 19j van de Nbwet dient het bevoegd gezag bij het vaststellen van een plan rekening te houden met de gevolgen die dat plan kan hebben voor een Natura 2000-gebied en beschermd natuurmonument Overcingel. Om te beziën wat de effecten zijn van het plan wordt een voortoets gedaan. Als uit deze voortoets blijkt dat het plan significante gevolgen kan hebben op het Natura 2000-gebied, dan moet een passende beoordeling worden gemaakt, alsmede een planMER, waarin de effecten op Natura 2000 worden onderzocht. Voor dit bestemmingsplan is op voorhand duidelijk dat significant negatieve effecten niet zijn uit te sluiten, daarom wordt direct een passende beoordeling opgesteld.

Indien uit deze passende beoordeling blijkt dat ook na het treffen van mitigerende maatregelen daadwerkelijk sprake is van een significant negatief effect, dan dient om voor vergunningverlening in aanmerking te komen vervolgens voldaan te worden aan de zogenaamde *ADC-criteria*:

- er zijn geen Alternatieven;
- er is sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang;
- vooraf zijn adequate Compenserende maatregelen getroffen.

In het kader van de Nbwet dienen zowel interne effecten (binnen de beschermde gebieden) als externe effecten (buiten de beschermde gebieden) van het plan op de te beschermen soorten en habitattypen te worden onderzocht. Van belang daarbij is dat de instandhoudingsdoelstelling, voor zover het een gebied betreft, aangewezen op grond van artikel 10a, eerste lid (Natura 2000), dan wel de wezenlijke kenmerken van een gebied, aangewezen op grond van artikel 10, eerste lid (Beschermd Natuurmonument), niet in gevaar komen.

Verder dienen in een passende beoordeling ook eventuele cumulatieve effecten te worden onderzocht, zoals gecombineerde effecten van nieuwe infrastructuur, woongebieden en recreatieve functies op dezelfde soorten en habitattypen.

Wat is significant?

Het begrip significant speelt een sleutelrol bij het beoordelen van de vergunbaarheid van een ingreep in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. In de recente factsheet nr. 25: *“Significantie bij beoordeling van gevolgen voor Natura 2000-gebieden”* geeft de Commissie voor de Milieueffectrapportage aan op welke wijze het begrip significantie moet worden geïnterpreteerd bij een dergelijke toetsing.

De beoordeling of een effect al dan niet significant is, wordt benaderd vanuit de instandhoudingsdoelstellingen. Deze zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden. Er zijn instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen en voor soorten.

- Voor habitattypen gaat het om behoud of uitbreiding van de oppervlakte en/of behoud of verbetering van de kwaliteit.
- Voor soorten gaat het om behoud of uitbreiding van de oppervlakte van het leefgebied, behoud of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied en behoud of uitbreiding van

de populatieomvang.

Als uit de toetsing blijkt dat een instandhoudingsdoel door het project of plan (mogelijk) niet gehaald wordt, wordt het effect als significant beschouwd.

Referentiesituatie

Voor het bepalen van eventuele effecten op Natura 2000-gebieden wordt uitgegaan van een vergelijking van het voornemen en de alternatieven met de feitelijke, actuele situatie van de natuur in deze gebieden. Onbenutte rechten in de milieuvergunning of het geldende bestemmingsplan vallen hier dus buiten. In de scenario's is hier rekening mee gehouden.

2. 3. Programmatische Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak (PAS) in werking getreden. De PAS is in beginsel bedoeld om de stikstofproblematiek en de vastgelopen vergunningverlening vlot te trekken. De PAS is gebaseerd op het principe van salderen: door generieke en gebiedsgerichte maatregelen te treffen, wordt milieuruimte gecreëerd. Daarmee ontstaat enerzijds ruimte voor nieuwe economische ontwikkeling. Anderzijds is de verbetering van de natuurkwaliteit van Natura 2000-gebieden gewaarborgd.

Ontwikkelruimte

De ontwikkelruimte die onder het PAS tot stand komt, is opgedeeld in vier compartimenten:

1. Een deel voor ontwikkeling van bestaande economische activiteiten (autonome ontwikkeling).
2. Een deel voor prioritaire projecten zoals de projecten uit het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).
3. Een deel voor projecten die onder een grenswaarde vallen (1 mol N/ha/jr)
4. Een deel voor overige projecten.

De provincie is bevoegd gezag voor de Natuurbeschermingswet en besluit over de toekenning van ontwikkelruimte. Projecten onder de grenswaarde zijn daarbij vrijgesteld (tot 0,05 mol/ha/jr) of meldingsplichtig (tot 1 mol/ha/jr). Voor projecten boven de grenswaarde moet een Natuurbeschermingswetvergunning worden verkregen. Wanneer 95% van de ontwikkelruimte is uitgegeven, wordt de grenswaarde overigens voor de vergunningenplicht overigens bijgesteld naar 0,05 mol/ha/jr.

Extern salderen, bijvoorbeeld door saldo van stoppende bedrijven over te nemen, is onder de PAS niet meer toegestaan voor inrichtingen zoals bedoeld in de Wet milieubeheer, omdat het PAS zelf is gebaseerd op het salderingsprincipe. Saldering binnen inrichtingen zelf, is wel toegestaan. Dit wordt gezien als een mitigerende maatregel en wordt intern salderen genoemd.

3. BESCHRIJVING ONTWIKKELINGEN

3. 1. Het voornemen

In het bestemmingsplan Buitengebied wordt ruimte geboden voor de doorontwikkeling van bestaande agrarische en recreatieve functies. Onderstaand worden de maximale ontwikkelingsmogelijkheden uit het bestemmingsplan op een rij gezet.

Bij het opstellen van het bestemmingsplan wordt uitgegaan van de volgende mogelijkheden:

- bouwpercelen van maximaal 2 hectare;
- bij agrarische bedrijven met een intensieve takken, blijft het deel met een intensieve bedrijfsvoering beperkt tot 1,5 hectare;
- bij elk agrarisch bouwperceel een kleinschalig kampeerterrein met een omvang van 0,5 hectare;
- beperkte uitbreiding van de bestaande recreatiebedrijven.

In het voornemen wordt geen rekening gehouden met:

- de realisatie van co-mestvergistingsinstallaties;
- de verplaatsing van agrarische bouwpercelen.

3. 2. Alternatieven

Er zijn ook andere invullingen van het bestemmingsplan denkbaar. In het MER worden naast een referentiesituatie en het voornemen ook een aantal alternatieven meegenomen. De onderstaande alternatieven worden ook in deze passende beoordeling meegenomen. Voor een nadere beschrijving van de alternatieven wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van het planMER.

Naam alternatief/scenario	Toelichting
Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij	Een alternatief waarbij minder bouwmogelijkheden zijn opgenomen voor de grondgebonden veehouderij
Alternatief minder schaalvergroting intensief	Een alternatief waarbij minder bouwmogelijkheden zijn opgenomen voor de intensieve veehouderij
Trendmatige ontwikkeling van de veehouderij.	De trendmatige ontwikkeling van de veestapel in de komende 10 jaar (op basis van de trend in de afgelopen 10 jaar).
Bedrijfsverplaatsingen	Een alternatief waarmee een verkenning wordt gedaan naar de mogelijke effecten van 5 bedrijfsverplaatsingen
Grote bouwpercelen	Een alternatief waarmee de effecten van grote bouwpercelen (tot 4 ha) in de omgeving van Gasselterboerveenschemond worden beschreven

Tabel 2 Alternatieven

4. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELINGEN

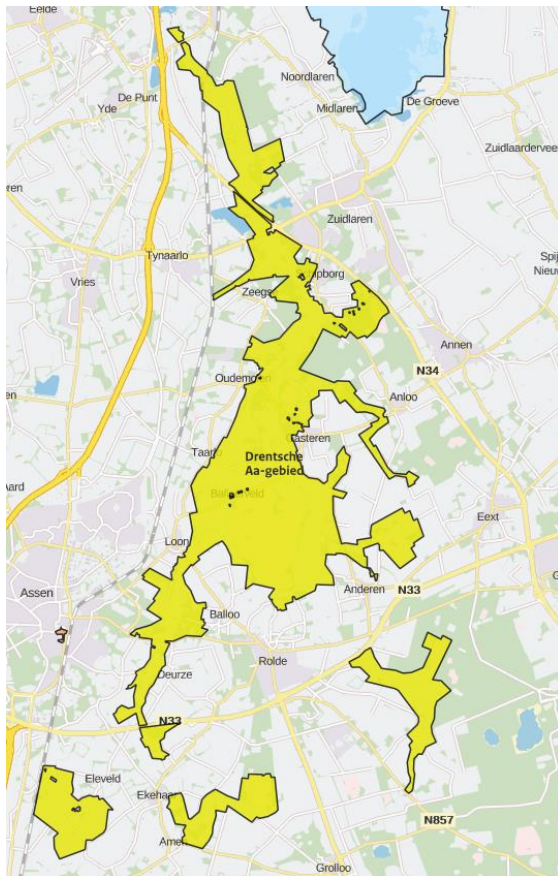
In dit hoofdstuk worden de huidige situatie en autonome ontwikkelingen in Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld, Mantingerbos en Overcingel beschreven. Daarbij wordt tevens ingegaan op de instandhoudingsdoelstellingen in deze gebieden.

4. 1. Drentsche Aa-gebied

Algemeen

Het stroomdallandschap van de Drentsche Aa is het enige stelsel van beekdalen in Nederland dat weinig is geschonden. Alle onderdelen van het beekdallandschap, van oorsprongen tot benedenloop en van sterke kwelgebieden tot droge inziggebieden, zijn vertegenwoordigd. Het landschap met zijn kronkelende beken is vooral bekend vanwege zijn uitgestrekte hooilanden en zeggenmoerassen met tal van bijzondere planten- en diersoorten. Deze waarden worden bepaald door de complexe waterhuishouding en hangen nauw samen met het vroegere landgebruik. In de lage delen van het beekdal van de Drentsche Aa komen, net als in andere beekdalen van ons land, betrekkelijk hoog productieve graslanden en grote zeggenmoerassen voor.

Het gebied is op 24 april 2014 definitief aangewezen als Natura 2000-gebied.

Figuur 3. Ligging van Drentsche Aa-gebied (geel)

Instandhoudingsdoelen

In tabel 3 zijn per habitat en soort de staat van instandhouding, relatieve bijdrage en instandhoudingsdoelen weergegeven (bron: site Ministerie van EZ).

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.
Habitattypen					
H2310	Stuifzandheiden met struikheide	--	=	>	
H2320	Binnenlandse kraaiheidebegroeiingen	-	=	>	
H3160	Zure vennen	-	=	>	
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	>	>	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>	
H4030	Droge heiden	--	=	=	
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>	
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>	
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>	
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)		=	=	
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	>	
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	>	
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	>	>	
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=	
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--	>	>	
H9190	Oude eikenbossen	-	=	=	
H91D0	*Hoogveenbossen	-	>	>	
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	>	>	
Habitatsoorten					
H1099	Rivierprik	-	=	=	>
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=
H1163	Rivierdonderpad		=	=	=
H1166	Kamsalamander	-	>	>	>

* prioritaire habitatype

Staat van instandhouding (SVI)	Doelstellingen
+ redelijk - slecht - - zeer slecht	= behoud > Verbetering/uitbreiding

Tabel 3 Staat van instandhouding en instandhoudingsdoelen

Gevoeligheid habitattypen en -soorten

Gevoeligheid habitattypen

Dit Natura 2000-gebied kent vele stikstofgevoelige habitattypen, zoals tabel 4 laat zien. De habitattypen H3160 Zure vennen, H6230 Heischrale graslanden, H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes) en H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden) zijn het meest gevoelig. De landelijke staat van instandhouding van deze habitattypen is slecht tot zeer slecht en in dit gebied geldt een verbeterdoelstelling voor wat betreft de kwaliteit. De achtergronddepositie voor stikstof is hier aanzienlijk hoger (ca. 986 mol N/ha/jr of hoger) dan de Kritische Depositiewaarden (KDW) van de habitattypen, zodat ook bij een kleine extra depositie significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Habitattypen	Kritische depositiewaarde mol N/ha/jr.
H2310 - Stuifzandheiden met struikhei	1071
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	1071
H3160 - Zure vennen	714
H3260A - Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	> 2400
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	1214
H4030 - Droge heiden	1071
H5130 - Jeneverbesstruwelen	1071
H6230 - *Heischrale graslanden	714
H6410 - Blauwgraslanden	1071
H7110B - *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	786
H7140A - Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	1214
H7140B - Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	714
H7150 - Pioniervegetaties met snavelbiezen	1429
H9160A - Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	1429
H9190 - Oude eikenbossen	1071
H91D0 - *Hoogveenbossen	1786
H91E0C - *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1857

Lokale achtergronddepositie te hoog

Bron: Planbureau voor de Leefomgeving (2012).

Tabel 4 Kritische depositiewaarden habitattypen Drentsche Aa-gebied (in mol N/ha/jr)

Deze waarden in het Drentsche Aa-gebied worden voor een belangrijk deel bepaald door de complexe waterhuishouding in het gebied. Het Drentsche Aa-gebied kent een rijke schakering van natte en droge zones en overgangen daartussen. Het gebied kent dan ook een grote tot zeer grote gevoeligheid voor veranderingen in de waterhuishouding. Vele habitattypen en soorten zijn gevoelig voor een verandering in de grond- en oppervlaktewaterkwantiteit (verdroging/vernatting).

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Drentsche Aa-gebied is mede bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Deze worden hieronder op hoofdlijnen beschreven.

De habitattypen stuifzanden met struikhei (H2310) en binnenlandse kraaiheibegroeiingen (H2320) nemen in oppervlakte in het gebied toe door natuurlijke successie, onder andere in Kampsheide. Het habitatype zure vennen (H3160) komt

verspreid voor in vennen in het gebied. Het habitatype *waterranonkels* (H3260A), beken en rivieren met waterplanten, komt onder meer voor in het Andersche Diepje en bij Oudemolen (op verschillende plaatsen). Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) komt doorgaans voor in kleine stukken binnen ontwaterd cultuurlandschap; hierdoor is een aanzienlijk deel van de vochtige heide matig ontwikkeld, bijvoorbeeld in het Eexterveld. Dit subtype van vochtige heiden is onder andere over een relatief grote oppervlakte aanwezig in het Siepelveen en het Ballooërveld. Het habitatype droge heiden (H4030) komt onder ander voor in het Ballooërveld en De Strubben. De belangrijkste groeiplaats voor het habitatype jeneverbesstruwelen (H5130) is de Kampsheide.

Het habitatype heischrale graslanden (H6230) komt in het Drentsche Aa-gebied slechts zeer versnipperd in kleine stukken voor, onder andere aan de rand van de heide in Diepenveen en in het Eexterveld. Het habitatype blauwgraslanden (H6410) komt goed ontwikkeld voor in het Eexterveld. Daarnaast komt het in matige kwaliteit onder andere voor in Kappersbult, Hemrik en Burgvallen.

Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B) komt voor in goed ontwikkelde vorm in een pingoruïne in het Ballooërveld. Daarnaast komt het subtype *heideveentjes* onder andere voor in het Siepelveen en op andere plaatsen in het Ballooërveld.

Beide subtypen, *trilvenen* (H7140A) en *veenmosrietlanden* (H7140B), van het habitatype overgangs- en trilvenen komen voor in de boven-, midden- en benedenloop van de Drentsche Aa, onder andere in het Wilde Veen en langs het Loonerdiep en Gasterensche diep.

Het habitatype pioniersvegetaties met snavelbiezen (H7150) komt met name voor op plagplekken van vochtige heiden (H4010A) en sterk betreden plekken in het Ballooërveld, de Gasterse duinen, de Zeegser duinen en Kampsheide. Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (H9160A) komt op kleine schaal voor op bodems waarin potklei en/of keileem voor een slecht waterdoorlatende laag zorgen, zoals in het Gastersche Holt en het Geelbroek (bosje Bloemendaal) en zijn deels matig en deels goed ontwikkeld. Dit habitatype komt in het gebied ook in mozaïek met vochtige alluviale bossen (H91E0) voor.

Het habitatype oude eikenbossen (H9190) is over een relatief grote oppervlakte aanwezig in de vorm van strubbenbossen, onder andere in De Vijftig Bunder en in de omgeving van Amen. Een voorbeeld van een goed ontwikkelde plaats van het habitatype hoogveenbossen (H91D0) is het oorspronggebied in het Linthorst-Homansbos bij Oudemolen, maar ook in onder andere de oorsprongsgebieden in het Ballooërveld, Gasterse Duinen, Siepelveen is het type veelal in mozaïek met oude eiken bossen (H9190) aanwezig. Door het gehele beekdal, liggen vochtige alluviale bossen, van het subtype *beekbegeleidende bossen* (H91E0C), veelal versnipperd in mozaïek met natte schraallanden. Ze komen voor in afgesneden meanders in de middenloop en in verlaten laagten in het beekdal waar niet gemaaid of gehooïd wordt. Grotere complexe van het subtype komen onder andere voor in

de Burgvallen, langs het Zeegser loopje, langs de flanken van het Oudemolensche Diep en in afgesneden meanders van het Anreper Diep.

Gevoeligheden soorten

Ten aanzien van de kwalificerende soorten daarentegen is stikstofdepositie een ondergeschikt thema (kamsalamander) of zelfs geheel irrelevant (overige soorten) (Broekmeijer, 2012). De genoemde vissoorten kennen een veel groter en meer divers leefgebied en zijn niet gebonden aan de zeer stikstofgevoelige veenmilieus. De nutriëntenstromen in deze biotopen worden bovendien gestuurd door lozingen en afspoelingen in oppervlaktewater (onder andere landbouw), kwel, veenoxidatie etcetera.

De rivierprik (H1099) komt onder andere in het Oudemolensche Diep en het Gasterensche Diep voor. Met name in het Gasterensche Diep bevinden zich geschikte paailocaties, maar ook in het Oudemolensche Diep zijn rivierprik larven waargenomen. De bittervoorn (H1134) is in de Drentsche Aa-gebied met name in het Rolderdiep en Gasterensche Diep aangetroffen. Grote modderkruiper (H1145) komt onder andere voor in het Taarlosche Diep. De kleine modderkruiper (H1149) komt wijdverspreid voor in stroomgebied van de Drentsche-Aa. De kamsalamander (H1166) is waargenomen ten noorden van Anderen op de grens van het Natura 2000-gebied, waar ook voortplanting is vastgesteld. Losse waarnemingen van de soort zijn bekend bij Anreep en Gasteren.

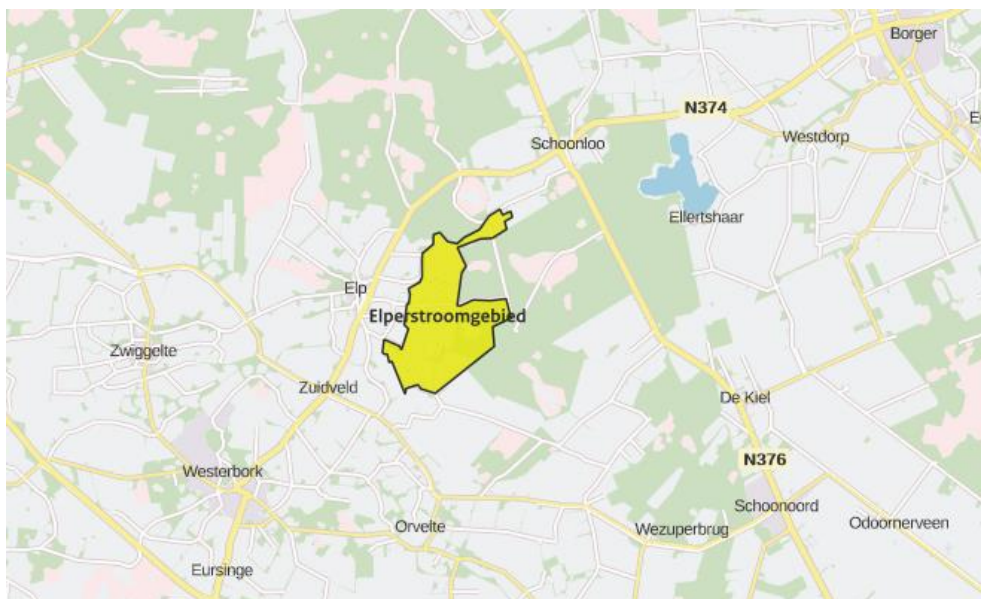
4. 2. Elperstroomgebied

Algemeen

Het gebied Elperstroom ligt in een oorspronggebied en bovenloop van de Beilerstroom op de westelijke flank van de Hondsrug. Slechts een beperkt deel van het gebied ligt binnen de begrenzing van het bestemmingsplan Buitengebied. Dit betreft het bovenstroomse deel, aangezien de Elperstroom in afvloeit in zuidelijke richting.

Het stroomdal is uitgesleten tijdens de ijstijden. Kenmerkend is het typische beek- en esdorpenlandschap tussen de aangrenzende boswachterijen van Grollo en Schoonlo op voormalige heidegronden. In het gebied komen Tertiaire zanden tot dicht aan de oppervlakte voor als gevolg van opstuwing door een Zoutdôme. De bodem van het beekdal heeft een dun veenpakket dat van nature sterk veraard is, plaatselijk komen op geringe diepte keileemlagen voor. Langs de beek liggen voornamelijk graslanden, van elkaar gescheiden door greppels, houtwallen en kleine bosjes. In het deelgebied de Reitma komen zeer oude onbemeste graslanden voor. Door de kenmerkende geologische en bodemkundige eigenschappen stroomt hier in winter en voorjaar relatief kalkrijk grondwater toe, waardoor zich hier kalkmoerassen, blauwgraslanden en heischraal graslanden ontwikkeld hebben.

Dit Habitatrichtlijngebied is op 23 december 2009 door de minister van LNV (nu EZ) definitief aangewezen als Natura 2000-gebied.

Figuur 4. Ligging van Elperstroomgebied (geel)

Instandhoudingsdoelen

In tabel 5 zijn per habitat en soort de staat van instandhouding, relatieve bijdrage en instandhoudingsdoelen weergegeven (bron: site Ministerie van EZ).

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.
Habitattypen				
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	=
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>
H6410	Blauwgraslanden	--	>	>
H7230	Kalkmoerassen	--	>	>

* prioritair habitatype

Tabel 5 Staat van instandhouding en instandhoudingsdoelen

Staat van instandhouding	Doelstellingen
+ redelijk	= behoud
- slecht	> Verbetering/uitbreiding
- - zeer slecht	

Gevoeligheden habitattypen

Dit Natura 2000-gebied kent enkele stikstofgevoelige habitattypen, zoals tabel 6 laat zien. Het habitatype H6230 Heischrale graslanden is het meest gevoelig. De landelijke staat van instandhouding van de habitattypen is slecht tot zeer slecht en in dit gebied geldt een verbeterdoelstelling voor wat betreft de omvang en een behoud- en verbeterdoelstelling wat betreft kwaliteit. De achtergronddepositie voor stikstof is hier aanzienlijk hoger (ca. 1160 - 1580 mol N/ha/jr of hoger) dan

de KDW zodat ook bij een kleine extra depositie significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten.

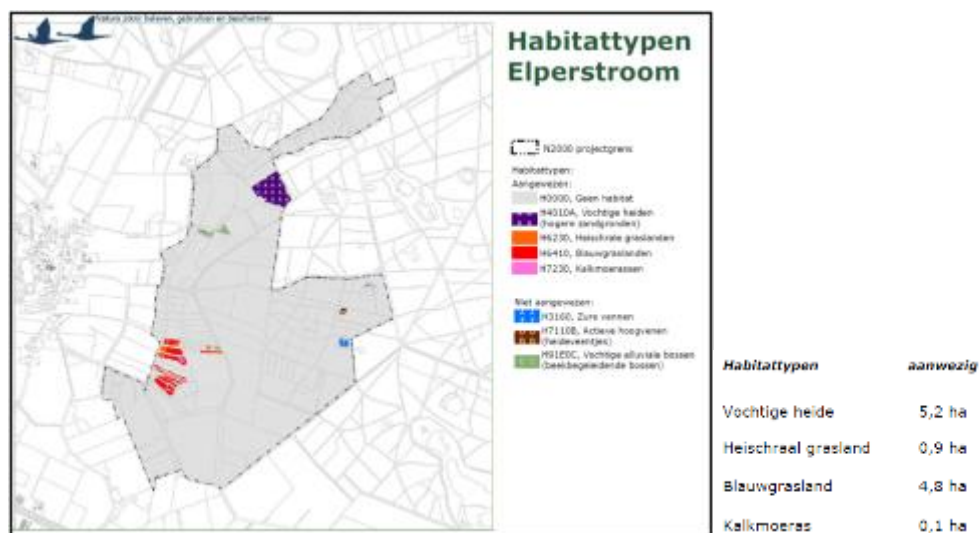
Habitattypen	Kritische depositiewaarde (in mol N/ha/jr).
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	1214
H6230 - *Heischrale graslanden	714
H6410 - Blauwgraslanden	1071
H7230 - Kalkmoerassen	1143

	Lokale achtergronddepositie overal te hoog
--	--

Bron: Planbureau voor de Leefomgeving (2012).

Tabel 6 Kritische depositiewaarden habitattypen Elperstroomgebied (in mol N/ha/jr)

In figuur 5 is de ligging van de habitattypen weergegeven. De beschrijving van de habitattypen hieronder is ontleend aan het ontwerp beheerplan (Dienst Landelijk Gebied, 2010).

Figuur 5. Habitattypen Elperstroomgebied

Het habitatype Vochtige heide (H4010A) komt op één plek voor in de Oosterma met een matige kwaliteit. Het areaal is circa 0,1 ha. Voor de bebossing van de beekdalflanken en ontwateringen in het beekdal was dit habitatype in grote oppervlakten aanwezig. Nu is een oppervlakte van slechts 0,1 ha (mogelijk iets meer) aanwezig dat is ontstaan na inrichtingsmaatregelen (plaggen). Als gevolg van recent uitgevoerde kap van bos zal het habitatype vochtige heiden zich in de Oosterma en op de oostelijke beekdalflank iets uitbreiden. Het toekomstperspectief is derhalve gunstig te noemen, vooral een gevolg van recent uitgevoerde maatregelen. De soortensamenstelling van de vegetatie zal in eerste instantie matig zijn. Dit is een gevolg van het feit dat de vegetatie zich nog moet ontwikkelen en veel kenmerkende soorten (nog) ontbreken. Concluderend kan worden gesteld dat de

staat van instandhouding van het habitatype vochtige heiden als zeer ongunstig moet worden beoordeeld.

Het habitatype Heischrale graslanden (H6230) komt nu niet binnen het Natura 2000-gebied voor. Lokaal komen zeer kleine arealen voor met een vegetatie die overeenkomsten vertoont met heischraal grasland. De vegetatie is echter onvoldoende ontwikkeld om het te kunnen classificeren als het habitatype heischrale graslanden. De verwachting is dat het habitatype zich als gevolg van recente inrichtingsmaatregelen zal kunnen ontwikkelen op de flank van de Oosterma en lokaal in de Reitma en Stroetma. Concluderend kan worden gesteld dat de staat van instandhouding van het habitatype heischrale graslanden ondanks de geschetste ontwikkeling als zeer ongunstig moet worden beoordeeld.

Het habitatype Blauwgraslanden (H6410) komt in de huidige situatie voor met een areaal van 4.8 ha. De Reitma herbergt nog 0,7 ha goed ontwikkeld blauwgrasland. Circa 4,1 ha is matig ontwikkeld. Het areaal blauwgraslanden was halverwege de vorige eeuw aanmerkelijk groter. Het exacte areaal is niet bekend omdat er geen vlakdekkende inventarisaties bekend zijn. Ook was de kwaliteit van het habitatype blauwgraslanden beduidend beter onder meer gezien het voorkomen van een goed ontwikkelde vorm van de subassociatie met *parnassia*. Deze kwam in de zeventiger jaren van de vorige eeuw nog voor. Het areaal en de kwaliteit van het habitatype blauwgraslanden gaan momenteel verder achteruit. Vergelijking van de inventarisaties uit 1995 en 2002 laten zien dat het areaal vermindert en de kwaliteit verslechtert. Oorzaken zijn de te lage grondwaterstanden en de verzuring veroorzaakt door verdroging en een te geringe (en afgenomen) kwelintensiteit. Ook atmosferische depositie speelt een negatieve rol.

Er zijn de laatste jaren maatregelen getroffen in de waterhuishouding in en buiten het Natura 2000-gebied. Hierdoor zijn gemiddeld gezien de grondwaterstanden gestegen. Hierdoor is de verdroging enigszins tegengegaan. Ondanks deze positieve ontwikkeling wordt verwacht dat zonder verdere maatregelen in de waterhuishouding het areaal en de kwaliteit verder achteruit zullen gaan. Oorzaak is vooral de te lage kwelintensiteit waardoor een verdere verzuring op zal treden. Het toekomstperspectief is ongunstig. Mogelijk kan zal alleen lokaal de zure vorm van het blauwgrasland (subassociatie met borstelgras) lokaal kunnen voortbestaan. Dit betekent een kwalitatief gezien zeer matige ontwikkeling van het blauwgrasland. Concluderend kan worden gesteld dat de staat van instandhouding als zeer ongunstig moet worden beoordeeld.

Het habitatype Kalkmoerassen (H7230) is op één plek in de Reitma aanwezig (0,1 ha) en heeft een matige kwaliteit. Dit habitatype staat onder druk door te lage grondwaterstanden en verzuring, een gevolg van verdroging en een te geringe (en afgenomen) kwelintensiteit.

Het areaal kalkmoerassen is sinds halverwege de vorige eeuw afgenomen. Aangezien vlakdekkende inventarisaties uit het verleden ontbreken, is niet duidelijk hoe groot het areaal met het habitatype kalkmoerassen in het Elperstroomgebied

Instandhoudingsdoelen

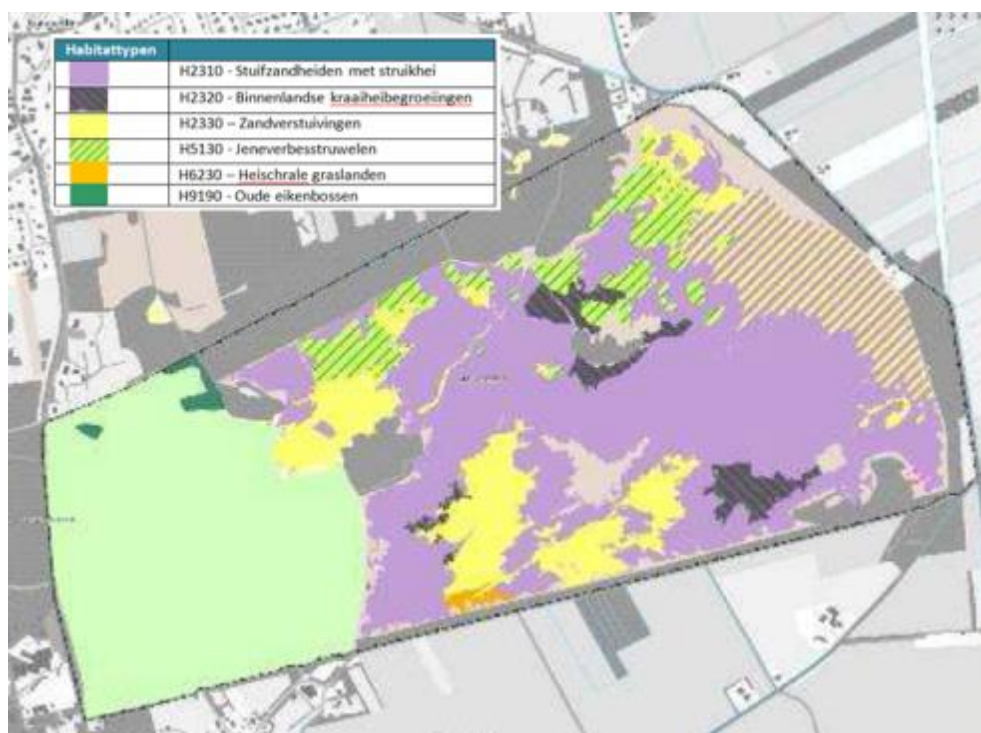
In tabel 7 zijn per habitattype de staat van instandhouding, relatieve bijdrage en instandhoudingsdoelen (bron: site Ministerie van EZ).

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.
Habitattypen				
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	=	>
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=
H2330	Zandverstuivingen	--	=	=
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	=	>
H6230	*Heischrale graslanden		=	>
H9190	Oude eikenbossen	-	>	>

* prioritair habitatype

Staat van instandhouding	Doelstellingen
+ redelijk - slecht - - zeer slecht	= behoud > Verbetering/uitbreiding

Tabel 7 Instandhoudingsdoelstellingen Drouwenerzand

Figuur 7. Habitattypen Drouwenerzand

Gevoeligheden habitattypen

Het habitatype zandverstuivingen (H2330) is, zoals tabel 8 laat zien het meest kritische habitatype met een KDW van 714 mol N/ha/jr. De landelijke staat van in-

standhouding van dit habitatype is zeer ongunstig en voor dit habitatype geldt in dit gebied een behoudsdoelstelling voor wat betreft de kwaliteit. De achtergronddepositie voor stikstof is hier aanzienlijk hoger (1020 - 1580 mol N/ha/jr.) dan de KDW van alle habitattypen zodat ook bij een kleine extra depositie significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Habitattypen	Kritische depositiewaarde (in mol N/ha/jr.)
H2310 - Stuifzandheiden met struikhei	1071
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	1071
H2330 – Zandverstuivingen	714
H5130 - Jeneverbesstruwelen	1071
H6230 – Heischrale graslanden	714
H9190 - Oude eikenbossen	1071

Tabel 8 Kritische depositiewaarden habitattypen Drouwenerzand (in mol N/ha/jr)

Het Drouwenerzand bestaat voor een groot deel uit zandverstuivinggebied met een gedeelte open zand en stuifzandvegetatie (H2330). Het zandverstuivinggebied is omgeven door stuifzandheide met struikhei (H2310), aan de noordoostzijde gaat dit over in jeneverbesstruwelen (H5130). In het zuidelijk heidegebied wordt struikhei afgewisseld door kraaihei (H2320). In het zuidelijke gedeelte van het Drouwenerzand gaat het stuifzandheidegebied over naar heischrale graslanden (H6230). In het westelijk deel is bos met voornamelijk naaldbomen aanwezig. Door selectieve dunning wordt het bos op dit moment geleidelijk omgevormd naar een eiken-berkenbos (H9190).

De bijdrage van het Drouwenerzand voor de aangewezen instandhoudingsdoelstellingen van Nederland is relatief groot. Voor alle habitattypen ligt in het Drouwenerzand tussen de 2% en 15% van de Nederlandse oppervlakte (Provincie Drenthe, 2009).

4. 4. Witterveld

Het Witterveld is een heide- en hoogveengebied ten zuidwesten van Assen en ligt op circa 2,7 kilometer ten westen van de gemeente Aa en Hunze. Het gebied maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van noordwest Drenthe en aangrenzend Fryslân bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Dit terrein is echter door een samenloop van omstandigheden gespaard gebleven van ernstige ontwatering en afgraving. In het gebied worden vochtige en droge heidevegetaties, rustend hoogveen en levende hoogveenvegetaties en plaatselijk opgaand bos, enkele schraalgraslanden en open water aangetroffen. Er is een goed ontwikkelde gradient van hoogveen naar droge heide op zandgrond aanwezig, waarin alle bijbehorende habitattypen goed ontwikkeld voorkomen. In de heide liggen enkele pingo-ruïnes.

Dit Habitatrichtlijngebied is op 10 september 2009 door de minister van LNV (nu EZ) definitief aangewezen als Natura 2000-gebied.

Figuur 8. Ligging van Witterveld

Instandhoudingsdoelen

In tabel 9 zijn per habitattype de staat van instandhouding, relatieve bijdrage en instandhoudingsdoelen weergegeven (bron: site Ministerie van EZ).

		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.
Habitattypen				
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	=
H4030	Droge heiden	--	=	=
H7110A	*Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	--	>	>
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	=
H7120	Herstellende hoogvenen	+	= (<)	>
H91D0	*Hoogveenbossen	-	=	=

* prioritair habitattype

Staat van instandhouding	Doelstellingen
+ redelijk	= behoud
- slecht	> Verbetering/uitbreiding
-- zeer slecht	= (<)achteruitgang ten gunste van ander habitattype of soort toegestaan

Tabel 9 Instandhoudingsdoelstellingen Witterveld

Gevoeligheden habitattypen

De habitattypen in dit Natura 2000-gebied zijn stikstofgevoelig, met name beide actieve hoogvenen zijn zeer gevoelig voor stikstof, zoals tabel 10 laat zien. De landelijke staat van instandhouding van de habitattypen is slecht tot zeer slecht. Alleen de staat van instandhouding van de herstellende hoogvenen is redelijk. Voor

de actieve hoogvenen (hoogveenlandschap) en de herstellende hoogvenen in dit gebied geldt een verbeterdoelstelling voor wat betreft de kwaliteit. De achtergronddepositie voor stikstof is hier aanzienlijk hoger (1060-1240 mol N/ha/jr of hoger) dan de KDW van de meeste habitattypen zodat ook bij een kleine extra depositie significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten.

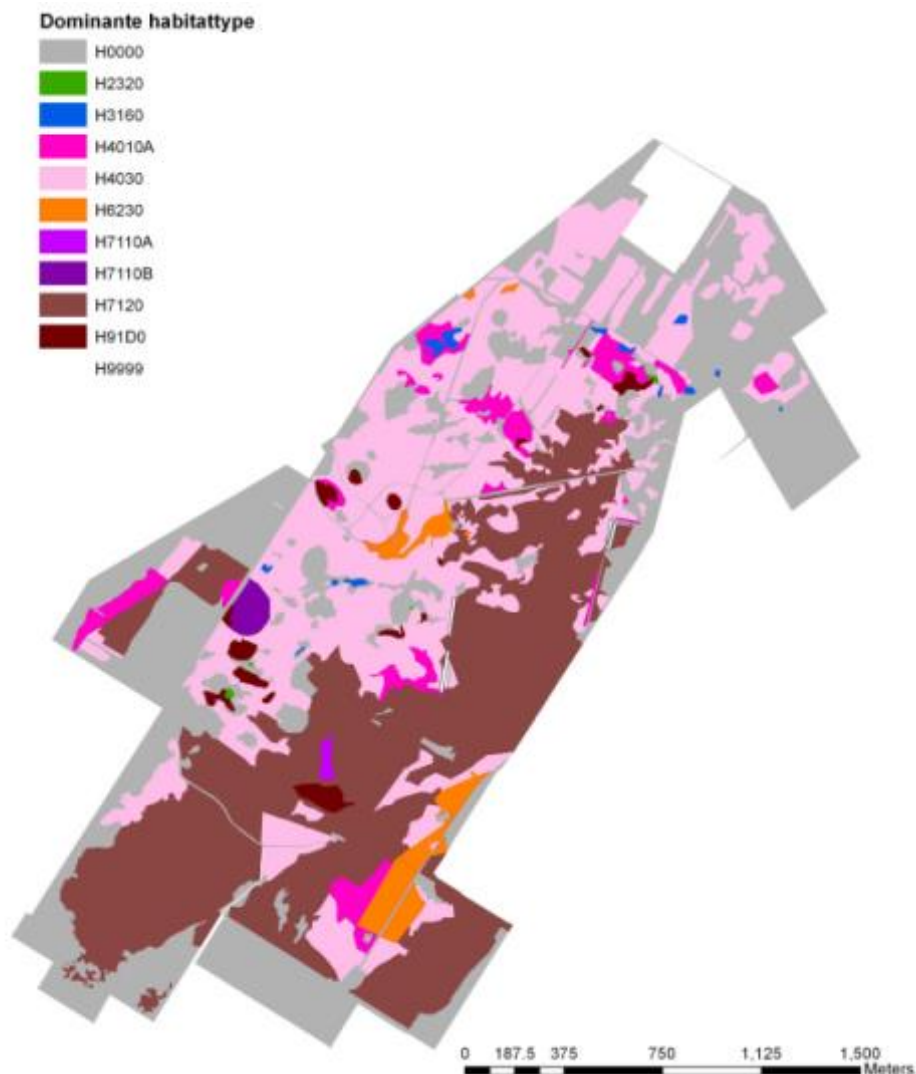
Habitattypen	Kritische depositiewaarde (in mol N/ha/jr).
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	1214
H4030 - Droge heiden	1071
H7110A - *Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	500
H7110B - *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	786
H7120 – Herstellende hoogvenen	500
H91D0 - *Hoogveenbossen	1786

	Lokale achtergronddepositie overal te hoog
--	--

Bron: Planbureau voor de Leefomgeving (2012).

Tabel 10 Kritische depositiewaarden habitattypen Witterveld (in mol N/ha/jr)

De ligging van de habitattypen is weergegeven in figuur 8. De droge heiden en de herstellende hoogvenen nemen het grootste oppervlak in.

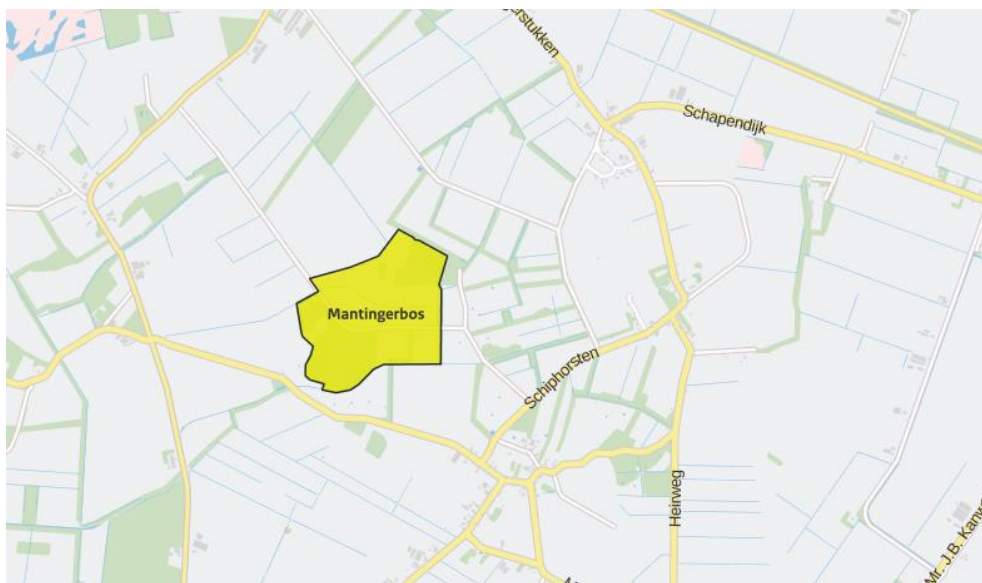

Figuur 9. *Habitattypenkaart Witterveld (bron: Janssen, 2011)*

Het habitattypen vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A) en droge heiden (H4030) komen voor op veldpodzolgronden in het noordwestelijk deel van het gebied. Het habitattypen actieve hoogveen, hoogveenlandschap (H7110A), komt geconcentreerd voor in een hoogveenkern in het midden van het gebied. Een aangrenzend goed ontwikkeld dophei-berkenbroek (subassociatie eenarig wollegras) met een dek van levend veenmos (acrotelm) maakt daar ook onderdeel van uit. Het subtype heideveentjes (H7110B) is aanwezig in een dobbe in het westen van het gebied, oostelijk van 't Hoedveen. Het habitattypen herstellende hoogveen (H7120) komt voor op moerige en veengronden in het oostelijk en zuidelijk deel van het gebied. De vegetatie bestaat aldaar uit onder meer vochtige en droge heiden en berkenbroek die potentie hebben om tot actieve hoogveen (H7110A) hersteld te worden. Het habitattypen hoogveenbossen (H91D0) komt voor op de overgangen van zand naar veen. In het Witterveld zijn dit kleine oppervlakten in het westen van het gebied. (Ministerie van LNV, 2009)

4. 5. Mantingerbos

Het Mantingerbos bestaat uit een drietal bosjes (het eigenlijke Mantingerbos, het Thijsbosje en het Noordlagerbos) en beekdalgraslanden langs het Oude Diep. Het Mantingerbos is een oud bosrestant waarin hulst plaatselijk aspectbepalend is. De bodem is een van de oudste onberoerde bosbodems van Drenthe. Het Mantingerbos is op 7 mei 2013 definitief aangewezen.

Figuur 10. Ligging van Mantingerbos

Instandhoudingsdoelen

In tabel 11 is voor het kwalificerende habitatype de staat van instandhouding, relatieve bijdrage en instandhoudingsdoel weergegeven (bron: site Ministerie van EZ).

Habitattypen	Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied
H91 20 Beuken-eikenbossen met hulst	-	=	=

Staat van instandhouding	Doelstellingen
+ redelijk	= behoud
- slecht	> Verbetering/uitbreiding
-- zeer slecht	= (<) achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan

Tabel 11 Instandhoudingsdoelstellingen Mantingerbos

Gevoeligheden habitattypen

Het habitatype beuken- eikenbos met hulst is stikstofgevoelig, zoals tabel 12 laat zien. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is slecht. De achtergronddepositie voor stikstof is hier deels hoger (1320 -1450 mol N/ha/jr of ho-

ger) dan de KDW zodat ook bij een kleine extra depositie significant negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten.

Habitattypen	Kritische depositiewaarde mol N/ha/jr.
H9120 – Beuken- eikenbossen met hulst	1429

	Lokale achtergronddepositie lokaal te hoog
--	--

Bron: Planbureau voor de Leefomgeving (2012).

Tabel 12 Kritische depositiewaarden habitattypen Mantingerbos (in mol N/ha/jr)

Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst (H9120) komt voor in het zuidwestelijk gelegen Mantingerbos en Thijnsbosje en in het noordoostelijk gelegen Noordlagerbos.

4. 6. Beschermd natuurmonument Overcingel

Het beschermd natuurmonument bestaat uit oud loofbos, lanen, houtwallen en singels, paden, sloten, een waterpartij, gazon en grasvelden. Het is in de tweede helft van de 18^e eeuw aangelegd. Het oude loofbos heeft, ondanks de ligging in het centrum van Assen, plaatselijk een zeer natuurlijk karakter. Zowel het bos als de houtwallen bestaan uit de vegetatietypen beuken-eikenbos en het elzen-vogelkersverbond. Dit bostype valt te vergelijken met de habitattypen N9120 en H9160A die beide een KDW van 1429 mol N/ha/jr.

De achtergronddepositie bedraagt hier 2230 mol N/ha/jr.

5. METHODEN EN AANNAMES

5. 1. Alternatieven en scenario's

Om te bepalen wat de effecten van de ontwikkelingen in het bestemmingsplan-gebied op de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos en beschermd natuurmonument Overcingel zijn, dient de stikstofdepositie berekend te worden. De stikstofdepositie wordt bepaald aan de hand van de volgende alternatieven en scenario's:

Naam alternatief/scenario	Toelichting
De referentiesituatie	De huidige (feitelijk aanwezige) veestapel
Het voornemen	Benutting van de maximale mogelijkheden in het bestemmingsplan (inclusief wijzigings- en afwijkingsbevoegdheden)
Alternatief minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij	Een alternatief waarbij minder bouwmogelijkheden zijn opgenomen voor de grondgebonden veehouderij
Alternatief minder schaalvergroting intensieve veehouderij	Een alternatief waarbij minder bouwmogelijkheden zijn opgenomen voor de intensieve veehouderij
Trendmatige ontwikkeling van de veehouderij.	De trendmatige ontwikkeling van de veestapel in de komende 10 jaar (op basis van de trend in de afgelopen 10 jaar).
Bedrijfsverplaatsingen	Een alternatief waarmee een verkenning wordt gedaan naar de mogelijke effecten van 5 bedrijfsverplaatsingen
Grote bouwpercelen	Een alternatief waarmee de effecten van grote bouwpercelen (tot 4 ha) in de omgeving van Gasselterboerveenschemond worden beschreven

Tabel 13 Meegenomen rekenscenario's

5. 2. Uitgangspunten berekeningen

Ammoniakemissie

De ammoniakemissie voor de referentiesituatie bepaald op basis van het feitelijke aantal dieren dat in de huidige situatie aanwezig is. Aandachtspunt daarbij is dat er vaak een verschil bestaat tussen het feitelijke aantal dieren en het vergunde aantal dieren. Omdat het feitelijk aantal dieren per individuele veehouder niet bekend is, worden met behulp van de CBS-landbouwtellingen van 2014 de feitelijke aantallen dieren zo goed mogelijk benaderd (dit wordt nader toegelicht in bijlage 3 van het planMER).

Vervolgens zijn per bedrijf de NH₃-emissies bepaald op basis van de feitelijke dieraantallen, diercategorieën en de emissiefactoren van NH₃ zoals opgenomen in de Regeling ammoniak en veehouderij. De NH₃-emissies per bedrijf en per scenario vormden de input voor de depositieberekeningen.

Opzet van het model

De berekeningen voor de stikstofdepositie zijn uitgevoerd met het verspreidingsmodel OPS-Pro 2014. Dit model is bedoeld voor het berekenen van atmosferische verspreiding van emissies van punt- en oppervlaktebronnen.

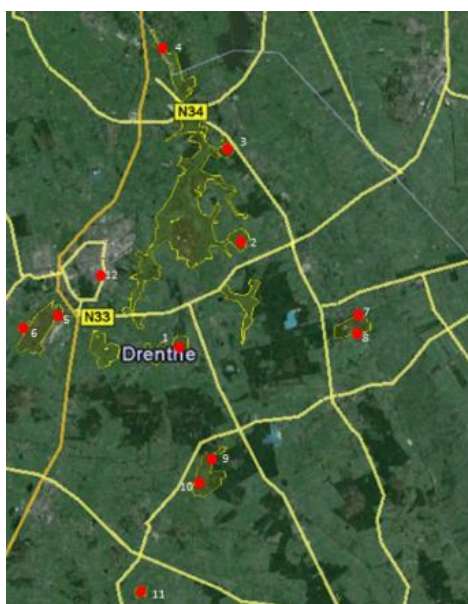
De ligging van agrarische bedrijfspercelen is afgeleid uit de adresgegevens en luchtfoto's. De locaties waar de emissies daadwerkelijk plaatsvinden ondanks de zorgvuldige locatiebepaling kunnen hiervan enigszins afwijken. Voor het schaalniveau waarop de berekeningen plaatsvinden (het gehele buitengebied van de gemeente Aa en Hunze) is de gehanteerde vereenvoudiging van de emissielocaties echter nauwkeurig genoeg.

Toetspunten

De toetspunten zijn gekozen op de randen van de Natura 2000-gebieden waar tevens meest stikstofgevoelige habitattypen aanwezig zijn waarvoor het gebied is aangewezen. Deze toetsingspunten worden in de onderstaande figuur en tabel weergegeven.

Natura 2000-gebied	Toetspunt	x-coördinaat	y-coördinaat
<i>Drentsche Aa</i>	1	239324	552722
	2	243114	558797
	3	242415	564979
	4	237630	571565
<i>Witterveld</i>	5	231609	554200
	6	229083	553394
<i>Drouwenerzand</i>	7	250687	554563
	8	250835	553468
<i>Elperstroomgebied</i>	9	241434	545262
	10	240614	543582
<i>Mantingerbos</i>	11	237375	537064
Beschermd natuurmonument	Toetspunt	x-coördinaat	y-coördinaat
<i>Overcingel</i>	12	234327	556633

Tabel 14 Toetspunten

Figuur 11. Toetspunten

6. EFFECTEN OP NATURA 2000

6. 1. Inleiding

In dit hoofdstuk worden de mogelijke effecten op de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos en beschermd natuurmonument Overcingel beschreven en gewaardeerd (significant of niet) als gevolg van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan buitengebied mogelijk maakt. De toetsing richt zich alleen op het aspect vermessing/verzuring en verandering van de waterhuishouding. Areaalverlies en verstoring zijn op voorhand al uitgesloten (zie paragraaf 1.2.1).

6. 2. Vermesting/verzuring

Uitbreiding van agrarische bedrijven door vergroting van het bouwperceel kan leiden tot extra stikstofemissie en daarmee tot extra depositie op de stikstofgevoelige habitattypen binnen de Natura 2000-gebieden. Tabel 6.1 laat de bijdrage van de veehouderijbedrijven zien aan de stikstofdepositie op de receptorpunten in de Natura 2000-gebieden.

Toetspunten	Referentiesituatie (mol/ha/jr)	Trendscenario (mol/ha/jr)	Voorname (mol/ha/jr)	Minder schaalvergroting grondbonden (mol/ha/jr)	Minder schaalvergroting iv (mol/ha/jr)	Bedrijfsverplaatsing (mol/ha/jr)	Grote bouwpercelen (mol/ha/jr)
1	35,10	+0,30	+376,90	+206,90	+364,90	+363,90	+376,90
2	22,80	+3,10	+212,20	+114,20	+206,20	+207,20	+214,20
3	18,90	+1,70	+197,10	+109,10	+190,10	+197,10	+198,10
4	3,05	+0,18	+31,85	+17,95	+30,45	+31,75	+32,25
5	11,50	+0,80	+109,50	+58,80	+106,50	+106,50	+109,50
6	4,62	+0,29	+43,78	+23,88	+42,38	+42,88	+44,08
7	23,10	+0,80	+239,90	+145,90	+220,90	+238,90	+245,90
8	13,50	+0,20	+139,50	+83,30	+128,50	+137,50	+142,50
9	9,40	+0,16	+85,00	+46,30	+82,10	+80,40	+85,50
10	4,16	-0,04	+37,84	+20,84	+36,34	+36,24	+38,14
11	2,46	-0,01	+23,24	+12,94	+22,14	+22,54	+23,44
12	21,40	1,70	+217,60	+117,60	+212,60	+213,60	+218,60

Tabel 15 Toename stikstofdepositie t.o.v. referentiesituatie (in mol/ha/jr)

Als gevolg van het voornemen neemt de stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos en beschermd natuurmonument Overcingel toe. Voor nagenoeg alle habitattypen in deze gebieden betekent deze toename dat significant negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten aangezien de achtergronddepositie (veel) hoger is dan de KDW.

Uit de tabel kan overigens ook worden afgeleid dat:

- bij trendmatige groei, de depositietoename beperkt toeneemt;
- het alternatief minder schaalvergroting grondgebonden veehouderij leidt tot een fors lagere depositietoename als het voornemen (in de orde van 45%);
- het alternatief minder schaalvergroting intensieve veehouderij leidt ten opzichte van het voornemen tot een beperkt lagere depositie (in de orde van 5%);
- bedrijfsverplaatsingen kunnen ten opzichte van het voornemen bijdragen aan een lagere stikstofdepositie;
- extra grote bouwpercelen in het veenkoloniale gebied leiden tot een beperkte extra depositie op het gebied Drouwenerzand ten opzichte van het voornemen (3-6 mol/ha/jr).

Ook voor de verder weg gelegen (niet maatgevende) gebieden (zie tabel 1) geldt dat significant negatieve effecten niet zijn uit te sluiten.

6. 3. Verstoring

Het bestemmingsplan biedt ruimte voor de volgende recreatieve ontwikkelingen:

- bij elk agrarisch bouwperceel een kleinschalig kampeerterrein met een omvang van 0,5 hectare;
- beperkte uitbreiding van de bestaande recreatiebedrijven.

Uitbreiding van de recreatieve capaciteit kan in theorie leiden tot een vergroting van de recreatiedruk op Natura 2000-gebieden. Vooraf moet worden opgemerkt dat het Drouwenerzand, het Drentsche Aa-gebied en het Elperstroomgebied niet zijn aangewezen voor verstoringgevoelige soorten. Wel komen verstoringgevoelige soorten voor die kenmerkend zijn voor de aangewezen habitats. Zo zijn de roodborsttapuit, klapekster en boomleeuwerik kenmerkend voor het habitat Stuifzanden met struikhei zoals in het Drouwenerzand.

De recreatiedruk zal mede bestaan uit een toename van verkeersbewegingen, waaronder een toename van wandel- en fietsverkeer. De extra recreatieve verkeersbewegingen zullen zich vrijwel geheel afwikkelen langs bestaande routes en paden op de gebruikelijke uren waarin reeds sprake is van enige verstoring. Bij vogels treedt naar verloop van tijd ook enige gewenning op ten opzichte van voorspelbare, ongevaarlijke verstoringbronnen. Daarnaast blijkt uit onderzoek (bron: Krijgsveld 2008) het volgende:

‘De verstorende effecten van landrecreatie zijn in het algemeen gering in vergelijking met water- en luchtrecreatie. Vanzelfsprekend is dit afhankelijk van lokale

omstandigheden zoals intensiteit, frequentie en duur van verstoring. Wandelen heeft beperkt effect op vogels, mits wandelaars op de paden blijven en het paden-net niet te fijnmazig is. Honden, hetzij aangeliend hetzij loslopend, hebben wel een groot verstorend effect op vogels, met name op grondbroedende soorten zoals plevieren, hoenders, nachtzwaluw en leeuweriken. Honden lopen vaak buiten paden, en zoeken vogels gericht op om achterna te jagen. Fietsen lijkt het minst versturend, waarschijnlijk omdat fietsers zich voorspelbaar en over paden voortbewegen, en relatief snel een locatie gepasseerd zijn. Gemotoriseerd verkeer heeft een beperkt versturend effect. Langs wegen is onder andere door de geluidsproductie, de dichtheid aan vogels lager en de doorstroom aan (broed-)vogels hoger. Hoe drukker de weg, hoe groter de versturende effecten. Ook geluid heeft een versturende werking. In diverse studies is aangetoond dat de dichtheden aan vogels lager zijn in de buurt van geluidsbronnen, en dat het versturende effect van een verstoringbron toeneemt als hierbij ook geluid geproduceerd wordt.'

Omdat het plan een toename van de recreatiedruk mogelijk maakt, zal de verstoring enigszins toenemen. Omdat het plan niet voorziet in nieuwe recreatieve routes, neemt de verstoringafstand ten opzichte van de reeds gebruikte bestaande paden niet toe. Daardoor kan de verstoring wel toenemen op de bestaande routes, maar is deze zeker om voorgenoemde redenen niet significant te noemen.

Echter, ook recreatieve activiteiten buiten de paden of op ongewone uren zijn bij een sterke toename van de recreatiedruk niet uitgesloten. In het Drouwenerzand vormt dergelijke verstoring nu reeds een probleem. 's Avonds is er geregeld jeugd van de omliggende recreatieterreinen op het Drouwenerzand aanwezig voor speurtochten en dergelijke, hetgeen niet is toegestaan. Wandelaars, fietsers en motorcrossers treden regelmatig buiten de voor hen toegestane paden en verrichten hierbij veel ecologische schade aan, evenals loslopende honden. Het concept-beheerplan voor dit gebied noemt een sterke verbetering van toezicht en handhaving als noodzakelijke oplossing. Ook kan worden ingezet op een betere voorlichting van recreatiebedrijven en recreanten.

Voor het Drentsche Aa-gebied is eveneens een concept-beheerplan beschikbaar. Ook hier vormt de recreatiedruk een niet te onderschatten probleem. Dit probleem is ook hier alleen oplosbaar met een sterk verbeterd toezicht en handhaving in combinatie met voorlichting. Alleen onder die voorwaarde kunnen de beoogde planelementen worden gerealiseerd zonder significante verstoringseffecten op Natura 2000.

Concluderend wordt gesteld dat het bestemmingsplan ruimte biedt voor een toename van het aantal recreanten in Natura 2000-gebieden. Daarbij kan sprake zijn van enige toename van de verstoring, maar is van significant negatieve effecten geen sprake. Wel is er sprake van een bestaand probleem van handhaving en toezicht. Dit probleem kan alleen buiten de reikwijdte van het bestemmingsplan worden opgelost.

6. 4. Versnippering

Drentsche Aa

De Drentsche Aa bestaat uit verspreid liggende deelgebieden. De beken vormen verbindingen tussen deze gebieden en zorgen voor de uitwisseling en verplaatsing van de habitatsoorten (vissen). In de beken/beekdalen worden geen ontwikkelingen mogelijk gemaakt die deze verbindingen aantasten. Significant negatieve effecten worden uitgesloten.

Elperstroomgebied

Slechts een zeer klein oppervlak van het Elperstroomgebied ligt in het plangebied. Het betreft een aaneengesloten gebied. Hier kunnen geen ontwikkelingen plaatsvinden. Significant negatieve effecten worden uitgesloten.

De overige gebieden liggen buiten het plangebied. In deze gebieden zijn geen versnipperingsgevoelige soorten aanwezig. Versnippering is hier niet aan de orde.

6. 5. Verandering van de waterhuishouding

In het plangebied is de waterhuishouding in de huidige situatie voor het overgrote deel reeds afgestemd op de agrarische functie. Als gevolg van het bestemmingsplan vinden hier geen wijzigingen in plaats.

Toename verharding

Het bestemmingsplan laat (via omgevingsvergunning of wijzigingsbevoegdheid) een toename aan verhardingen mogelijk. De toename aan verharding moet daarnaast vanuit het waterbeleid gecompenseerd worden. Dit kan door middel van het graven van nieuw oppervlaktewater of aanleg van infiltratievoorzieningen. Op die wijze worden eventuele bouwontwikkelingen hydrologisch neutraal gerealiseerd. De watertoets voor ruimtelijke plannen ziet hierop op toe. Verandering van de waterhuishouding als gevolg van de ontwikkelingsruimte in het bestemmingsplan is niet aan de orde, significant negatieve effecten treden dan ook niet op.

Peilveranderingen

Een almaar intensiever wordende landbouw heeft over het algemeen meer behoefte aan een sterker gereguleerd waterpeil. Alhoewel het overgrote deel van deze schaalvergroting onderdeel is van een reeds bestaande trend, faciliteert het plan deze trend door uitbreidingsmogelijkheden te bieden.

Een diepere en snellere ontwatering door toepassing van drainagemiddelen kan verdrogende effecten hebben op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Een bestemmingsplan voorziet echter niet in het reguleren van waterpeilen in oppervlaktewater en toepassing van drainagemiddelen. De waterschappen reguleren dit via het vergunningenbeleid (de Keur) en het vaststellen van peilbesluiten. Ingrepen in het agrarische gebied – zoals het aanleggen van sloten of het egaliseren van percelen - veranderen weinig tot niets aan de waterhuishouding op gebiedsniveau. Zodoende leidt dit bestemmingsplan niet tot significant negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden.

Berekening

Op basis van het bestemmingsplan is omschakeling van veehouderij naar akkerbouw mogelijk. Bij een maximale invulling met akkerbouw betekent dit dat alle agrarische bedrijven in de gemeente akkerbouwers zijn. Bij dergelijk grondgebruik ontstaat een (inherent) grotere behoefte aan werkzaamheden als het scheuren van grasland en bovenal een grotere watervraag voor beregening in droge periodes.

In de Keur van de Waterschappen is bepaald dat het aanvoeren of onttrekken van oppervlaktewater vergunningplichtig is vanaf 20 m³/uur. De effecten van beregening zijn daardoor sterk gereguleerd via de waterregelgeving. Gezien de complexe waterhuishouding van met name het Drentsche Aa-gebied kunnen meerdere kleine onttrekkingen (cumulatief) gevolgen hebben. Derhalve zijn verdrogingseffecten in Natura 2000 niet geheel op voorhand uit te sluiten. Gelet op de regelgeving van de waterschappen is een significant negatief effect als gevolg van het bestemmingsplan echter uitgesloten.

7. MITIGERENDE MAATREGELEN

Er zijn verschillende maatregelen denkbaar om de depositie van stikstof te voorkomen, te reduceren of de effecten daarvan te minimaliseren.

In de onderstaande tabel wordt de effectiviteit van een aantal maatregelen op het gebied van stikstofdepositie beschreven. Het accent ligt daarbij zoveel mogelijk op maatregelen die binnen het plangebied en in het “ruimtelijk spoor” kunnen worden geëffectueerd. Ter referentie zijn ook enkele andere maatregelen genoemd die buiten de reikwijdte van de het bestemmingsplan en van de gemeente Aa en Hunze liggen. Daarbij kan worden gedacht aan beheersmaatregelen die in het kader van de nog op te stellen beheerplannen voor Natura 2000 moeten worden geregeld.

Bij de beschrijving van de effectiviteit van de maatregelen op het gebied van stikstofdepositie wordt mede gebruik gemaakt van het rapport *Innovaties rond Natura 2000-gebieden* van het Landbouweconomisch instituut (Oltmer et. al, 2010).

7. 1. Mogelijke maatregelen in het bestemmingsplan

Minder schaalvergroting

Minder schaalvergroting in de grondgebonden veehouderij leidt ten opzichte van het voornemen tot ongeveer 45% minder depositie op de rekenpunten binnen Natura 2000 (zie tabel 13). Een vergelijkbaar scenario in de niet-grondgebonden bedrijven heeft een veel geringer effect en leidt tot een depositie-afname van slechts 5 tot 10%. Dit verschil wordt hoofdzakelijk verklaard doordat in het plangebied veel meer grondgebonden veehouderijen dan intensieve veehouderijen voorkomen (verhouding 10:1).

Geen uitwisseling akkerbouw naar veeteelt

In het kader van deze passende beoordeling wordt er vanuit gegaan dat het bestemmingsplan de omvorming van een akkerbouwbedrijf naar een melkveebedrijf niet in de weg staat. Omdat circa een kwart van agrarische bedrijven een akkerbouwbedrijf betreft, kan met het beperken van deze uitwisseling een kwart van de potentiële stikstofuitstoot worden voorkomen (ten opzichte van het voornemen). Aangezien een kwart van de bedrijven niet meer kan omschakelen naar veeteelt. Overigens liggen de meeste akkerbouwbedrijven in het veenontginningsgebied, waardoor deze maatregel het meeste effect zal hebben op het gebied Drouwenerzand. Voor de overige Natura 2000-gebieden ligt de depositiereductie lager.

Bedrijfsverplaatsing

Uit de stikstofberekeningen blijkt dat de verplaatsing van 5 bestaande bedrijven uit het esdorpenlandschap naar 5 fictieve locaties in het veenontginningslandschap leidt tot een lichte afname van de stikstofdepositie (ten opzichte van het voornemen). Het verplaatsen van bedrijven kan dus bijdragen aan het creëren van

stikstofsaldo. Voor bedrijfsplaatsing geldt echter hetzelfde als het stimuleren van omschakeling; het kan niet publiekrechtelijk worden ingeboekt als maatregel.

Grondgebondenheid

Het opnemen van een norm voor de grondgebondenheid in het bestemmingsplan, zorgt ervoor dat de maximale veestapel en de maximale stikstofuitstoot, wordt begrensd door de beschikbare landbouwgrond. In Aa en Hunze is maximaal 14.009 hectare cultuurgrond beschikbaar. Er vanuit gaande dat op 1 hectare grond maximaal 2,5 grootvee-eenheden kunnen worden gehouden, leidt het opnemen van een strikte definitie van de grondgebondenheid tot een maximale veestapel van 35.200 stuks melkvee. Ten opzichte van het voornemen is sprake van een reductie van de maximale ammoniakemissie (en daardoor depositie) van maar liefst circa 58%.

Op 29 september 2015 heeft de Staatsecretaris het wetsvoorstel grondgebonden groei melkveehouderij ingediend bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel verplicht melkveehouderijen om over voldoende grond te beschikken als zij hun productie uitbreiden. Daarmee kan in elk geval een deel van het extra fosfaat dat wordt geproduceerd op eigen grond worden geplaatst. Doel van het wetsvoorstel is het grondgebonden karakter van de melkveehouderij te behouden en te versterken.

Met dit wetsvoorstel in voorbereiding ligt het niet voor de hand om in het bestemmingsplan aanvullende regels op te nemen met betrekking tot de grondgebondenheid van de (melk)veehouderij.

Stimuleren van omschakeling

Deze maatregel heeft een minder dwingend karakter dan het wegbestemmen van agrarische bedrijven, maar komt in feite op hetzelfde neer. Door het voor veehouderijbedrijven aantrekkelijk te maken om te stoppen, komt ontwikkelingsruimte voor andere bedrijven beschikbaar. In het bestemmingsplan zijn bijvoorbeeld wijzigingsbevoegdheden opgenomen zodat stoppende agrarische bedrijven kunnen omschakelen naar een woonfunctie of een niet-agrarisch bedrijf.

Wel moet bij deze maatregel worden opgemerkt dat het bestemmingsplan ontwikkelingen mogelijk maakt en dat het stoppen van een agrarische bedrijven langs deze weg niet kan worden afgedwongen. Het opnemen van deze mogelijkheid kan dus niet op planniveau worden 'ingeboekt' als stikstofreducerende maatregel. Wel kan op projectniveau gebruik worden gemaakt van de wijzigingsbevoegdheden om op projectbasis saldering van projecten mogelijk te maken (zie onderstaand).

Algemene gebruiksregel

Tot slot kan worden overwogen om in het bestemmingsplan een (algemene) gebruiksregel op te nemen, zodat een wijziging van dieraantallen, diersoorten en/of andere stalsystemen alleen is toegestaan zolang de totale stikstofdepositie niet toeneemt. Uit de recente uitspraak van de Raad van State inzake het buitengebied

Delfzijl (uitspraak nr 201501544/2/A4, d.d. 14 april 2015) blijkt dat de daar opgenomen gebruiksregel inzake de toename van ammoniakemissie is geaccepteerd.

Door invoering van de PAS kan aan deze gebruiksregel een flexibiliteitsbepaling (afwijking) worden toegevoegd om mee te werken aan ontwikkelingen die onder de PAS vergund zijn. Dit wordt onder 7.2 nader toegelicht.

Deze regeling borgt dat op planniveau geen toename van stikstofdepositie aan de orde is. Uitvoering van de maatregel vindt plaats op projectniveau en kan worden bereikt door een combinatie van maatregelen (zie onderstaand).

Hydrologie als waarde in gebiedsbestemmingen

Met het oog op het beperken van waterhuishoudkundige effecten in Natura 2000 gebieden, kan worden overwogen om in de gebiedsbestemmingen 'Agrarisch Esdorpenlandschap' en 'Agrarisch Veenontginningenlandschap' een aanvullende bescherming op te nemen van de bestaande hydrologische waarden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een strijdig gebruik.

7. 2. Maatregelen buiten het bestemmingsplan

Externe saldering individuele bedrijven

Externe saldering is sinds het in werking treden van de Programmatische Aanpak Stikstof niet meer toegestaan (zie onderstaand).

Emissiearme stallen (intern salderen)

Hierboven is al het potentieel van het toepassen van luchtwassers beschreven. Deze maatregel is met name van toepassing op de intensieve veehouderij.

Ten behoeve van de melkveehouderij zijn stalsystemen ontworpen waarmee een reductie van meer dan 50% ammoniakemissie kan worden gerealiseerd ten opzichte van gebruikelijke stalsystemen. Het betreft onder andere ligboxstallen met roostervloeren en een bolle rubber toplaag (de zogenaamde Groene Vlagvloer, rav-code A1.9) of een mechanisch geventileerde stal (A1.17). De ammoniakemissie per dierplaats bedraagt 6,0 kg NH₃ of 5,1 in plaats kg NH₃ van 11 kg NH₃.

Door het vervangen van bestaande stalsystemen met een hoge ammoniakemissie kan op bedrijven ontwikkelingsruimte worden gecreëerd voor de uitbreiding van de veestapel (interne saldering). De rekenvoorbeelden uit de onderstaande tabel laten zien dat de veestapel fors kan worden uitgebreid, wanneer wordt gekozen voor een stalsysteem met een zeer lage ammoniakemissie.

Ten behoeve van de Programmatische Aanpak Stikstof is in 2015 een nieuw *Be-sluit emissiearme huisvesting* en een nieuwe *Regeling ammoniak en veehouderij* in werking getreden. Op basis van deze aangepaste factoren zijn de onderstaande rekenvoorbeelden gemaakt.

Ammoniaksaldo huidige situatie			Ammoniaksaldo na uitbreiding		
<i>Veestapel</i>	<i>Ammoniakemissie per dierplaats</i>	<i>Ammoniakemissie per bedrijf</i>	<i>Veestapel</i>	<i>Ammoniakemissie per dierplaats</i>	<i>Ammoniakemissie per bedrijf</i>
100 stuks melkvee en 70 stuks jongvee	11 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	1408 kg NH ₃	180 stuks melkvee en 100 stuks jongvee	5,1 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	1358 kg NH ₃
200 stuks melkvee en 140 stuks jongvee	11 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	2816 kg NH ₃	350 stuks melkvee en 200 stuks jongvee	5,1 kg NH ₃ en 4,4 kg NH ₃	2665 kg NH ₃
6000 Vleesvarkens	1,5 kg NH ₃	9000 kg NH ₃	64.000 Vleesvarkens	0,13 kg NH ₃	8320 kg NH ₃
180.000 Vleeskui-kens	0,045 kg NH ₃	8100 kg NH ₃	1.350.000 Vleeskui-kens	0,006 kg NH ₃	8100 kg NH ₃

Tabel 16 Rekenvoorbeelden interne saldering

Programmatistische Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programmatistische Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. De PAS draagt bij aan het oplossen van de impasse die op stikstofdepositie is ontstaan bij de vergunningverlening voor ontwikkelingen die leiden tot een toename van de stikstofdepositie.

De PAS bevat een gebiedsgerichte aanpak die is gebaseerd op het principe van salderen. Door het bewerkstelligen van een dalende achtergrondconcentratie en het treffen van beheersmaatregelen in Natura 2000-gebieden, wordt ruimte gecreëerd voor economische ontwikkelingen.

Natuurbeschermingswet, PAS en bestemmingsplan

In de Natuurbeschermingswet wordt onderscheid gemaakt in *plannen* en *projecten*. De PAS is bedoeld ter onderbouwing van de vergunningverlening in het kader van de *Natuurbeschermingswet*. Van belang is dat een regulier bestemmingsplan een *plan* is, en niet wordt gezien als toestemmingsbesluit in het kader van de PAS.

Omdat een bestemmingsplan geen project is onder de *Natuurbeschermingswet* en geen toestemmingsbesluit onder de PAS, kan voor een bestemmingsplan niet rechtstreeks ontwikkelingsruimte worden toegekend uit de PAS.

Wel kan de PAS worden betrokken bij een plantoets in het kader van de Natuurbeschermingswet (artikel 19 j). Hiertoe heeft het ministerie van EZ de Handreiking Passende beoordeling stikstofaspecten bestemmingsplannen (d.d. 17 juni 2015) opgesteld. In de handreiking wordt het volgende aangegeven met betrekking tot projecten met een stikstofdepositie lager of gelijk aan de grenswaarde die is vastgesteld in het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof: "Voor deze ontwikkelingen lijkt het mogelijk om te refereren aan de onderbouwing van de PAS, omdat voor de projecten die het plan mogelijk maakt onder voorwaarden ruimte is gereserveerd." Daarnaast wordt in de Handreiking aangegeven dat voor bestemmingsplannen een vergelijking kan worden gemaakt met de 'vrije' ontwikkelingsruimte die in het kader van de PAS beschikbaar is.

Onderstaand wordt ingegaan op de ontwikkelruimte die binnen de verschillende Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied wordt gecreëerd.

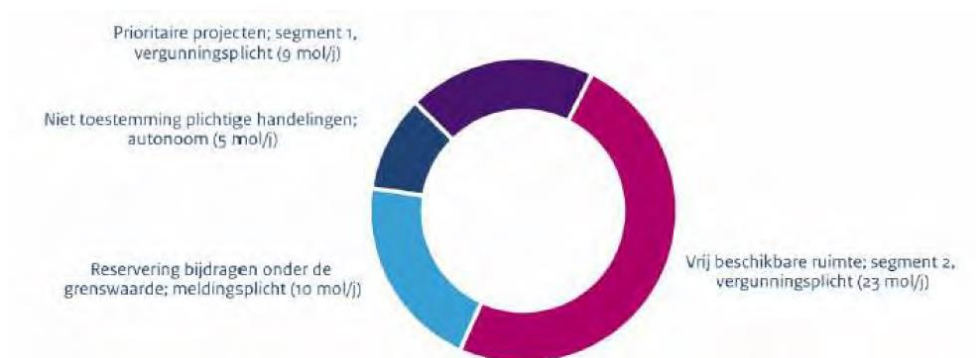
Ontwikkelruimte

De PAS bevat maatregelen die leiden tot een afname van stikstofdepositie. Door deze maatregelen kunnen in en rondom de Natura 2000-gebieden nieuwe economische activiteiten worden toegelaten, omdat er door de te nemen maatregelen depositieruimte/ontwikkelingsruimte ontstaat. Daarbij zijn vier typen ontwikkelingen voorzien, waartussen 'schotten' zijn geplaatst:

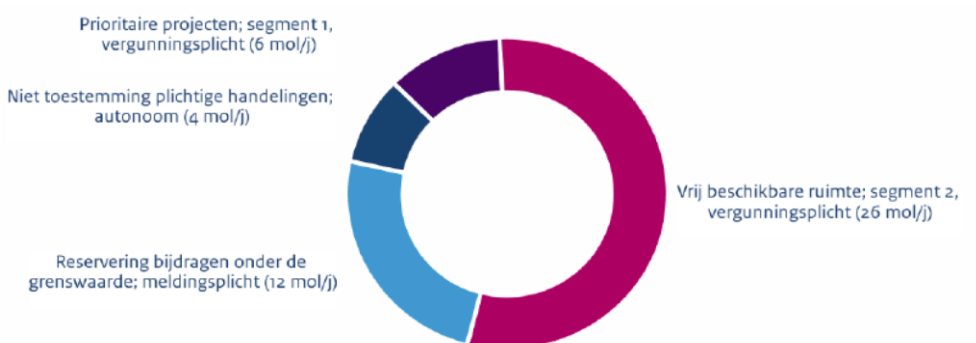
- Ontwikkelingen die zijn opgenomen als prioritair project in de PAS hebben op voorhand ontwikkelingsruimte toebedeeld gekregen;
- Activiteiten onder de grenswaarde. Projecten met een depositie kleiner dan 0,05 mol N/ha/jaar zijn vrijgesteld. Voor deze projecten is geen vergunning nodig. Voor projecten die onder de grenswaarde van 1 mol N/ha/jaar blijven, geldt een meldingsplicht. Wanneer de depositieruimte in Natura 2000-gebieden dreigt op te raken, wordt de grenswaarde teruggeschroefd naar 0,05 mol N/ha/jaar;
- Voor projecten boven de grenswaarde moet ontwikkelingsruimte worden toegekend door de provincie als bevoegd gezag (mits er ontwikkelingsruimte is). Voor de toedeling van deze ruimte is het van belang welke beleidsregels de provincie hiervoor vaststelt;
- Tot slot is ontwikkelingsruimte gereserveerd voor ontwikkeling van reeds vergunde activiteiten (autonome ontwikkeling). Dit zijn de 'niet toestemmingplichtige handelingen'.

In navolgende figuren is voor de verschillende gebieden de ontwikkelingsruimte weergegeven.

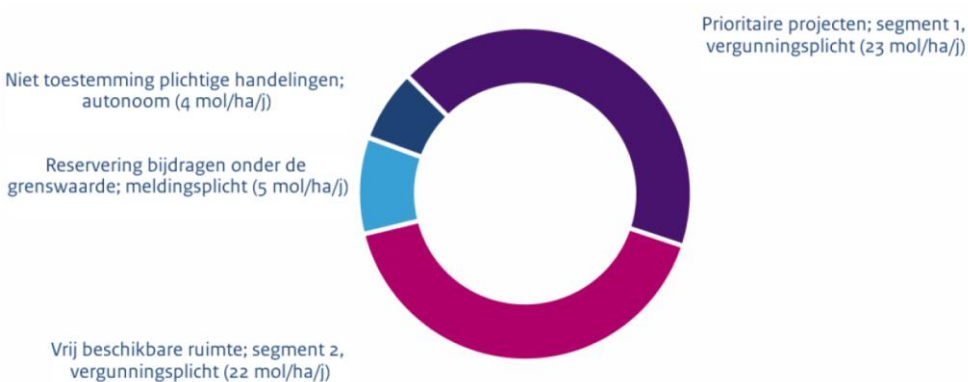
Drentsche Aa – PAS-Gebiedsanalyse

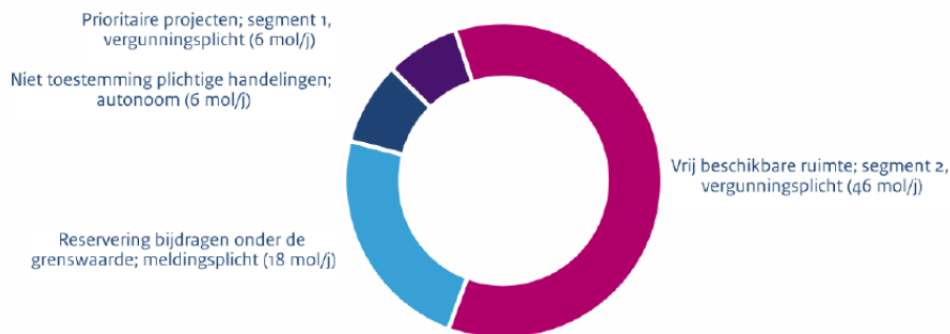
Figuur 12. *Ontwikkelingsruimte voor het Drentsche Aa-gebied (bron: Gebiedsanalyses PAS).*

Figuur 13. *Ontwikkelingsruimte Elperstroomgebied (bron: Gebiedsanalyses PAS).*

Figuur 14. *Ontwikkelingsruimte Drouwenezand (bron: Gebiedsanalyses PAS).*

Figuur 15. Ontwikkelingsruimte Mantingerbos (bron: Gebiedsanalyses PAS)

Vergelijking ontwikkelruimte en bestemmingsplan

Op basis van de gebiedsanalyses kan worden geconstateerd dat in de komende jaren ruimte beschikbaar is voor ontwikkelingen (vergelijk tabel 15 met de bovenstaande figuren). Deze ruimte is echter niet voldoende om de maximale depositietoename die met het vaststellen van het bestemmingsplan wordt mogelijk gemaakt af te dekken.

Een deel van de uitbreidingen bij agrarische bedrijven wordt zonder meer toegestaan, omdat deze vallen onder het *Besluit grenswaarden Programmatische Aanpak Stikstof*. Voor deze ontwikkelingen is de passende beoordeling bij de Programmatische Aanpak Stikstof immers aangetoond dat deze niet leiden tot significant negatieve effecten voor Natura 2000-gebieden. Naarmate uitbreidingen dichterbij de Natura 2000-gebieden zijn gelegen, is eerder sprake van een vergunningplicht. Daarbij zijn de beleidsregels van de Provincie Drenthe van belang.

Uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan onder de PAS

In de planregels van het nieuwe bestemmingsplan kan aansluiting worden gezocht bij de ontwikkelingsruimte die in het kader van de PAS beschikbaar wordt gesteld. Daarbij moet worden vermeden dat de gemeente in de bevoegdheden van de provincie gaat treden.

Als kanttekening moet wel het volgende worden opgemerkt. Wanneer tijdens de looptijd van de PAS 95% van de ontwikkelingsruimte in een Natura 2000-gebied is uitgeven, wordt de drempel van de vergunningsplicht overigens verlaagd naar 0,05 mol/ha/jr. Het kan dus zijn dat tijdens de looptijd van het bestemmingsplan voor een groot deel van de ontwikkelingen een vergunningplicht gaat gelden.

Samenvattend kan worden gesteld dat met de PAS ontwikkelruimte beschikbaar komt voor agrarische bedrijven in het plangebied, maar dat dit niet de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan afdekt. Het ligt daarom voor de hand om de ontwikkelingsruimte niet bij recht toe te kennen, maar in de planregels van het bestemmingsplan enige flexibiliteit in te bouwen. Daarbij kan worden gedacht aan een afwijking van de hierboven genoemde algemene gebruiksregel, zodat op

vergunningenniveau kan worden aangesloten bij de ontwikkelingsruimte van de PAS.

Aanpak verstoring

Bij de effectbeschrijving (paragraaf 6.3) is geconstateerd dat verstoring door recreatieactiviteiten afbreuk kan doen aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Drentsche Aa-gebied en Drouwenerzand. Het gaat daarbij vooral om verstoring die veroorzaakt wordt door een bestaand handhavingsprobleem. Hier wordt in de (concept-)beheerplannen voor deze gebieden rekening mee gehouden. Een sterke verbetering van toezicht en handhaving is daarbij de meest effectieve oplossing. Deze maatregel kan niet in het bestemmingsplan worden opgenomen.

8. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

8. 1. Effecten

In deze passende beoordeling zijn de mogelijke effecten op de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos en beschermd natuurmonument Overcingel als gevolg van de ontwikkelingen die het bestemmingsplan buitengebied mogelijk maakt, beschreven en gewaardeerd (significant of niet).

De beoordeling leidt tot de volgende conclusies:

- Areaalverlies en versnippering in Natura 2000-gebieden zijn als gevolg van dit bestemmingsplan niet aan de orde;
- Verdrogingseffecten in het Drentsche Aa-gebied en Elperstroomgebied zijn niet volledig uit te sluiten, maar zijn niet significant;
- De mogelijke toename van recreanten als gevolg van het nieuwe bestemmingsplan leidt niet tot significant negatieve effecten in Natura 2000-gebieden;
- de uitbreidingsmogelijkheden van veehouderijen leiden door de toename van stikstofdepositie tot significant negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Elperstroomgebied, Drouwenerzand, Witterveld en Mantingerbos en beschermd natuurmonument Overcingel.

8. 2. Mitigerende maatregelen

Er zijn verschillende maatregelen denkbaar die leiden tot een reductie van de stikstofdepositie. Maatregelen die betrekking hebben op de maximale bouwruimte, kunnen worden geborgd in het bestemmingsplan. Een toename van de stikstofdepositie kan volledig worden uitgesloten door een algemene gebruiksregel op te nemen die dit verbiedt.

Daarnaast kunnen maatregelen worden getroffen in de bedrijfsvoering van agrarische bedrijven, zoals het toepassen van een ander stalsysteem. Het ligt meer voor de hand om deze maatregelen te juridisch te borgen wanneer een concrete aanvraag voor uitbreiding aan de orde is.

Als gevolg van het in werking treden van de Programmatische Aanpak Stikstof is ontwikkelingsruimte beschikbaar voor individuele bedrijfsontwikkelingen. Daarom wordt voorgesteld de ontwikkelruimte van de PAS en het bestemmingsplan op elkaar aan te laten sluiten. Dit kan bijvoorbeeld via een afwijkingsbevoegdheid bij de hiervoor genoemde gebruiksregel.

8. 3. Conclusie

In het planMER vindt een afweging van de voorgestelde maatregelen plaats. Het gekozen voorkeursalternatief wordt geborgd in het bestemmingsplan. Daarbij moet worden gekeken naar de effectiviteit van de maatregelen en de geschiktheid van het bestemmingsplan als instrument om maatregelen te effectueren.

9. GEBRUIKTE BRONNEN EN LITERATUUR

Bij het opstellen van de passende beoordeling is gebruik gemaakt van de volgende literatuur:

- Broekmeijer, M.E.A. (2012): "Effecten van stikstof op vogels in vogelrichtlijn-gebieden" Alterra-rapport 2359.
- Dienst Landelijk Gebied, Staatsbosbeheer (2010): "Ontwerpbeheerplan Elperstroom Natura 2000" versie 0.8.1.
- Dobben, H.F. van (2008): "Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden" Alterra-rapport 1654.
- Janssen, J. en J. Schamineé (2003): 'Europese Natuur in Nederland, Habitat-typen'.
- Janssen, J. en J. Schamineé (2004): 'Europese Natuur in Nederland, Soorten van de Habitatrichtlijn'.
- Janssen, J.A.M. en R.J. Bijlsma (2011): 'Vegetatie- en habitatkartering Witterveld 2010' Alterra-rapport 2178.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden (2008): 'Verstoringsgevoeligheid van vogels - Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie'. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- (voormalig) Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2005): 'Algemeen handreiking Natuurbeschermingswet 1998'.
- (voormalig) Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2009): Besluit Natura 2000-gebied Witterveld.
- www.rivm.nl/nl/themasites/gcn/Depositiekaarten
- www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase
- Oltmer et. al. (2010), 'Innovaties rond Natura 2000-gebieden'

BIJLAGE 5

BIJLAGE 5 - VERANTWOORDING REKENINVOER GEURBEREKENINGEN

Deze bijlage heeft betrekking de keuzes die gemaakt zijn bij de invulling van de alternatieven en de scenario's ten behoeve van de geurberekening. Tot slot zijn ook de rekenresultaten opgenomen. Voor de verzameling van dier en stalgegevens wordt verwezen naar bijlage 3 van het MER.

Toetsingskader

Rond veehouderijen kan sprake zijn van geurhinder. Hieronder wordt ingegaan op het wettelijk toetsingskader.

Wet geurhinder en veehouderij

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) bevat het beoordelingskader voor geurhinder van veehouderijen die vergunningplichtig zijn op basis van de Wet milieubeheer (Wm). Het beoordelingskader is als volgt:

- voor diercategorieën waarvan de geuremissie per dier is vastgesteld (in de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv))¹⁾ geldt een maximale geurbelasting²⁾ op een geurgevoelig object;
- voor andere diercategorieën geldt een minimale afstand van de dierenverblijven ten opzichte van geurgevoelige objecten.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen concentratiegebieden (conform Reconstructiewet) en niet-concentratiegebieden en tussen situaties binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom. De wet beschrijft in artikel 3 de maximale norm voor geurbelasting van een veehouderij ten opzichte van een gevoelig object in vier situaties, deze zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

		concentratiegebied	niet-concentratiegebied
binnen bebouwde kom	diercategorieën Rgv	max. 3 ouE/m ³	max. 2 ouE/m ³
	andere diercategorieën	min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object	min. 100 m t.o.v. geurgevoelig object
buiten bebouwde kom	diercategorieën Rgv	max. 14 ouE/m ³	max. 8 ouE/m ³
	andere diercategorieën	min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object	min. 50 m t.o.v. geurgevoelig object

Tabel 1 Overzicht geurnormen Wgv

Voor geurgevoelige objecten die onderdeel uitmaken van een andere veehouderij gelden niet de maximale geurbelastingen, maar de minimale afstanden van 100 m binnen de bebouwde kom en 50 m buiten de bebouwde kom.

De Wgv biedt gemeenten de mogelijkheid om afwijkende geurnormen vast te stellen voor (delen van) het grondgebied.

Regeling geurhinder en veehouderij

In de Regeling geurhinder en veehouderij (Rgv) is de wijze vastgelegd waarop:

- de geurbelasting wordt bepaald;
- de afstand tussen veehouderij en geurgevoelig object³⁾ wordt gemeten.

1) Onder meer vleeskalveren en jong vleesvee, schapen, geiten, biggen en vleesvarkens, legkippen, vleeskuikens, eenden, parelhoenders.

2) De maximale geurbelasting wordt uitgedrukt in odourunits per kubieke meter lucht (ouE/m³).

3) Definitie van een geurgevoelig object: een gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent, of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt.

Activiteitenbesluit

Per 1 januari 2013 zijn agrarische activiteiten onder de werkingssfeer van het Activiteitenbesluit gebracht. In het Activiteitenbesluit zijn voor alle agrarische activiteiten, waaronder veehouderijen, eisen opgenomen. Voor de veehouderijen is aangesloten bij de systematiek uit de Wgv, dat wil zeggen dat in bepaalde gevallen een maximaal toegestane geurbelastingen geldt (diercategorieën waarvoor een geuremissiefactor is vastgesteld, bijvoorbeeld varkens en pluimvee) en in andere gevallen vaste afstandseisen gelden (diercategorieën waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld, waaronder melkrundvee).

Wet Plattelandswoningen

Op 1 januari 2013 is de Wet Plattelandswoningen in werking getreden. Deze wet bevat twee onderdelen:

1. het planologische regime, en niet langer het feitelijk gebruik, is bepalend voor de bescherming die een gebouw of functie geniet tegen negatieve milieueffecten;
2. (voormalige) agrarische bedrijfswoningen die (tevens) door derden mogen worden bewoond (plattelandswoningen) zijn niet langer beschermd tegen milieugevolgen van het bijbehorende bedrijf.

Wanneer een bestemmingsplan bewoning door derden van agrarische bedrijfswoningen toestaat, moet worden onderbouwd dat sprake is van een aanvaardbaar leefklimaat.

Handreiking Geurhinder en Veehouderij

Voor de cumulatie (stapeling) van geurhinder geldt geen wettelijk kader. Vaak wordt er getoetst aan de Handreiking Geurhinder en Veehouderij. In de handreiking is een classificatie opgenomen van de geurhinder. Deze classificatie is weergegeven in de onderstaande tabel.

Milieukwaliteit	Geurghinderden	Voorgrondbelasting (individueel bedrijf)	Achtergrondbelasting (cumulatieve belasting)
Zeer goed	0 – 5 %	0 – 0,7 ouE/m ³	0 – 1,5 ouE/m ³
Goed	5 – 10 %	0,7 – 1,8 ouE/m ³	1,5 – 3,5 ouE/m ³
Redelijk goed	10 – 15 %	1,8 – 3 ouE/m ³	3,5 – 6,5 ouE/m ³
Matig	15 – 20 %	3 – 4,5 ouE/m ³	6,5 – 10 ouE/m ³
Tamelijk slecht	20 – 25 %	4,5 – 6,5 ouE/m ³	10 – 14 ouE/m ³
Slecht	25 – 30 %	6,5 – 8,5 ouE/m ³	14 – 19 ouE/m ³
Zeer slecht	30 – 35 %	8,5 – 11,3 ouE/m ³	19 – 25 ouE/m ³
Extreem slecht	35 – 40 %	11,3 – 14,7 ouE/m ³	25 – 32 ouE/m ³

Tabel 2 Relatie geurbelasting en milieukwaliteit

Grondgebonden veehouderijen

Voor melkrundvee en paarden kunnen geen berekeningen worden uitgevoerd, omdat er geen geuremissiefactoren zijn vastgesteld voor de betreffende diercategorieën. Om geurhinder te voorkomen dient een minimale afstand te worden aangehouden tussen melkrundveehouderijen en omliggende geurgevoelige objecten (zoals woningen). Deze afstand wordt gemeten vanaf het meest nabijgelegen emissiepunt tot de gevel van het geurgevoelige object. Voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom geldt een afstandseis van 100 meter en voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom een afstandseis van 50 meter.

Grondgebonden veehouderijen komen verspreid binnen het gehele plangebied voor. In de huidige situatie voldoen vrijwel alle agrarische bedrijven aan de afstandseisen uit de Wet geurhinder en veehouderij en het Activiteitenbesluit. De begrenzing van de bouwvlakken is zodanig dat nieuwe diervervolgers voldoen aan de geldende afstandseisen.

Op de grondgebonden veehouderijen worden in beperkte mate ook diercategorieën gehouden met een geuremissiefactor, zoals schapen en geiten. Omdat de dieren vooral hobbymatig of ter ondersteuning van de melkveetak worden gehouden, zijn deze in de geurberekeningen buiten beschouwing gelaten.

Intensieve veehouderijen

Binnen het plangebied komen op beperkte schaal intensieve veehouderijen voor. Voor deze intensieve veehouderijen kan de geurbelasting in de omgeving wel worden berekend.

Berekeningsuitgangspunten intensieve veehouderijen

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van het rekenmodel V-stacks gebied. Met dit rekenmodel kunnen meerdere veehouderijen worden opgenomen in het rekenmodel om op die manier ook inzicht te geven in een eventuele cumulatie van geurbelastingen.

Omdat op bedrijfsniveau niet bekend is hoeveel dieren feitelijk aanwezig zijn, wordt voor de referentiesituatie uitgegaan van het huidig vergunde aantal dieren. Overigens komt dit ook overeen met de regelgeving op het gebied van geurhinder, waarbij de vergunde situatie de referentiesituatie vormt. Voor de invulling van het voornemen wordt uitgegaan van de maximale invulling van percelen die ook is gebruikt voor de stikstofberekeningen (zie bijlage 3).

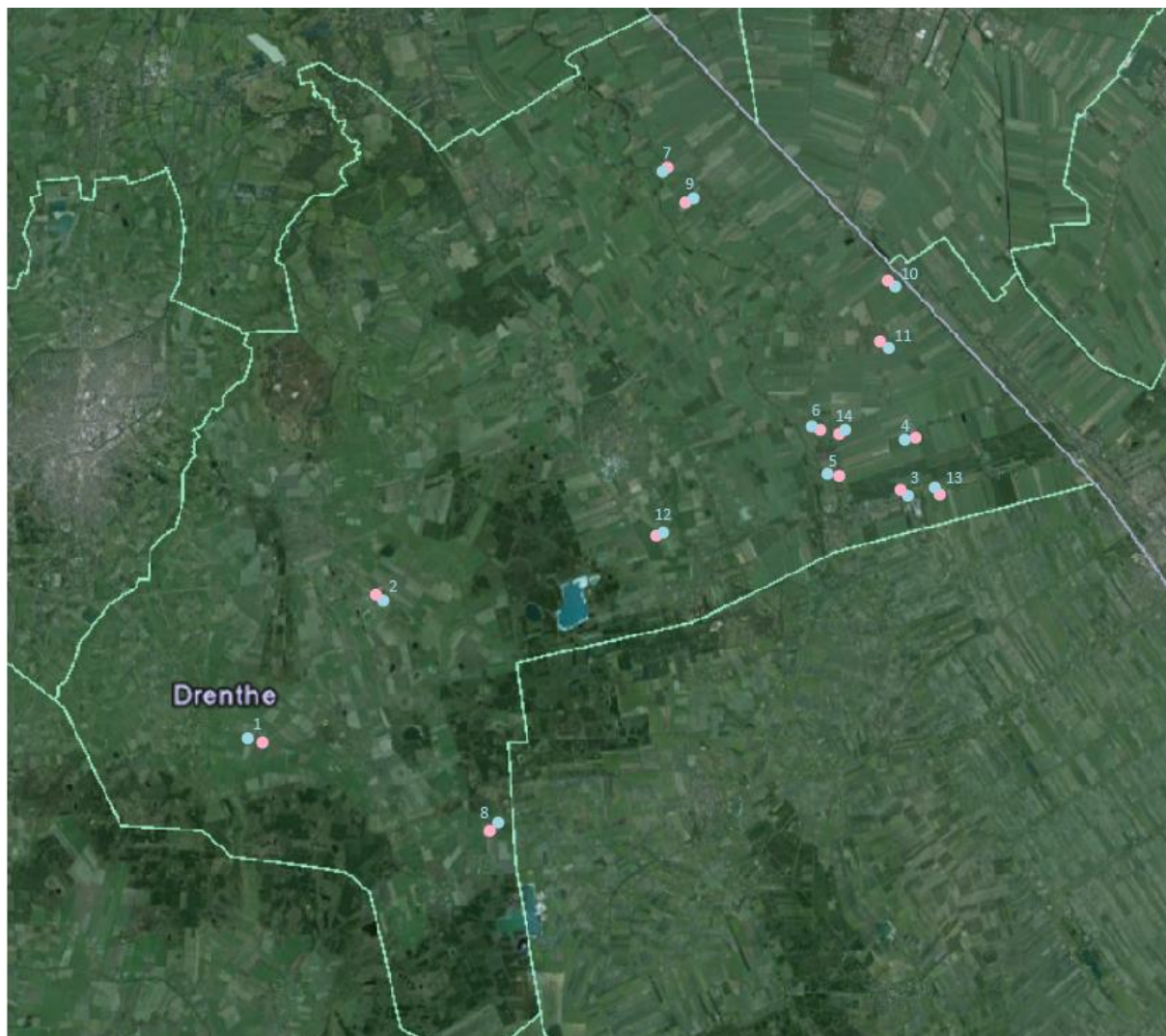
Voor de geuremissiefactor is aangesloten bij de hoogste emissiefactoren die zijn toegestaan op basis van de Regeling geurhinder en veehouderij (worst-case). Tabel 3 geeft een overzicht van de emissies per veehouderij in de referentiesituatie en bij de maximale invulling van de bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt.

Veehouderij	Referentiesituatie	Maximale invulling
Amerweg 64 9444 TG GROLLOO	9600	59520
Borgerderstraat 7 9449 TX NOOITGEDACHT	20160	59520
Dideldomweg 3 9515 PV GASSELTENIJEENSCHES-MOND	14880	59520
Gass.boerv.mond 5 9515 PN GASSELTENIJEENSCHES-MOND	82960	83640
Gasselterboerveen 2 9514 BS GASSELTENIJEEN	6840	59520
Gasselterboerveen 7 9514 BR GASSELTENIJEEN	6298.1	83640
Hunzeweg 41 9657 PC NIEUW ANNERVEEN	23280	59520
Koestukkenweg 4 9443 TP SCHOONLOO	21600	59520
Kruisweg 1 9658 PK EEXTERVEEN	39.960	118.880
Nieuwediep 28 9512 SH NIEUWEDIEP	8400	59520
Streek 17 9511 PJ GIETERVEEN	30720	59520
Wevenakkersweg 3 9462 TG GASSELTE	1408	60480
Zuidzijde 14 9515 PJ GASSELTENIJEENSCHES-MOND	15266	83640
Zwarteweg 5 9511 PA GIETERVEEN	8500	83640

Tabel 3 Nieuwe tabel geuremissie

Berekeningsresultaten geurknelpunten

Om inzicht te krijgen in voorkomende geurknelpunten is voor alle intensive veehouderijen in het plangebied een berekening gemaakt van de geurbelasting voor de meest nabij gelegen woning in de referentiesituatie en bij maximale invulling van het voornemen. Figuur 1 geeft een overzicht van de ligging van de veehouderijen en de meest nabijgelegen woningen.

Figuur 1 Intensieve veehouderijen (roze) en toetsingspunten (blauw)

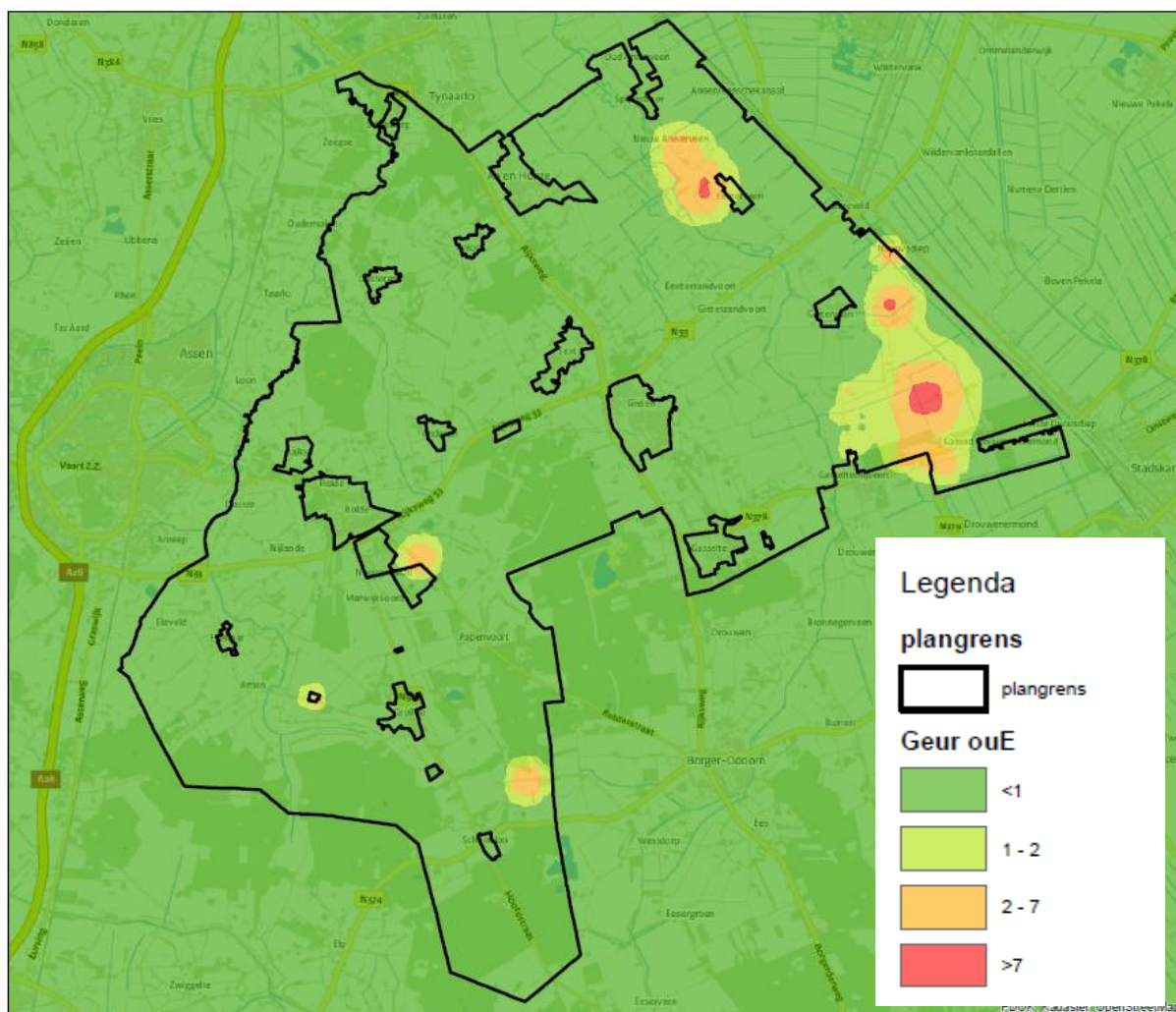
Tabel 4 geeft een overzicht van de geurbelastingen op de gevels van de maatgevende geurgevoelige objecten in de directe omgeving van de intensieve veehouderijen. In de referentiesituatie wordt voldaan aan de geurnorm voor het buitengebied (8 ouE/m^3). Bij maximale invulling van het bestemmingsplan wordt deze geurnorm op een aantal plekken overschreden. Bij ontwikkeling van deze veehouderijen, zijn (technische) maatregelen noodzakelijk om te voldoen aan de Wet geurhinder en veehouderij. Hier wordt in hoofdstuk 6 van het MER nader op ingegaan.

Toet- sings- punt	Adres	Geurbelasting (in ouE/m ³)	
		Referentie	Maximaal
1.	Gasselterboerveenschemond 9	0.000	0,0
2.	Hoofdstraat 175a	1.914	8,7
3.	Tuinstraat 57b	2.704	9,1
4.	Hunzeweg 38	1.879	3,6
5	Streek 6	7.843	8,0
6.	Dorpsstraat 18	1.563	0,7
7.	Warmenbossenweg 7	0.909	2,5
8.	Tuinstraat 57b	2.399	7,5
9.	Gieterweg 24	0.116	5,0
10.	Veldweg 16	0.544	1,6
11.	Amerweg 54	0.198	1,2
12.	Nieuwediep 107b	4.127	8,2
13.	Torenveen 22	0.735	8,1
14.	Torenveen 22	0.735	8,1
15.	Gasselterboerveenschemond 9	0.000	0,0
16.	Hoofdstraat 175a	1.914	8,7
17.	Tuinstraat 57b	2.704	9,1

Tabel 4 Berekeningsresultaten

Cumulatieve geurhinder referentiesituatie

Onderstaande figuren geven de geurcontouren in de referentiesituatie en bij de maximale invulling van de bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt, weer. De omvang van de berekende maatgevende geurcontouren (norm voor het buitengebied is 8 ouE/m³) in de huidige situatie is beperkt. In de huidige situatie zijn de 8 ouE/m³ geurcontouren slechts bij een beperkt aantal veehouderijen buiten het eigen perceel gelegen. Rondom de veehouderijen wordt dan ook voldaan aan de geurnorm.

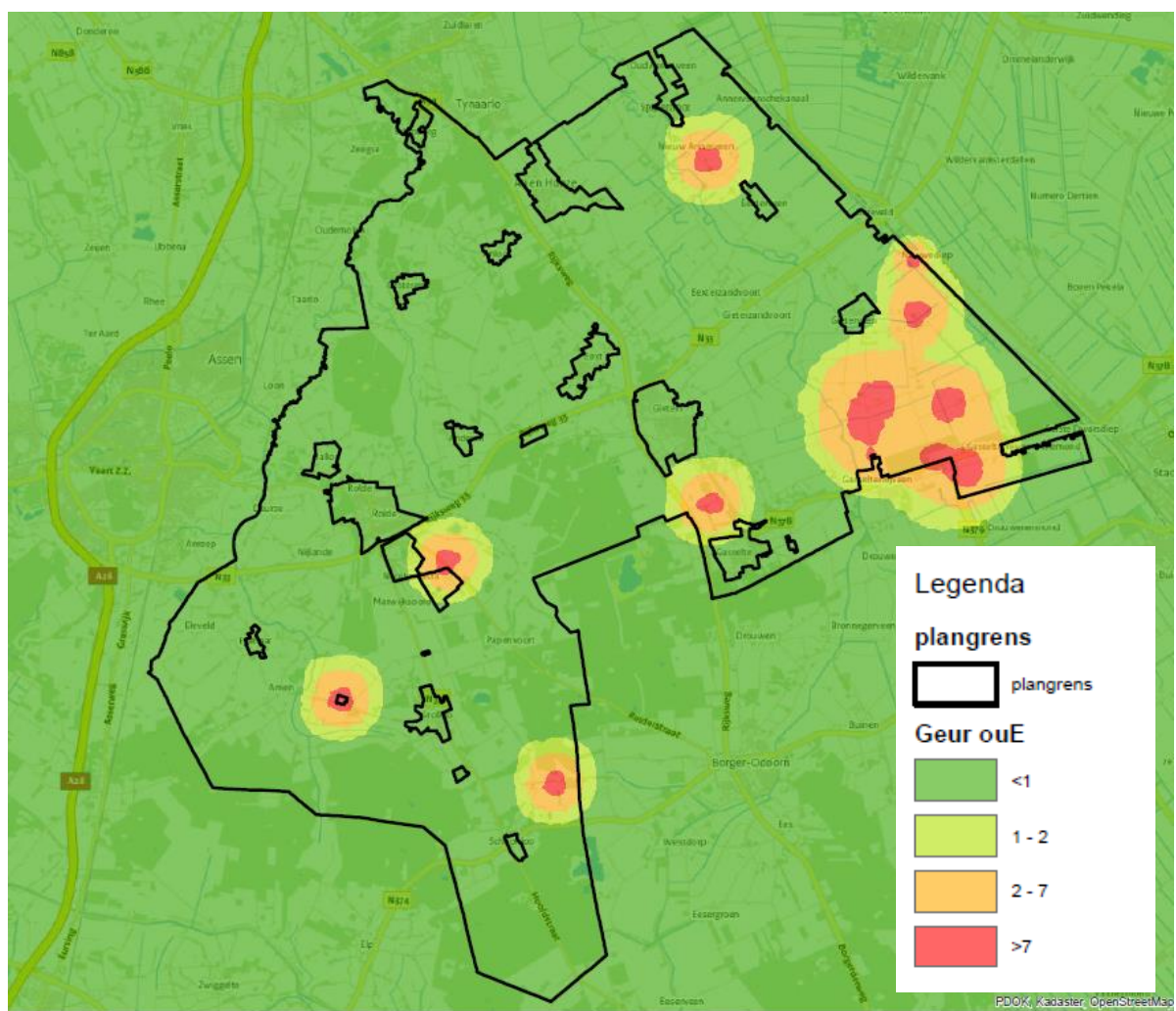

Figuur 2 Geurbelasting referentiesituatie

Cumulatieve geurhinder voornemen (maximale invulling)

Figuur 3 geeft een overzicht van de geurbelasting bij de maximale invulling van de bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Doordat de meeste intensieve veehouderijen door de mogelijkheden die met het bestemmingsplan worden geboden nog flink kunnen groeien, nemen de geurcontouren toe. Binnen de berekenende geurcontouren zijn geen bebouwingsconcentraties gelegen. Slechts bij enkele woningen vindt een toename van de geurbelasting plaats tot boven de norm.

De aanwezigheid van deze geurgevoelige objecten legt beperkingen op aan de ontwikkelingsruimte van een klein deel van de veehouderijen binnen de gemeente Aa en Hunze. Dit betekent niet dat de bouwmogelijkheden uit het bestemmingsplan niet kunnen worden benut. Bij de berekening van de maximale invulling is uitgegaan van de minst gunstige stalsystemen. Door de toepassing van emissie-arme stalsystemen zullen er in veel gevallen mogelijkheden zijn om de dieren aantallen uit te breiden, zonder dat de geurbelasting in de omgeving toeneemt (interne saldering).

Figuur 3 Geurbelasting maximale invulling

BIJLAGE 6

BIJLAGE 6 - INGEPEN, SOORTGROEPEN EN MITIGERENDE MAATREGELEN

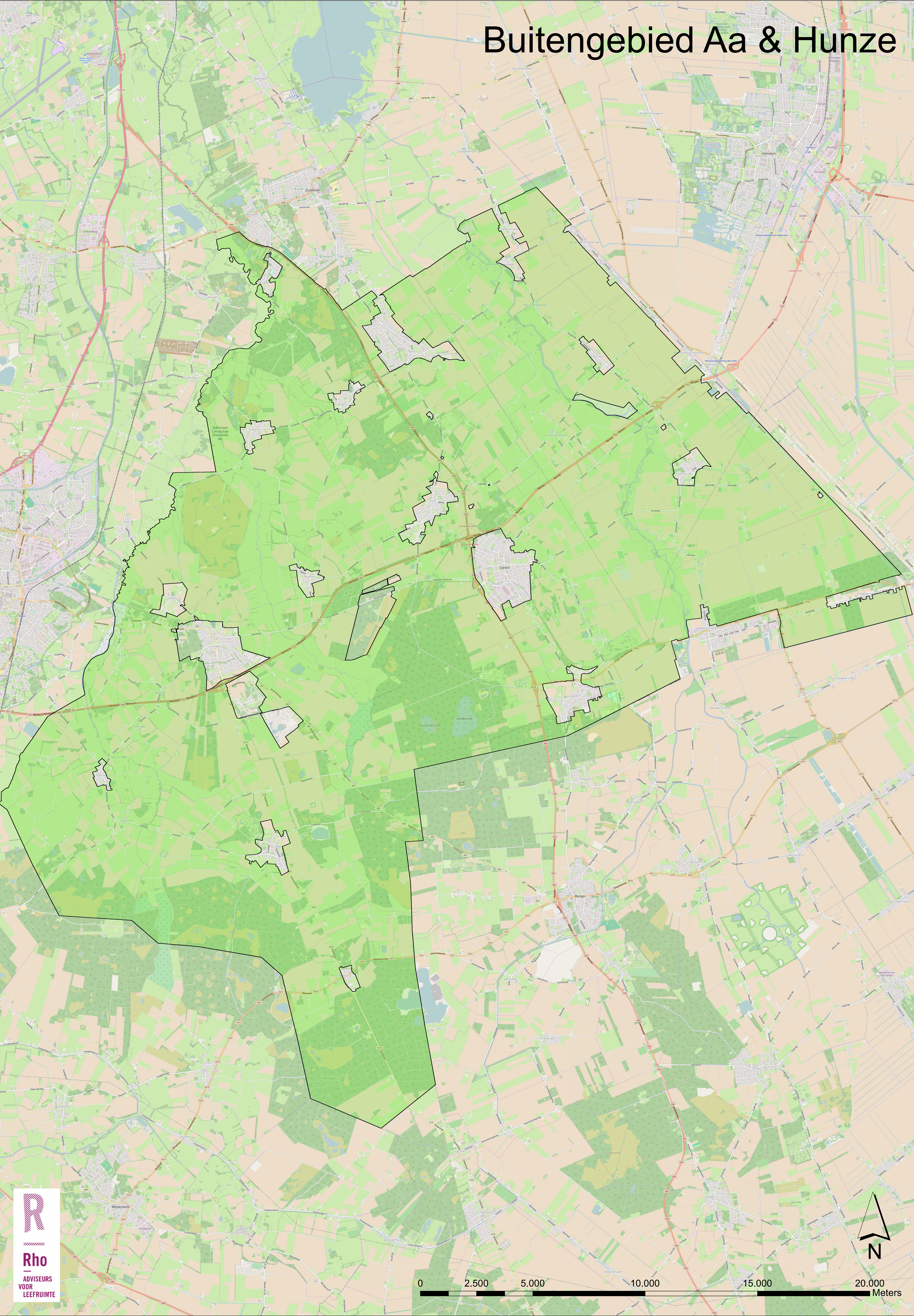
Ingrepen die kunnen leiden tot aantasting van beschermde soorten	Soorten / soortgroepen	Beschermingsregime op basis van de Flora- en faunawet en de PRVS	Mitigerende maatregelen ¹⁾
Sloop van (agrarische) bebouwing	Vleermuizen	Ffwet Tabel 3, Bijlage IV HR	- Tijdig creëren van voldoende nieuwe verblijfplaatsen. - Werken buiten kwetsbare periode
	Broedvogels met vaste nesten	Ffwet	- tijdig aanbieden van voldoende nieuwe huisvestingsmogelijkheden - werken buiten broedseizoen
Het verleggen/dempen van waterlopen	Vissen	Ffwet Tabel 2 Ffwet Tabel 3, Bijlage I AMvB	- voortplantingswateren worden tijdens het voortplantingsseizoen (medio februari – mei) en de winterrust gespaard. - Voorafgaand aan het dempen van de watergang moeten tijdig nieuwe watergangen, aangrenzend aan het leefgebied van bestaande populaties, gemaakt te worden of aan bestaande watergangen moeten maatregelen te worden uitgevoerd zodat ze geschikt blijven of de kwaliteit verbeterd.
Het kappen van bomen	Vleermuizen	Ffwet Tabel 3, Bijlage IV HR	- Tijdig creëren nieuwe verblijfplaatsen. - Werken buiten kwetsbare periode - Tijdig alternatieve vliegroute creëren nabij of parallel aan de originele vliegroute - Tijdig alternatief foerageergebied creëren.
	Broedvogels met vaste nesten	Ffwet	- tijdig aanbieden van voldoende nieuwe huisvestingsmogelijkheden - creëren voldoende dekkingsmogelijkheden en slaapgelegenheden - Zorgen voor voldoende zit- en uitkijkposten - Opwaarderen van marginaal habitat in de directe omgeving tot optimaal habitat.

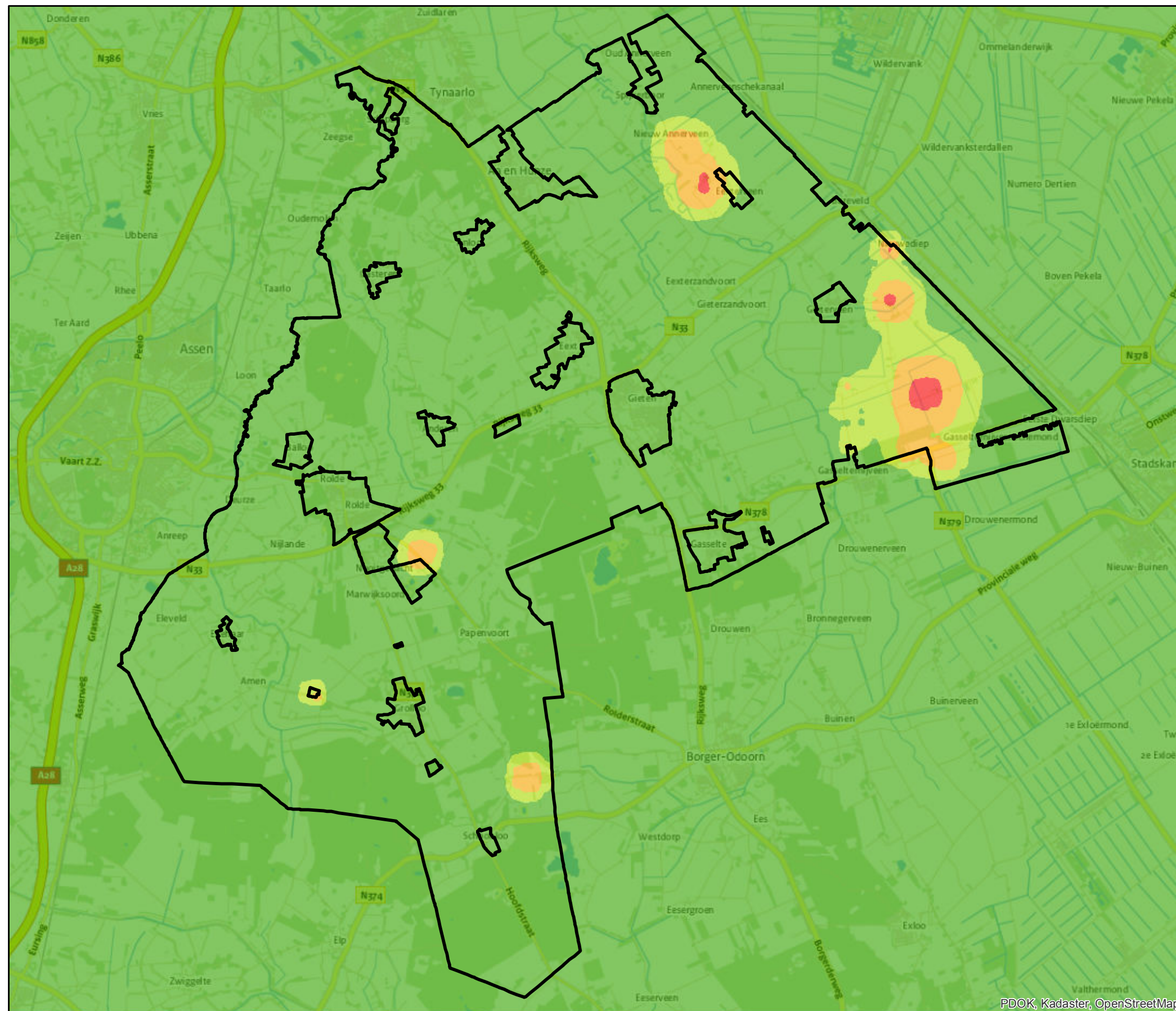
¹⁾ Maatregelen zijn maatwerk, afhankelijk van de aangetroffen soort en het belang van de locatie voor de functionaliteit van de leefomgeving. In deze tabel worden veel voorkomende maatregelen benoemd. Maatregelen ivm de zorgplicht zijn niet opgenomen.

Telen van ruwvoer zo- als maïs	Weidevogels	Ffwet tijdens broedseizoen	werken buiten broedseizoen
Verstoring door nieuwe bebouwing	Weidevogels	Ffwet tijdens broedseizoen	werken buiten broedseizoen
	Vleermuizen	Ffwet Tabel 3, Bijlage IV HR	- Aanbrengen vleermuisvriendelijke verlichting - Vleermuishabitat afschermen beplanting of schermen - Tijdens werkzaamheden rekening houden met kwetsbare periode(n)
Verstoring door nieuwe recreatieve functies	Weidevogels	Ffwet tijdens broedseizoen	werken buiten broedseizoen

BIJLAGE 7

Buitengebied Aa & Hunze

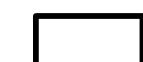

Aa en Hunze Buitengebied

Geurhinder huidige situatie

Legenda

plangrens

 plangrens

Geur ouE

 <1
 1 - 2
 2 - 7
 >7

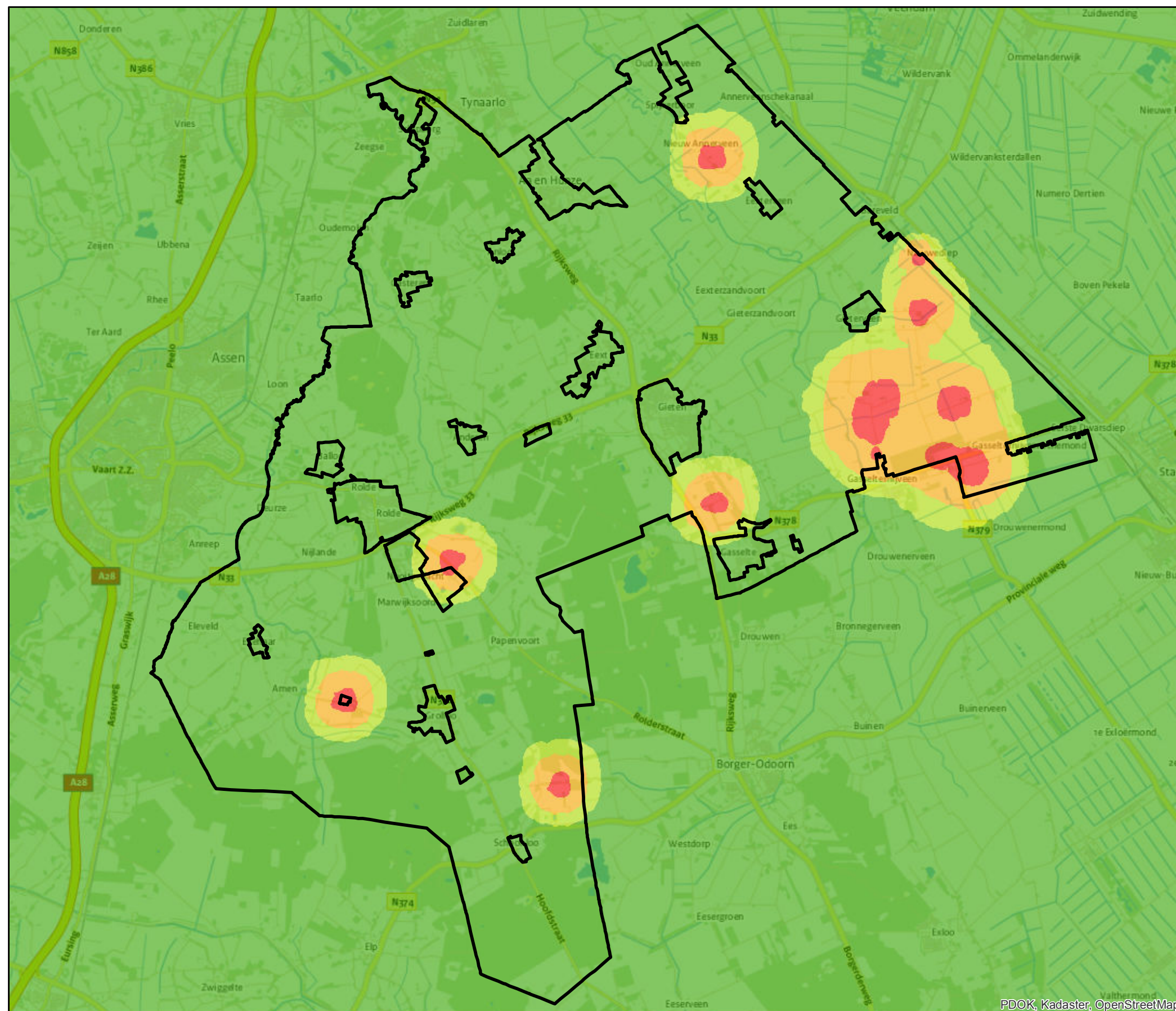

Rho

ADVISEURS
VOOR
LEEFRUIMTE

A3
04-11-2015
070109

PDOK, Kadaster, OpenStreetMap

Aa en Hunze Buitengebied

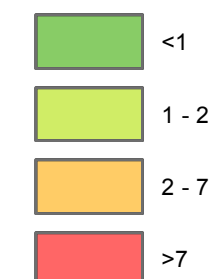
Geurhinder maximale situatie

Legenda

plangrens

 plangrens

Geur ouE

A3
04-11-2015
070109

